

Pedagógiai program

Kozmutza Flóra Általános Iskola és Szakiskola Csongrádi Tagintézménye

Csongrád, 2020.08.31.

Tartalomjegyzék

Az iskola rövid története
Az intézmény önmeghatározása
Alapértékeink

I. Óvoda

1. Az óvodai nevelés alapelvei, értékei, célkitűzése
2. A gyermek személyiségfejlesztését, közösségi életre történő felkészítését biztosító nevelési feladatok, tevékenységek
3. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek egyéni fejlesztését, fejlődését biztosító feladatok, tevékenységek
4. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek
5. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek
6. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái
7. Az egészségnevelés és környezeti nevelés elvei
8. A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

II. Általános iskola

1. Az intézményi nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei
 - 1.1. Alapelvek
 - 1.2. Értékek
2. Az intézményi nevelő-oktató munka pedagógiai célja
 - 2.1. Az iskola célja a tanulásban akadályozott tanulókat illetően.
 - 2.2. Az iskola célja az értelmileg akadályozott tanulókat illetően
 - 2.3. A kitűzött célok megvalósítása
3. Az intézményi nevelő-oktató munka pedagógiai feladatai
 - 3.1. Gyermekek személyiségének fejlődésével kapcsolatos feladatok
 - 3.2. A nevelőtestület feladatai
 - 3.3. A pályaválasztással kapcsolatos feladatok
4. Intézményünkben folyó nevelő – oktató munka, eszköz - és eljárásrendszere
 - 4.1. Nyelvi (verbális) eszközök
 - 4.2. Nem nyelvi (non verbális) eszközök

4.3. Szociális technikák

5. Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

5.1. Az értelem kiművelése területén elvégzendő feladatok

5.2. Szociális képességek fejlesztése területén elvégzendő feladatok

6. Közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

6.1. Az iskolaszervezés segítése

6.2. A gyógypedagógusok, pedagógusok, pedagógiai munkát segítők megsegítése

6.3. A sajátos nevelési igényű tanulók szüleinek, hozzátartozóinak segítése

7. Az egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

7.1. Önellátási képesség fejlesztése

7.2. Önvédelmi képességek, s a mozgás iránti igény felkeltése és kielégítése

7.3. Önreflexív képességek

7.4. Speciális kompetenciák fejlesztése

8. A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

9. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

9.1. A különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló

a. Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló

b. Beilleszkedési, magatartási tanulási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló

c. Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

d. Halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű gyermek, tanuló

10. A szülő, a tanuló, a pedagógus, és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

10.1. A sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő szülő elvárásai a szakemberektől, és a sajátos nevelési igényű gyermekkel foglalkozó szakemberek elvárásai a szülőktől

10.2. A szülők érdekérvényesítésének szervezeti formái

10.3. A tanulói érdekérvényesítés szerve

- 10.4.Kapcsolattartás a tanulók szüleivel
11.Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

III. Helyi tanterv

- 1.A választott kerettanterv megnevezése
2. Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- 3.A Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve
 - 3.1. Fejlesztési célok, feladatok
 - 3.2. Fejlesztési területek
 - 3.3. Kulcskompetenciák
 3. 4.Fejlesztési területek struktúrája, óraszámok
- 4.A tervezhető további időkeret/ órakeret
- 5.Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei
- 6.A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása
- 7.Mindennapos testnevelés
- 8.A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai
- 9.A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések
- 10.Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái
- 11.A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek
12. Tantárgyak, óraszámok /tantárgyakra lebontva/, időkeret a tantárgy témáinak feldolgozására
 - 12.1. Alsó tagozat
 - 12.2. Felső tagozat

Az iskola rövid története

„Kisegítő iskola – Révai Lexikon szerint- „gyenge tehetségű gyermekek” részére szervezett osztályok, iskolák általánosan elfogadott elnevezése. Hazánkban 1898-ban, Budapesten létesült az első Kisegítő, és ez idő óta ugyanott még kettő, s Egerben, Brassóban, Kecskeméten, Csongrádon, Szatmárnémetiben, Nagybecskerekén, Debreczenben, és Szegeden nyitottak 1-1 ilyen iskolát.”

Csongrádon a Táncsics Mihály utca két ága által körbezárt háromszög alakú téren helyezkedik el az épület, melyet 1875-ben építettek elemi iskolának. A kezdetekben csak kisegítő iskolai osztály, 1907, szeptember 10-én, pedig a Csongrádi Állami Kisegítő Iskola kezdi meg működését két osztállyal. Helye az iskolának többször megváltozott, és előfordult, hogy csak egy osztállyal működött. 1924. és 1947. között hanyattatott sorsa volt az iskolának, majd 1947. után újjászervezik az oktatást, és lehetőség nyílik az Ady Endre utcai kollégiumi épületében a működésre, mely 1952-ig tart. Ekkor kerül átköltöztetésre az iskola a mostani helyére, a Kereszt térre, és 1953-ban már itt kezdenek a gyermekek. 1962-ben bővítésre kerül sor, fedett, nyitott zsi bongóval egészítik ki az akkori épületet. (Ekkor 4 tanterem, 1 konyha, 1 kamra, 1 wc-mosdó volt az épületben.)

1980-ban új épületet terveznek a gyógypedagógiai intézménynek, majd elkezdődik a régi épület felújítása, és az új iskolai épület felépítése, melynek átadására 1982-ben történik. Ekkor az intézményben 9 osztályterem, 150 férőhely van. Másik telephelyen 40 gyermeket befogadó nevelőotthon kerül kialakításra, mely szintén az iskolához tartozott. Maga az épület 1983-ban lett átadva, és akkor közel 100 főt tudott oktatni-nevelni. Ekkor Csongrád Megyében a legjobban felszerelt, és a céloknak legmegfelelőbben kialakított speciális gyógypedagógiai intézmény volt.

1993-ig a Csongrád Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája és Speciális Szakiskolája néven működött. 1994-ben felépült Szentesen egy akkor korszerű gyógypedagógiai intézmény, ahová átkerültek az állami és intézeti nevelt gyermekek, akik tanulmányaikat is ott folytatták tovább. Az 1994/95-ös tanévtől az iskola tanulói létszáma lecsökkent. Ezek után először gazdaságilag, majd később oktatásügyileg is a szentesi gyógypedagógiai intézményhez tartozott.

1996-tól újabb névváltozás következett be, a Csongrád Megyei Közgyűlés Óvodája, Általános Iskolája és Speciális Szakiskolája, Diákotthona Csongrádi Telephelye lett. Mivel a gyerekek nagy része elkerült, az iskola addigi épülete nagynak bizonyult. Az oktatás felszorult az emeletre, az alsó szintet egy cég, a Humán kft. foglalta el.

1999-ben a komplex szentesi és csongrádi intézmény egységesen felvette Rigó Alajos pedagógus nevét, így a csongrádi iskola neve is újfent megváltozott, Rigó Alajos Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Diákotthon és Gyermekotthon Csongrádi Részlegére.

A változások ezek után sem álltak meg. 2007-ben az akkori fenntartó döntése értelmében az iskolát a hódmezővásárhelyi Kozmutza Flóra Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Diákotthon és Gyermekotthonhoz csatolták, melynek felvette a nevét és Csongrádi Tagintézményeként működik mind a mai napig. Akkor még három intézmény összevonása történt meg, ma hat tagintézményből álló egységként működik a Kozmutza Flóra Gyógypedagógiai Intézmény szegedi, makói, szentesi, két hódmezővásárhelyi és a csongrádi tagintézménnyel, Csongrád megyében felölelve szinte a teljes gyógypedagógiai ellátást, a korai fejlesztéstől a speciális szakiskolai képzésig bezárólag. Ma a csongrádi intézményben általános iskolai oktatás (1-8. évfolyam) valamint (2010-től) óvodai nevelés folyik.

Létszámok változásai

Az iskola létszáma a kezdetektől folyamatosan nőtt az évek folyamán, de a régi naplót, anyakönyveket átolvasva a korai szakaszban soha nem haladta meg a 60 főt. A tanítás évfolyamonként zajlott. Voltak azonban tanévek, amikor kettes összevonással tanítottak az itt dolgozó pedagógusok.

A tanulók létszáma az elmúlt pár évben folyamatosan növekszik, ma a teljes intézményi létszám megközelíti a 60 főt. Jelenleg öt iskolai, és két óvodai csoport működik az intézményben.

Az intézmény önmeghatározása

Intézményünkbe a tanulók a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság Szakvéleménye alapján érkeznek. Az óvodánkba a fent említett bizottság mellett, a Hallásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ, valamint a Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ szakvéleménye alapján. Beiskolázási körzetünk: *Csongrád megye* (első körben)

Munkánk alapvető kiindulópontja a gyermekközpontúság. Intézményünkre jellemző az, hogy gyermekeink sajátos nevelési igényűek, többségükben, értelmükben és tanulásukban akadályozottak, valamint kevert specifikus fejlődési zavarral, gyermekkori autizmussal küzdő, hallássérült, látássérült és mozgássérült, neveltünk is van.

Az összes nevelő-oktató tevékenységünket meghatározza az, hogy a tanulásban akadályozott osztályokban (alsó, felső tagozat), és az értelmileg akadályozott tanulók csoportjában is többszörösen összevont osztályokkal dolgozunk.

Gyermekeink biológiai, pszichológiai és szociális hátrányokkal rendelkeznek. Fő nevelésioktatási feladatunknak tekintjük, e hátrányok csökkentését. Végző célként elérni azt, hogy minden gyermek önmagához viszonyítva harmonikus személyiséggé váljon, készségeiben a lehető legjobban kiteljesedjen, felkészüljön az önálló életre, a társadalomba való beilleszkedésre. Mindezek sajátos fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs és terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszik szükségessé.

Pedagógiai programunk alapja egy olyan értékrend, amelyet tantestületünk minden tagja fontosnak tart nevelő-oktató munkájában. Ezek az értékek megjelennek programunk minden részterületén, és mindig a gyermeki szükségletek kielégítését szolgálják.

Célunk, hogy olyan nevelő-oktató munka valósuljon meg az intézményben, amelynek eredményeként kialakuljon tanulóink helyes értékrendje, önismerete, önértékelése. Továbbá, célunk az is, hogy a gyermekek érezzék, a társadalomnak, szüleiknek, - szűkebb és tágabb környezetüknek- fontosak, tevékenységükre, munkájukra számítanak. A sikerélményt adó nevelés-oktatás, az egészséges életmódra, a munka megszerettetésére való törekvés végigkíséri munkánkat.

Alapértékeink, amelyek pedagógiai programunk alapját képezik:

- Gyógypedagógiai optimizmus.
- Gyermekközpontúság – sajátos gyermekszemlélet érvényesítése.
- Nyitottság, korszerűség az oktató- nevelő munkában.
- Hagyományőrzés és teremtés az intézményben.
- Pedagógusi példamutatás.
- Sokoldalú készség és képességfejlesztés.
- Szocializáció elősegítése.
- Felzárkóztatás, tehetséggondozás.
- Munkára nevelés, társadalmi beilleszkedés elősegítése.
- Felkészítés az önálló életvitelre és családi életre.
- Egészséges életmódra nevelés.

NEVELÉSI PROGRAM ÓVODA

I. Bevezető

A nevelési program a gyermekek alapvető tevékenységére, a játékra, a mozgásra, a környezet tevékeny megismerésére, a kommunikációra, a mesére, a hagyományok ápolására épít, figyelembe véve a sajátos nevelési igényüket.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek szeretetteljes, családi légkörben, sajátos nevelési igényét figyelembe véve és előtérbe helyezve, egyéni képességeik szerint neveljük, fejlesszük, hiszen a legfontosabb számunkra a gyermek.

1. Törvényi előírások

Az oktatási intézmények működését több törvény és rendelet szabályozza. Magyarország Alaptörvénye (2011.04.25.), a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról, az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről, és a gyámügyi igazgatásról, valamint a 149/1997. (IX.10.) Korm.rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról.

Az óvodai nevelést a 363/2012.(XII.17.) Korm.rendelet, mely az Óvodai nevelés országos alapprogramja szabályozza. A sajátos nevelési igényű gyermekeknél az óvodai csoportunkban, az alapprogramot kiegészíti, az Add a kezed! fejlesztő program.

2. Az óvodai nevelés pedagógiai alapelvei, értékei, célkitűzése:

Az óvodai nevelés feladata az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül az egészséges életmód kialakítása, az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés, az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása./ 363/2012.(XII.17.) Korm.rendelet. Pedagógiai munkánk kiindulópontja a gyermek személyiségének teljes kibontakoztatása, emberi jogainak és szabadságának tiszteletben tartása. A gyermekek teljes jogú tagként vegyenek részt az óvodai ellátásban. Olyan szolgáltató rendszert biztosítunk, mely tiszteletben tartja a gyermeket, mint fejlődő személyiséget, elősegíti testi, lelki, értelmi fejlődését és különleges védelemben részesíti.

Az óvodai nevelés a fogyatékos sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérülés arányában a fogyatékos

sajátos nevelési igényű kisgyermekeknél is ki kell alakulnia az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek. Ennek érdekében napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, amennyire szüksége van.

A SNI gyermek óvodai nevelésének sajátossága, hogy az egész napos tevékenység a különleges gondozási igény kielégítését is szolgálja csoportos, kiscsoportos vagy egyéni formában. Ennek érdekében sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása szükséges. A különleges gondozási igényből adódó feladatok végrehajtásánál törekedni kell arra, hogy a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek, a fejlesztés rövidtávú céljait minden esetben a fejleszthetőséget tükröző gyógypedagógiai – orvosi – pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni. A multiszenzorális fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd és nyelvi képességek fejlesztését.

Az óvodai nevelés célja az, hogy az óvodások sokoldalú, harmonikus személyiségfejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását elősegítse, az életkori és egyéni sajátosságok, és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével. A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi. A nevelés lehetővé teszi, és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását. Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

A speciális nevelési szükségletekhez, életkori, érési sajátosságokhoz igazodó támasznyújtás. Az óvodai nevelés feladata az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Az énkép kialakítása, az önismeret, önértékelés fejlesztése, attitűdök, normák kialakítása. Érzelmekre épülő elfogadó magatartás kialakítása, mely biztosítja a gyermek számára az ismeretek befogadását, a szabályok elfogadását. Fontos, hogy a gyermek megismerje önmagát és környezetét, elsajátítsa az együttélés szabályait, fogadja el a másságot.

Az interperszonális kapcsolatok: gyermek-felnőtt és gyermek-gyermek kapcsolatok kialakítása. Kortárs csoportok felfedeztetése. Az intézményi szokásrend, az óvodai napirend elsajátítása. Az önkiszolgálás szokásainak kialakítása. (testápolás, étkezés, öltözködés)

II. Gyermekkép – Óvodakép

1. Gyermekkép

Az alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi, és biológiai értelemben is egyedi személyiség, és szociális lény egyszerre. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy magas színvonalú, és szeretetteljes nevelésben részesüljön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyt semmiféle előítélet kibontakozásának.

2. Óvodakép

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Az óvoda egyrészt folytatja, a család nevelő munkáját, másrészt új és speciális nevelési hatásokkal egészíti ki. A sajátos nevelési igényű kisgyermek iránti elvárás fogyatékoságának sérülésének jellege, súlyosságának mértéke határozza meg. Terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága befolyásolja.

III. Az óvodai nevelés feladatai

1. Az egészséges életmód kialakítása

Napjainkban az egészség-, egészségvédelem, egészségnevelés fokozottabban előtérbe került. Fontos célnak tartjuk, az óvodai életritmus, és a családi szokásrendszer összehangolását, az egészséges életvitel igényének kialakítását. Szükséges, hogy az SNI gyermekek is minél fiatalabb korban elemi szinten megismerjék, ezen fogalmak lényegét, az ehhez kapcsolódó tevékenységeket. Intézményes nevelésük végéig következetes oktató-nevelő munkával az egészségnevelés céljai és feladatai képességeiknek megfelelően beépüljenek mindennapi szokásrendjükbe és életük részévé váljon. A gyermekek, ezáltal olyan képességek birtokába kerülnek, mely értékrendjüket, életviteli szokásaikat pozitívan befolyásolják.

Az egészségnevelés során figyelembe kell venni az adott gyermekcsoport életkori sajátosságait és az egyes gyermekek egyéni képességeit. A korszerű egészségnevelés cselekvésorientált tevékenység.

Az óvoda a családi környezet mellett a szocializációnak azt a színterét jelenti, amelyben mód nyílik az egészségesebb életvitel készségeinek, magatartásmintáinak kialakítására és begyakorlására.

Ki kell alakítani a gyermekekben egy egészséges szokásrendszert- egyéni képességeiknek megfelelően- mely segítségével alakul a testi higiénia és a tiszta környezet iránti igényük. Fejleszteni a gyermekek önbizalmát, a közösséghez való pozitív tartozását, a konfliktushelyzet kezelését. A szokásrendszer rögzítésével kialakítani bennük /képességeiknek megfelelően/ a testi higiénére, a tiszta környezetre való igényt.

Megismertetni a személyi higiénét szolgáló eszközök használatának kiemelt jelentőségét. Egyéni képességeknek megfelelően kialakítani azt a képességet, hogy a szerzett tudást alkalmazni tudják.

Óvodánkban a heti 5 mozgásfejlesztés foglalkozás mellett kötelező (időjárástól függetlenül) a délelőtti vagy délutáni levegőzés. A környezeti és egészségnevelési feladatok óvodánkban az egész nap folyamán jelen vannak. Az óvodai élet megszervezésénél alapvető szempont, hogy a környezeti és egészségügyi szokások kialakítását az alapoktól kell elkezdni.

- higiénias szokások kialakítása (testápolás, öltözködés, táplálkozás, mozgás, testedzés, pihenés-alvás)
- igény kialakítása a mindennapos testmozgásra
- a gyermek érdeklődésének felkeltése a szűkebb környezet (élő és élettelen tárgyai) iránt
- helyes viselkedési szokások kialakítása a környezet megvédése érdekében

2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált nevelés

Az a célunk, hogy az óvodás korú gyermekben pozitív érzelmi hozzá állás alakuljon ki, az őt körülvevő környezet értékei, az emberi kapcsolatok, és saját maga iránt. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek biztonságérzete, önbizalma, és szocializációja megfelelően kialakuljon. A szokásokat, a szabályokat kialakítsuk, és a gyermek alkalmazkodó képességét fejlesszük. Az iskolába lépéshez szükséges szociális érettség kialakítására törekszünk.

A különböző ismeretek elsajátítása során törekszünk a gyermekek értelmi, kommunikációs, egészséges és kulturált életmód iránti, cselekvési motívumainak, képességeinek a kialakítására, fejlesztésére. Az ismeretek feldolgozása, elsajátítása formálja társas kapcsolataikat, segít eligazodni saját testükön, lelki világukban, valamint fejleszti tájékozódásukat szűkebb és tágabb környezetükben.

Az óvoda nem differenciáltan, egymástól függetlenül, hanem egymás mellett fejleszti a gyermekek személyiségét, közösen, egymást erősítve a gyermekek egyéni képességeit, beállítódását figyelembe véve. Kiemelten fontos, hogy megjelöljük azokat a legfontosabb közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat, amelyeket az óvoda valamennyi dolgozójának figyelembe kell vennie mindennapi munkája során.

A közösségfejlesztés során nemcsak a pedagógusoknak van feladatuk, hanem az óvodában foglalkoztatott valamennyi dolgozónak, hiszen megjelenésével, viselkedésével, beszédstílusával, társas kapcsolatával az intézmény valamennyi dolgozója példaként áll a gyermekek előtt.

Nevelési programunk összeállításánál az alábbi feladatoknak adtunk prioritást:

A nevelő-oktató munka folyamata adjon teret a színes, sokoldalú óvodai életnek, ismeretek elsajátításának, játéknak, munka jellegű tevékenységnek, a külső világ tevékeny megismerésének.

Fejlessze: a gyermekek önismeretét, együttműködési készségét, akaratukat, megismerési vágyukat, érdeklődésüket, a felfedezési vágyukat, a játékszeretetüket és alkotásvágyukat, a kognitív képességeiket

A közösségi nevelés területei: a család, az óvoda, az óvodán kívüli közösségek.

Célunk, olyan óvodai közösséget formálni, mely a közös cél érdekében hajlandó a közös értékrend elfogadására.

Feladatunk:

- érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, óvó-védő légkör megteremtése,
- a gyermekek kezdeményezéseinek segítése,
- a közösségi cselekvések kialakításának segítése, szociális érzelmek fejlesztése példamutatással, helyes cselekvések bemutatásával, hiteles modell nyújtásával,
- a gyermekek önállóságának fejlesztése,
- a környezetében élők szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés,
- a folyamatosság biztosítása,
- olyan nevelői team kialakítása, mely összehangolt követeléseivel és nevelési eljárásaival az egyes csoportok tevékenységét koordinálni tudja,
- megismertetjük a gyermekekkel a társas együttélés szabályait, amelyek a közösségben való harmonikus kapcsolathoz elengedhetetlenek,
- a sokoldalú és változatos foglalkozásokkal hozzájárulunk a közösségi magatartás erősítéséhez,

- sétákkal, kirándulásokkal elmélyítjük a természet iránti tiszteletet és a környezet védelmét,
- a közösen élmények (séta, kirándulás) a közösségfejlesztés kiváló területei.

3. Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – folytatása az óvodai nevelő tevékenység egészében jelen van.

Az értelmi nevelés / fejlesztés során szükséges a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetben való gyakorlása. Fontos az értelmi képességek fejlesztésekor, a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása. A környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése, az észlelés, a figyelem, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése.

Célok és feladatok: változatos tevékenységeken keresztül az életkorhoz, és a gyermek egyéni képességeihez, sajátosságaihoz igazodó műveltségterületek közvetítése. Sokféle tapasztalatszerzéssel, tevékenységgel a gyermek értelmi képességeinek fejlesztése, a sajátos nevelési igényét figyelembe véve.

- a gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése
- utánzó képességének fejlesztése
- kommunikációs igényének felébresztése, ösztönzése verbális és nonverbális eszközökkel
- beszédszervek ügyesítése
- beszédindítás, a passzív – aktív szókinccs bővítése
- grammatikai rendszer kiépítése, tudatosítása, megerősítése
- közvetlen környezet tárgyairól, élővilágáról, cselekvéseiből, tapasztalatok, ismeretek szerzése
- a gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása.

4. Speciális fejlesztések

A speciális fejlesztések a gyógypedagógiai hagyományokra, a legújabb szakirodalomra, gazdag tapasztalatokra támaszkodnak; a sajátos nevelési igényű gyermek egyéni szükségleteihez, eltérő fejlődési üteméhez igazodva.

A fejlesztések *céljait* meghatározza, a mindenkori gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex diagnózisára, javaslataira épülő szakvélemények összessége. A gyermek speciális nevelési szükségletéhez, a képességstruktúra egyenetlenségéhez igazodó, sérülésspecifikus fejlesztés.

Feladatunk speciális módszerek, terápiák alkalmazásával segíteni az egyre pontosabb észlelést, fejleszteni a figyelem összpontosítását, a gondolkodást, az emlékezetet, elősegíteni a verbális és nonverbális kommunikáció kialakulását. Differenciált, a szükségletekhez igazodó képességfejlesztés, a hiányosan működő képességek korrekciója valamennyi területen fontos feladatunk. A kis lépések elvét alkalmazva, cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe véve biztosítjuk a gyermekekre szabott képességfejlesztést.

A fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. A gyermek sérülésének típusától függően más-más terület kap nagyobb hangsúlyt. A fejlesztés egyéni, kiscsoportos vagy csoportos formában játékosan, módszeresen, apró lépésekben történhet.

A fejlesztést biztosító *tevékenységek*:

- a közösségi magatartás kialakítása
- az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása, fejlesztése
- alapmozgások kialakítása, fejlesztése; nagymozgások korrigálása, az egyensúlyérzék fejlesztése
- a manuális készség fejlesztése
- a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése
- beszédszervek ügyesítése, a beszéd indítása, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív szókincs bővítése, a grammatikai rendszer kiépítése

- az adekvát játékhasználat elsajátítása, a játéktevékenység fejlesztése
- a speciális zenei nevelés alapjainak lerakása
- a kognitív funkciók fejlesztése

IV. Az óvodai élet megszervezésének elvei

1. Tárgyi feltételek

Az óvodai csoportjaink rendelkeznek a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az intézmény épülete, udvara, kertje, berendezései oly módon lettek kialakítva, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen a sajátos nevelési igénynek, valamint elősegítse a gyermekek egészségének megőrzését, fejlődését. Lehetővé válik a mindennapos mozgás-és játéki igény kielégítése. Az udvarunkon lévő játszótér játécai megfelelnek a mindenkori biztonsági előírásoknak. A gyermekek mellett megfelelő munkakörnyezet az itt dolgozó munkatársaknak, és egyben lehetőséget biztosít a szülők fogadására is.

2. Személyi feltételek

Az óvodai csoportokban, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. A nevelőmunka kulcsszereplője a gyógypedagógus, akinek a személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele a nevelésnek. A gyógypedagógus elfogadó, segítő, támogató viselkedése minta a gyermek számára.

A gyógypedagógus, a gyógypedagógiai asszisztens és a dajka együttes, összehangolt munkája szükséges az óvodai nevelés eredményességéhez. A sajátos nevelési igényű gyermek esetén talán még nagyobb hangsúlyt kap ez a feladat.

3. Az óvodai élet megszervezése

Az óvodai nevelés 3 éves kortól a tankötelezettség kezdetének teljesítéséig tart. A sajátos nevelési igényű óvodás gyermekek számára döntő fontosságú személyiségük fejlesztésével, elemi táplálkozási, egészségügyi és viselkedési szokások kialakításával, motoros képességük, pszichikus funkciók fejlesztésével, a speciális zenei nevelés, anyanyelvi nevelés alapjainak lerakásával, a beszéd funkciók fejlesztésével, az iskolai életmódra felkészüljenek.

A gyermek egészséges, tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint igazodik a helyi szokásokhoz, igényekhez. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermek számára. A napi és hetirend az óvodai csoportjainkban igazodik a sajátos nevelési

igényű gyermekek részére kidolgozott, „Add a kezed!”, programban leírtaknak. A nevelés mellett, az óvodai csoportban dolgozóknak fontos szerepe van a gondozásban is. Ebben a folyamatban is a gyermekeket nevelik, velük kapcsolatot építenek, segítik önállóságuk fejlődését, képességeik figyelembe vételével.

3.1.Napirend

Az óvodai csoportokban a napirend igazodik a gyermek egyéni szükségleteihez, fejlődéséhez. Fontos szerepe van a gyermek alaptevékenységének, a játéknak. Minden megismerő folyamat a játékon alapul. A napirend folyamatos, jól követhető, rugalmas, igazodik a szükségletekhez, a gyermek mindenkori biológiai és pszichés állapotához.

Napirendünket részletesen a házirendünk tartalmazza.

3.2.Hetirend

A tanulás folyamatában elméleti, gyakorlati ismeretek, jártasságok, készségek elsajátítását, képességek kialakulását, viszonyulások, érzelmi, akarati tulajdonságok fejlődését, a helyes magatartás kialakulását segíti a pedagógus. A verbális, mozgásos és szociális tanulás eredményeként alakulnak a gyermek érzelmei, a cselekvés módja, a szociális magatartás, különböző tulajdonságok, képességek. A foglalkozások heti rendje az óvodai fejlesztés területei alapján van összeállítva.

Az óvodában a nevelési év szeptember 1-től augusztus 31-ig tart. A nyári időszakban igény esetén ügyeleti rendszerben biztosított a gyermekek szakszerű foglalkoztatása egy hónapos bezárás mellett, mert a sajátos nevelési igényű óvodáskorú gyermekeket nem fogadja más intézmény a nyári ügyelet ideje alatt.

4. Az óvoda kapcsolatai

Az óvodai csoportok a családi neveléssel együtt szolgálják a gyermek fejlődését. Ennek feltétele a családdal történő szoros együttműködés, kapcsolat. Ennek a formái igen változatosak lehetnek, a személyes kapcsolatoktól, a különböző rendezvényeken keresztül, magukba foglalják azokat a lehetőségeket, melyeket az óvodai csoport és a család teremt meg.

Minden esetben figyelembe kell venni a családok sajátosságait, szokásait, és segítségnyújtás esetén a családhoz megfelelően illeszkedő segítségnyújtási formát.

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsöde, szociális intézmények, pedagógiai szakszolgálat), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, egészségügyi,

közművelődési intézmények, többségi óvodák), városunk önkormányzata, civil szervezetek, alapítványok. A kapcsolattartás formái, módszerei igazodnak a feladatokhoz, és a mindenkori szükségletekhez.

V. Az óvodai élet, tevékenységi formái, és az óvodapedagógus feladata

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése az időben elkezdett korai fejlesztésre épül. A kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe véve olyan képességfejlesztést kell megvalósítani, mely kellő időt, alkalmat biztosít. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. Olyan feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a tünetek változatosságát, az egyéni teherbíró képességet, a speciális nevelés szükségleteket, a harmonikus személyiségfejlesztést, a testi, szociális, értelmi érettség kialakítását.

V.1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége. A játék a kisgyermek elemi-pszichikus szükséglete. A játék kiemelt jelentőségű, tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenység. A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában a felnőtt, aki utánozható mintát ad a játéktevékenységre. A gyógypedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre, egyszerű, alakítható, a mindennapi fejlesztést segítő anyagokra, eszközökre van szükség. Az óvoda feladata, hogy megismertesse a gyermekkel a különböző játékformákat.

A játék során a gyermek megtanulja az adekvát játékhasználatot, fantáziáját, elemi kreativitását fejleszti. A gyermek fejlettségi szintjének megfelelő játékformákat tanít a gyógypedagógus. Ezek a játékformák lehetnek: gyakorló, szimbolikus, konstruáló, és szabály játékok. Ezen belül is hangsúlyt fektetünk a játéktevékenység fejlesztő hatására a sajátos nevelési igényű gyermekeknél.

Ezek lehetnek:

- mozgásos játékok,
- finommotorikát fejlesztő játékok,
- a megismerő tevékenységet fejlesztő játékok, szerepjátékok,
- valamint játék a szabadban.

V.2. Verselés, mesélés

A verselés, mesélés az óvodai élet egészét átható folyamat. Többnyire játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek, amik hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez.

A gyermekek sajátosságait, képességeit figyelembe véve népi-népmesék, népi hagyományokat felelevenítő népi mondókák, rímusok elemei, valamint klasszikus és kortárs irodalmi művek / mesék, versek/ egyaránt szerepelnek a mindennapok során. A mindennapos mesélés, mondókázás, és verselés a kisgyermek mindennapi tevékenységének elmaradhatatlan része, hozzájárul az egészséges mentális lét kialakításához.

Az a cél, hogy az óvodás korú gyermek kommunikációs készsége fejlődjön és megismerje közvetlen környezetét. Fontos, hogy a gyermek beszéd iránti érdeklődését felkeltsük, utánzással, beszéddel, kommunikációs igényük kialakuljon, ösztönözzük őket az önálló beszédre, kommunikációra.

V.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés lehetőséget teremt a zene, a ritmus személyiségformáló szerepének megalapozására. Az óvodai nevelés során a gyermekek megfigyelik a környezet hangjait, megismerik ölbéli játékokat, a népi gyermekdalokat, az éneklést, az énekes játékokat, a zenélés örömet. A zenei nevelés elmélyíti a gyermekek érzelmi életét, fejleszti alkotóképességüket, készségeiket, szokásaikat. Az éneklés legtöbbször játékkal párosulva fokozza a gyermekek örömet, biztonságérzetét, és alkalmazkodó képességét.

A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermektáncok, néptáncok, népi játékok, a hagyományok megismerését, tovább élését segítik. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik, a felnőtt minta spontán utánzásával.

A zene elemei külön-külön is értékes nevelő hatásúak, minden gyermeknél alkalmazhatóak, a képességeiket, állapotukat figyelembe véve.

V.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az óvoda életében a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái jelen vannak. Ezek a tevékenységek elősegítik a finommotorika fejlesztését, a kéz ügyesítését, a gyermek ábrázoló képességét, a különböző ábrázolási technikák elsajátítását. A gyermekek életkoruknak megfelelően ismerkednek a népművészeti elemekkel, szokásokkal,

hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal. Fontos eszköz az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés, mely hozzájárul a gyermek személyiségének fejlesztéséhez.

Az óvodai munka során a gyermekek megismerkednek a különböző eszközök használatával, anyagokkal, rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

V.5. Mozgás

A mozgás célja, a gyermek testi-lelki fejlődésének biztosítása, természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése, egészséges életvitel, életkornak megfelelő mozgáskultúra kialakítása a sajátos nevelési igényt figyelembe véve.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásnak eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-és helyzetváltató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyet sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás, és az értelmi fejlődés egymásra gyakorolt kedvező hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül az erő és az állóképesség fejlődésére, melyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izom-egyensúly kialakulásában, felerősítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeiben is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségfejlődésére is.

A játéktevékenység során megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket, és képességeket figyelembe véve, minden gyerek számára lehetőségeket kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A foglalkozásokon a nagymozgások kialakítása, begyakorlása, a mozgásos problémák korrigálása tervezett fejlesztés alapján valósul meg. A motoros képességek fejlesztésének célja és feladata a testvázlat felismerése, alapmozgások kialakítása, korrigálása, a koordinációs zavarok, a mozgásos gátlások csökkentése.

V.6. Külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi-forma-mennyiségi-téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszony alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetbe való eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükséges. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a közösséghez tartozást élményét, a nemzeti, családi, és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét. A gyermek a környezete megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut, és azokat a tevékenységeiben is alkalmazza.

A gyógypedagógus feladata elősegíteni a fenntartható fejlődés, a környezettudatos magatartásforma kialakítását minden gyermeknél, a képességeiket, lehetőségeiket figyelembe véve.

V.7. Munkajellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a munka és a munka jellegű játékos tevékenység – az önkiszolgálás, segítség a felnőtteknek, a csoport társakkal együtt, a csoporttársakért - később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet, a növény esetleg állatgondozás végzése.

Olyan mindennapos tevékenységi forma, mellyel gyakorlás folyamatában lépésről-lépésre alakítjuk ki a gyermek lehetőség szerinti önálló feladatvégzését. A munka jellegű tevékenységek által fejlődnek a közösségi kapcsolatok, a kötelességtudat, saját és mások elismerése alakul ki a gyermekben.

A gyógypedagógustól ez a munkaforma tudatos tervezést és szervezést igényel. Fontos, hogy a tevékenység során a gyermek értékelése saját magához mérten folyamatos, konkrét és reális legyen.

V.8. A tevékenységekbe megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Az óvodai tanulás elsődleges célja, az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, tanulási kompetenciák fejlesztése. A gyógypedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése

során épít a gyermek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, a felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése. Észlelés, figyelem, problémamegoldó és kreatív gondolkodás fejlesztése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában: utánzásos, minta - és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás, szokások alakítása. Spontán, játékos tapasztalatszerzés, cselekvéses tanulás, gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés. A gyógypedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés. Gyakorlati problémamegoldás.

A gyógypedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

VI. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek belső érése a családi nevelés, és az óvodai nevelés eredményeként a kisgyermek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolaélet megkezdéséhez szükséges érettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá szocializálódik. Minden gyermek esetében ez a folyamat igazodik a gyermek képességeihez, készségeihez, sajátos helyzetéhez, állapotához. A gyermek iskolakezdéséhez szükséges feltételek: testi, lelki, szociális érettség.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek, gyógypedagógus segítségével végzett pedagógiai munka. Segítségével elérhető az iskolakezdéshez szükséges érettség, de minden esetben a gyermek sérülése határt szab az elérhető eredményeknek.

Az iskola kezdésének mindenkori időpontját, valamint a gyermek érettségi fokát a területileg illetékes Megyei és Országos Szakértői Bizottságok állapítják meg, akik egyben kijelölik a gyermek számára a megfelelő alapfokú oktatási intézményt, ahol általános iskolai tanulmányaikat megkezdhetik.

VII. Sajátos feladatok az intézményben

VII.1. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Szociálisan hátrányos helyzet: szociálisan hátrányos helyzetű az a gyermek, akit képességei kibontakoztatásában gátol:

- családi mikrokörnyezetéből adódó hátrányos helyzet;
- családi házon kívüli környezet miatti hátrányos helyzet; - csonka családban felnövő gyermek;
- munkanélküli szülők gyermeke.

Amint egy gyermek belép az óvodába, az óvoda ügyévé válik a gyermek helyzete, háttere. Szociális helyzetük némileg enyhíthető, de ez csak másodlagosan óvoda feladata.

A tevékenység célja:

- A tevékenység meghatározásánál abból kell kiindulnunk, hogy tanulóink halmozottan hátrányos helyzetbe vannak, tanulási nehézségek, fogyatékoságok, szociális hátrányok miatt. Az oktató-nevelőmunkának, ezen hátrányok csökkentésére, leküzdésére kell irányulnia. - Ennek érdekében szükséges, hogy az intézményes és a családi nevelés egységet alkosson, minél inkább irányuljon a hátrányok csökkentésére, felszámolására, hiszen a nevelési célok elérését sok esetben nehezíti a szülők műveltségi, neveltetésbeli elmaradottsága, gyakran személyiségzavara.
- A nevelő munka eredményességének érdekében szükség van az óvoda és a gyermekvédelmi intézmények munkájának összehangolására, és ebbe a munkába szükség esetén be kell vonni az egészségügyi intézményeket, nevelési tanácsadókat, Gyermekjóléti intézményeket és más segítő szervezeteket.
- A gyermekek szerezzenek személyes tapasztalatokat a társadalmi és környezeti konfliktusok kezelésében. Tanulják meg, hogy tevékenyen részt vegyenek a felmerülő konfliktusok kezelése terén, legyenek a megoldásban együtt működők.
- A gyermekek legyenek nyitottak a különböző szokások, életmódok, kultúrák – más szóval a másság – iránt, amit joggal elvárhatnak a társadalom minden tagjától.

Tevékenységi formák:

A célok ismeretében határozhatjuk meg a konkrét tevékenységi formákat, melyek a szociális hátrányok enyhítését szolgálják.

Ezek a következők:

- Az óvoda és a szülők / nevelőszülők, esetlegesen lakásotthon / kapcsolatának megteremtése, ápolása, erősítése.

- Motiválás arra, hogy a gyermek egész napos ellátásban részesüljön.
- Kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás szolgáltató intézményekkel. (helyi Önkormányzat, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Szociális és Egészségügyi Iroda, Védőnői Szolgálat, iskolaorvos, Cigány Kisebbségi Önkormányzat, Kormányhivatal,
- Felvilágosító munka szociális juttatások lehetőségeiről szülői értekezleteken, fogadóórákon, családlátogatásokon.
- Kirándulások, nyári tábor szervezése.
- Pályázatok figyelése, részvétel a pályázatokon.

VII.2. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

- Tanév elején a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek adatainak összegyűjtése, nyilvántartásba vétele.
- A szülők tájékoztatása a gyermekekkel kapcsolatos ügyek intézéséről.
- Az igazolatlanul hiányzó gyermekek jelzése az illetékes önkormányzatnál.
- Rendszeres tájékoztatás a problémás családok helyzetéről.
- Szükség esetén családlátogatások szervezése, környezettanulmányok készítése.
- Kapcsolattartás a gyermek és ifjúságvédelmi munkával foglalkozó intézményekkel.
- Jogszabály változások figyelemmel kísérése.
- Gyermek és ifjúságvédelmi fogadóóra szülők számára.

Általános gyermekvédelmi feladatok:

Az iskola valamennyi gyermeke /tanulója érdekében, védelmében megfogalmazott általános gyermekvédelmi feladatok az elsődleges megelőzés céljával:

- személyiség – közösség fejlesztés - neveléssel kapcsolatos feladatok,
- gyermeki jogok érvényesítése
- szülők szemléletformálása, megnyerése, sokoldalú bevonása, motiválása
- együttműködés az általános gyermekvédelmi feladatok megvalósításában közreműködő intézményekkel

Speciális gyermekvédelmi feladatok:

- a gyermekek eltérő gyermekvédelmi problémáinak tudatos feltárása

- az eltérő helyzetű és szükségletű gyermekek célzott, speciális kezelése, foglalkoztatása, fejlesztése;
- a gyermekvédelmi problémával küszködő gyermekek szüleivel speciális pedagógiai bánásmód alkalmazása, megnyerésük külső segítő intézmények (ill. szakembereik) szolgáltatásainak, támogatásainak igénybevételére;
- speciális szakemberek széleskörű bevonása foglalkoztatása (orvos, védőnő, pszichológus, gyógypedagógus, családgondozó stb.);
- együttműködés külső segítő intézményekkel
- folyamatosan ellenőrizni a rendszeres óvodába járást – szükség esetén eljárást kezdeményezni.
- a rendszeres óvodába, járás biztosítása, tartós igazolatlan mulasztás esetén a megfelelő intézkedés megtétele. - egész napos ellátás segítése.
- a gyermek intézményes ellátása, az intézmény valamennyi szolgáltatásának biztosítása a gyermek igényei szerint. (ügyelet, étkezés, fejlesztő foglalkozások, logopédia, gyógytorna). - a gyermek egészségi állapotának figyelemmel kísérése (szükség szerinti iskolaorvosi és szakorvosi ellátás biztosítása).

A gyermekvédelem tevékenységi formái, módszerei eszközei, eljárásai, szolgáltatásai:

Az óvoda alapvetően prevencióra törekszik, hiszen minden gyermeknek joga van a családjában nevelkedni, még a veszélyeztetett gyermeket is csak akkor szabad elszakítani a szüleitől, ha az éppen a gyermek érdekében végképp elkerülhetetlen.

A.) *Speciális prevenció* keretében az egy gyermeket érő előnytelen hatásokat kell kivédeni. A gyermekvédelmi munka első lépcsőfoka a gyermekek és a szülők tájékoztatása tanév elején a gyermekvédelmi felelős kilétéről, fogadóórájáról. Az eredményes pedagógiai tevékenységünk nem képzelhető el a szülők tevékeny közreműködése nélkül. Intézményünk és pedagógusaink feladata az is, hogy a szülő részére segítséget adjon gyermekük neveléséhez. Az óvodában folyó nevelési feladatok végrehajtásához pedagógusainknak szüksége van azokra az információkra, amelyeket csak a szülő közölhet, amelyek segítik feltárni a gyermek fejlődését előrevívő, vagy hátráltató tényezőket. A felderítés során a csoportvezető és a gyermekvédelmi felelős családlátogatásokon környezettanulmányt végeznek, amelyekből világossá válhat a problémás helyzet oka.

B.) *Családlátogatást* szervezni, csak az érintett gyermek és a szülők tudtával és egyetértésével lehet.

C.) *Környezettanulmány* készítésénél fontos figyelembe venni és mérlegelni, rögzíteni a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség okait mutató szempontokat: hátrányos helyzet, veszélyeztetettség.

A csoportvezető a gyermek és ifjúságvédelmi felelőssel együttesen dönt a további tennivalóról.

A szülőkkel az első kapcsolatfelvétel után a folyamatos kapcsolattartás eredményezi a családgondozást. A szülőket tájékoztatjuk a segítségnyújtás különböző módjairól, igénybevételeinek lehetőségeiről. (szülői értekezleten is). Segítjük a Gyermekjóléti alapellátások céljainak megvalósulását, a Gyermekjóléti szolgáltatások helyi lehetőségeinek kidolgozásával.

Természetben nyújtott ellátások segítségnyújtás formái:

- Pszichológiai, nevelési, egészségügyi, tanácsadás.
- A szociális válsághelyzetben lévő család, anya támogatása, segítése, tanácsokkal való ellátása.
- Szabadidős programok szervezése a veszélyeztetett gyermekeknek, s figyelmének felhívása a gyermek hasznát szolgáló szabadidős programokra.
- Gyermekbántalmazás, veszélyeztetettség vélelmezése esetén jelzés az érintett Gyermekjóléti Szolgálat, a Rendőrség és a Gyámhatóság felé.
- Esetleges átmeneti gondozásba vétel sürgősségi megoldására javaslattétel.

Kapcsolatteremtés a különböző gyermekvédelmi szakellátás szerveivel: Gyermekjóléti Szolgálat családgondozóival, Járási Kormányhivatal Gyámhivatalával, Rendőrkapitánysággal (iskolarendőr), hivatásos pártfogókkal, Bűnmegelőzési szakemberekkel, egészségügyi ellátás szakembereivel (gyermekpszichológus, gyermekpszichiáter, iskolaorvos, védőnő).

VII.3. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés alapja a gyermek iránt érzett közös nevelési felelősség. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez.

A kapcsolattartás formái: szülői értekezlet, nyílt nap, egyéni beszélgetések (napi rendszerességgel), koordinált pedagógiai tevékenység, hagyományok kialakítása az óvodai csoportban (születésnapok, Mikulás-várás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák napja, Gyermeknap, óvodai ballagás), szülők tájékoztatása levél formájában, valamint elektronikus / telefonos kapcsolattartás a szülőkkal.

VII.4. A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A mindenki számára egyenlő esélyeket biztosító társadalom megköveteli a társadalmi érvényesülést gátló akadályok elmozdítását, valamint egy olyan légkör kialakítását, melyben a sokféleség elfogadott. Az elvárások alapján az intézmény feladata a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése. Az esélyegyenlőség biztosítása olyan, általában passzív cselekedet, amely valamit kinyit, lehetővé tesz az adott védett csoport számára is.

Az esélyegyenlőség előmozdítása aktív cselekedet, melynek eredményeként a védett csoport tagjai valóban élni tudnak a számukra is nyitott lehetőségekkel.

Az esélyegyenlőség érvényesüléséről csak akkor beszélhetünk, ha mindkét fenti cselekedet egyszerre teljesül. Ennek érdekében a fogadókészséget fejleszteni kell, ki kell alakítani: a megkülönböztetés tilalmát, az egyenlő bánásmódot, az emberi méltóság tiszteletben tartását, a társadalmi szolidaritást.

Az óvodai nevelés közvetlen célja az esélyegyenlőség biztosítása terén a szegényebb családok gyermekeinél jelentkező kognitív hátrányok mérséklése. Minden lépés a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek megfelelő - a beiskolázhatóságot biztosító - fejlődését szolgálja.

A szociális hátrányok kompenzálása nem jelenti azt, hogy az óvoda átveszi, átveheti a család, a szociális ellátórendszer vagy épp az önkormányzat szerepét. E helyett mélyebb együttműködésre törekszik a többi szereplővel, a szülőkkal, a Gyermekjóléti szolgálattal, az intézményi fenntartóval, az iskolával, a civil szervezetekkel és más intézményekkel. Az óvoda csak a nevelési, szocializációs folyamatot közvetlenül akadályozó tényezők felszámolása terén bír hatékony eszközökkel.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása (a teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása a célcsoport körében; az igazolatlan hiányzások minimalizálása; a szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása.

Egészségügyi szűrővizsgálatok (a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi - fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia - vizsgálatának) kezdeményezése, megszervezése.

Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás (a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok).

Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése; kirándulások, táborok szervezése; rendezvények látogatása).

Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal:

- Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat (a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása)
- Védőnői hálózat (a gyermekek óvodai beíratásának támogatása; korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás)
- Cigány kisebbségi önkormányzat illetve civil szervezetek (a gyermekek óvodai beíratásával, a hiányzás csökkentésével, iskolaválasztással, szülői programokkal kapcsolatos együttműködés).

VIII. A gyermekek fejlődésének nyomon követése, a gyermekek mérésének rendje

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről, folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődési ütemét, a differenciált nevelési irányát. / anamnézis, fejlődési lap, a gyermek környezetének észrevételei, TARC vizsgálat, gyógypedagógiai vélemény minden nevelési évben, egyéni fejlesztési terv és értékelés /

Ehhez kapcsolódik a gyermekről, a Szakértői Bizottság által kiállított szakértői vélemény, mely tartalmazza az általuk elvégzett vizsgálat eredményét, javaslatait, mely a gyógypedagógus számára iránymutató a gyermek fejlesztésével kapcsolatban.

II. NEVELÉSI PROGRAM ÁLTALÁNOS ISKOLA

1. Az intézményi nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei

1.1. Alapelvek

A gyógypedagógiai általános iskola első osztályától az intézményben eltöltött utolsó évfolyam befejezéséig, személyre szabott, *a sérülés sajátosságainak megfelelő* módszerek alkalmazásával elősegíteni, hogy minden tanuló saját magához képest fejlődjön, és a legmagasabb szintre jusson el.

- Hátrányok minimalizálása, meglévő képességek optimális fejlesztése.
- Tanulók eredményes fejlesztő támogatása./ kommunikáció, szociális képességek, pszichés és kognitív funkciók fejlesztése, lehetőség szerint mozgásállapot javítása/.
- *A differenciálás*, melyet nem csak az egyéni fejlettség szintje miatt kell alkalmaznunk, hanem, az osztályok többszörös összevonása miatt is.
- *Az iskoláztatás teljes időszakában biztosítani kell a kiegészítő pedagógiai szolgáltatásokat: fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, rehabilitációs és terápiás célú gyógypedagógiai ellátás körét. (Isd. Irányelv)*
- *Reális önismerete*, önértékelése, helyes értékrendje alakuljon ki neveltjeinknek.
- *Az egész pedagógiai rendszerünk a pozitív megerősítésre, sikerélmény szerzésre orientált.*
- *Szűkebb és tágabb környezetéért tenni tudó, és tenni akaró emberré váljon.* Az önálló életben szükséges gyakorlati ismeretek birtokában reális eséllyel tudjon bekapcsolódni a társadalmi munkamegosztás rendszerébe. Egyszerű munkafolyamatok elvégzéséhez szükséges munkavállalói attitűd kialakítása.
- Környezettudatos emberré nevelés.
- Tartalmas szabadidő-eltöltésének megalapozása.

1.2. Értékek

Legfőbb értékeink, amelyek a Pedagógiai Programunk alapját képezik:

1.2.1. A szocializáció

- A tanulók szociális képességeinek, viselkedésének, magatartásának formálása a társadalmi beilleszkedés érdekében.

- Szabályok felismerése, értelmezése, betartása, a társadalmi viselkedési formák megismerése.
- A társadalomba való beilleszkedéshez szükséges vivő-funkciók kialakítása.
- Az általános emberi értékek elfogadtatása.
- A világ és önmaga reális ismerete.
- A család jelentőségének hangsúlyozása, felszínen tartása.
- Törekvés a szociális hátrányok felszámolására.
- Kulturális értékeink megőrzése.
- A családokkal, a szülőkkel való harmonikus együttműködés, kapcsolattartás.

1.2.2. Az önálló életvitelre való felkészítés

Az önálló életvitelre neveléssel kapcsolatban fontosnak tarjuk a sajátos nevelési igényű tanulók számára:

- az általános műveltség megalapozását,
- a tanulók felkészítését, az általános gyakorlati ismeretekre,
- készségek és képességek elsajátítását, amelyek alapul szolgálnak a pályakezdéshez a munkára nevelés keretén belül,
- gyakorlati ismeretekkel, fizikai munkával létrehozott érték, és hasznosságtudat kialakítását,
- balesetmentes eszköz és szerszámhasználat, takarékos anyaghasználat megtanítását.

1.2.3. Az egészség fenntartása és megőrzése

- elméleti és gyakorlati ismeretekkel az egészséges életmód, normarendszerének kialakítása, helyes életritmus kialakítása,
- munkabíráásra felkészítést, fizikai állapot fenntartása,
- kudarcokat, megpróbáltatásokat is elviselő, kiegyensúlyozott lelkiállapot kialakítása és megtartása
- a káros szenvedélyeket okozó termékek, tevékenységek elutasítása
- az egészség megőrzése, a prevenció

- állapotot elfogadó (ép, sérült) reálisan értékelő, megfelelő viszonyulásokat biztosító magatartásformák kialakítása.

1.2.4. A Sajátos gyermekszemlélet, mely érdekében, célunk:

- élményben gazdag óvó-védő környezet biztosítása,
- sikerélményekhez való juttatás, pozitív megerősítés,
- önmaga és társai másságának felismerése, elfogadása,
- az önálló tanulás képességének fejlesztése,
- egyénre szabott tanulási technikák, módszerek,
- kiépítése, hosszabb időkeret biztosításával,
- a jól működő képességek tudatos fejlesztése.

2. Az intézményi nevelő-oktató munka pedagógiai célja

2.1 Az iskola célja a tanulásban akadályozott tanulóinkat illetően

Az általános iskolai fejlesztés szakaszaiban a tanúláshoz szükséges pszichés funkciók fejlesztése. Tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen, vagy sérült funkciók korrigálása, kompenzálása, rehabilitálása. A kultúrtechnikák ismereteinek elsajátítása, elmélyítése, szükség esetén, hosszabb időkeret biztosítása. Az elsajátítás folyamatában alkalmazott eszköztár alkalmazásának tanítása, majd felhasználásának lehetősége a tanuló számára, a pedagógiai folyamat minden szakaszában.

2.2 Az iskola célja az értelmileg akadályozott tanulókat illetően

A fogyatékból eredendő hátrányok csökkentése. A személyiség harmonikus fejlődésének elősegítésével, a gyakorlatorientált képzéssel, életvezetési technikák elsajátításával, egyénre szabott fejlesztéssel, ez által a szociális beilleszkedés megvalósítása.

2.3. A kitűzött célok megvalósítása

A kitűzött célok megvalósulása érdekében olyan környezetet igyekszünk biztosítani, amelyben a tanulásban / értelmileg akadályozott gyermekek jól érzik magukat. Ahol megfelelő végzettségű pedagógusok közreműködésével, képességeiknek, készségeiknek megfelelő

módszerek segítségével tanulhatnak, kapcsolatokat teremthetnek hasonló helyzetben lévő társaikkal.

A harmonikus fejlődés elősegítése érdekében a feladat a nyugodt iskolai légkör megteremtése, ahol, minden tanuló, megfelelő sikerélményhez juthat. Az iskolában dolgozó pedagógusoknak, nevelőmunkát segítőknek és a technikai személyzetnek el kell fogadniuk a sajátos nevelési igényű tanulókat minden tulajdonságukkal és problémájukkal együtt. A tanulók fejlesztését a motivációra építjük, elősegítve ezzel, hogy a gyermekek az iskolában eltöltött évek alatt, képességeik maximumára jussanak el.

A kötelező tanórai foglalkozásokon túl, biztosítunk tanulóink számára intézményünkben: speciális a sajátos nevelési igényhez igazodó, a nevelőtestület által jóváhagyott,

- helyi tantervet
- napközis foglalkozást
- szakköröket
- logopédiai fejlesztést
- gyógytestnevelést
- terápiás úszásoktatást
- rendszeres sportolási lehetőséget
- nyáron integrációs / speciális tábort /nyári napközit
- hitoktatást
- zeneterápiát és állatasszisztált terápiás foglalkozásokat.

Mivel az iskolai nevelés-oktatás csak az otthoni környezet bevonásával lehet eredményes, törekszünk a szülőkkel történő partneri viszony kialakításra. Nagyon sok tanulónk, hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetben élő családból érkezik. Ők fokozott támogatást igényelnek az iskola részéről abban, hogy otthon is megfelelő környezetet tudjanak biztosítani gyermekeik számára.

3. Az intézményi nevelő-oktató munka pedagógiai feladatai

Elhivatottak vagyunk arra, hogy, a következő feladatok megvalósítsuk:

3.1. Gyermek személyiségének fejlődésével kapcsolatos feladatok

- Konfliktusmentes társadalmi beilleszkedés.
- Az önellátó és – védő technikák elsajátíttatása, a komfortérzet megteremtése céljából bizonyos, általános ismeretek megalapozása, az életkor, az értelmi akadályozottság és a tanulásban akadályozottság figyelembe vételével.
- Az állóképesség, az erőnlét fokozása, a kitartás, az akarat fejlesztése.
- Önmaga és társai másságának elfogadása, felismerése, elfogadtatása.
- A testi és lelki egészség megőrzése, a maradandó testi és lelki állapotváltozás megismertetése, elfogadtatása.
- Oldott, humánus légkör megteremtése az intézményben, ahol az értelem, az érzelem szabadon kibontakozik, és az emberi kapcsolatok kiteljesednek.
- Képességek tudatos fejlesztése, értékeik, adottságaik megismerése.
- Önbecsülésük kialakítása.

3.2. A nevelőtestület feladatai

- Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs célú ellátásban, terápiában részesíteni valamennyi tanulót.
- Megfelelő tanulásszervezési formákkal és módokkal biztosítani, hogy a tanórákon, és a tanórán kívüli tevékenységekben érvényesüljön a differenciált egyéni fejlesztés.
- A valóságról és közvetlen környezetéről, sokoldalú tapasztalathoz jusson, ami későbbiekben interiorizálódhasson.
- Sokoldalú szemléltetéssel, cselekvéssel, gazdag feladattárral biztosítani az egyes tantárgyakhoz kötődő készség és képességfejlesztést.
- A szülők (gondviselők) és az iskola között olyan kapcsolat megteremtése, ahol a nevelési feladatok megvalósításában partnerként vesz részt a szülő gondviselő.
- A tanuló szükségletének és a szülők igényének megfelelően teljes ellátás biztosítása: ügyelet, oktatás, étkeztetés, fejlesztő terápiák, napközi, szakkörök, tehetséggondozás.
- A tanulók bevonása az iskolai életük szervezésébe, jogaik gyakorlásába, kötelezettségeik értelmezésébe.
- A tanulók kötelességtudatának a kialakítása.
- A tanulók szüleinek folyamatos tájékoztatása a tanulók iskolai előmeneteléről, az elért eredményekről, továbbtanulási lehetőségekről.

- Az iskolai gyermekvédelmi tevékenység működtetése, a szociális hátrányból eredő különbségek csökkentése, együttműködve a különféle segítő szervezetekkel, szolgáltatásokkal.

3.3.A pályaválasztással kapcsolatos feladatok

- Egyénre szabott motiválás, információk, tapasztalatok biztosítása.
- Önismereti képességek, pályaelképzelések és vonzódások folyamatos elemzése.
- Választható szakmák körének megismertetése a tanulókkal és a szülőkkel.
- Tájékozódás, látogatás a szakiskolákban, gyakorlati képzőhelyeken.
- Egyéni segítségnyújtás a szakmaválasztásban.

4. Intézményünkben folyó nevelő – oktató munka, eszköz - és eljárásrendszere

4.1. Nyelvi (verbális) eszközök:

- beszéd / beszélgetés (irányított beszélgetés, spontán vagy tervezett formájú, egyéni vagy csoportos)

4.2. Nem nyelvi (non verbális) eszközök:

- arckifejezés (mimika)
- szemmozgás
- tekintet
- testhelyzet, testtartás
- mozdulatok (gesztusok)
- kulturális jelzések
- képi megjelenítés / fénykép, eseménykép, folyamatábra /
- együtt cselekvés
- promptok

4.3. Szociális technikák

Technikák az ön- és emberismeret fejlesztéséhez:

- fejlesztő beszélgetés

Szociális készségfejlesztő technikák:

- minta- és modellnyújtás

- megerősítés (buzdítás, dicséret, jutalmazás)
- szerepjáték
- dramatizáló tevékenység

A meggyőzés, a felvilágosítás, a tudatosítás módszerei:

- az oktatás valamennyi módszere
- meggyőzés
- minta
- példa
- példakép
- példakövetés
- bírálat
- önbírálat
- beszélgetés
- felvilágosítás
- tudatosítás
- előadás
- vita
- beszámoló

A tevékenység megszervezésének módszerei:

- megkövetelés
- megbízás
- ellenőrzés
- értékelés
- játékos módszerek
- gyakorlás

A magatartásra ható módszerek:

Ösztönző módszerek:

- ígéret
- helyeslés - biztatás
- elismerés
- dicséret, folyamatos pozitív megerősítés

Dicséret formái:

- osztályfőnöki dicséret (ellenőrzőbe, osztálynaplóba)
- igazgatói dicséret (ellenőrzőbe, osztálynaplóba)
- oklevél
- alapítványi, megyei, országos szintű elismerések
- írásbeli szöveges értékelés / osztályozás
- jutalmazás

Szóbeli dicséret nyilvános formái:

- osztályfőnöki órán, osztályközösség előtt, iskola tanulói előtt
- iskolai összejöveteleken (tanévzáró ünnepély, ballagás stb.)

Jutalmazás formái:

- szóbeli dicséret
- írásbeli dicséret
- oklevél
- jutalom (könyv, különféle tárgyi jutalmak, tanulmányi kirándulás, táborozás)

A tanulók jutalmazására mindig nagy hangsúlyt kell fektetni, hiszen a tanulók közül sokan hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű családokból kerülnek ki. A megfelelő motiválással nemcsak a tanulmányi képességek, hanem egyéb területeken is a gyermek képességei tovább fejleszthetőek. A rendszeres, és következetes jutalmazással felhívható a tanulók / gyermekek figyelmére a kimagasló teljesítményre, teljesítményekre. Példa, és irány mutatható a közösség számára. Fontos szempont, hogy a jutalmazás kialakítása során törekedni kell arra, hogy gyengébb képességű tanuló is tudjon sikereket, eredményeket elérni. A jutalmazás pozitív visszacsatolás, megerősítése a jó példának, teljesítménynek.

Fegyelmezési módszerek:

- **következetesség**
- **kérés**
- felszólítás
- parancs
- büntetés

Büntetés formái:

- szóbeli figyelmeztetés
- osztályfőnöki figyelmeztetés, intés, megrovás
- tagintézmény-vezetői figyelmeztetés, intés, megrovás
- fegyelmi tárgyalás
- párhuzamos osztályba való áthelyezés /másik tagintézményben/
- tanuló kizárása az iskolából (csak tankötelezettség korhatárán túl)

Fegyelem fenntartására szolgáló módszerek:

- felügyelet
- ellenőrzés
- figyelmeztetés
- intés
- tilalom
- elmarasztalás

5. Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az iskola pedagógiai programja a NAT-ban, a 2011-es CXC. Nemzeti köznevelésről szóló törvényben, valamint az ahhoz kapcsolódó rendeletek értelmében leírt és képviselt értékekre, valamint a helyi sajátosságokból adódó hagyományokra, és szükségletekre épül.

Ezért pedagógiai feladatainkat az alábbiakban határoztuk meg: a NAT-ban és az Irányelvekben leírt egységes, alapvető tartalmak átadása, elsajátítása, valamint az ezekre épülő differenciálás, az **értelem kiművelése, szociális képességek fejlesztése területén**. E két feladat azt a célt szolgálja, hogy az SNI tanulóink a különböző szintű adottságaikkal, eltérő mértékű fejlődésükkel, az iskolai és iskolán kívüli tanulásukkal, egyéb tevékenységeikkel, spontán tapasztalataikkal összhangban, minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket.

A különböző ismeretek elsajátítása során törekszünk a tanulók értelmi, önálló ismeretszerzési, kommunikációs, valamint az egészséges és kulturált életmód iránti, cselekvési motívumainak, képességeinek a kialakítására, fejlesztésére.

A tananyag e szellemben történő feldolgozása, összefüggéseinek feltárása megalapozza a tanulók:

- testi-lelki egészségének kialakítását,
- önismeret és társas kultúrájuk fejlesztését,
- felelősségvállalást másokért, önkéntességet, erkölcsi –és családi életre nevelést,
- médiatudatosságra nevelést,
- tanulás tanítását, pályorientációt,
- nemzeti öntudatot, hazafiasságot,
- fenntarthatóságot, környezettudatosságot.

A helyi tanterveket is magába foglaló pedagógiai programunk összeállításánál elsődleges szempont volt, a tanulók képességeinek fejlődéséhez szükséges olyan követelmények meghatározása, amely ösztönzi, a személyiségfejlesztő oktatást.

Nevelési programunk összeállításánál az alábbi feladatoknak adtunk prioritást: az iskola pedagógiai programja, nevelési, tanítási-tanulási folyamata *adjon teret a színes, sokoldalú* iskolai életnek, tanulásnak, játéknak, munkának, *fejlessze* a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, eddze akaratukat, *járuljon hozzá* életmódjuk, mintakövetésük, szokásaik, az értékkel történő azonosulásuk fokozatos kialakításához, meggyökereztetéséhez.

A helyi tanterveket is magában foglaló pedagógiai programunk alapja egy olyan közös gondolkodást kíván az iskolafenntartó és iskola felhasználó részéről, amelyben a tanulók tudásának, képességeinek, egész személyiségének fejlődése áll a középpontban, figyelembe véve, hogy az nevelés-oktatás színtere nemcsak az iskola, hanem a családi, és a társadalmi élet és tevékenység számos egyéb fóruma is. Ezen célkitűzések alapján az alábbi **konkrét pedagógiai feladatok köré csoportosítjuk** a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos teendőinket:

5.1. Az értelem kiművelése területén elvégzendő feladatok:

a) Tanulási motívumok:

- tanulási motívumok és tanulási módok,
- megismerő funkciók fejlesztése
- ráismerő funkciók fejlesztése

b.)A tanulási teljesítmény optimalizálása:

- a tanulási siker biztosítása és a kudarc, félelem visszaszorítása,
- a tanulási elismerésvágy,
- a gyermek motiválásának biztosítása és sikerhez juttatása,
- érzelmi kötődés,
- tanulási kötelességtudat,
- tanulási igényszint

c.)A tanulási életprogram fejlődésének segítése:

- a tanulás gyakorlati értékének megmutatása,
- az önfejlesztési igény kialakítása,
- továbbtanulási szándék segítése.

d.) Kognitív képességek fejlesztése:

- *Kognitív műveletek:* felismerés és kivételezés, gondolatképzés és igazságértékelés, összevonás, összehasonlítás, azonosítás és besorolás, sorrend felismerés és sorképzés, belátás (összefüggés és felismerés), elemi kombinálás, tapasztalati következtetés, megismerés, megfigyelés, átkódolás, értékelés, értelmezés, bizonyítás.
- *Kognitív kommunikáció:* ábraolvasás, ábrázolás, tapasztalati és értelmező nyelvtanulás, beszéd és beszédértés, írás és olvasás, formalizált kommunikáció.
- *Gondolkodás:* viszonyítás, általánosítás és osztályozás, problémamegoldás.
- *Tanulás:* a tanulási módok optimalizálása, tapasztalat és értelmező tanulás, önálló, és szociális tanulás.

5.2. Szociális képességek fejlesztése területén elvégzendő feladatok

- Segítő életmódra nevelés.

- Szociális kompetencia fejlesztése.
- Az egyéni szociális értékrend fejlesztése: a szociális szokások: hasonló helyzetekben, mindig hasonló magatartást, viselkedést váltanak ki.
- Szociális minták: mások szociális viselkedésének, magatartásának, vizuális leképezései.
- Szociális kommunikáció fejlesztése.
- Szociális érdekérvényesítés fejlesztése.
- Együttműködési képesség fejlesztése.

6. Közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

6.1. Az iskolaszervezés segítése

- Az iskolai integráció koordinálása (az integrációt segíti a gyógypedagógus órabeosztása, sajátos nevelési szükséglet megállapítása, a szakemberek együttműködésének megszervezése).
- Az információk és szolgáltatások körének meghatározása – ehhez a város, a régió infrastruktúrájának, sajátosságainak, feltárása.
- Tanítás, az egyéni fejlesztés megsegítésén túl kapcsolatépítés más szervezetek és intézmények között, a nyilvánosság megfelelő tájékoztatása, együttműködés az oktatási és szociális szolgáltatókkal.
- Együttműködés kiépítése az iskoláztatást megelőző és követő intézményekkel, a tanügyi hatóságokkal, orvos-terápiás intézményekkel, a sérült, fogyatékkal élő gyermekekkel és felnőttekkel foglalkozó más segítő szolgáltatásokkal.
- Együttműködés a tagintézmények között.

6.2. A gyógypedagógusok, pedagógusok, pedagógiai munkát segítők megsegítése

- Taneszközök, tanítás-tanulási segédletek, szakkönyvtár, az akadályozottságnak megfelelő segédeszközök, technikai segédeszközök listájának összeállítása, rendelkezésre bocsátása.
- Informálás, továbbképzés és kooperáció- a (gyógy) pedagógusszerep változására való felkészítés, új tanulásszervezési eljárások terjesztése.
- A gyermekekkel foglalkozó nevelők személyes támogatása – a munkával való azonosulás segítése.
- Probléma-megoldási stratégiák ajánlása, szupervízió, felkészítés a változó elvárásokra, szemléletformálás, elfogadó pedagógiai attitűd kialakítása.

- Szempontok felállítása (jellemző tünet együttesek) a tanulási nehézséggel, magatartászavarral küzdő gyermekek felismeréséhez, kiszűréséhez.
- Pedagógiai diagnózis értelmezése, fejlesztési terv készítése.
- Metodikai képzés, ismeretbővítés a fejlesztési folyamat megvalósítása érdekében.
- Differenciált foglalkozásszervezési módok ismertetése.
- Motiváló értékelési formákkal való megismertetés, a tanulóhoz, alkalmazkodó mérésértékelés kidolgozása, alkalmazása, alternatív programok megismertetése.
- Hatékony olvasás- írás tanítási módszerek elterjesztése.
- A szülővel való együttműködés, kapcsolatépítés elősegítésének lehetőségei.

6.3. A sajátos nevelési igényű tanulók szüleinek, hozzátartozóinak segítése

A szülők tájékoztatása az integrált és szegregált iskoláztatási lehetőségekről, a tanácsadói szolgáltatás, a sajátos nevelési szükséglet megállapításának koordinálása.

7. Az egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

Az iskola alapvető feladata a személyes kompetencia fejlődésének segítése, kiemelten az alábbi területeken

7.1. Önellátási képesség fejlesztése

- *Testi képességek:* a kezűgyesség fejlesztése különféle tevékenységek során, tanórákon és tanórák kívüli tevékenységeken (pl.: gyurmázás, rajzolás, stb.) továbbá testnevelési órákon, tömegsporton, mindennapos testnevelésen, gyógytestnevelésen, és egyéb sportolási lehetőségek alkalmával, az iskola lehetővé teszi a tanulók fizikai képességeinek fejlődését.
- *Önellátó képesség:* az önellátó képesség, viselkedés tevékenység formáinak megismerése, gyakoroltatása, tudatosítása változatos formákban az életkori sajátosságoknak megfelelően (egészséges és kultúrált étkezés, öltözködés, tisztálkodás, testápolás, rendszeret, lakóhely és osztályterem berendezéseinek rendbetartási igénye, a háztartási és ház körüli munkák, a közlekedés, a vásárlás szokásai, mintái, készségei...)
- *Önkifejezési készségek:* az önkifejezés megfelelően gazdag és igényes tárházának bemutatása, gyakorlása, tudatosítása.

7.2. Önvédelmi képességek, s a mozgás iránti igény felkeltése és kielégítése

Egészségvédő képességek:

- Az egészséges életmód ismérveinek megismertetése az alapvető szokások kialakítása, gyakoroltatása.
- Testedzési, s sportolási lehetőségek biztosítása.
- Balesetvédelem tanítása.
- Lelki egészség megőrzése.

7.3. Önreflexív képességek:

- *Önértékelő képesség:* a nevelő munka során a tanulói önértékelés váljon rendszeressé.
- *Önmegismerő képesség:* a tanulók önismeretének folyamatos fejlesztése.
- *Önfejlesztő képesség:* az önfejlesztő képesség alapozása.

7.4. Speciális kompetenciák fejlesztése

- Alapvető szabályhasználat képességének fejlesztése,
- olyan alkotóképesség fejlesztését szolgáló feladatok összeállítása, amelyben a tapasztalati alkotóképesség valamennyi változata rendszeresen előfordul,
- pályaorientáció tevékenységek,
- önálló életvezetési technikák tudatos gyakorlása,
- önálló feladatmegoldás, illetve munkavégzés fejlesztése, alkalmazása.

Az egész munkánkat áthatja a pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitációs, rehabilitációs és korrekciós tevékenység. Az esélyegyenlőség megteremtése érdekében nagy hangsúlyt kell, hogy kapjon a rehabilitációs tevékenység. A társadalomban való részvétel szempontjából nem a gondozást kell előtérbe helyezni – főleg a felnőttkor felé közeledő gyermekeknél -, hanem növelni kell a személyes és szociális elvárásokat és azokhoz kellően motiváló cselekvési teret biztosítani. Vonatkozik ez a közösségre, amiben él, a helyre ahol él és a munkára egyaránt.

A mi iskolatípusunkban a lehetőségeket figyelembe véve a részleges rehabilitációt, rehabilitációt, vagy korrekciót lehet megvalósítani, azaz pedagógiai módszerekkel megpróbáljuk megközelíteni az ép állapotot.

Az egyéni fejlesztés, a differenciált nevelés, oktatás, az egyéni bánásmód, mind a gyógypedagógiai fejlesztő tevékenységet segíti. Az individuális foglalkozások alkalmával a gyermekeknek a meglévő jól működő funkciókra kell alapozni és a jó oldalait kell erősíteni az önbizalom növelése érdekében is.

Különösen kritikus a helyzet a pályaválasztás időszakában. Reális képe kell, hogy legyen a tanulónak saját adottságairól, a társadalom nyújtotta lehetőségekről, hogy később ne

legyen állandó kudarcélménye. Ehhez jól össze kell hangolni az óvoda és az iskola céljait, feladatait. Célja a sajátos nevelési igényű tanulók szocializációja, eredményes társadalmi integrációja.

8. A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai.

Intézményünkben, óvodai és iskolai tanulócsoporthoz működik. A pedagógusok és a pedagógiai munkát segítők a *Köznevelési Törvény által* előírt, a munkakörökhöz szükséges végzettséggel rendelkeznek.

Pedagógus feladatai a következők:

- A nevelői – oktatói - habilitációs munkájához tanmenet és egyéni fejlesztési tervek készítése.
- Az éves tanítási program írásbeli megtervezése és folyamatos felülvizsgálata.
- A tanítási órákra való rendszeres felkészülés: didaktikai, módszertani, szervezési előkészületek, szükség esetén foglalkozási tervek készítése.
- A tanulók munkájának ellenőrzése és értékelése.
- Az tagintézmény-vezető elrendelése esetén részvétel az osztályozó vizsgabizottságban.
- Részvétel a pályázati tevékenységben.
- A tanulók reggeli órák utáni udvari (rossz idő esetén folyosói) ügyeletének biztonságos ellátása.
- A tagintézmény-vezető által elrendelt helyettesítések ellátása.
- Részvétel az iskolai közéletben, jelenlét és aktív közreműködés az értekezleteken, részvétel a döntésekben, iskolai szintű feladatok vállalása (nevelőtestületi értekezletek, nevelési értekezletek, szakmai értekezletek, stb.)
- Részvétel a szakmai munkaközösség munkájában, házi továbbképzéseken, nyílt napokon, szakmai bemutatókon való aktív részvétel, bemutató foglalkozások vállalása, azok szervezése.
- Iskolai ünnepélyeken és egyéb, az éves munkatervben és az iskola pedagógiai programjában rögzített rendezvényeken való megjelenés, azok előkészítő, szervező munkái és ott a gyermekekkel kapcsolatos teendők ellátása, tanévnyitó, tanévzáró ünnepélyek, nemzeti ünnepek és egyéb iskolai ünnepélyek műsorainak előkészítése, betanítása.
- A tanítás nélküli munkanapokon a szakmai program és beosztás szerinti feladatok ellátása.
- Felkészült részvétel az iskolai szülői értekezleteken, fogadó órákon, rendszeres kapcsolattartás a tanítványok szüleivel, nevelési szaktanácsadás.
- A folyamatos kapcsolattartás és együttműködés a nevelőtestület más tagjaival nevelési és szaktárgyi kérdésekben.
- A kötelezően előírt adminisztráció pontos vezetése.
- Szertárrendezés, szertár évenkénti egyeztetése.
- A tanulmányi versenyre való felkészítés, és az ezen, való részvétel.
- A különböző iskolán kívüli programok szervezése, az ezeken való részvétel, kísérés kulturális-, sportversenyekre, vetélkedőkre.

- Kötelező önképzés és továbbképzés az ötéves Továbbképzési program és az évente jóváhagyott továbbképzési terv szerint.
- Az iskolán kívüli továbbképzéseken való részvétel, az itt szerzett információk továbbítása a tantestületnek.
- Az intézményvezető megbízása esetén osztályfőnöki feladatok ellátása.

A kötelező óraszámokon felüli időben, a teljes rendes munkaidő terhére, munkaköri feladatként:

- Reggeli ügyelet (gyülekezéskor).
- A tanulók óraközi felügyelete.
- Tanórán kívüli foglalkozások (helyi tanterv szerint).
- Tehetséggondozás, felzárkóztatás (pl.: csoportbontás).
- A tanulókkal a szakfeladatnak megfelelő foglalkozással összefüggő feladatok, tanítási órákra való felkészülés.
- A tanulók fejlődésének, teljesítményének értékelése.
- Pedagógiai tevékenységhez kapcsolódó ügyviteli és adminisztratív tevékenység.
- A nevelőtestületi munkaközösségi munkában való aktív részvétel.
- Az intézmény belső dokumentumainak készítésében való közreműködés.
- A Pedagógiai Programban meghatározott hagyományos rendezvények szervezése, lebonyolítása.
- A szabadidő hasznos eltöltésének, az intézmény kulturális és sportéletének szervezésében, lebonyolításában való közreműködés.
- A tanuló- és gyermekbalesetek megelőzésével kapcsolatos tevékenység.
- A gyermek és ifjúságvédelemmel összefüggő feladatokban való közreműködés.

Osztályfőnöki feladatkörben a pedagógus kötelességei:

- Az intézmény pedagógiai elvei szerint nevelni osztályának tanulóit, a személyiségfejlődés tényezőinek figyelembe vételével.
- A gyermekekkel való egyéni törődés ellátása, a sajátos nevelési igényből fakadó egyéni korrekciós feladatokra való javaslattétel.
- Koordinálni és segíteni az osztályban tanító pedagógusok munkáját és látogatni óráikat, foglalkozásaikat.
- Minősíteni a tanulók magatartását, szorgalmát.
- Szülői értekezletet és fogadó órát tartani, szükség esetén a gyermekvédelmi felelőssel és a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat munkatársával együtt családot látogatni.
- Közreműködni a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- Jelentős probléma esetén az intézményvezetőt és a tagintézmény-vezetőt haladéktalanul tájékoztatni.

Pontosán ellátni az osztályával kapcsolatos ügyviteli feladatokat:

- elektronikus napló / KRÉTA/vezetése
- anyakönyvi napló vezetése,
- statisztikai adatok szolgáltatása,
- fejlődési lapok vezetése,
- gyógypedagógiai vélemények készítése,
- bizonyítványok írása,
- a tantárgyi felmérések dokumentálása,
- évente, két alkalommal osztályfőnöki jelentés készítése,
- osztályozó vizsgák jegyzőkönyvi dokumentálása,
- az iskolai munkatervben, illetve a tanítási programban szereplő tanulmányi kirándulások előkészítése az SZMSZ előírásai szerint, azokon való részvétel,
- részvétel, az osztály, kötelező, orvosi vizsgálatain,
- javaslattétel a tanulók jutalmazására, büntetésére,
- az osztály tantermének, foglalkoztató termének igényes, esztétikus és gyermek centrikus alakítása.

9. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

9.1. A különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló

- a.) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló
- b.) beilleszkedési, magatartási tanulási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló
- c.) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló
- d.) halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű gyermek, tanuló

1./a Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló

„A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében, állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.” (2011.évi CXC. törvény a Nemzeti köznevelésről, 47.§-a) Mindennapi munkánkat a fent idézett törvény szellemisége hatja át.

Célzott pedagógiai tevékenységek

1. A gyermek eddigi életútjának ismerete:

- a.) fejlődési lapok áttekintése ok feltáró jelleggel;
- b.) az új környezetbe történő érkezés előtti elbeszélgetés az újonnan érkezővel;
- c.) kapcsolatfelvétel a családdal: családlátogatás, a gyerekekkel kapcsolatos problémák, gondok közös megbeszélése;

2. Elfogadás – elfogadtatás. Lehetőség szerint az osztályfőnök készítse fel a közösséget, az új gyermek érkezésére. A megérkezés pillanatától kezdve, legyen teljes értékű, aktív tagja a csoportnak.

3. Külső szakemberek bevonása: pszichológus, pszichiáter, védőnő, orvos.

4. Tanórai és tanórán kívüli tevékenységek szerepe:

Az oktató-nevelő munka eredményességének elengedhetetlen része a gyermekközösség minden tagjának a megismerése a problémákra való rálátás, a megoldási lehetőségek közös keresése. A gyermekeket képességükhöz, fejlettségi szintjükhöz méretezett feladatokkal kell ellátni, megbízni, módot és lehetőséget adva, ezáltal a felgyülemlett feszültségek, energiák levezetésére is. A célirányos és céltudatos feladatvégzés – felnőtt irányítása mellett – az önellenőrzést, a nehézségek leküzdését, a kudarc elviselésének képességét is fejleszti.

Iskolánk *tanórán kívüli tevékenységei* a tanulók egész életét átfogják, szervezik, irányítják, befolyásolják, választékot kínálva a különféle lehetőségekből, melyek képességeik egyre sokrétűbb kibontakozását teszik lehetővé. Tartalmazza a tanulók tanórára való elkészülését, fegyelmezett munkavégzését. Az önálló, kitartó munkavégzés során sikerélményhez jutnak a gyerekek. A magatartási problémák megelőzése érdekében kiemelt jelentőséggel bírhat az egyéni segítségnyújtás, a felzárkóztatás, a differenciált feladatok biztosítása.

Csoport-terápia, önismeret-fejlesztés a gyermek rendelkezik megfelelő szocializációs képességgel, fejleszthetjük a csoport-terápia eszközeivel is. (önismereti játékok, farajz, családrajz) Mindezek által, a gyermek megmutathatja az esetlegesen önmagában rejlő konfliktusokat. Az önismeret részleges vagy teljes hiányában felállított túlzottan magas mérce, irreális elvárások a pedagógus részéről, mind elősegítik a kudarcélmény kialakulását, majd állandósulását, melyek magatartási problémákhoz vezetnek.

A szabadidő eltöltése a nevelő felügyelete mellett a pihenés, az önálló élménygyűjtés, a játék, az érzelmi élet kibontakoztatásának lehetősége. Segíti a közösség spontán alakulását, a társas, baráti kapcsolatok elmélyítését. Kisebбекnél szükséges a nevelő játék ötlete, kezdeményezése. A felsőbb évfolyamokban már a hasznos időtöltés, az önművelés, szórakozás formáit kell elsajátítaniuk. Az irodalom, a zene, a báb, a film, a képzőművészet eszközein keresztül fontos az érzelmi árnyalatok bemutatása, átélése, belső feszültségek feldolgozására irányuló lehetőségek kihasználása. Hasonló célokat szolgál a dramatizálás gyakorlása, valamint az élmények verbalizációja. A sport, a játék nagymértékben elősegíti a helyes magatartási szokások – többek között az önfegyelem, a becsületesség – kialakítását, a szabályok elfogadását, azok betartását. Lehetővé teszi a csoportos élmény kialakulását, a versengés, küzdelem, nyereség, veszteség feldolgozását.

Nevelési beszélgetés:

A nevelő által irányított beszélgetéseken az érzelmi-erkölcsi élet alakítása, társadalmi normák közvetítése, átadása történik meghatározott tematika alapján, kapcsolódva nevelési nehézségekhez, magatartási problémákhoz. A súlyos beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység.

1/b. Beilleszkedési, magatartási tanulási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló

Azoknál a gyermekeknél, akik beilleszkedési nehézségekkel küzdenek, magatartási problémák jelentkehetnek, s akiknél magatartási zavarok mutatkoznak, általában nehezebben illeszkednek be, a közösségbe.

Az ezzel kapcsolatos pedagógiai tevékenységeket, a problémát kiváltó okok feltárása alapján lehet, és kell megtervezni. Célzott pedagógiai tevékenységekkel megszüntethetők lehetnének a problémák állandó forrásai.

1/c Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

A tehetség, a képesség kibontakozását segítő pedagógiai tevékenységek iskolánkban, a nem kötelező tanórai foglalkozások időkerete az oktatási törvény rendelkezése szerint alakul.

Tanulási akadályozottság és tehetség

Hisszük és valljuk, hogy egy fogyatékos embernek is lehet kiváló hallása, kez ügyessége, labdaérzéke, beszélő képessége. És csak úgy, mint az épeknél, a tanulásban akadályozott gyermekek körében is ez a tehetség csírája. S legyen bármilyen szintű, rangú egy iskola, keresni, kutatni és művelni kell a tanítványok tehetségét.

A tehetséggondozás célja

A pedagógusok szép és nehéz feladata, hogy embert formáljanak a gyermekből személyisége kibontakoztatásával, hogy fejlesszék a gyermekben azt az általános értelmi képességet, mely minden pályán szükséges az érvényesüléshez; és hogy megtalálják minden gyermek speciális tehetségét. A tehetséggondozás célja ennek a speciális tehetségnek a felkutatása, kibontakoztatása, folyamatos gondozása.

A tehetséggondozás lehetséges módjai

A tehetséggondozás feladatainak iskolai megvalósítása differenciálással történhet. A differenciálás áthatja az iskola egész nevelési folyamatának feladatait, tartalmát, követelményét, módszereit, eszközeit, szervezeti formáit, értékelési rendszerét.

A differenciálás területei:

- Gyorsítás, léptetés: előnye, hogy egyszerre több év anyagát sajátíthatja el a gyermek egy, vagy több tantárgyból.
- Tanulócsoporthoz, egyének kiemelése, azért, hogy különös figyelmet fordítsunk rájuk (pl. versenyre felkészülés, tehetséggondozó foglalkozások).
- Speciális pedagógiai tevékenységek szervezése, amelyek lehetővé teszik, a tanulók egyéni jellemvonásainak feltárását, kibontakoztatását (pl. tanórán kívüli foglalkozások).
- Differenciálást szolgáló szervezeti formák (pl. sportkörök, szakkörök, tanulmányi és kulturális versenyek, művészetek).
- Differenciálást szolgáló tartalmak.
- Differenciálást segítő taneszközök biztosítása (pl. számítógépes programok, multimédia).

Mindezek mögött az, az alapelv húzódik meg, hogy a tehetséges gyerekeknek mást és másképpen kell tanítani, kreativitásuk és személyiségük fejlesztésére gondolva.

Differenciálási lehetőségek a tanulószervezésben:

- képesség és érdeklődés szerinti csoportbontás;
- tartalmi különbségtétel;
- követelmények differenciálása;

Nemcsak a különféle csoportokba sorolással, vagy más és más feladatok adásával lehet segíteni a különböző tanulók adekvát fejlődését, hanem egy-egy képzési formára, tantárgyra, témára fordított eltérő időtartam biztosításával is. A rugalmasabb időkezelés elősegíti a hatékony differenciált oktatást. Mindezek a megoldások csak akkor eredményesek, ha folyamatos - a tehetséges gyermekek gondos, körültekintő kiválogatása, - a tanulók tevékenységének megfigyelésén alapuló rugalmas fejlesztés.

A tehetséggondozás kiemelt területei iskolánkban:

Szakkörök:

- tömegsport
- kézműves szakkör
- tánc-és dráma szakkör
- informatika szakkör (lehetőség szerint)

A szakkörök számát tekintve alkalmazkodik a tanórán kívüli foglalkozások órakeretéhez. A programok tanórán kívül a fejlesztési terület célzatosan rendezett egységeit kínálják, képesség fejlesztés, tehetséggondozás, a szociális kapcsolatok bővítése céljából. Lehetőség szerint érdeklődés alapján szerveződő csoportokból áll.

1/d Halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű gyermek, tanuló

„121. § (1)14.)

- **hátrányos helyzetű** gyermek, *tanuló*: az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította; e csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint - óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetében a tankötelezettség beállításának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen;
- **halmozottan hátrányos helyzetű** az a gyermek, az a tanuló is, akit tartós nevelésbe vettek;” A hátrányos helyzet fogalma a jelenlegi gyermekvédelmi törvények szerint megfogalmazottak.

Tantestületünk véleménye az, hogy valamennyi hozzánk járó gyermek, hátrányos helyzetű mivel sérültek. Értelmi képességeik mérhetően hasonló korú társaik paraméterei alatt vannak.

Ehhez gyakran társul látásuk, hallásuk, mozgásuk sérülése.

Ez befolyásolja:

- ismeretszerzésüket,
- továbbtanuláshoz való lehetőségüket,
- a munkaerőpiacon való elhelyezkedésüket,
- családalapításukat,
- életminőségüket,
- szocializációjukat,
- családjuk életminőségét,
- családjuk szociális helyzetét.

Ezekhez az alapvető hátrányosságokhoz, az iskolánkba járó gyermekek magas számánál társul még az is, hogy szerény körülmények között élő családból származnak, szociálisan hátrányos helyzetűek. Iskolánk minden dolgozója, feladatának tekinti, hogy a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének esélyeit növelje. Mindenkinek van jelzési kötelezettsége, de elsődlegesen az osztályfőnököké ez a feladat. Az osztályfőnökök iskolánk gyermek – és ifjúságvédelmi felelősének jeleznek akkor, ha saját eszközeikkel nem tudják az adott problémát megoldani.

Feladataink a következők:

- Családlátogatások végzése / szükség szerint gyermek- és ifjúságvédelmi felelőssel, vagy a gyermekjólét családgondozójával/
- A család szociális és mentális állapotának „felmérése”.
- A szülők felvilágosítása jogaikról és lehetőségeikről.
- Megfelelő szintű segítség megadása a jogok érvényesítéséhez Nevelési tanácsadás.

10. A szülő, a tanuló, a pedagógus, és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

Az iskolai nevelésnek, a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele, a szülői ház és a pedagógus közösség koordinált, aktív együttműködése. **Ezen együttműködés alapja a sajátos nevelési igényű gyermek iránt érzett közös nevelési felelősség.** Az együttműködés megvalósulási formái a kölcsönös támogatás és a koordinált pedagógiai tevékenység, komplex segítségnyújtás! Az együttműködés feltétele a kölcsönös bizalom és tájékoztatás, rendszeres és őszinte kommunikáció. Az együttműködés eredménye a családi és iskolai nevelés egysége és ennek nyomán kedvezően fejlődő gyermeki személyiség.

Gyakran tapasztalt nehézségek:

- a szülő gyakran irreálisan megfogalmazott elvárásokat támaszt az, SNI gyermekkel kapcsolatban, intézményünk irányába
- a szülő-gyermek kapcsolat zavara
- a családi és az intézményi normarendszerek különbözősége

10.1.A sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő szülő elvárásai a szakemberektől és a sajátos nevelési igényű gyermekkel foglalkozó szakemberek elvárásai a szülőktől:

- elfogadó, szeretetteljes magatartást,
- fejlesztő programok iránti, érdeklődést,
- kísérje figyelemmel és segítse gyermeke fejlődését,
- nevelési célok összehangolását,
- nevelési problémák megbeszélését,
- tartsa tiszteletben a gyermek emberi méltóságát, jogait,
- megbízható, őszinte információkat,
- értékkelje, folyamatosan és reálisan a gyermek fejlődését,
- együttműködő magatartást,
- érdeklődő segítő hozzáállást,
- rendszeresen tájékoztassa a szülőt az őt érintő kérdésekről, problémákról,
- terápiás feladatokban konzekvens kitaratást,
- bizalmasan kezelje a gyermekkel kapcsolatos információkat,
- megalapozott véleménynyilvánítást,
- segítse a halmozottan hátrányos helyzetű tanuló beilleszkedését,
- szakmai ismereteik, felkészültségük elismerését,
- nyújtson megfelelő tájékoztatást a törvény adta lehetőségekről, változásokról,
- az intézményi rendezvényeken aktív együttműködést.

10.2.A szülők érdekérvényesítésének szervezeti formái

- szülői közösség SZMK
- az iskolaszék (*egy intézményi, közös*)
- intézményi tanács (egy közös)

10.3.A tanulói érdekérvényesítés szerve

- DÖK segítő pedagógus
- tanulói jogok biztosítása a Házirendben

10.4.Kapcsolattartás a tanulók szüleivel

Az iskola sokoldalú lehetőséget biztosít a szoros kapcsolat érdekében a szülőkkel, melynek keretében:

- Fogadóórák tartása a szülői értekezletek utáni időpontban, probléma esetén, soron kívül.
- Intézményvezető fogadóórát tart.

- Évente több alkalommal szülői értekezletek tartása.
- Tavasszal nyílt tanítási napok tartása.
- A szülőnek lehetőséget adunk arra, hogy előzetes bejelentés alapján bármikor részt vegyen a foglalkozásokon.
- A szülő kérésére gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről rendszeresen érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsot, segítséget adnak a pedagógusok.
- A fontosabb dolgokról levélben tájékoztatjuk a szülőket (a tanév rendje, a szünetek rendje, szülői értekezletek, fogadóórák, munkanap átrendezés).
- A szülőknél készült tájékoztató falon elhelyezzük az aktuális tudnivalókat.
- Tájékoztatjuk a szülőket a különböző intézményi eseményekről.
- A pedagógusok közreműködnek a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulót veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában és megszüntetésében.
- Az osztályfőnökök családlátogatást végeznek a ~~veszélyeztetett~~ gyerekek szüleinél.
- Közös részvétel rendezvényeken.
- Szükség esetén telefonos és internetes kapcsolattartás.

A szülők a szülői értekezleten, nyílt napon, kiállításokon, ünnepségeken, rendezvényeken, tanévzáró bemutatkozásokon megismerkedhetnek az iskolában folyó munkával, a neveltségi szinttel és tanulási teljesítményekkel, eredményekkel. *(További részletezése, szabályozása lásd: SZMSZ)*

Iskolánk rendkívül széles partneri kapcsolattal rendelkezik. Nevelési Tanácsadó, Családsegítő és Gyermekvédelmi Szolgálat, Támogató Szolgálat, Csongrád város általános iskolái, Csongrád város közművelődés intézményei. Csongrád város Polgármesteri Hivatala, a városban működő, hasonló profilú intézmények. Térségünkben működő kis – és nagyvállalkozások, magánemberek, civil szervezetek. Egészségügyi intézmények, orvosok, védőnői szolgálat. stb. Velük rendszeresen tartjuk a kapcsolatot.

11. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegélynyújtás olyan egészségügyi beavatkozás, amelyet a baleset észlelője, vagy maga az áldozat – a végleges szakellátás megkezdése előtt- a hirtelen egészség károsodás elhárítása és az állapot további romlásának feltartóztatása érdekében végez.

Iskolánkban az elsősegély nyújtással kapcsolatos terv tartalmazza a :

- a.) pedagógusok képzését és feladatait
- b.) a tanulókra vonatkozó szabályokat

Ahhoz, hogy valaki képessé váljon jól elsősegélyt nyújtani, meg kell tanulnia:

- az alapvető viselkedési szabályokat baleseti helyzetben
- felismerni a lényeges jeleket, tüneteket
- megfelelő módon segítséget nyújtani
- szakszerűen végrehajtani a szükséges elsősegélynyújtást

Tanulóinknak nem kell egészségügyi szakemberré válnia, csupán a tőlük elvárható alapvető ismereteket kell megszerezniük. Az ismereteket felszínen kell tartani, folyamatosan bővíteni kell, melynek végeredménye lehet, hogy egyes tanulóink a megszerzett tudást készségszinten tudják alkalmazni. Bizonyos esetekben tudnak gyorsan és szabályosan cselekedni.

a.) Pedagógusok:

Iskolánkban 2 fő elsősegélynyújtásra kijelölt pedagógus/nevelőmunkát segítő dolgozó van, akiknek a feladata az, hogy szükség esetén a sérültet szakszerűen ellássák. Betartsák az elsősegély protokoll szabályait.

- azonnali teendők
- segélyhívás
- elsősegély

A kijelölt személyeknek képesnek kell lenniük arra, hogy:

- a stresszt leküzdjék,
- a baleset helyszínén uralják érzelmeiket,
- adjanak pszichés támogatást a bajbajutottaknak és a közvetlen környezetnek,
- kerüljék, csökkentsék a fertőzés lehetőségét,
- ismerjék fel a baleseti helyszín adta lényeges jeleket,
- teremtsenek biztonságot a baleset helyszínén,
- ismerjék fel a sérült panaszait, tüneteit,
- tájékozódjanak a körülményekről,
- hívjanak segítséget,
- hajtsák végre a szükséges elsősegélynyújtást.

Iskolánk dolgozói minden évben részt vesznek elsősegély és életmentő elméleti és gyakorlati képzésen. Kijelölt elsősegély-nyújtó hely, iskolánk irodája. Itt található az elsősegély doboz is, melynek tartalmát rendszeresen ellenőrzik a kijelölt személyek.

b.) Tanulók:

A tanév első napján balesetvédelmi oktatásban részesítünk minden gyermeket. Az alapvető szabályokat minden lehetséges alkalommal közvetítjük tanulóink felé:

- baleset esetén szóljon a felnőttnek azonnal, a balesetet szenvedőt, nyugalmi helyzetbe segítsék, (pl.: leültetés)

Az elsősegély-nyújtási ismeretekkel részletesen, szakemberek segítségével elsősorban az osztályfőnöki óra keretén belül foglalkoznak.

III. HELYI TANTERV

1. A választott kerettanterv megnevezése

Helyi tantervünk a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 26.§ (2) bekezdése, (a továbbiakban: köznevelési törvény), 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet, valamint a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet, figyelembevételével, az Ember Erőforrások Minisztériuma által kiadott kerettanterv kiegészítésével készült.

A nevelés, oktatás, fejlesztés kötelezően biztosítandó pedagógiai feltételeit a köznevelési törvény foglalja össze. A köznevelési törvény a sajátos nevelési igényű tanulókhoz igazodva az általánosan kötelező feltételeket több területen módosítja, illetve kiegészíti olyan többletszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára, mint például:

- speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek,
- speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök.

2. Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

Általános elvek

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében

Az alapidokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Az irányelv célja

Az irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiai programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

Az irányelv egyaránt vonatkozik a gyógypedagógiai intézményrendszerhez tartozó óvodákban, óvodai csoportokban, és a sajátos nevelési igényű gyermekek többiekkel együtt - integráltan - megvalósuló óvodai nevelésére.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés - az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével - minden esetben egyéni döntést, esetenként egyéni fejlesztést igényel.

Az óvodai nevelés fejlesztési céljai

Intézetünk gyógypedagógiai óvodája az OKI által minősített „**Add a kezéd!**” nevű programot vette át, melyet a középsúlyos értelmi fogyatékos óvodások számára a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyakorló Óvodája készített.

E program fejlesztési feladatai:

Az SNI gyermekek az óvodába lépéskor igen heterogén képet mutatnak. Az eltérések az életkorban, fejlettségi szintben, a fogyatékoság súlyosságában, típusában, a gyermek előzetes életében, családi vagy előző intézményes nevelésében gyökereznek. Közös vonásuk azonban, hogy **fejlődésük lelassult, s a mennyiségi eltéréseken túl minőségi eltérés tapasztalható.** Az alacsony pszichés aktivizációs szint miatt minden területen nehezebben induló, lassabb fejlődést mutatnak. Gyakran motiváció-szegények.

Míg a problémamentesen fejlődő gyermek egyenletes tempóban nagyobb lépcsőfokon át jut el a célig, addig az értelmi fogyatékos gyermek sok kisebb, alacsonyabb lépcsőfok megmászásával, kis lépésekkel, sok-sok gyakorlás után közelíti meg a célt, saját lehetőségeinek csúcsát.

Szorosan együttműködve a családdal célzottan igyekszik a pedagógus kihasználni azokat a időpontokat, amikor bizonyos funkciók érése „szenzibilis fázisban” van.

Az optimális fejlesztés a transzferhatás következtében az egész személyiségre hat, a gyermek pszihomotoros fejlesztését szolgálja. Így nem egymástól elkülönült funkció tréning zajlik, hanem egyidejűleg több funkció fejlődését segíti a komplex környezet.

A szociális tanulás támogatása közben figyelembe veszi a program a különböző funkciók egymásra épülését, hogy sikerélményt biztosítson a gyermekeknek, s hogy a tanítási technikák könnyen érthetőek, elsajátíthatók legyenek.

A „tanulás” akkor hatékony, ha a gyermek érzi a biztonságot, ha tudja, hogy a környezete.

Őt elfogadja, megérti.

Három „alapelvnek” kell érvényesülni: „**Ölelj át**”, „**Tegyél le**”, „**Segíts, hogy egyedül csinálhassam!**”

Ez jelenti egyrészt az életkor-specifikus, illetve fejlettség szerinti önállósulási folyamataik állomásait, másrészt azt, hogy a sérült gyermek is elsősorban gyermek, akinek szüksége van a bizalomteljes szeretetre, elfogadásra, de a túlzott óvó-védő szeretet gátja lehet az önállósulásnak.

Így meg kell tanulni, elengedni, letenni a gyereket, örülni az első önálló kísérleteknek, s ezt elő kell segíteni, illetve szükségleteit oly módon figyelembe venni, hogy a napirendben legyenek a pihenést, nyugalmat biztosító idők, fázisok, ahol azt csinál, amit akar – természetesen a felnőtt felügyelete mellett.

Miután a spontán tanulás is sérült, gyakran hiányzik a természetes kíváncsiság belőlük, tudatosan kell kiépíteni a tanulási helyzeteket.

Meg kell tanulniuk a **multiszenzorális** közvetlen tapasztalatszerzéssel (összes érzékszerv bevonásával) a helyes **érzékelést**, észlelést, mint a magasabb mentális folyamatok kialakulásának első lépcsőfokát.

Az észleléssel igen szoros kapcsolatban van a megismerés folyamatában, az emlékezet és figyelem, hisz csak azt tudják felidézni, amire emlékeznek, az emlékezet pedig függ a figyelemtől.

A nagy mozgásigényre, a tevékenység érzelem-vezéreltségére, a viszonylag jó utánzóképeségre, a felnőtt központúságra támaszkodva lehet eredményt elérni.

A gyermeki személyiség fejlődése szempontjából, **a legfontosabb tevékenységformára, a játékra épülhet a pedagógiai munka**, bármilyen képességfejlesztés: legyen az mozgásnevelés, pszichomotoros- vagy nyelvi-kommunikációs fejlesztés. A játék nincs ellentétben a tanulással, sőt, megalapozza azt.

Játék közben a gyermek tanul:

- szociális szerepet,
- érzelmeket,
- motívumokat,
- beállítódást,
- a környezet személyi és tárgyi világának elsajátítását.

Az óvodai élet tudatos szervezésével, a mindennapos szakszerű csoportos és egyéni képességfejlesztő munkával, az érzelmi biztonság megteremtésével, a gyermekek tevékenység szükségletének kielégítésével, a sokoldalú tapasztalatszerzést, a szociális tanulás feltételeit biztosítva kell elérni, hogy az óvodások:

- érezzék magukat biztonságban a szeretetteljes légkörű közösségben;
 - testi, szociális, értelmi képességeik egyaránt fejlődjenek;
 - tudjanak utánozni;
 - tudjanak egymással és egymás mellett tevékenykedni, a felnőtt irányítását elfogadni;
 - használják adekvátan a játékeszközöket, játékban legyenek kitartóak, vigyázzanak játékuikra, ismerjék azok helyét;
 - értsék az egyszerű – alkalmanként gesztussal kísért – verbális utasításokat, azokat hajtsák végre;
 - fejlettségi szintjüknek megfelelően tudjanak kommunikálni;
 - kíváncsiságukat, kérésüket, szükségleteiket tudják közölni;
 - használjanak nonverbális jelzéseket is;
 - sokrétű tapasztalatokat szerezzenek közvetlen környezetükről, tudjanak abban tájékozódni. Ismerjék meg a környezet tárgyait, azok tulajdonságait;
 - tudjanak rövid ideig feladathelyzetben maradni, figyelmüket egy adott tevékenységre irányítani;
 - alakuljon ki önállóságuk az elemi tisztálkodás, öltözés, vetkőzés, étkezés, WC használat terén. Ha kell, fogadjanak el és kérjenek segítséget;
 - mozgásuk legyen viszonylag összerendezett, harmonikus;
 - igényeljék a rendszeres mozgást, tevékenyen vegyenek részt mozgásos játékokban;
 - tudjanak különböző anyagokkal ügyesen manipulálni, alakuljon ki az ábrázolás igénye bennük;

- szívesen hallgassanak rövid mesét, verset. Tudjanak életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő dalokat, verseket, mondókákat;
- ismerjék az alapvető viselkedési szokásokat, tudjanak köszönni, kérni, kívánni stb.
- Tudjanak elemi szabályokhoz alkalmazkodni, elemi munkát végezni.

Foglalkozási formák a gyógypedagógiai óvodában

Önkiszolgálásra nevelés: feladatai, a tisztálkodás, öltözés, vetkőzés, egyszerű munkavégzés, szobatisztaságra nevelés terén minél nagyobb önállóságra nevelni az óvodás gyermeket. Az önkiszolgálás nem önálló foglalkozásként, hanem valamennyi foglalkozásba és óvodai tevékenységbe ágyazott alapvető kompetenciaként valósul meg.

Mozgásfejlesztés: az alapmozgások kialakítása, korrigálása, a koordinációs zavarok a mozgásos ügyetlenség csökkentése, a testi-lelki harmónia, a jó pszichomotoros állapot elősegítése.

Anyanyelvi nevelés kettős feladata: a beszéd megértés fejlesztése, az aktív beszéd indítása, fejlesztése, illetve speciális megközelítési móddal, kis lépésekkel, minden érzékszerv egyidejű bevonásával a szűkebb környezet megismertetése. Egyszerű mesék, versek, mondókák megtanítása.

A vizuomotoros készség fejlesztése: a vizuális és taktilis észlelés, a testséma fejlesztése a szem- kéz koordináció, alakállandóság, alakháttér felismerő képesség fejlesztése, a téri tájékozódás fejlesztése, a helyes ceruzafogás megtanítása, az ábrázoló kedv felkeltése, technikák, eszközök megismertetése.

Játékra nevelés: az adekvát játékhasználat elsajátíttatása, a gyakorló, konstruáló és elemi szerepjátékok ismertetése. Az egymás melletti és együttes játék megvalósítása énekes-verses népi játékok játszása.

Egyéni fejlesztés: az adott gyermek fejlettségi szintjének megfelelő képességfejlesztés. A lassabban haladó és a csoport átlagánál jobb képességű gyermek egyénre szabott terápiáját is jelenti. A zenei nevelés anyaga részben az egyéni korrekció keretén belül, valamint az anyanyelvi nevelés és a mozgásfejlesztés foglalkozások anyagában valósul meg.

Kiegészítő terápiák óvodánkban:

- logopédiai fejlesztés, beszédindítás,
- terápiás gyógypedagógiai lovagoltatás,
- egyéni szükséglet szerint konduktív terápia, Alapozó terápia
- zeneterápia, állatasszisztált terápia

Foglalkozásterv az óvodában

a foglalkozás neve	heti foglalkozásszám	szervezési forma
anyanyelvi nevelés	5	csoportos, egyéni
mozgásfejlesztés	5	csoportos
szenzomotoros fejlesztés	3	csoportos, egyéni
játékra nevelés	2	csoportos, egyéni

egyéni fejlesztés	5	egyéni
összesen:	20	

Az OKI által minősített Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyakorló Gyógypedagógiai Óvodája által kidolgozott „*Add a kezed*” gyógypedagógiai óvodai programot helyileg is követhetőnek tartjuk, azt adaptáltuk a továbbiakban jelzett kiegészítésekkel és változtatásokkal.

A főbb változtatások vonatkoznak:

- a foglalkozási tervre,
- a napirendre,
- az óvodáztatás végi elvárásokra,
- a személyi ellátottságra,
- alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszerre.

A helyi tantervi változásokat az eredeti „*Add a kezed*” program megfelelő oldalának tüköroidalán minden esetben jelezzük.

Az óvodában az 1999/2000-es tanévben vezettük be a fenti program adaptációját, mint helyi óvodai tantervet.

A programról az azóta eltelt tanévekben csak pozitív tapasztalatokat szereztünk, melyek az óvodai nevelés hatékonyságát értékelő tanév végi beszámolóknak kerültek dokumentálásra.

3. A Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve

A Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: NAT) a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott kiemelt fejlesztési feladatok a sajátos nevelési igényű tanulóknak is érvényesek. A sajátos nevelési igényű tanulókat nevelőoktató iskolák pedagógiai programjuk, helyi tantervük elkészítésénél figyelembe veszik:

- a Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény (köznevelési törvény), a NAT és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a kollégiumi nevelés országos alapprogramját,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- a szülők elvárásait és
- az általuk nevelt tanulók sajátosságait.

Az irányelv célja

Az Irányelvben foglaltak célja, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok ugyanúgy összhangba kerüljenek, mint más gyermekeknél. Az Irányelv annak biztosítását szolgálja, hogy:

- a fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg, segítse a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést,
- az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez,
- a tanulást megalapozó pszichikus funkciók, képességek, készségek kialakítása, fejlesztése kiemelt szerepet kapjon a teljes alapfokú oktatás szintjén, de különösen az általános iskola alsó tagozatán, illetve ha szükséges, a fejlesztés az iskolás kor előtti képességfejlődés területeire is visszanyúljon
- a tanulókat a nevelés, oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.

Ennek érvényesítése érdekében meghatározza:

- a tartalmak kijelölésekor egyes területek módosításának, elhagyásának vagy
- egyszerűsítésének, illetve új területek bevonásának lehetőségeit,
- a sérült képességek, készségek, kompetenciák rehabilitációs, rehabilitációs célú korrekciójának területeit,
- a nevelés, oktatás és fejlesztés, szokásosnál nagyobb mértékű időbeli kiterjesztésére vonatkozó javaslatokat.

Az Irányelv egyaránt vonatkozik a sajátos nevelési igényű tanulóknak a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt (integráltan) és a tőlük elkülönítetten (gyógypedagógiai intézményekben) történő nevelésére, oktatására.

3.1.Fejlesztési célok, feladatok

1.a. Alsó tagozat

Ebben a szakaszban a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások, terápiák alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosulnia a pedagógiai folyamat korrekciós, kompenzáló jellegének. Az alsó tagozat első évfolyamán javasolt tananyag elsajátítására – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – ajánlott egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni. A hosszabb időkeret nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására, amennyiben megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban egyre önállóbb tanulási tevékenységet tesz lehetővé a tanulók számára.

Az 1.-2. évfolyamon cél a személyiség biztonságérzetének megteremtésével, az egyéni diagnosztikára épülő funkcionális képességfejlesztéssel elérni az egyénhez viszonyítva azt a legoptimálisabb adaptív állapotot, amely elégséges előfeltétele a tantárgyi rendszerű fejlesztésnek. Olyan fejlettségi szintre kell hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerének, módszereinek, terápiáinak

felhasználásával –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására a sérülésének, állapotának megfelelő idő biztosítása mellett felkészült legyen. A tanulókat fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlen megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt, miközben tág teret adunk az életkori sajátosságoknak, a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak, mindezzel felkeltve érdeklődésüket a tanulás iránt.

A 3 - 4. évfolyamon a cél, az alapvető képességek és alapkészségek fejlesztése a tanulók egyéni háttértényezőinek figyelembevételével, a pszichés funkciók fejlesztésének stratégiáját tartalmazó egyéni fejlesztési tervek alapján, tantárgyi rendszerben végzett intenzív fejlesztési folyamatban. Kiemelt feladat a személyiség érése, az önismeret fejlődésének elősegítése a tanulási, viselkedési szokások elsajátításával, magatartási normák közvetítésével; a sérülésből, a fogyatékból eredő tanulási nehézségek leküzdésének, a jól működő funkciók továbbfejlődésének segítése individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával.

1.b.Felső tagozat

Kiemelt feladat az alsó tagozat módszertanának további alkalmazása, hogy lehetővé váljon az alkalmazható tudás megszerzése. Fontos, hogy a tanulás iránti motiváció az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében – megfelelő tanulási környezetben – hosszabb ideig megmarad, mint a többségi tanulóknál, így erre még felső tagozatban is lehet építeni. A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik továbbá az önálló tanulási tevékenység. A tanulás-tanítás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is. Ezek a gondolkodásbeli szintkülönbségek egyéni fejlettségtől függően az értékelési területek és szintek (kognitív, affektív, pszichomotoros) megválasztását is befolyásolhatják.

A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység. A tudásgyarapítást, a képességek, a személyiség fejlesztését a konkrét tapasztalásokra alapozva a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell elérni. Az 5.-6. évfolyamon a cél a tevékenységek számának és minőségének növelésével, az önálló tanulás képességének fejlesztésével az alapvető kultúrtechnikák használatának eszközzintűvé tétele, valamint az intenzív személyiségfejlesztés. Ehhez szükséges az alapkészségek megerősödésének biztosítása a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a gyakorlás lehetőségeinek megteremtésével, továbbá a konkrét megtapasztaláson alapuló tudásgyarapítás erősítése a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve. A tantárgyi tartalmakat, a tevékenységeket, feladatokat, a terápiás célú eljárásokat a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességhez kell igazítani. Végül soron mindennek meg kell alapoznia a tanulók felkészítését az önálló életvitelre, és önálló munkavégzésre, a tanulói a képességkultúra fejlettségéhez igazodó szakiskolai továbbtanulásra, társadalmi beilleszkedésre. A 7.-8. évfolyam legfontosabb célja a tudáselemek szintetizálása, a képességstruktúra megszilárdítása, a személyiség integritásának növelése. E cél eléréséhez szükséges feladatok a tanuló sikeres továbbtanulási, szakmaelsajátítási lehetőségeinek kialakítása; az önálló tanulás, a tájékozódási képesség, a tájékozottság, a döntési képesség erősítése; a társadalmi beilleszkedéshez szükséges szociális és cselekvési kompetenciák kialakítása, az önálló életvitelre való alkalmasság megszilárdítása.

3.2. Fejlesztési területek – nevelési célok

1. Alsó tagozat

Erkölcsei nevelés

Feladata a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozása. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – a spontán belátáson alapuló – szabálykövetési képesség megerősítése, az alkalmazkodás és az önérvényesítés, a felelősségvállalás képességének alapozása a mindennapi iskolai gyakorlatban. Szociális konvenciók (köszönés, megszólítás stb.) szerepének tudatosítása a közösségi életben.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Az otthon, az iskola, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerése, megbecsülése. Biztos tájékozódás kialakítása az alapvető téri és időrelációkban, a nevezetes események megismerése, az ezzel kapcsolatos élmények feldolgozása. Nemzeti, népi kultúránk értékeinek, hagyományok, népszokások megismerése, felelevenítése az abban való aktív részvétel feltételeinek megteremtésével. Alakuljon ki tanulóinkban a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az iskolai keretek között gyakorolható demokratikus részvétel. A házirend értelmezésével a jogok és kötelességek szerepének megértése. Érzékenység kialakítása mások problémái, nehézségei iránt, megoldások keresése. Cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A tanulók önmaguk megismerésére motiváló tanulási környezet létrehozásával az önmagára jellemző tulajdonságok, érzelmi és indulati megnyilvánulások ismerete. Az énkép, önismeret alakítása, fejlesztése, szociális tanulás, az ember jellegzetes külső- és belső jegyeinek megismerése. Az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség, elfogadás alapozása. A gyakran előforduló konfliktusok kezelésének gyakorlása, helyes magatartás bemutatásával. Az együttműködés és közreműködés a csoportban, közösségben, a meghatározott feladatok végzésében. A családi és az iskolai szerepek megismerése, alkalmazkodás és azonosulás a családi és iskolai viszonyrendszerekben.

A családi életre nevelés

Kiemelkedő jelentőségű a gyerekek erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi-és lelki egészségének kialakításában. Személyes élmények alapján a családi élet jellemzőinek megbeszélése, szerepjátékok, élmények, történések, családi események. A családon belüli kapcsolatok, egymás segítése, felelősségvállalás a családon belüli feladatokért, az egymásrautaltság.

A testi és lelki egészségre nevelés

Egészséges életmódra nevelés, hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a testi fejlettségnek, adottságnak megfelelő egészségtudatos táplálkozásra, a mozgásra és a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. testi higiénéire, betegségek megelőzésére.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Gyakorlati tevékenységekben a részvétel különbözőségeinek megfigyelése, hasonlóságok és különbségek, egymás erősségeinek és gyengeségeinek, felismerése, az együttműködésre alapozott segítés, annak hatásainak megtapasztalása.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása. A szorosán vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatokban.

Pályaorientáció

Foglalkozások, foglalkozásokhoz rendelt tevékenységek megismerése, egyeztetése, tapasztalatgyűjtés. Az érdeklődés felkeltése, egyéni érdeklődések erősítése. Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek során kipróbálhatják képességeiket,

Gazdasági és pénzügyi nevelés

Vásárlások, társasjátékok, szituációk segítségével a pénz szerepének, a gazdaságosság fontosságának a felismertetése.

Médiatudatosságra nevelés

Életkornak megfelelő gyermekműsorok hallgatás-nézése és a tapasztalatok megbeszélése. A valóság és a virtuális valóság megkülönböztetésének elemi példáival az értelmező, kritikai gondolkodás alapozása.

A tanulás tanítása

A tanulás iránti érdeklődés felkeltése, sok személyes élmény biztosítása a tanulói tevékenység serkentésével. Az egyéni érdeklődésen alapuló önművelő és szükséglet kielégítő szabadidős tevékenységek lehetőségeinek megismerése, az azokban való részvétel igényének kialakítása, alapozása.

2. Felső tagozat

Erkölcsei nevelés

A köznevelés alapvető célja tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeikért viselt felelősségtudat elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. A szabályok létrehozásának folyamatában való részvétel megtapasztalása, gyakorlati alkalmazása, a megbeszélés, a megegyezés, a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. A magatartásban, az emberi kapcsolatokban a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés, igazmondás, kötelességtudat, munka megbecsülése, mértéktartás, segítőkészség, tisztelet és tisztesség megismertetése, gyakoroltatása, befogadása. A negatív tapasztalatok feldolgozása, (irigység, közömbösség, harag, durvaság stb., azok hatásai).

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg a nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait, jeles magyar történelmi személyiségek munkásságát. Vegyenek részt olyan közösségi tevékenységekben, melyek megalapozzák az otthon, lakóhely, szülőföld, a haza és népei megismerését. Tantárgyi tanulmányaik során megismert történelmi és kulturális értékeink alapján tudatosodjon a nemzeti összetartozás érzése. Közösségi tevékenységgel, lakóhelyén aktív részvétellel váljon részesévé a jelentősebb társadalmi eseményeknek, ünnepeknek, ezen élmények segítségével, alakuljon ki bennük a közösséghez való tartozás, a hazaszeretet.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztélet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló mérlegelő gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások. Az iskolai demokráciában, a diákönkormányzat tevékenységeiben való aktív részvétellel a demokratikus technikák gyakorlása: véleménynyilvánítás, döntéshozatal, képviselő. A tanulói jogok és köteleességek arányainak tudatosítása

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az éntudat, az énkép (önismeret) fejlesztése, törekvés önmaga minél sokrétűbb fizikai, pszichikai, erkölcsi megismerése.

A családi életre nevelés

Családi életre, felelős párkapcsolatra, konfliktuskezelésre történő felkészítés. A család fogalma, típusai, tagjai, feladatai, családfa, generációk együttélése, családi munkamegosztás, gazdálkodás a családban, a család szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében, egymásrataltság, lelki közösség. Az iskolának foglalkoznia kell szexuális kultúrára kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció

képességének alapozásával, az egészséges életmódban a tudatosság szerepének bemutatása. Önellátó, testápoló technikák. Az érzelmi intelligencia mélyítése, gazdagítása, az önismeret alakítása, az önértékelés képességének fejlesztése.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A szociális érzékenység fejlesztése, az együtt érző, segítő magatartás erősítése. Segítő feladatok az iskolai életben, és a tágabb környezetben is, rendszeresség.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

Ismerni és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat mindennapi tevékenységeiben, a környezetkímélő, tudatos, takarékos, és felelősségteljes magatartással használja. Alakuljon ki a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvás igénye.

Pályaorientáció

Az iskolának átfogó képet kell nyújtania a munka világról. A munka szerepének fontossága az ember életében. Érdeklődési területek, vonzódások tudatosítása, reális pályakép kialakítása, a képességek, adottságok szerinti, mérlegelés. A fizikai és a szellemi munka (a szülők és ismerősök szakmája, ismert szakmák rendszerezése fizikai és szellemi munkacsoportba, melyek a két szakmacsoport lényegi különbségei és hasonlóságai.)

Gazdasági és pénzügyi nevelés

Részvétel a pénz kezelésében, évfolyam-tevékenységben, a családból hozott példával a célszerű gazdálkodás gyakorlása, a pénzhasználat és a fogyasztás területén. A saját felelősség, az értékteremtő munka felismerése. Gazdasági, pénzügyi intézmények szerepe a mindennapi életben, banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és fogyasztóvédelmi tudatosság kialakítása.

Médiatudatosságra nevelés

Az iskola feladata, a különböző médiumok, mint ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek megismertetése, biztonságos használatának kialakítása, az alkalmazásokban lévő veszélyforrások felismertetése a tanulók által. Tudatosság kialakítása a médiumok közötti válogatásban.

A tanulás tanítása

A tanulás tanításának része a tanulás eredményességének, a tanuló testi-és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése, a tudás minőségének értékelése. Az életkori jellemzők figyelembevételével a kreativitás fejlesztése, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés, a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük. Az együttműködésre építő (kooperatívinteraktív) tanulási technikák és tanulásszervezési módok fokozott alkalmazása. Az egyéni tanulási stílus figyelembevétele, egyéni tanulási stratégiák érvényesítése.

3.3.Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

1. Alsó tagozat

A tanulás kompetenciái

A tanulókat támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát ismerjen meg, ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanulóhoz való viszony pozitív kialakítására.

Kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi kompetenciák)

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában a közlés és a befogadás szóbeli ágát állítjuk a középpontba. Alapelv, hogy esetükben a nyelv elsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvi fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. A fejlesztő tevékenység (az egyéni képességének és beszédállapotának figyelembevétele mellett) a beszéd folyamatának fejlesztésére irányul. A gyakoroltatás és alkalmazás a nyelv funkcióinak megfelelően, elemi formáiban és alaptípusaiban történik. Törekvés a digitális eszközök kommunikációs célú alkalmazására

Digitális kompetenciák

A digitális kompetencia felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség, az önállóbb életvitel szempontjából jelentős. Az online zaklatás gyakorisága miatt ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat. Fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök alkalmazása a kommunikáció során, illetve az alapvető szabályok ismerete.

Matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, a kognitív képességek fejlesztésére. A tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, a tapasztalatok során megszerzett tudás praktikus felhasználására. A mindennapok során létrejött helyzetekben ismertjük meg a matematikai tartalmakat. Fontos, a konkrét cselekvéssel, élethelyzettel összekapcsolt tapasztalatszerzés, a szabálytudat a stratégiahasználat kialakítása, a mindennapokban használt tudás.

A természettudományos kompetencia feladata gyakorlati természettudományi műveltség, a mindennapi természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság, egységes természettudományos világgép kialakítása. Fontos a mindennapi életet érintő egyszerű következtetések levonása, döntések meghozatalának tanítása.

Személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában, fenntartásában. Ehhez szükséges a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás. Fel kell készülni a változó társadalmi-gazdasági kihívásokra. Ismereteket kell szerezni a célszerű gazdálkodás, pénzhasználat, a fogyasztás, a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán. Felkészülni a közügyekben való aktív részvételre. A tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva biztosítani.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv területén nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos az érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve, saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. Fontos a munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, élettervezés elősegítése, önálló életvezetés megalapozása.

Egységesség és differenciálás

Az aktív tanulás a tanulónak a tanulási tevékenységekben történő részvételét hangsúlyozza. A tanulási tevékenység legfőbb célja olyan tanulói kompetenciák fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ismereteknek különböző helyzetekben történő kreatív alkalmazását.

A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítik a tanulót a tanulási eredmények által kijelölt ismeretek megszerzésében, és ezen keresztül a kompetenciák fejlesztésében. Lehetőség szerint ki kell használni a tanulás társas természetéből adódó előnyöket, a differenciált egyéni munka adta lehetőségeket. Segíteni kell a párban vagy csoportban végzett felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködésen alapuló tanulást.

A tanulási eredmények elérését segítik elő az olyan differenciáló módszerek, mint a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet biztosítása, a tanulói különbségekhez illeszkedő, differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés és tananyag-alkalmazás, a fejlesztő, tanulást támogató értékelés. A differenciált tanulásszervezés jellegzetességeit képviselik az olyan eljárások, mint az egyéni rétegmunka vagy az adaptált szövegváltozatok felhasználása, melyek kiterjeszthetik és elmélyíthetik a tankönyvek tartalmát.

A pedagógus a probléma-megoldási és a jelenségértelmezési folyamatot – a tanuló szükségleteinek megfelelően – közvetett, illetve közvetlen eszközökkel segíti. A pedagógus az aktív tanulói tevékenységek megvalósítása során lehetővé teszi iskolán kívüli szakemberek bevonását, valamint a külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek felhasználását (könyvtár, múzeum, levéltár, színház, koncert). A pedagógus együttműködik más tantárgyakat tanító pedagógusokkal azért, hogy a tanulónak lehetőségük legyen a tanórákon vagy a témahetek, tematikus hetek, projektnapok, témákhoz szervezett események, tanulmányi kirándulások, iskolai táborok alkalmával a tantárgyak szervezett, összefüggő, illetve kapcsolódó tartalmainak integrálására.

Az iskoláknak tanítási évenként több olyan tanóra megszervezését ajánlott beilleszteniük a helyi tantervbe, amelyben több tantárgy ismereteinek integrálását igénylő (multidiszciplináris) téma kerül a középpontba, a tanóra céljának, tartalmának és megvalósítási módszereinek megjelölésével. A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében a tananyag feldolgozásánál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését. A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében ez az adaptálás lehetővé teszi az egyéni haladási ütem biztosítását, valamint a differenciált (optimális esetben személyre szabott) nevelés, oktatás során az egyéni módszerek alkalmazását. Az aktív tanulás segítése a tanuló tehetségének, különleges nevelési-oktatási szükségleteinek vagy sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakember támogatásával történik.

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási

folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszer kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a szükséges:

- tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben
- a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszköze együttesként kell megjelennie. A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alul teljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésben részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többlétszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van.

Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti

elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik.

A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvési, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció szinterei, a kommunikációs, cél-rationális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszhetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalmi sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: a nevelés, mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje; az identitás és önismeret, mint szocializációs cél; párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, mérlegelés, közvetlen megfigyelés, kipróbálás, mint tipikus tevékenységek; valamint a kíváncsiság, mint motiváció.

Felső tagozat

A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompentenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítására.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi kompetenciák)

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátítása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvelsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelviileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának figyelembevételével) a beszédnek mint

összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja.

Az idegen nyelvi kommunikáció mint kiemelt kompetenciaterület az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, a figyelem, az emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a játékos helyzetekben történő megvalósításra, a helyzetgyakorlatokra. Törekedni kell a digitális technológia kínálta eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

A matematikai, gondolkodási kompetencia

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.

A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világgép kialakítása a feladat. Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A

tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

Egységesség és differenciálás

Az egységesség és a differenciálás érvényesítésének megvalósítását a pedagógiai gyakorlatban az adaptív oktatás jellemzőinek ismerete és annak alkalmazása teszi lehetővé. Az oktatási folyamat akkor adaptív, ha a megvalósítása során a differenciálás és az egységesség elve egyaránt érvényesül. Az adaptív oktatás gondolata, a megvalósítás gyakorlata az egymástól különböző tanulók egyszerre történő eredményes tanításának ellentmondását oldja fel. Egy olyan tanári gondolat- és tevékenységrendszer kínál, amely a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembevételére épülve egyszerre biztosítja a differenciálás egyéni fejlesztő hatását és a pedagógiai gyakorlatban megjelenő egységességet.

Az adaptív oktatás feltételei között egyenrangúan szerepelnek a szükséges tanulói sajátosságok – a tanuló tudása, az aktivitásra való készenléte, fejlettsége az önálló munkavégzés és az együttműködés terén, helyzete a társas kapcsolatrendszerben – és a tanulók számára leginkább kedvező tanulásszervezési formák: a frontális munka, a csoportmunka, a párban folyó tanulás, az egyéni munka, az individualizált munka.

A pedagógiai differenciálás hátterében az a törekvés húzódik meg, hogy az egységes tartalmi szabályozás keretei között minden tanuló a neki megfelelő nevelésben és oktatásban részesülhessen optimális fejlődése, egyéni teljesítőképességének teljes kibontakoztatása

érdekében. A differenciálásnak nélkülözhetetlen és sok variációban alkalmazott eszköz-együttesként kell megjelennie.

A sajátos nevelési igényű tanulók hatékony oktatása, nevelése érdekében többszintű és változatos differenciálást kell megvalósítani – mind a gyógypedagógiai intézményi, mind az integrált nevelés szervezeti formák esetén – a csoportba sorolás, a célok, a tartalom, a követelmények, a szervezési módok és eszközök vonatkozásában egyaránt. A megfelelő oktatási módszerek, munka- és tanulásszervezési formák serkenthetik az egyéni különbségek kibontakozását. Az egyéni fejlesztési programok, a differenciálás különböző lehetőségei során a pedagógusok megfelelő feladatokkal fejlesztik a tehetséges tanulókat, figyelik fejlődésüket, és az adott szakasznak megfelelő kihívások elé állítják őket. A differenciált – egyéni és csoportos – eljárások biztosítják ugyanakkor az egyes területeken alulteljesítő tanulók felzárkóztatását, a lemaradás egyéni okainak felderítésén alapuló csökkentését, megszüntetését.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében oktatásában (az együttnevelésre vonatkozóan is), a fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, továbbá az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba. A sajátos nevelési igényű tanulók számára szükséges többlétszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának két kulcsmozzanata van. Az egyik a bemeneti jellemzők köre, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait. A másik a kimeneti elvárások köre, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenetnél, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása szükséges, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik.

A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek), a család legjellemzőbb mutatói, a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, célracionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist, a stratégiát és a terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalmi sajátosságainak számbavétele. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom

szocializációs közegének modelljeként tekinteni. Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők: (a) nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje, (b) az identitás és önismeret mint szocializációs cél, (c) párbeszéd, megoldáskeresés, értékelés, válogatás, közvetlen megfigyelés, kipróbálás mint tipikus tevékenységek és (d) a kíváncsiság mint motiváció.

3.4. Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok Évfolyamok kötelező óraszámai

Tantárgyak	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	7+1	7+1	6+1	7+1	4+1	4+1	4+1	4+1
Matematika	4+1	4+1	3+1	4+1	4+1	4+1	4+1	4+1
Etika	1	1	1	1	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1	-	-	-	-
Ének-zene	2	2	2	2	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	2	1	2	2	1	1
Digitális kultúra	-	-	1	1	1	1	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5	5	5	5	5
Idegen nyelv	-	-	-	-	-	-	2	2
Történelem	-	-	-	-	2	2	2	1
Hon- és népismeret	-	-	-	-	1	-	-	-
Természettudomány	-	-	-	-	2	3	5	5
Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	-	-	-	1
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Szabaddon tervezhető órakeret	2	2	2	2	2	2	2	2
Összesen	24	24	24	25	28	28	30	30
Heti időkeret	52	52	52	55	51	51	56	56
Tervezhető további időkeret (egyéb foglalkozás)	28	28	28	30	23	23	26	26
Hab., rehab. foglalkozások száma	3	3	3	3	3	3	4	4
Tehetséggond., felzárk.	1	1	1	1	1	1	1	1

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében a székhelyintézmény által kidolgozott helyi tanterv kerül alkalmazásra.

3.5. Szabaddon tervezhető órakeret felhasználása (lsd. fent)

4. Tervezhető további időkeret (egyéb foglalkozás)

4.1 Pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció

Az SNI tanulók pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitációs foglalkozásainak célja, hogy az iskolai fejlesztéshez, tanórai foglalkozásokhoz szervesen kapcsolódva jelentősen csökkentse a fogyatékból eredő, szomatikus és pszichés hátrányokat, elősegítse a szociális érést.

E tevékenységek tervezését megelőzően pedagógiai diagnózist készítünk. A folyamatos diagnosztizálás elősegíti a fejlesztéshez szükséges tartalmak, eszközök, módszerek megtalálását, az egyéni fejlesztési program kidolgozását.

Elsődleges feladata: a készségek képességek terápiás fejlesztése tanórai keretben, egyéni és kiscsoportos formában.

A habilitáció és rehabilitáció kijelölt szakaszai iránymutatók, a szakaszhatárok a tanulók életkorának és fejlettségének megfelelően átjárhatóak.

A pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitációs foglalkozások feladatai: a tanulók / gyermekek felzárkóztatása, fejlesztése a szakértő véleményben megfogalmazottak alapján.

4.2 Tanórán kívüli foglalkozások

Szakkörök

Az egy-egy területen tehetségesebb SNI tanulók számára a komplex személyiségfejlesztés és a tehetség kibontakoztatása céljából szakköröket működtetünk. A szakkörök működtetése a pedagógus szakos ellátottság, a tanulók érdeklődésének és a tárgyi feltételeknek a függvénye.

Iskolánkban általában a következő szakkörök működnek/ megfelelő jelentkező esetén/:

- tánc-és dráma
- kézműves
- informatika
- tömegsport
- hittan

A **hitoktatást** helyben, a katolikus egyház képviselője, hitoktató végzi. Heti egy alkalommal tart hit-és erkölctan rát, valamint választható hittan órát/foglalkozást. Lehetőség van református / választható/ hittan foglalkozás igénybevételére.

A tanulók képességeihez, lehetőségeihez igazítottan bővíthetők az ismeretek, de csak amíg az egyes tudáselemek beilleszthetők a tanulók tudásának rendszerébe. Az új ismeret alkalmazható és értelmezhető a tanulók számára a köznapi és a gyakorlati helyzetekben. A nem kötelező tanórai foglalkozások konkrét megnevezését minden tanévben az éves munkaterv tartalmazza.

4.3.A tanterv teljesítéséhez szükséges órakeret /tantárgyakra lebontva/, időkeret a tantárgy témáinak feldolgozására (Ezt részletesen tartalmazza a tantárgyakra bontott helyi tantervünk.)

Megjegyzés: Minden tantárgy esetében a szabadon tervezhető órakeretet a tematikai egységek között oszlanak el gyakorlás, elmélyítés céljából.

5. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

Térítésmentesség biztosítása (16/2013. II. 28. EMMI rendelet).

A rendeletre hivatkozva a tankönyvrendelés módja minden évfolyamon a következő elveken alapul:

- Minden tanuló tankönyvellátása a központi költségvetés terhére történik. A tanulók számára ingyenes.
- A tankönyvek megrendelése az új kerettanterveknek megfelelően történjen.
- A könyvek tárolása, kölcsönzése oly módon történjen, hogy az intézmény minden tanulója részére biztosított legyen a hozzáférés.

6.A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása (110/2012. (VI. 4.) Kormányrendeletben meghatározottak alapján.)

A NAT a köznevelés alapfeladatát a következőkben határozza meg:

- Nemzeti műveltség
- A nemzetiségek kultúrájának átadása, megőrzése
- Egyetemes kultúra közvetítése
- Erkölcsi érzék és szellemi érzelmi fogékonyság elmélyítése
- A tanuláshoz, munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése
- Egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése
- A közzőra való törekvés megalapozása
- A családdal együttműködve fejlessze a harmonikus személyiség kibontakoztatásához szükséges szellemi, érzelmi, erkölcsi, társas és testi képességeket

A fenti feladatok áthatják a pedagógiai folyamat egészét.

Megvalósulási szintek:

- Ismeretszerzés során
- Gyakorlás, cselekedtetés során
- Példaadás útján
- Tantárgyi tartalmakban
- Önálló tantárgyként
- Tanórán kívüli programok, foglalkozások témáiként

Erkölcsei nevelés:

Életszerű helyzetek a tanulói képességek szintjének, állapotának megfelelően. Életvezetési ismeretek. Közösségi munka osztálykereten belül.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: Hagyományörzés. Otthon, lakóhely, szülőföld, haza ismerete, megbecsülése.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés:

A képességeknek megfelelő, cselekvő ismeretnyújtás, állampolgári jogok, kötelezettségek, honvédelmi nevelés, megismerése szituációkban. Szabadidős tevékenység.

Önismeret, társas kultúra:

A tanítás- tanulás folyamatában folyamatos segítségnyújtás biztosítása annak érdekében, hogy saját életüket kedvezően tudják befolyásolni, alakítani.

Családi életre nevelés:

Segítségnyújtás a felelős párkapcsolat kialakításában, a családi konfliktusok elkerülésében. Szexuális kultúra kérdései.

Testi- lelki egészségre nevelés:

Egészséges táplálkozásra nevelés, mozgás biztosítása. Stressz-kezelés, káros függőségek kialakulásának megelőzése. Felelősségvállalás megtanítása, önkéntesség gyakorlása.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség:

Gyakorlati tevékenységekben a részvétel különbözőségeinek megfigyelése, hasonlóságok és különbségek, egymás erősségeinek és gyengeségeinek felismerése, az együtt működésre alapozott segítés és a segítés hatásainak megtapasztalása.

Fenntarthatóság, környezettudatosság:

Az erőforrások tudatos, takarékos használata, közvetlen és tágabb környezet értékeinek megőrzése.

Pályaorientáció:

Átfogó kép nyújtása a munka világáról, életszerű helyzetekben való részvétel.

Gazdasági és pénzügyi nevelés:

Hasznosítható ismeretek átadása, értékteremtő munkában való részvétel, alapismeretek a pénzügyi rendszerekről, fogyasztóvédelmi jogok.

Médiatudatosságra nevelés:

Az információs források kezelésének elsajátíttatása, a valóság és virtuális valóság megkülönböztetésének elemi példáival az értelmező, mérlegelő gondolkodás alapozása. A világ ismérvei, veszélyforrásai.

A tanulás tanítása:

Érdeklődés felkeltése a tanulás iránt. Információforrások hasznosításának elsajátítása, egyénre szabott tanulási módszerek kidolgozása, a tanulás eredményességének növelése.

A fenti feladatok megvalósulásának, a kulcskompetenciák kialakulásának feltétele, a célok szolgálatába állított pedagógiai folyamat.

7. Mindennapos testnevelés

Az iskola a mindennapos testnevelést, testmozgást az NKT 27. § (11.) bekezdésében meghatározottak szerint szervezi meg.

Cél:

- a tanulók egészséges testi-lelki fejlődésének elősegítése a testmozgás eszközeivel,
- a mozgásszegény életmód elkerülése,
- a fizikai állóképesség, erőnlét fokozása,
- csapatmunka erősítése.

Feladat:

- Hatékony, egészségfejlesztő testmozgások megszervezése. A mindennapos testedzés kereteinek kialakítása.

Megvalósulása az iskolában:

- A testnevelés óraszámja órarendbe építve minden évfolyamon 5 óra
- A felmenő rendszerű kötelezettség a 2013/14-es tanévben az 1. 5. évfolyamokat érinti.

8.A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

Iskolánk esetében nem releváns.

9.A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések (lásd. csongrádi tagintézmény nevelési programja)**10.Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái és az egyéb foglalkozások szervezési elvei**

Alkalmazott ellenőrzési formák (Isd. nevelési program)

Az ellenőrzés során az értékelés szempontjából lényeges adatokat gyűjtünk a tanuló fejlődéséről, viselkedéséről, teljesítményéről. Folyamatos megfigyelés játékokban, tanulásban, mindennapos élethelyzetben, spontán megnyilvánulásokban. A tanuló fejlődését egyéni fejlődési lapokon rögzítjük.

A tanulásban akadályozott gyermekekre jellemző tanulási, önálló feladat-megoldási nehézségek illetve az elemi szintű írás, olvasás és kommunikációs készség miatt a „többségi” általános iskolába járó tanulók ellenőrzésénél használt beszámoltatási formák (felelet, írásbeli dolgozat, teszt, témazáró felmérések stb.) alkalmazhatóak. Egyéni sajátosságok, problémák ennek ellenére figyelembe vehetőek.

Tanév végi felmérés a tárgyakból

Tervezett időpontja: adott év május utolsó hete, illetve június első hetében, minden évfolyamon, a közismereti tárgyakból felmérést készítenek a pedagógusok. A felméréseket az adott év

tananyagából, a pedagógus állítja össze. A felmérés eredménye részben ad képet a tanuló tudásáról. Az év végi eredmény meghatározásához a teljes év teljesítését kell figyelembe venni.

Értékelés, ellenőrzés rendszere

A sajátos nevelési igényt tekintve- tanulásban akadályozott gyermekek iskolai értékelése során a tanulók tudását, a követelményekhez viszonyítjuk, valamint az önmagukhoz mért fejlődésük alapján teszünk megállapításokat.

Az értékelés célja:

- a meglévő készségek és képességek folyamatos diagnosztizálása a tanuló jellemzőihez igazodó legmegfelelőbb fejlesztési eljárások kiválasztása, tervezése érdekében teljesítményszint és tudásszint jelzése,
- jelezze a gyógypedagógus számára a tanuló fejlődését, fejleszhetőségét,
- tájékoztassa a szülőt gyermeke fejlődéséről önmagához és az adott évfolyam követelményeihez viszonyítva,
- segítse a tanulókat a minél reálisabb önismeret kialakulásában.

Tanulóink sajátos nevelési igénye, a nevelhetőség nehézségei miatt az értékelésnél különösen fontos, hogy:

- az értékelés ösztönző hatású legyen, segítse a pozitív személyiségjegyek továbbfejlődését,
- az értékelés humánus, gyermek centrikus formáit alkalmazzuk,
- a diagnosztikus és segítő célú, folyamatos értékelésnek a teljes képzési időszakban kiemelkedő szerepet kell kapni a tanulók értékelésében.

A tanulók havonta tantárgyanként legalább egy érdemjegyet kell, hogy szerezzenek.

Mit értékelünk?

- A szociális képességek, magatartási, viselkedési szokások alakulását.
- A tanuló személyiségjegyeinek fejlődését.
- A tanuláshoz, munkához való viszonyát.
- A cselekvőképességét, pszichomotoros fejlődését.
- A tanult ismeretek alkalmazásának képességét.
- A tantárgyi minimális követelmények teljesítését.
- A tanuló önmagához mért fejlődését az ismeretek elsajátítása, a képesség minőségi és mennyiségi gyarapodása terén.

Az SNI tanulók értékelésénél is hangsúlyozottan fontos:

- az önmagához mért fejlődés,
- a továbblépés lehetőségei,
- a személyiség alakulásának visszajelzése.

11. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek. Az általános fizikai teherbíró-képesség mérésének lehetőségei tanulásban akadályozott tanulóknál

A fizikai állapot felmérése minden évfolyam számára fontos. Tudni kell, milyen fizikai állapotban vannak a tanulók, a tanév elején, és a folyamatos terhelés és fejlesztés eredményeként a tanév vége felé. A felmérések pontos ideje október, illetve május hónap. A felmérést befolyásoló tényező a tanulók egyéni sajátosságai, általános állapota, esetleges egészségügyi problémája, melyet mindenkor figyelembe kell venni.

A felmérés 5 pontból áll. Mindegyik feladat elvégzése után pontokat kap a tanuló az eredményére, és az egész felmérés végén az össz-pontszámával egy értékelésben megtudható, hogy milyen a fizikai állapota a gyermeknek.

Az első felmérés a *futás*, mely egy Cooper-teszthez hasonlít, csak itt nem az idő van megadva, hanem a távolság. Itt 1000, illetve 2000 m-t kell lefutni minél rövidebb idő alatt. Ez a távolság az alsó tagozatos tanulóknál 1000 m-re módosul. A felmérés során nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy ha túl gyorsan kezd el futni a felmérendő személy (vagy személyek), akkor nagyon hamar kifulladásra kerülhet, és nem tudja végig futni a távot, ami miatt az egész felmérés érvénytelen lesz; ezért erre a futás elején figyelmeztetni kell őket. A lényeg, hogy vegyenek fel egy kényelmes, nem túl gyors tempót, és azzal folyamatosan, megállás nélkül fussák végig a megadott (1 illetve 2 km-es) távot.

Mindenki a lefutott idejének megfelelően kap pontszámot, természetesen figyelembe véve a kort és a nemet is (ez az összes teszt utáni pontozásra érvényes).

A második felmérés a *helyből távolugrás*. Itt nagyon fontos, hogy a tanuló jól tudjon lendületet venni, és azt is tudatnunk kell vele, hogy azt a pontot számítjuk a távolság lemérésénél, amelyik a legközelebb van a kiindulási ponttól, ezért nem éri meg, ha leteszi a kezét, hogy azzal segítse a lábát minél messzebbre letenni. Minden embernek 3 kísérlete van, és ezekből csak a legjobbat kell számításba venni. A fiúknál és a lányoknál is van egy maximum távolság, amit ha megugrott, nem kaphat érte több pontot.

A harmadik felmérés a *felülés*. Itt is van maximum, amit fölösleges túllépni. Nem időre megy, hanem arra, hogy folyamatosan megállás nélkül mennyit bír megcsinálni a felmérendő személy (személyek). Nagyon fontos, hogy nem szabad segíteni egymásnak, vagyis nem szabad megfogni a lábát. A karjának végig a tarkóján kell lennie, a térdét föl kell húznia, és a talpán kell támaszkodnia, és felüléskor meg kell érintenie a könyökével a térdét. Itt is figyelembe kell venni az egyéni sajátosságokat.

A negyedik felmérés a *hátizom gyakorlat*. Mint ahogy az előzőeknél (és még az utolsónál is), itt is van egy elérhető maximum. Itt sem szabad segítenie a másikkal azzal, hogy fogjuk a lábát, és itt is a folyamatosság a lényeg. Ha az illető megáll pihenni, vége a felmérésnek. A kezét a tarkójára kell tennie, és minimum 10 cm-re föl kell emelni a földről a felső-testét; leereszkedéskor sem teheti le a fejét pihenni, végig a levegőben kell megtartania magát. vannak azonban olyan egyéni problémák, melyeket itt is figyelembe vehetőek, és a pontozásnál jelezni kell.

Az ötödik felmérés a *fekvőtámasz*. A felmérés lényege, hogy hány szabályos, fekvőtámaszt tudott megcsinálni a tanuló. A térdét nem teheti le a földre, folyamatosan kell a karhajlítást nyújtást elvégeznie, és nem mozgathatja csak a kezét.

Értékelés, pontozás:

- Cooper-teszt: 20 m =1 pont (alsó tagozatosoknál 20 m=2 pont)
- Helyből távolugrás: 3 cm =1 pont
- Mellsőfekvőtámaszban karhajlítás - és nyújtás: lányok 1db, fiúk 2 db = 1 pont
- Hason-fekvésből felülés: 3 db=1 pont
- Hanyatt-fekvésből törzsem.: 5 db=1 pont A Cooper-tesztnél a maximális pont, mai adható: 77. A maradék négy esetében ez a pontszám 63, ami $21+(3 \times 14)$. Ezek a pontszámok 7-18 éves korig érvényesek.

Miután az összes felmérés elkészült, és mindegyikre megkapták a pontjaikat, azokat összeadva a teljesítmények alapján csoportokba sorolhatjuk őket. 5 ilyen csoport adható meg az alábbiak szerint:

Igen gyenge: 0-20.5 pont

A tanuló fizikai teherbíró képessége *igen gyenge*, az egészséges létezés stabil megtartásához szükséges szint eléréséhez nagyfokú, tudatos fejlesztést igényel. Az egyes motorikus próbákban jelzett pontérték alapján az igen gyenge-gyenge minősítést jelző kategóriák értékhatárainak figyelembe vételével.

A legnagyobb hiányosság: a tartós futás, a vállöv és karizmok erő-állóképesség területén mutatkozik be.

Javaslat: a pillanatnyi edzettségi állapotának megfelelő fokozatos terhelés biztosításával, a tanórai testneveléssel együtt heti 4-5 alkalommal, alkalmanként egy óra rendszeres „felzárkóztató jellegű” testedzés, az egészséges létezés stabil megtartásához „szükséges” közepes szint eléréséig.

Gyenge: 21-40.5 pont

A gyermek fizikai állapota: gyenge.

A legnagyobb hiányosságok: tartós futás, és hasizmok erő-állóképessége területén mutatkozik. Fizikai állapota nagyfokú, tudatos fejlesztést igényel.

Javaslat: a pillanatnyi edzettségi állapotának megfelelő fokozatos terhelés biztosításával, a tanórai testneveléssel együtt heti 4-5 alkalommal, alkalmanként egy óra rendszeres testedzés, az egészséges létezés stabil megtartásához „szükséges” közepes szint eléréséig.

Kifogásolható: 41-60.5 pont

A tanuló fizikai állapota: kifogásolható.

A legnagyobb hiányosságok: a hát és hasizmok erő-állóképessége területén.

Javaslat: a pillanatnyi edzettségi állapotának megfelelő fokozatos terhelés biztosításával, a tanórai testneveléssel együtt heti 4 alkalommal, alkalmanként egy óra rendszeres testedzés, az egészséges létezés stabil megtartásához „szükséges” közepes szint eléréséig.

Közepes/megfelelő: 61-80.5 pont

A tanuló fizikai állapota *közepes*.

A tanuló elérte az egészséges létezés stabil megtartásához szükséges szintet.

A közepes szint elérése azt jelzi, hogy az egészség szempontjából leglényegesebb kondicionális képességek területén elérte azt a szintet, amely (az eddigi tapasztalataink szerint) a legtöbb foglalkozási ágban már elegendő ahhoz, hogy mindennapi tevékenységét, esetenként maradéktalanul elvégezhesse. Ahhoz azonban, hogy az egészséges létezése kiegyensúlyozott maradjon, ("legalább" az eddig megszokott időtartam és intenzitás mellett) a továbbiakban is törekednie kell arra, hogy a rendszeres testedzés életvitele szerves része maradjon. Vannak olyan tanulók, akiknek rendszeres testedzés nélkül is sikerül ezt a szintet elérni és megtartani, mert kiváló testi, biológiai, fiziológiai adottságokat örököltek, szívós, egészséges, hosszú életű szülők, nagyszülők) és egészségi állapotukat nem rombolják egy vagy több káros szenvedéllyel. Ezt a szintet heti 2-3 óra, az életkornak megfelelő optimális idejű és intenzitású testedzéssel szinte bárki elérheti.

Jó: 81-100.5 pont

A tanuló általános fizikai teherbíró képessége *jó*.

Az egészséges létezés stabil megtartásához szükséges szintet kiválóan teljesítette. Az amatőr szinten versenyző-heti 3-4 órát edző- sportolók között is jól bírja az általános és speciális terhelést.

Javaslat: az egészséges létezés stabil megtartásához és amatőr szintű versenyzéshez szinten tartás.

Kiváló: 101-120.5 pont

A tanuló általános fizikai állóképessége: *kiváló*

Néhány, elsősorban technikai-sportágban eléri az élsportolók számára „szükséges” edzettségi szintet, értéket.

Javaslat: az általa versenyszerűen űzött sportágtól függően további fejlesztés, vagy szinten tartás.

Extra: 120.5 – 140 pont

A tanuló általános fizikai teherbíró képessége: *extra*

Az általános fizikai-teherbíró képessége elérte azt a szintet, hogy valamennyi sportágban nagyobb egészségkárosodás nélkül kiválóan terhelhető, a felkészülési és versenyzési időszakban, sportág specifikusan is.

Javaslat: élsportolói pályafutás alatt folyamatos szinten tartás.

A testnevelő feladata

A fizikai felméréseknél cél a tanuló általános fizikai-terhelhetőségi állapotának a felmérése a tanév elején (október körül), valamint a tanév vége felé (május). Az állapotfelmérés megmutatja milyen hiányosságok, illetve milyen fejlesztésre szoruló területek vannak, mely a tanév folyamán nagy odafigyeléssel, és a fokozatosság megtartásával élhetőbb szintre hozhatóak.

A tanulóknál az egyéni sajátosságok, esetleges problémák figyelembe vételével lehet kidolgozni azt a fejlesztő programot, mely segíti a megfelelő fizikai állapot elérését, valamint a terhelések kialakításánál is tisztában kell lenni a tanuló terhelhetőségének határaival. Az értelmileg akadályozott tanulóink fizikai felmérése a székhelyintézményünk mindenkorai fizikai állapotfelmérése alapján történik. A mérést a testnevelő tanárok végzik!

TANTÁRGYAK ÉS TANANYAGTARTALOM

ALSÓ TAGOZAT

Magyar nyelv és irodalom

Célok:

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókinccsfejlesztés és gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, az ehhez szükséges készségek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együtt gondolkodás, egymás véleményének meghallgatása, megismerése, a saját gondolatok kifejtése, valamint az irodalmi szövegekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók tovább fejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

Feladatok:

A tantárgy feladatai a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analízáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetek során, az aktív- és passzív szókinccs-gazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti órakeret	8	8	7	8
Éves órakeret	288	288	252	288
Ebből kötött	252	252	216	252
Szabadon tervezhető órakeret	36	36	36	36

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	50	50	40	50
2. Olvasás, az írott szöveg megértése	85	85	65	75
3. Írás, szövegalkotás	65	65	45	49
4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	26	26	45	53
5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	26	26	21	25
Szabadon tervezhető órakeret	36	36	36	36

1–2. évfolyam

Az anyanyelv a viselkedési szabályrendszer átadásának egyik leghatékonyabb eszköze. A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamata a kisiskolások nevelésében a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákat alkalmazva. A pedagógus a tanulók fejlettségére figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növeli a terhelést és a teljesítményelvárásokat. A tanulók előmenetelét fejlesztő értékeléssel segíti elő. Éléményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit, az alapvető képességeket és alapkészségeket. Formálja az attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, valamint a tanulási és magatartási szokásokat. Mintákat és gyakorlóterepet ad magatartási normák, szabályok elsajátításához, a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez. Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és a beszédprodukció fejlesztése az elsődleges feladat. A beszédfejlesztést az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével végezzük a nyelv funkcióinak megfelelően. A bevezető szakasz célja átvezetni a gyermekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységeibe. A szakasz feladata olyan

fejlettségi szintre hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközszerével, módszereivel, terápiáival –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására az állapotához mért kellő idő biztosítása mellett felkészült legyen. Fel kell kelteni az érdeklődését a tanulás iránt, oly módon, hogy tág teret adunk az életkorának, a fejlettségének megfelelő játéknak és mozgásnak. A tanulót fogékonyvá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlenül megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt.

Az olvasás és írás tanításának kezdő időszakában kiemelt szerepet kap a cselekvéses tanulás. A tantárgy tanítása során megvalósul az olvasás elsajátításához szükséges hármas asszociáció kialakítása és megerősítése, a vizuális, akusztikus és beszédmotoros észlelés, a téri és síkbeli tájékozódás, a grafomotoros készségek és a vizuális, akusztikus memória fejlesztése.

Az olvasás és írás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével történik. A szavak olvasásának begyakorlása során az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetésére is figyelmet kell fordítani.

Témakör	1. Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Javasolt óraszám: 100 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A megfelelő hangképzés, beszédlegzés és hangoztatás fejlesztése. Törekvés az érthető és kifejező beszédre. Megfelelő beszédtempó kialakítása.</p> <p>Az auditív észlelés és figyelem, beszédhanghallás fejlesztése. A beszédszervek mozgásának tudatosítása.</p> <p>A beszédérzékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukciónak a képességének fejlesztése. Beszédkedv felkeltése és a beszédbátorság növelése.</p> <p>A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás).</p> <p>A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció elérése érdekében különböző élethelyzetekben.</p> <p>A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása.</p> <p>Rövid kiszámolók, mondókák, versek szöveghű tolmácsolása.</p> <p>Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése.</p> <p>Helyes önismeret, erkölcsi érzék, ítélőképesség kialakítása.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p>1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés</p>	<p>Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok végzése.</p> <p>Beszédlegzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal.</p> <p>Szájtérben való tájékozódás gyakorlása.</p> <p>A hangok tiszta ejtésének gyakorlása.</p> <p>A beszédhangok időtartamának érzékeltetése.</p> <p>Beszédritmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással.</p> <p>Hang-, szótag- és szósor ismétlése.</p> <p>Hang, szótag, szó fogalmának kialakítása.</p> <p>Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés).</p>	

	<p>Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése. Rövid hallott szövegek megértése hallás után. Szöveges kiejtési gyakorlatok.</p>
1.2.Beszédfejltség	<p>Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Társas nyelvi magatartás gyakorlása, elsajátítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdés, válaszadás). A helyes ejtés gyakorlása játékos utánmondással. Saját élmények megfogalmazása. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs- és beszédgyakorlatok végzése. Képről – kérdések segítségével – mondatok alkotása. Eseményekről, élményekről, képekről, képsorokról az érzelmek kifejezésével, az időrend betartásával mondatok alkotása. Természetes beszédhangsúly mintaadás utáni gyakorlása. A magyar nyelv szabályainak megfelelő hangsúly, hanglejtés elsajátítása, alkalmazása spontán beszédben is. A kijelentés és a kérdés beszédhangjának megfigyelése, gyakorlása hangerő, hanglejtés, hangsúly érzékeltetésével. Kérdés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben. Konkrét élethelyzetekben érzékletesen megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak megnevezése. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, szituációkban. Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése.</p>
1.3.Memoriterek szöveghű tolmácsolása	<p>Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás. Érzelmek kifejezése. Ritmikus tevékenységek végzése szövegkísérettel. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly kialakítása. Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása.</p>
Fogalmak	<p>Belégzés, kilégzés, levegővétel, hang, szó, rövid, hosszú, halk, hangos, hangerő, gyors, lassú, tempó, hangsúly, kép, esemény, vers, mondóka, kiszámoló, dal, jel, szokás, kérdés, válasz, jó, rossz, szép, csúnya.</p>

Témakör	2. Olvasás, az írott szöveg megértése	Javasolt óraszám: 170 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	<p>Akusztikus, vizuális megfigyelő- és differenciáló-képesség fejlesztése. Téri, síkbeli tájékozódás, laterális fejlesztése. Jelfelismerés, rész-egész viszony, soralkotás. Az olvasás teljes jelrendszerének elsajátítása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembe vételével.</p>	

	<p>A hangos olvasás megtanulása szótagoló, illetve szóképes szinten, az olvasástechnika fejlesztése.</p> <p>Szavak, mondatok, rövid szövegek tartalmának megértése, értelmezése, a megértés bizonyítása segítséggel, irányítással.</p> <p>Szókincsbővítés.</p> <p>Értő olvasás fejlesztése.</p> <p>A néma olvasás elemi szintű kialakítása.</p> <p>Az olvasási készség fejlesztése. Algoritmus követése. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése.</p> <p>Képeskönyvek, gyermekkönyvek bemutatása során az olvasás iránti érdeklődés felkeltése.</p>
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
2.1. Felkészülés az olvasásra	<p>Tárgyak, képek, vizuális jelek azonosságának, hasonlóságának, különbözőségének megfigyelése, megfogalmazása.</p> <p>Képolvasási gyakorlatok végzése.</p> <p>A rész-egész viszonyának megtapasztalása.</p> <p>Szótagolás tapssal kísérve.</p> <p>Közvetlen környezet hangjainak megfigyelése, differenciálása.</p> <p>Beszédhangok megkülönböztetése.</p> <p>Rövid-hosszú hangok differenciálása.</p> <p>Globálisan észlelt nyelvi egységek (szavak) hangokra bontása.</p> <p>Zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetése.</p> <p>A téri tájékozódás fejlesztése, irányok megnevezése.</p> <p>Irányított szemmozgás gyakorlása, szemfixáció megerősítése.</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) játékos memóriagyakorlatok végzése.</p> <p>Szöveg tanulási technikák megismerése.</p> <p>Jelek, piktogramok, rajzos utasítások felismerése, értelmezése.</p>
2.2. Az olvasás jelrendszere	<p>Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban.</p> <p>Hang és betű azonosítása.</p> <p>Betűk felismerése szavakban, szövegben.</p> <p>Az olvasás teljes jelrendszerének megtanulása (kis- és nagybetűk).</p> <p>Egy- és többtagú szavak kirakása, összeolvasása.</p> <p>Szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása szótagoló, ill. szóképes formában.</p> <p>Hangos olvasás gyakorlása.</p> <p>Törekvés a szöveghű olvasásra.</p> <p>Hangsúly, hanglejtés érzékeltetése.</p>
2.3. Az írott szöveg megértése	<p>Tájékozódás a tankönyvben.</p> <p>Tájékozódás a szövegben.</p> <p>Az adatok visszakeresése.</p> <p>Információk kiemelése.</p> <p>A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel.</p> <p>Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése.</p> <p>Mondatok kiegészítése képek segítségével.</p> <p>Mondatok hangos és néma olvasása.</p>

	<p>Rövid szöveg hangos és néma olvasása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Cím, szereplők, események megbeszélése. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása (segítséggel, irányítással).</p> <hr/> <p>Tartalom elmondása. A történet dramatizálása. Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok végzése. Közmondások, szólások jelentésének megbeszélése. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, a szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával. A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék öröme kapcsán.</p>
Fogalmak	<p>Azonos, egyforma, különböző, hang, betű, szótag, szó, mondat, szöveg, írásjel, pont, vessző, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű, nyomtatott betű, betűkártya, nyelv, fogsor, szájpaddlás, ajak, sor, oszlop, vízszintes, függőleges, bal, jobb, alatt, fölött, mellett, között, előtt, mögött, oldal, néma olvasás, hangos olvasás, cím, tartalom, cselekmény, szereplő, közmondás, szólás, szín.</p>

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Javasolt óraszám: 130 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Síkbeli és téri tájékozódás fejlesztése. A vonalközben való tájékozódás kialakítása. Vizuális észlelés, optikus differenciáló képesség, formaérzékelés, emlékezet, sorrendiség fejlesztése. Dominancia megerősítése. Mozgáskoordináció, szem-kéz koordináció, finommozgás, összerendezett írásmozgás alapozása, kialakítása. Szabályos betűalakítás és -kapcsolás elsajátítása, vonalközbe helyezése. Algoritmuskövetés. Iránykövetés. Az írás funkciójának megismertetése. Íráshasználati módok megismerése: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás. Az íráskészség megalapozása. Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés. Önellenőrzés, hibajavítás megalapozása. Az eszközszintű írás előkészítése.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
Az írás jelrendszere	<p>Térbeli, síkbeli tájékozódás gyakorlása. Az irányok felismerése, megnevezése és összekapcsolása az irányokat kifejező szavakkal. Az írófelületen való tájékozódás gyakorlása. Tájékozódás vonalközben. Nagymozgások, kismozgások végzése. Az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása. A kézíráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása.</p>	

	<p>Egyszerű formák vázolása, rajzolása, vonalkövetés, ráírás. Sorkövetés, sorváltási tevékenység. Betűelemek vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása, kapcsolása. Írott kis- és nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása. Írott kis- és nagybetűk összekapcsolása. Betűk írása tollbamondással. Írásjelek írása, alkalmazása. Szavak írása másolással, tollbamondással és emlékezetből. Magán- és mássalhangzók hosszúságának megfigyelése, jelölése. Szószerkezetek írása másolással, tollbamondással és emlékezetből. Nagybetűk alkalmazása nevek írása során. Mondatkezdő nagybetű használata. Önellenőrzés irányítással. Hibajavítás segítségével.</p>
Fogalmak	<p>Vonal, vonalköz, vastag vonal, segédvonal, margó, rajta, vissza, ráírás, grafitceruza, postairon, álló egyenes, fekvő egyenes, ferde egyenes, kör, csészevonal, kapuvonal, cseppvonal, fecskevonal, hullámvonal, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás.</p>

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Javasolt óraszám: 52 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Auditív és vizuális észlelés, -figyelem, -differentiálás fejlesztése. Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése. Szókincsbővítés. Verbális emlékezet növelése. Időtartamok érzékelésének fejlesztése (hangok). Helyes beszédhangsúly kialakítása. A nyelvhasználat alapozása. A kis- és a nagybetűk használata. A helyesírási készség megalapozása.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
4.1 Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	<p>Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolat zárása: Társas nyelvi magatartás kialakítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás). Beszélgetés, vita: Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben. Saját élmények egyszerű megfogalmazása. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Nyelvi mintakövetés beszédben. Konkrét élethelyzetben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása.</p>	
4.2 Szavak jelentése, szókincs	<p>Szókincsbővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakkal, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével.</p>	

4.3.Hang, betű, szótag, szó	A beszédhangok differenciálása és felismerése szavakban. Betűk válogatása, csoportosítása. Szavak hangokra bontása. Magánhangzók, mássalhangzók időtartamának megfigyelése, helyes ejtésük gyakorlása, jelölésük. Szótagolás tapssal, szótagok számlálása.
4.4. Modalitás szerinti mondatfajták	Kérdés, kijelentés és felszólítás mondathangsúlyának érzékeltetése mintakövetéssel.
4.5. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Magánhangzók időtartamának jelölése előkészítés után másolásnál, tollbamondásnál. Hosszú mássalhangzók jelölése a szavakban másolással. Nagybetűk használata nevek írásakor és mondatkezdésnél. Mondatvégi írásjelek alkalmazása.
Fogalmak	Bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérdés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás, beszélgetés, vita, vélemény, hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név.

Témakör	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Javasolt óraszám: 52 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Ítéloképesség, erkölcsi érzék formálása. Empátiakészség növelése. Szabálytudat megerősítése. Kommunikációs készség, együttműködési készség kialakítása. Szóbeli szövegalkotás, kreativitás fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.2.Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi		Mesehallgatás. Mondókák, kiszámlók, népi játékok, népdalok tanulása, eljátszása. Rövid gyermekversek, versrészletek meghallgatása, elolvasása, megtanulása.

	Rövid mesék olvasása.
1.3.Epikus művek jellemzői	Szereplők, helyszín kiemelése irányítással. Cselekmény megfogalmazása segítséggel. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmának ismerete, használata.
1.4.Lírai alkotások jellemzői	Vers, versszak felismerése.
1.5.Báb- és drámajátékok jellemzői	A mesék cselekményének eljátszása.

Fogalmak	Mese, vers, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, helyszín, báb, jó, rossz, szép, csúnya.
-----------------	--

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	<p>A Nat-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen:</p> <p>Saját személyi adatok elmondása. Napszaknak megfelelő köszönés. Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban. A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással. Szókincs gyarapodása. Közreműködés egyszerű üzenetek átadásában. Ismeret- és élménykörből tárgyak megnevezése. Kérdések és szemléltetés segítségével beszámolás eseményekről. Négy-öt mondóka, vers ismerete, bekapcsolódás a dramatikus játékokba. Konkrét élethelyzetekben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak helyes megítélése. Az olvasás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni sajátosságok figyelembevételével). A szavak hangokra bontása, betűkből szavak alkotása. Szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása ütemes szótagoló, illetve lassú szóképes formában. Beszámolás hangosan vagy némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével. A szereplők és események megnevezése. A szövegértést bizonyító feladatok megoldása előkészítés után, segítséggel.</p>
--	---

	<p>Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak, rövid mondatok másolása előkészítéssel írott, nyomtatott szövegről. 3-4 betűből álló szavak leírása tollbamondás után. Begyakorolt szavak leírása emlékezetből.</p> <p>Az írott nagybetűk. alkalmazása másolásnál önállóan, tollbamondásnál előkészítés után.</p> <p>Rendezett, olvasható íráskép.</p>
--	---

3–4. évfolyam

Az anyanyelv birtoklása pozitívan hat a társas kapcsolatok alakulására, a társadalom közösségeiben (pl. család, iskola, munkahely) való aktív részvételre. Meghatározó szerepe van a társadalom egyéb értékeinek közvetítésében is.

Az irodalmi művek elemzésével megalapozzuk az együttműködés, az együttérzés, a segítőkészség, az önkéntes feladatvállalás, a felelősségvállalás, a tisztelet, a kötelességtudat, az önfegyelem készségét. E tevékenység során alakul a tanuló attitűdje önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fejlődik az önismerete, erősödik az önbizalma. Az ismerettartalmú szövegek olvasásával egészséges és tudatos életmódra, környezettudatosságra ösztönözzük a tanulókat. Fontos a család szerepének hangsúlyozása, az erkölcsi normák közvetítése.

Az irodalmi nevelés fejleszti a mérlegelő érzéket. Megteremti az önkifejezés iránti nyitottságot. Fejleszti a kreativitást, gazdagítja az önismeretet.

A szövegértés-szövegalkotási kompetencia fejlesztése a különböző észlelések, tapasztalatok megfogalmazását teszi lehetővé szóban és írásban. Segíti a saját gondolatok pontosabb kifejezését, mások gondolatainak követését. Erősíti a döntési és szervezőképességet, a vitakészséget és az önérvényesítést. Fejleszti a mérlegelő gondolkodáshoz szükséges kulcskompetenciákat. Az infokommunikációs technikák alkalmazása lehetővé teszi az önálló ismeretszerzést.

A szakasz kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. A 3–4. évfolyam feladata a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés. A tanulási, viselkedési szokások kialakítása, magatartási normák közvetítése elősegíti a tanulók személyiségének érését, önismeretük fejlődését.

A kommunikációs kompetenciák alapozása és fejlesztése a szövegértés-szövegalkotás tevékenységrendszerébe ágyazva valósul meg. A nyelvtan tanítása során tudatosodik a nyelvhasználat. A képességfejlesztés áll a középpontban, ezért a megfigyelés, a tapasztalás, a feladathelyzetből kiinduló, készségeket fejlesztő gyakorlati tevékenység a vezető szerep. Az irodalmi ismeretek célja, hogy műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a tanulókat a világról, az emberi természetről, az emberi létről, érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. Cél a szövegértés fejlesztése, szövegösszefüggések megláttatása. Fontos szerepet kap a helyesírási szokások kialakítása, megerősítése.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozottan szükség van a játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőségének megteremtésére, amelyek támogatják a nyelvi tudatosság, az árnyalt

önkifejezés megvalósulását, felkeltik a másik megértésének igényét, alakítják az erre alkalmassá tevő képességet. A korai tanulási kudarcok kialakulásának megelőzése érdekében a fejlesztés kritikus pontjain hosszabb fejlesztő szakaszok iktathatók be.

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Javasolt óraszám: 90 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Helyes artikuláció, tiszta ejtés, hangképzés, beszédhanghallás fejlesztése.</p> <p>Beszédkezd, társalgási kedv növelése. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, hangszín, beszédritmus használata.</p> <p>A verbális kommunikációs eszközök alkalmazása a mindennapi érintkezés során. Törekvés erősítése a mások számára érthető és kifejező beszédre.</p> <p>Összefüggő beszéd további fejlesztése az életkornak megfelelő témákban.</p> <p>Szóbeli szövegek kommunikációs sémáinak, nyelvi jellemzőinek használata. Szóbeli szövegalkotás, kommunikációs képesség, beszédkészség fejlesztése.</p> <p>A mindennapi élet és a tankönyvek szókincsének ismerete.</p> <p>Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszéd tartalomnak megfelelő szóhasználat. A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése.</p> <p>Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása.</p> <p>Verbális emlékezet fejlesztése. Memoriterek szöveghű tolmácsolása.</p> <p>Empátia, szociális készségek formálása.</p> <p>Ítélnőképesség, erkölcsi érzék alakítása.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
1.2, Beszédhallás, hallás utáni értés	<p>Helyes beszédlégzés megfigyelése és alkalmazása hangkapcsolatok, szósorok, szövegek, versek mondása során.</p> <p>Hangkapcsolatok tiszta ejtésének gyakorlása változó szó- és szöveggörnyezetben, toldalékos szavakban és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatokban.</p> <p>Hangkapcsolatok, szósorok ismétlése.</p> <p>Mondatfonetikai gyakorlatok végzése.</p> <p>Különböző beszédhelyzetnek megfelelő hangerő, hangszín, beszédtempó megválasztása, gyakorlása; ritmusváltás, hangerőváltás, szünettartás.</p> <p>Szókincs gyarapítása szógyűjtéssel, képek és kérdések segítségével; tulajdonságok gyűjtése, kiválasztása, mondatba foglalása.</p> <p>Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése.</p> <p>Szavak mondatba helyezése, beépítése a beszédbe.</p> <p>Szókincs bővítése mondat és szöveg szinten.</p> <p>Egyes tantárgyak szakszavainak beépítése a mindennapi szóhasználatba.</p> <p>Segítséggel három-négy mondat összefűzése az időrend betartásával.</p>	

1.3. Beszédfejlettség	<p>Saját és közösségi élmények megfogalmazása.</p> <p>Mindennapi élmények, olvasmányok, látvány-, hang-, mozgóképélmények tartalmának felidézése, elmondása az időrend betartásával.</p> <p>Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs gyakorlatok.</p> <p>Az iskolai életben előforduló események megbeszélése.</p> <p>Bekapcsolódás társak és felnőttek beszédébe (figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra).</p> <p>Beszédpartnerhez alkalmazkodó nyelvi formák használata.</p> <p>Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés.</p> <p>Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása.</p> <p>Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során.</p> <p>Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében.</p> <p>Címadási gyakorlatok.</p> <p>Szerepjátékok gyakorlása mesedramatizálással (bábjáték, árnyjáték).</p> <p>Önismereti gyakorlatok.</p> <p>Véleményalkotás, mások véleményének meghallgatása.</p> <p>A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak helyes megítélése és használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.</p> <p>Különböző magatartásformák elemzése, értékelése.</p> <p>Az életkornak megfelelő erkölcsi választások.</p>
1.4. Memoriterek szöveghű tolmácsolása	<p>Mimetizálás (arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás használata a helyzethez alkalmazkodóan).</p> <p>Nyelvtörők, kiszámolók tanulása.</p> <p>Verstanulás.</p> <p>Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid versek megtanulása.</p> <p>Tanult szövegek (versek, nyelvtörők, kiszámolók) szöveghű és kifejező tolmácsolása.</p> <p>Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékkal.</p> <p>Különböző dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat).</p>
Fogalmak	<p>Belégzés, kilégzés, hang, szó, mondat, szöveg, hangerő, hangsúly, tempó, valóság, mese, vers, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, érzés, érzelm, élmény, hangulat, vélemény, vita, párbeszéd, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, időrend, sorrend, esemény, cím, jó, rossz, szép, csúnya.</p>

Témakör	2. Olvasás, az írott szöveg megértése	Javasolt óraszám: 140 óra
----------------	--	----------------------------------

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Szóképes, illetve folyamatos olvasás képességének kialakítása, szöveghű olvasásra törekvés erősítése.</p> <p>Megfelelő olvasási tempó kialakítása.</p> <p>Hangos olvasásnál megfelelő hangsúly, hangerő, hanglejtés érzékeltetése. Olvasástechnika fejlesztése.</p> <p>Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése.</p> <p>Információkereső technikák megalapozása.</p> <p>A kifejező olvasás képességének fejlesztése.</p> <p>Az olvasás megszerettetése, az irodalom szeretete iránti igény felkeltése, olvasóvá nevelés.</p> <p>Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, környezettudatos nevelés, nemzeti identitástudat megalapozása szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával.</p> <p>Fantázia, kreativitás, beleélő képesség növelése.</p>
--	---

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
2.1. Az olvasás jelrendszere	<p>Rendszeres mesehallgatás a tanító tolmácsolásában vagy az infokommunikációs eszközök használatával.</p> <p>Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok végzése.</p> <p>Hangerő, hangsúly, hanglejtés megfelelő használata.</p> <p>Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetése hangos olvasásnál.</p> <p>Mondatok hangos és néma olvasása.</p> <p>Szövegek hangos és néma olvasása.</p> <p>Törekvés a pontos, kifejező, szöveghű olvasásra.</p> <p>Tájékozódás a szövegben.</p> <p>Válogató-, staféta- és párbeszédes formában a hangos olvasás gyakorlása.</p>
2.2. Az írott szöveg megértése	<p>Mondatok hangos és néma olvasása, tartalmának megértése.</p> <p>Rövid szöveg megismerése, tartalmának megértése.</p> <p>Rövid szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése.</p> <p>Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megfogalmazása szóban.</p> <p>Cím, szereplők, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése.</p> <p>Tanulság megfogalmazása segítséggel.</p> <p>Tartalom elmondása.</p> <p>Szövegösszefüggések keresése.</p> <p>Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása segítséggel, irányítással:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel, – mondatok és képek egyeztetése,

	<ul style="list-style-type: none"> – szereplők tulajdonságainak felismerése, – vázlatkészítés rajzzal, szöveg kiegészítésével, – mondatok kiegészítése, tagmondatok összekapcsolása. <p>Dramatizálás.</p> <p>Ismerettartalmú szövegek olvasásával információkereső technikák alkalmazása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – az adatok visszakeresése, – információk kiemelése. <p>A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék, a humor, a képzelet, a ritmus és a zene révén.</p> <p>Közmondások, szólások, találós kérdések értelmezése.</p> <p>Versolvasás, verstanulás.</p> <p>Versek hangulatának átélése, belefeledkezés a ritmus, a zene révén.</p> <p>Ismerkedés a néphagyományokkal; ezek őrzése, ápolása.</p> <p>Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid szövegek olvasása, értelmezése.</p> <p>Gyermeklexikon használata.</p> <p>Ismerkedés gyermekújsgokkal.</p>
Fogalmak	Stafétaolvasás, párbeszéd, gondolatjel, bekezdés, helyszín, időpont, vázlat, találós kérdés, népszokás, hagyomány, szabály.

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Javasolt óraszám: 94 óra
Előzetes tudás	<p>Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak, rövid mondatok írása tollbamondással látási-hallási megfigyelés után.</p> <p>Tanult helyesírási normák alkalmazása.</p> <p>Önellenőrzés alkalmazása irányítással. Hibajavítás segítséggel.</p>	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése.</p> <p>Síkbeli tájékozódás, irány- és aránykövetés.</p> <p>Rész és egész megfigyelése.</p> <p>Szem-kéz koordinációja, összerendezett írásmozgás kialakítása. Írástechnika automatikus alkalmazása.</p> <p>Készség szintű másolás (írottról és nyomtatotról) rövid szövegek írása során, íráskészség fejlesztése.</p> <p>Mondatok írása tollbamondással, látási-hallási megfigyeltetés után emlékezetből írással.</p> <p>Eszközsintű íráshasználat az írásos feladatmegoldásokban. Önálló szövegalkotás fejlesztése. Rugalmas gondolkodás, fantázia növelése.</p> <p>Önellenőrzés képességének szokássá alakítása.</p> <p>Lendületes, esztétikus íráskép kialakítása.</p>	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
3.1. Az írás jelrendszere	<p>Az írástechnika gyakorlása.</p> <p>Segédvonal nélküli füzet használata.</p> <p>Betűalakítások és kapcsolások gyakorlása az új vonalrendszerben.</p> <p>Szavak, szó szerkezetek, mondatok, összefüggő szövegek másolása (írottról, nyomtatottról).</p> <p>Szavak, rövid mondatok írása látási-hallási előkészítéssel, tollbamondással.</p> <p>Szavak, rövid mondatok írása emlékezetből.</p> <p>Írásjelek alkalmazása.</p> <p>Nagybetűk alkalmazása nevek és a mondatok írása során.</p> <p>Az írástempó fokozása, a folyamatos, lendületes írás gyakorlása.</p> <p>Az íráshoz szükséges helyes testtartás megőrzése.</p> <p>Hibafelismerés, hibajavítás segítségével.</p>
3.2. Szövegalkotás és írásban	<p>Szavak gyűjtése és írása.</p> <p>Mondatok kiegészítése.</p> <p>Mondatbővítés.</p> <p>Mondatbefejezés.</p> <p>Mondatalkotás.</p> <p>Címadás.</p> <p>Szövegalkotás mondatok összekapcsolásával.</p> <p>Meghívó megfogalmazása, megírása. Rövid szöveges üzenetek írása sms és e-mail formában. Két-három soros jellemzés megfogalmazása, leírása. Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése írásban.</p>
Fogalmak	<p>Egy-, két- és háromjegyű betű, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás, szöveg, szó, mondat, cím, vélemény, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail, rendezett íráskép.</p>

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Javasolt óraszám: 98 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Kommunikációs képesség fejlesztése. Szókincs gyarapítása.</p> <p>A nyelvhasználat pontosítása szótani, hangtani ismeretek tudatosításával. Fonematikus észlelés és verbális emlékezet fejlesztése.</p> <p>A helyesírás alapozása, fejlesztése másolással, tollbamondással, emlékezetből írással.</p> <p>A kiejtés, szóelemzés elvének alkalmazása a begyakorolt szókészletben, analízis, szintetizálás.</p> <p>A közlési helyzethez alkalmazkodó nyelvhasználat fejlesztése.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
4.1. Alapvető kommunikációs	<p>Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolatzárás:</p> <ul style="list-style-type: none"> – részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben, – társas nyelvi magatartási formák alkalmazása. 	

helyzetek nyelvi és magatartási mintái	<p>Beszélgetés, vita:</p> <ul style="list-style-type: none"> – helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez, – a vitakultúra formálása, – vélemény megfogalmazása, megosztása. <p>Nyelvi mintakövetés beszédben és írásban. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben, spontán beszédben. Az életkornak megfelelő erkölcsi választás és értékelés.</p>
4.2. Szavak jelentése, szókincs	<p>Szavak csoportosítása jelentésük szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rokon értelmű szavak, – több jelentésű szavak, – azonos alakú szavak. <p>Állandósult szókapcsolatok értelmezése. Közmondások, szólások értelmezése. A szókincs folyamatos gyarapodása.</p>
4.3. Hang, betű, szótag, szó, szótó, toldalék	<p>Hang és betű megkülönböztetése. A magánhangzók és mássalhangzók időtartama:</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyelése, – jelölése begyakorolt szóanyagban. <p>Toldalékos szó megfigyelése, szótó és toldalék elkülönítése. A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyelése a szavakban és a szavak végén, – helyesírása begyakorolt szókészletben.
4.4. Szófajok	<p>Szavak csoportosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kérdések alapján; – jelentés szerint.
4.5. Modalitás szerinti mondatfajták	<p>Mondatfajták: közlés, kérdés, felkiáltás, óhajtás, felszólítás</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyelése, – felismerése olvasott szövegekben, – helyes használata a mindennapi beszédben, – írásbeli gyakorlása.
4.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	<p>Írásjelek megfigyelése, használata a mondatok végén előkészítés után. A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt alapszókészletben. A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben. Szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint. Az elválasztás eseteinek megfigyelése. A teljes ábécé, betűrend ismerete. A mondat szavakra tagolása.</p>
Fogalmak	<p>Hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, kötőjel, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név, magánhangzó, mássalhangzó, kijelentő mondat, kérdő mondat, felszólító mondat, felkiáltó mondat, óhajtó mondat, közlés, kijelentés, megállapítás, kérdés, érdeklődés, tudakozódás, kérés, tiltás, parancs, utasítás, öröm, fájdalom, meglepődés, kívánság, melléknév, tulajdonság, ige, cselekvés, történet, főnév, köznévi, tulajdonnév, számnév, határozott, határozatlan.</p>

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Javasolt óraszám: 46 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Auditív, vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Időbeli tájékozódás, sorrendiség fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Szövegértő képesség folyamatos fejlesztése. Szóbeli szövegalkotás fejlesztése. Erkölcsi érzék, ítélőképesség formálása. Kommunikációs készség, együttműködési készség megerősítése. Empátia, kreativitás fejlesztése. Az olvasás örömeinek és a mű élvezetének megtapasztaltatása.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>5.1. Ajánlott szerzők és művek</p> <ul style="list-style-type: none"> – Népköltészet 	<p>Mondókák, kiszámolók meghallgatása, olvasása. Népi játékok eljátszása. Találós kérdések olvasása. Magyar és más népek meséinek olvasása.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – Klasszikus magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései <p>Ajánlott magyar szerzők és művek: Arany János: <i>Őszbe csavarodott</i> Bartos Erika: <i>Maci a Holdon, Budapest</i> Csukás István: <i>Hideg szél fúj, Sün Balázs</i> Fazekas Anna: <i>Ősz, Télapó, Tél, Szüret</i> Gárdonyi Géza: <i>Gólyák, Cifra mese, Macskánk</i> Gryllus Vilmos: <i>Füsti fecskék, Kémény tetején, Hallgatag erdő</i> József Attila: <i>Betlehemi királyok, Altató, Csoszogi, az öreg suszter</i></p>	<p>Gyermekversek olvasása.</p> <p>Mese, meserészletek szereposztás szerinti felolvasása.</p> <p>Elbeszélések közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel.</p> <p>Könyvtárlátogatás.</p>	

Kányádi Sándor: *Hófolto
még a határ, Kelj föl, nap*

Lázár Ervin: *Öregapó
madarai*

Móra Ferenc: *Tükrös Kata,
A pillangók királya,
Vasgyúró Gyurka, Sose volt
király bánata, A kis
bicebóca, A didergő király*

Móricz Zsigmond: *Iciri-
piciri, Kevélykereké,
Kuckókirály, A köszöntő, A
nehéz kétgarasos, A török
és a tehenek*

Nemes Nagy Ágnes: *Cifra
palota, Lila fecske,
Madarak, Nyári rajz*

Petőfi Sándor: *Itt van az
ősz, itt van újra, Nemzeti
dal (részlet)*

Szabó Lőrinc: *A szél meg a
nap, Esik a hó, Nyitnikék
(részletek), Falusi
hangverseny*

Tamkó Sirató Károly:
Mondjam még?

Varró Dániel: *Buszvezetők*

Weöres Sándor: *Vásár
(részlet), Ha vihar jő a
magasból, Újesztendő,
Száncsengő, Galagonya,
Birkaiskola, Szép a fenyő,
Nől a dér, álom jár*

Zelk Zoltán: *A tölgyfa
születésnapja, Köd és fény,
Télapó és a hóember, Alszik
a szél, Október, Hova futsz,
te kicsi őz?, Az állatok
iskolája, Mikulás bácsi
csizmája, Rajzpapír*

Ajánlott európai szerzők és
művek:

Andersen: *A két gyertya, A
rendíthetetlen ólomkatona,
A három versenyugró*

Aesopus: *Kincs a szőlőben,
Az oroszlán és az egér, A
róka és a gólya*

<p>Grimm: <i>A csillagruha</i> La Fontaine: <i>A tücsök és a hangya</i> Richard Scarry: <i>Mentenek a tűzoltók, Miből lesz a kenyér?</i> Szutyev: <i>Az alma, Miau, A három kiscica, A sün, akit meg lehetett simogatni</i></p>	
<p>5.2. Epikus művek jellemzői</p>	<p>Rövid epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések hangos és néma olvasása. A történet idejének és helyszínének azonosítása. Az események sorrendjének, összefüggéseinek megállapítása segítségével. Történet főszereplőinek azonosítása. Tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás gyakorlása. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalma.</p>
<p>5.3. Lírai alkotások jellemzői</p>	<p>Versek hangos és néma olvasása. A lírai mű témájának és hangulatának, érzelmi tartalmának felismerése. A vers versszakokra bontása. A versszak felismerése, egyszerű jellemzése (sorok száma, hosszúsága, szótagszáma). Rím felismerése. A költői nyelv néhány sajátosságának megfigyelése: – ellentét, – ismétlés (refrén).</p>
<p>5.4. Báb- és drámajátékok jellemzői</p>	<p>Népi játékok játszása. Mese, meserészlet megtanulása, közös eljátszása, előadása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban (pl. bábjáték).</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Író, költő, valóság, mese, népmese, vers, verssor, versszak, rím, refrén, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, főszereplő, helyszín, párbeszéd, hangulat, ellentét, ismétlés, jó, rossz, szép, csúnya.</p>

<p>Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére</p>	<p>A Nat-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen:</p> <p>A hangok hosszúságának érzékeltetése. Megfelelő beszédtempó, hangerő, beszédtechnika, hangsúly. Négy-öt mondóka, vers ismerete. A megtanulandó memoriterek képességi szintnek megfelelő tolmácsolása. Egyéni fejlettségi szintnek megfelelő részvétel a dramatikus, szerep- és szituációs játékokban. A megismert nyelvi formák alkalmazása a társas érintkezésben.</p>
---	--

	<p>Kérdésekre adekvát válaszadás a szituációnak megfelelően.</p> <p>Önálló vélemény alkotása. Az életkornak megfelelő erkölcsi ítélet alkotása.</p> <p>A környezet tárgyairól, eseményekről, élményekről három-négy összefüggő mondat megfogalmazása.</p> <p>Összefüggő szóbeli szöveg alkotása kevés segítséggel.</p> <p>Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás, megfelelő hangsúlyozás.</p> <p>Olvasott szövegrészek, szövegek tartalmáról beszámolás segítséggel.</p> <p>Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldása. A szereplők, helyszín, időpont megnevezése. Az események sorba rendezése.</p> <p>Szövegelemzés végzése segítséggel. Összefüggések észrevétele a szövegben.</p> <p>Mondatok és rövid szövegek másolása írott és nyomtatott mintáról.</p> <p>A begyakorolt alapszókészlet szavainak leírása tollbamondással, emlékezetből való írással.</p> <p>Előkészítés után 4-5 mondatból álló szöveg leírása tollbamondás után.</p> <p>Az írott nagybetűk alkalmazása.</p> <p>Írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal.</p> <p>A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása.</p> <p>Önellenőrzés, hibajavítás.</p> <p>Tiszta, rendezett, könnyen olvasható íráskép.</p>
--	--

Matematika

Célok:

Az alsó tagozatos matematikatanítás legfőbb célja a matematikai ismeretek és gondolati tevékenységek széles tapasztalati alapozása, valamint a kapcsolódó biztos matematikai készségek kialakítása, melyekre a későbbi évfolyamok építhetnek. Alapvető fontosságú, hogy a gyerekek valóságon alapuló saját cselekvő tapasztalataik és élményeik révén jussanak el jól megértett sok szálon kapcsolódó ismeretekhez, mert ezek jelentik majd a hétköznapi életben hosszútávon használható tudásukat.

A matematikatanítás további célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerzés, kombinativitás, induktív, deduktív és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai gondolkodási kompetencia fejlesztése csak a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más területeken, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos neveléshez. Vannak közös fejlesztési területeik, mint a tájékozódási képesség fejlesztése térben, síkban, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban, valamint a kognitív képességek fejlesztése. Vannak olyan készségek, mint a becslés, mérés, számlálás, számolás, melyeket pl. különböző számításoknál alkalmaznak. Az ének, zene tanulása fejleszti a matematikai gondolkodás különböző formáit. A ritmusgyakorlatok, kottaírás, kottaolvasás, számkotta használata hozzájárulnak az akusztikus és vizuális figyelem és emlékezet, valamint a szerialitás fejlesztéséhez. A matematikai kompetenciát eszközként használják a tanulók a földrajzi ismeretek tanulása során is. Tájékozódnak síkban különböző léptékű térképeken, térben a földgömbön és az időzónákban. Becslési, mérési és számolási készségüket alkalmazzák a távolságok becslésére, mérésére, a magassági számok pontos leolvasására, a földrészek, országok területe, lakossága és a népsűrűsége közötti összefüggések értelmezésére, számításokra. A testnevelés órák nagymértékben hozzájárulnak a motoros képességek fejlődéséhez, ezzel segítik a tanulókat a matematikai és szerkesztő eszközök használatában. A különböző ugrások, dobások alkalmával fejlődik becslési, mérési készségük. Rendgyakorlatoknál a számlálásra végzett mozgássorok hozzájárulnak a számlálás ritmusának kialakulásához.

A rajz vizuális kultúra tanítása során a vizuális nyelv alapelemeinek (vonalak, sík- és térformák) előállítását, azok rendezését, azonosságok, hasonlóságok észrevétele, arányok, kontrasztok megfigyelése, ismétlések, ritmusok leképezése, szimmetrikus alakzatok létrehozása segíti a

formaérzékelés, a térlátás és a vizuális gondolkodás fejlesztését, a geometriai ismeretek elmélyítését.

A digitális kompetenciák fejlesztése, az IKT-eszközök használata hozzájárul a megismerési képesség, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlődéséhez. Az órákon segíti az önálló ismeretszerzést, a matematikai készségek, képességek fejlesztését, a matematika iránti pozitív attitűd kialakulását, az önismeret, az önértékelés fejlődését. Habilitációs foglalkozások keretében fejlesztő programok segítségével hozzájárul a tanulók alapképességeinek fejlesztéséhez.

A matematikai gondolkodási kompetencia fejlesztése közben különböző szervezeti keretekben (egyéni, páros, csoport és kooperatív formában) tevékenykednek a tanulók. Ezáltal fejlődik együttműködési készségük, nő a toleranciájuk, kialakul egymás iránti érdeklődésük, megtanulják társaik elfogadását.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítéka a sikeres együtt tanulásnak.

Az egy osztályba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különböző. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése, és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az osztály tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárnai társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat.

Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén is. Differenciálni lehet segítségnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítségével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál gyakran előfordul súlyos képességzavar, illetve valamelyik képesség hiánya. Ezeket a problémákat nem lehet kizárólag a tanítási órák keretei között orvosolni. Ilyen esetekben szükség van külön habilitációs foglalkozásokra, ahol célirányos fejlesztési terv alapján egyéni fejlesztéssel lehet korrigálni és/vagy kompenzálni a képességzavarokat és hiányokat.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti órakeret	5	5	4	5
Éves órakeret	180	180	144	180

Ebből kötött	144	144	108	144
Szabadon tervezhető órakeret	36	36	36	36

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logikai, kombinatorika	15	15	7	7
2. Számelmélet, algebra	68	68	61	81
3. Geometria - mérés	40	40	28	36
4. Függvények, az analízis elemei	21	21	12	20
5.Szabadon tervezhető órakeret	36	36	36	36

1–2. évfolyam

Az első két év kiemelt célja a tanulási képességek alapozása, a tantárgy iránti érdeklődés, a tanulási kedv felkeltése, a tantárgy megszerettetése. A matematikai tevékenységek elvégzéséhez és az ismeretek befogadásához szükséges a megfelelő szomatikus és pszichés állapot fejlesztése is. Fontos feladat a matematikai eszközök használatának megismerésével az önálló ismeretszerzés lehetőségének megteremtése, a tanulók ismereteinek, készségeinek, képességeinek, érdeklődésének a feltérképezése, és ehhez igazodó tanulási módok, eljárások megkeresése, alkalmazása. Az IKT-eszközök megismerése, használata tanári segítséggel történik.

Az elemi gondolkodási műveletek alapozása cselekvéssel, cselekvésre épülő tapasztalatok megfogalmazásával valósul meg, csakúgy, mint a matematikai nyelv alapozása, ismerkedés a matematikai alapfogalmakkal, jelekkel. Az alkotás örömeinek megtapasztalása, a folyamatos ösztönzés a matematikai tevékenykedésre, kitartó feladatmegoldásra egyrészt a motiváció erősödését, másrészt a tanulók önértékelésének és önismeretének kialakítását segíti. A módszerek megválasztása támogatja a folyamatos tanári visszajelzés lehetőségeit, a társakkal közös tevékenységek megvalósulását azért, hogy az elősegítse az elemi kommunikációs képességek fejlesztését, társas kapcsolatokban való működtetését.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében biztosítani kell a terápiás fejlesztést a tanulók sérült vagy/és fejletlen pszichikus funkcióinak, készségeinek, képességeinek és gondolkodásának javítására, kompenzálására úgy, hogy a tevékenységek segítsék elő a tanulók együttműködését, az egymás iránti tolerancia kialakulását. Vonatkozik ez a figyelem terjedelmének, tartósságának növelésére, a koncentráció időtartamának növelésére, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésére, a finommotoros mozgáskoordináció fejlesztésére is.

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális, auditív és taktilis percepció fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, válogatás gyakoroltatása. Kombinatorikus gondolkodás alapozása. Szerialitás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>1.1. Halmazok</i> Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság)	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságainak megfigyelése, kiemelése, egyeztetése, megfogalmazása, jelölése jelkártyával, IKT-eszközök alkalmazásával. Azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval. Tárgyak válogatása, csoportosítása választott és adott tulajdonság alapján. Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása.	
<i>1.2. Matematikai logika</i> Igaz-hamis állítások	Állítások igazságának eldöntése személyek, tárgyak, matematikai eszközök halmazáról.	
<i>1.3. Kombinatorika</i> Kombinatorikai feladatok	Kombinatorikai feladatok megoldása matematikai eszközök kirakásával, színezéssel, minél több lehetőség előállításával próbálgatással.	
Fogalmak	Szín, alak, méret, tulajdonság, összehasonlítás, minden, egyetlen, egyik sem.	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Javasolt óraszám: 136 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mennyiségi állandóság kialakítása. A számlálás ritmusának kialakítása, a finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. Biztos számfogalom kialakítása a 10-es számkörben, tájékozódás a 20-as számkörben saját élményből kiindulva, majd a számolási készség fejlesztése a 20-as számkörben, változatos gyakorlati feladatok segítségével. Tájékozódás a számegyenesen. Az összeadás és kivonás tartalmi megértésének alapozása mindennapi élethelyzetekből kiindulva. Szövegértés, szövegalkotás alapozása. Analógiás gondolkodás értelmezése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>2.1. Számok</i> Számköri ismeretek a 20-as számkörben	Határozott és határozatlan halmazok alkotása (személyek, tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök segítségével).	
Halmazok számossága	Halmazok számosságának megállapítása le- és megszámlálással.	

	<p>Mennyiségek kirakása játékpénzzel.</p> <p>Számfogalom megerősítése a 20-as számkörben, választott mértékegységekkel végzett mérésekkel (hosszúság, űrtartalom). Mennyiségek egyeztetése számnévvel, számképpel, számjeggyel.</p>
Sorszámok, sorszámnevek	Sorszámok, sorszámnevek használata valós helyzetekben.
Számok írása, olvasása 20-ig Számok bontása	<p>Számok írása és olvasása változatos feladathelyzetekben.</p> <p>Adott elemszámú tárgyhalmazok bontása matematikai és IKT-eszközökkel. A kirakásokról bontások megfogalmazása, lejegyzése.</p> <p>Bontott alakú számoknak megfelelő helyzetek előállításának tevékenységgel, rajzzal.</p>
Számok viszonyítása, rendezése Relációs jel	<p>Különböző elemszámú halmazok összehasonlítása tárgyak, matematikai és IKT-eszközök segítségével, jelölésük relációs jelekkel.</p>
Számegyenes Számszomszédok	<p>Számok viszonyítása, sorba rendezése, helyük megkeresése a számegyenesen, számszomszédok megállapítása.</p> <p>Egy- és kétjegyű számok értelmezése.</p>
Számtulajdonságok Helyi érték	<p>Számok válogatása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján.</p> <p>Számok tulajdonságainak megnevezése.</p> <p>Tízes csoportok alkotása, tízesek, egyesek helyi értékének értelmezése.</p>
<p>2.2. Műveletek</p> <p>Műveleti jelek (+, -, =, <, >)</p> <p>Összeadás, kivonás tartalmának kialakítása: halmazok bővítése, szűkítése, halmazok egyesítése, különbsége, halmazok összemérése</p>	<p>Műveleti jelek megismerése, értelmezése, írása, kiolvasása, használata.</p> <p>Műveletek megjelenítése egyszerű történetek lejátsszásával, tárgyak, matematikai eszközök kirakásával, IKT-eszközökkel.</p> <p>A mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzésük művelettel.</p> <p>Matematikai művelethez történetek alkotása.</p>
Fejben számolás	Fejben számolás 10-es számkörben, eszközhasználattal 20-as számkörben.
Szóbeli összeadás, kivonás	<p>Kerek tízesekhez egyjegyűek adása.</p> <p>Teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele.</p> <p>Teljes kétjegyű számokhoz egyjegyűek hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül.</p>
Az összeadás tagjainak felcserélhetősége	A tagok felcserélhetőségének érzékeltetése kirakásokkal (matematikai eszközökkel, IKT-eszközökkel), rajzzal, lejegyzésük műveletekkel.
Egyszerű szöveges feladatok	<p>Szóban megfogalmazott, egyszerű szituációkba ágyazott szöveges feladatok lejátsszása, megjelenítése matematikai eszközök kirakásával, rajzban, lejegyzésük műveletekkel.</p> <p>Matematikai műveletekhez történet alkotása.</p>

2.3. Számelméleti ismeretek Páros-páratlan számok	Halmaz elemeinek (személyek, tárgyak, matematikai eszközök) párosítása. Páros és páratlan számok helyének megfigyelése a számegyenesen.
Fogalmak	Számok neve, jele, relációs jel, egyjegyű-kétjegyű szám, kerek tízes, (kisebb-nagyobb) szomszéd, számegyenes, sorszám, sorszámnev, pénz, forint, ár, áru, olcsó-drága, sorszám, páros, páratlan, művelet, műveleti jel, összeadás-kivonás, bontás, hozzátevés, elvétel, semmi, üres, sok, kevés, összehasonlítás.

Témakör	3. Geometria – mérés	Javasolt óraszám: 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás fejlesztése. Gyakorlati mérések gyakoroltatása választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének alakítása. Szabványmértékegységek nevének, jelének megismertetése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
3.1. <i>Térbeli, síkbeli helyzetek</i> – Térbeli helyzetek	Térbeli helyzetek megfigyelése, leolvasása, megfogalmazása. Térbeli helyzetek létrehozása tárgyak, matematikai eszközök építésével – szabadon, minta és szóbeli utasítás után.	
– Síkbeli helyzetek	Síkbeli helyzetek létrehozása függőleges és vízszintes síkban. Síkbeli helyzetek leolvasása, megfogalmazása. Építés saját fantázia, minta, szóbeli utasítás alapján.	
3.2. <i>Síkbeli alakzatok</i> Síkdomok tulajdonságai	Síkdomok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása, előállítása tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök használatával. Síkdomok összehasonlítása, azonosságok, különbségek megfogalmazása. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	
3.3. <i>Térbeli alakzatok</i> Testek tulajdonságai	Testek tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlítása. Építés szabadon és minta alapján. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	
3.3. <i>Mérés</i> Gyakorlati mérések	Mennyiségek mérése (hosszúság, tömeg, űrtartalom) választott mértékegységekkel.	

	Hosszúság, magasság, szélesség mérése és összehasonlítása választott egységekkel. Úrtartalom mérése és összehasonlítása különböző mérőeszközökkel. Tömeg mérése és összehasonlítása.
Mérőeszközök Szabványmértékegységek	Mérőeszközök megismerése. Mérendő anyagokhoz mérőeszközök rendelése. Mérés szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek nevének és jelének megismerése, használata (m, dm, kg, l, dl).
Fogalmak	Forma (háromszög, négyszög, kör, gömbölyű, szögletes, kocka), térbeli és síkbeli viszonyzó, becslés, mérés, hosszúságmérték, űrmérték, tömegmérték, mértékegység.

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Javasolt óraszám: 42 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az összehasonlítás, az összefüggés- és szabályfelismerés alapozása. A rendezés, kiegészítés gyakoroltatása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
4.1. <i>Relációk</i> Összefüggések személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számossága között	Személyek, tárgyak, geometriai alakzatok közötti egyszerű kapcsolatok, összefüggések felismerése. Relációk megfogalmazása szóban, jelölésük (összekötés, nyíl, relációs jel).	
4.2. <i>Sorozatok</i> Sorba rendezések	Személyek, tárgyak sorba rendezése különböző tulajdonságaik alapján (nagyság, szélesség, hosszúság, magasság, tömeg stb.). Halmazok sorba rendezése számosság alapján. Számok sorba rendezése. Ciklikus sorok megfigyelése, az ismétlődések megfogalmazása és folytatása tevékenységgel (építéssel, kirakással, színezéssel, rajzzal).	
Egyszerű sorozatok Növekvő-csökkenő számsorok	Egyszerű sorozatok folytatása megadott, felismert és választott szabály alapján. Állandó különbségű növekvő és csökkenő számsorok leolvasása, folytatása.	
4.3. <i>Függvények</i> Hozzárendelések	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök egymáshoz rendelése szóbeli utasítás és jelkártyák alapján. Hozzárendelések párosító játékokban (pl. logikai készlet elemeinek egymáshoz rendelése egy tulajdonság megváltoztatásával). Számjegyek hozzárendelése tárgyhalmazokhoz, számképekhez, színes rudakhoz. Természetes számok hozzárendelése a számegyenes pontjaihoz és geometriai alakzatokhoz.	
Fogalmak	Összefüggés, ellentétes viszonyzó, sorozat, hozzárendelés.	

<p style="text-align: center;">Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére</p>	<p>A Nat-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen:</p> <p>Személyek, tárgyak, alakzatok csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján. Nagyságbeli, térbeli és síkbeli viszonyszavak használata.</p> <p>Biztos számfogalom 10-es számkörben. Jártasság 20-as számkörben. Összeadások és kivonások 10-es számkörben készségszinten, 20-as számkörben eszközhasználatlaltal. Egyszerű szóbeli szöveges feladatok megoldása.</p> <p>Alkotás térben, síkban. Térbeli és síkbeli helyzetek létrehozása, létrehozott helyzetek leolvasása, megfogalmazása. A tanult térbeli és síkbeli alakzatok felismerése, tulajdonságaik megfogalmazása. Tapasztalatok gyűjtése a hosszúság, tömeg, úrtartalom méréséről.</p> <p>Összefüggések felismerése, jelölése egyszerűbb esetekben. Egyszerű sorozatok folytatása megadott szabály alapján.</p>
---	--

3–4. évfolyam

A két év kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. Feladata a tantárgy iránti érdeklődés folyamatos fenntartása, azért, hogy a tanulók szívesen és aktívan tevékenykedjenek a matematikaórákon; helyes tanulási szokások kialakítása; az önálló tanulás kialakulásának segítése egyénre szabott motivációval, tanulási módokkal, eljárásokkal; a matematikai ismeretek bővítése, készségek, képességek fejlesztése változatos tevékenységek, saját élmények és tapasztalatok alapján. Az IKT-eszközök használata a tanítás-tanulási folyamat különböző szakaszaiban jelenik meg. A gondolkodási módok gyakorlása valós élethelyzetekből kiindulva történik a szövegértés, szövegalkotás fejlesztésével, a tanult matematikai fogalmak, a matematikai nyelv egyre pontosabb használatával.

A kreativitás és az alkotókedv felkeltése matematikai tevékenységek során valósul meg, törekedve a minél pontosabb és kitartó munkavégzésre, az önellenőrzésre ösztönzésre. Az önértékelés és az önismeret fejlesztése párhuzamosan valósul meg az önbizalom folyamatos megerősítésével, az együttműködési képesség, a segítőkészség fejlesztésével, mások segítségének, észrevételeinek elfogadásával.

A 3–4. évfolyamon a figyelem terjedelmének, tartósságának és a koncentráció időtartamának növelése kiegészül az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésével, a mozgásos, képi és fogalmi emlékezet fejlesztésével. Kiemelt figyelmet kell fordítani a finommotoros mozgáskoordináció további fejlesztésére a matematikai és a szerkesztőeszközök

használatának során is. A sérülésekből, fogyatékból eredő tanulási nehézségek leküzdése differenciálással és egyénre szabott tanulási eljárásokkal, terápiás, fejlesztő programokkal kiegészítve valósul meg.

A Gondolkodási módszerek alapozása, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, valamint a Függvények, az analízis elemei és a Statisztika, valószínűség témaköröknél javasolt óraszámok az új ismeretek feldolgozására vonatkoznak, ezeknek a témaköröknek az ismereteit eszközként használjuk a többi témakör tanulásakor.

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A társakkal való együttműködés segítése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Finommotoros mozgáskoordináció fejlesztése. Vizuális érzékelés és észlelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés gyakoroltatása; közös tulajdonságok felismerése, kiemelése (analizálás). Matematikai fogalmak értelmezése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>1.1 Halmazok</i> Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása. Tulajdonságok megfigyelése, megfogalmazása. Közös tulajdonság kiemelése.	
Csoportosítás adott vagy választott szempont szerint Osztályozás, rendezés Tulajdonságok jelölése Tulajdonságok változásai	Csoportosítások, rendezések, osztályozások adott vagy választott szempont szerint. Tulajdonságok jelölése jelkártyákkal. Jelkártyák értelmezése. Transzformációs játékok egy tulajdonság változásával, a változás megfigyelése, megfogalmazása.	
Kombinatorikus feladatok	Kombinatorikus játékok, építések, színezések.	
<i>1.2. Matematikai logika</i> Igaz, hamis állítások	Igaz, nem igaz állítások megfogalmazása tárgyak, számok és geometriai alakzatok halmazáról. Állítások igazságának eldöntése.	
Fogalmak	Nagyságbeli viszonyzó, tulajdonság, szín, forma.	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Javasolt óraszám: 142 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Valós helyzetek, összefüggések elképzelése, műveletek tartalmának megértése. Számolási készség fejlesztése változatos gyakorlással. Szenzomotoros, algoritmusos, analógiás gondolkodás fejlesztése. A matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>2.1. Számok</i>	Tárgyak, matematikai eszközök meg- és leszámllása.	

<p>Számfogalom megerősítése 20-as számkörben A 100-as számkör Számfogalom mint a halmaz tulajdonsága, számossága; darabszám</p>	<p>A számlálás ritmusának (szem, kéz koordinációjának) kialakítása. Tízes csoportok alkotása. Számok írása, olvasása, értelmezése. Számok modellezése matematikai eszközökkel.</p>
<p>Római számok I, V, X, L, C</p>	<p>A római számok írása, olvasása, használatuk a mindennapi élet különböző területein (kerületek, hónapok, emeletek).</p>
<p>Sorszám Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám</p>	<p>Sorszám írása, olvasása, használata valós helyzetekben. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabványmértékegységekkel. (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- és tízforintosokkal.</p>
<p>A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságai A helyiérték-táblázat szerkezete Helyi érték, alaki érték, valódi érték Viszonyítás</p>	<p>Helyi értékek közötti összefüggések megfigyelése és megfogalmazása. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolatának megfigyelése, megfogalmazása. Számok modellezése, összehasonlítása, a relációs jelek ($<$ $>$ $=$) értelmezése, használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.</p>
<p>Számsorok Számok tulajdonságai</p>	<p>Tájékozódás a számegyenesen és a százas táblán. Egyes és tízes számszomszédok leolvasása. Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása.</p>
<p>Bontás</p>	<p>Számok bontása tízesek és egyesek összegére matematikai eszközökkel. Bontások lejegyzése.</p>
<p>2.2 Műveletek Összeadás, kivonás 20-as számkörben tízesátlépéssel Összeadás, kivonás száz-as számkörben: – kerek tízesek összeadása, kivonása, – kerek tízesekhez egyesek hozzáadása, teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele, – teljes kétjegyű számokhoz kerek tízesek hozzáadása, elvétele, – teljes kétjegyű számokhoz teljes kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül, – teljes kétjegyű számokhoz egyjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépéssel,</p>	<p>Fejben számolás. Összeadás, kivonás, szorzás, bennfoglalás és részekre osztás értelmezése. Történetek megjelenítése tevékenységgel. Mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése művelettel. Műveletek modellezése matematikai eszközökkel. Összeadás, kivonás eszközökkel, majd egyre elvontabb szinten. Önellenzés, számológép használata.</p>

– teljes kétjegyű számokhoz teles kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízestlépéssel	
Szorzás, bennfoglalás, részekre osztás A 10-es, 5-ös, 2-es szorzó- és bennfoglaló táblák A 4-es, 3-as, 6-os szorzó és bennfoglaló táblák	A szorzó- és bennfoglaló táblák memorizálása.
A matematikai jelek (+ – : < > =) Műveleti tulajdonságok: a tagok és tényezők felcserélhetősége Műveletek közötti összefüggések	Matematikai jelek használata a műveletek lejegyzésekor. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Az összefüggések megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése. Valóságos helyzetek, történések elképzelése.
Egyszerű szöveges feladatok	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük lejátsszással, kirakással, rajzban. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése számológéppel.
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok	A páros, páratlan számok fogalmának kiterjesztése a 100-as számkör számaira. Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.
Fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százaz; egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű szám; kerek tízes, kerek százaz; összeadás, összeadandó, összeg; kivonás, kisebbitendő, kivonandó, maradék, különbség; szorzás, bennfoglalás, osztás.

Témakör	3. Geometria, mérés	Javasolt óraszám: 64 óra
----------------	----------------------------	---

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Érzékelés pontosságának fejlesztése. Tájékozódás síkban, térben, időben és a mennyiségi viszonyokban. Kreativitás fejlesztése, konstruálási kedv felkeltése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, azonosságok megállapítása (vonalak, síkidomok, testek). Képi emlékezet fejlesztése (geometriai alakzatok, mérőeszközök, mértékegységek nagysága).
---	--

	Mérő- és szerkesztőeszközök célszerű használata, becslés, mérés gyakoroltatása. Összefüggés megértése, mennyiségi következtetések. Szenzomotoros és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
3.1 <i>Téri elemek</i> Vonalak (görbe, egyenes)	Egyenes és görbe vonalak előállítása pálcikákkal, zsinórral. Vonalak rajzolása szabad kézzel, vonalzóval, körzővel. Vonalak tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: <ul style="list-style-type: none"> – egyenes, görbe vonal – nyitott, zárt vonal – töröttvonal.
Egyenes helyzete (függőleges, vízszintes, ferde egyenesek)	Különböző helyzetű egyenesek modellezése pálcikákkal, IKT-eszközökkel. Egyenesek helyzetének megfigyelése, megfogalmazása. Két vagy több egyenes egymáshoz viszonyított helyzetének megfigyelése, megfogalmazása.
Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek	Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek kirakása pálcikákkal, rajzolásuk vonalzóval.
Pont és vonal helyzete	Pont és vonal helyzetének megfigyelése, egymáshoz való viszonyuk megfogalmazása (rajta, kívül, belül). Adott helyzet létrehozása.
3.2. <i>Síkbeli alakzatok</i> Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör	Síkidomok felismerése a környezetben, megnevezésük. Síkidomok előállítása tépéssel, vágással; rajzolásuk szabad kézzel és a szerkesztő eszközökkel. Síkidomok jellemzőinek megfigyelése, megfogalmazása: <ul style="list-style-type: none"> – határoló vonalak (egyenes, görbe), – határoló egyenesek száma, – oldalak helyzete, – oldalak nagysága. Síkidomok összehasonlítása, analizálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk.
3.3. <i>Térbeli alakzatok</i> Kocka, téglatest, gömb	Testek felismerése a környezetben, megnevezésük. Testek előállítása gyurmából. Építés kockákból minta alapján és szabadon. Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: <ul style="list-style-type: none"> – határoló lapok (egyenes- és görbe lap), – határoló lapok száma, – határoló lapok helyzete, – határoló lapok alakja (négyzet, téglalap). Testek összehasonlítása, analizálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk.
3.4. <i>Transzformációk</i> Tükrös alakzatok, tengelyes szimmetria Tükrözés	Tükrös alakzatok megfigyelése a környezetben. Tükrös alakzatok vizsgálata síktükörrel. Tükrös alakzatok előállítása tépéssel, vágással, hajtogatással. Tükrös alakzatok előállítása térben. Alakzatok tükrözése térben, síkban síktükörrel.

	Alakzatok és tükörképük összehasonlítása, az azonosság és a különbség megfogalmazása.
3.5. Mérés Hosszúság, űrtartalom, tömeg	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Becslés, megmérés, kimérés. Összefüggések felfedezése a mértékegység nagysága és a mérőszám között.
Szabványmértékegységek – hosszúság (m, dm, cm) – űrtartalom (hl, l, dl) – tömeg (kg, dkg)	Szabványmértékegységek értelmezése, nevük, jelük. Mérendő anyagok, mérőeszközök, mértékegységek egymáshoz rendelése. Ugyanannak a mennyiségnek megmérése különböző mértékegységekkel.
Mértékváltás	Mértékváltás következtetéssel.
Idő mértékegységei: év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc	Múlt, jelen, jövő fogalma. Előtte, utána, korábban, később viszonyfogalmak érzékeltetése, használatuk. Időtartam érzékelése, mérése egyenes tempójú mozgással, hanggal, szabvány egységekkel. Időpont leolvasása percnyi pontossággal. Óra beállítása adott időpontra.
Pénz, forint	Pénzermék megismerése, használata. A forint jele: Ft Mennyiségek be- és felváltása. Ugyanannak a mennyiségnek kifizetése többféleképpen.
3.6 Kerület, terület Négyzet, téglalap kerülete, területe	Kerület fogalmának alapozása körüljárással, méréssel. Négyzet és a téglalap kerületének számítása mért vagy adott adatok alapján. Terület fogalmának előkészítése lefedéssel.
Fogalmak	Térbeli elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület.

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Javasolt óraszám: 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, összefüggés felfogása, megfogalmazása, jelölése, rendezés, kiegészítés. Induktív-deduktív következtetések gyakoroltatása. Relációk, sorozatok, függvények, táblázatok megértése. Logikus gondolkodás fejlesztése. Relációs szókincs használata.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
4.1 Összefüggések	Kapcsolatok felfedezése a környezetben, tárgyhalmazok, számok, műveletek, mennyiségek, mértékegységek és geometriai alakzatok körében. Összefüggések megértése, megfogalmazása, jelölése vonallal, nyíllal, relációs jelekkel, nyitott mondatokkal.	
4.2. Sorozatok	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal egy tulajdonság változásával.	

Szabályfelismerés, szabálykövetés	Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése. Táblázat kitöltése adott és felismert szabály alapján. Sorozatok folytatása tárgyakkal, logikai játékkal, rajzban. Számok rendezése. Hiányos számsorok kiegészítése.
Növekvő és csökkenő számsorok	Növekvő és csökkenő számsorok alkotása megadott és felismert szabály alapján. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban megadott és választott szabály alapján.
4.3. <i>Függvények megadása, ábrázolása</i> Táblázat olvasása	A mindennapi életből megfigyelt, gyűjtött, számlált, mért adatok lejegyzése, táblázatba rendezésük. Táblázat adatainak értelmezése, kitöltésük adott és felismert szabály alapján.
Fogalmak	Kapcsolat, különbség, azonosság, szabály, táblázat, sorozat, függvény.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	<p>A Nat-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen:</p> <p>Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása. Kész halmazról igaz, nem igaz állítások megfogalmazása. Állítások igazságának eldöntése.</p> <p>Számok írása, olvasása, értelmezése 100-as számkörben. Számok összehasonlítása, helyük a számsorban, számszomszédok. Összeadás, kivonás 20-as számkörben készségszinten. Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépés nélkül analógia és eszközök segítségével. Gyakorlottság a tanult szorzó- és bennfoglaló táblákban. A négyzet, téglalap, háromszög, kör felismerése, megnevezése. A négyzet és a téglalap tulajdonságainak ismerete. A négyzet és a téglalap területének mérése, számítása mért adatok alapján (szükség esetén segítséggel). A kocka, téglalap és a gömb felismerése, megnevezése. A tanult mértékegységek ismerete, használata.</p> <p>Nem matematikai és matematikai relációk felismerése, jelölése. Szabály felismerése, megfogalmazása egyszerűbb esetekben. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban.</p>
--	--

Etika

Célok:

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, a szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Az egyént és a közösségeket érintő etikai elvek és az ezekből következő kérdések felismerése az árnyalt, a másik ember vagy csoport szempontjait is megértő gondolkodást fejleszt. Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és közösségi értékek értelmezése. A tananyag alapvető értékeket közvetít. Ezek a segítség, megértés, együttérzés, törődés, szabadság, felelősség igazságosság, becsületesség, méltányosság, tolerancia, önazonosság. Ezek a tanuló lelkiismeretének fejlődését szolgálják. A témák feldolgozása a tanulót megfontolt döntésre, kulturált véleményalkotásra és felelős tevékenységre készíti.

Feladatok:

Az etika alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az etika a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az etika magában foglalja az ember minden fontos viszonyulását önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az etika tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az etikaórákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeikhez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek háttérben évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül a nagy témakörök, a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoporthoz jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az etika a tanulóknak nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tisztá lapként” lépnek be az iskola kapuján. Meg kell próbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

A *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében, hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles

felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az etikaórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése szóban vagy bármilyen egyéb formában egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti órakeret	1	1	1	1
Éves órakeret	36	36	36	36
Ebből kötött	36	36	36	36
Szabadon tervezhető órakeret	0	0	0	0

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Az én világom	7	7		
2. Társaim- Ők és én	6	6		
3. Közvetlen közösségeim- A család és a gyerekek	11	11		
4. Tágabb közösségeim - A lakóhelyi közösség	6	6		
5. A környező világ	6	6		
Szabadon tervezhető órakeret	0	0		

Tematikai egység / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
-----------------------------	----	----	----	----

1. Milyen vagyok, milyennek látnak mások			6	6
2. Közösségekben és egyedül – a társaim és én			6	6
3. Az osztály és az iskola			6	6
4. Kulturális nemzeti közösség			11	11
5. A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ			3	3
6. A mindenség és én – születés és elmúlás			4	4
Szabadon tervezhető órakeret			0	0

1–2. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés a kisgyermekkori alapokra épít. A szeretett személyek által megjelenített erkölcsi normák alakítják ki az első ítéleteket arról, hogy mi a jó, és mi a rossz. A gyerekek az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival. Ezek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyermek viselkedésének alakulása függ a környezeti hatásoktól, és visszahat a gyermek egész személyiségének fejlődésére. Az alapvető viselkedési normák megismerése lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat ellenőrizni.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal. Az együttműködést igénylő feladatokban sikereket és kudarcokat élnek át, amelyek jó alapot adnak az önismeret, a társas kultúra, valamint a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

Az ismeretátadás, a képességfejlesztés és a normaközvetítés egyaránt elősegíti az egyéni identitástudat kialakulását, a helyi nemzeti, európai közösségekhez való tartozás személyes megélését. Az 1–2. évfolyamos tanulónak lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömeit.

Az első két évfolyamon az önismeret és önértékelés, a szociális és környezeti érzékenység, a szűkebb és tágabb környezetben (család, iskola, lakóhely) való tájékozódás, alapvető kommunikációs formák megismerése, elemi magatartási szabályok gyakoroltatása a cél.

A tanulók megismerési folyamataira az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás ráépülhet a szóbeli anyanyelvi kommunikáció célzott fejlesztése. Az önkifejezés különféle formái, a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás lehetőséget teremtenek a kifejezőképesség életkornak megfelelő formálásához is.

A tantárgy lehetőséget nyújt az 1–2. osztályos gyermekek harmonikus fejlődéséhez szükséges állandóság és érzelmi biztonság megteremtéséhez.

Témakör	1. Az én világom	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása. Egészséges önértékelés megalapozása. Szűkebb környezet megismerése. Szociális és környezeti érzékenység alakítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Ki vagyok én?</i></p> <p>Személyes adataim</p> <ul style="list-style-type: none"> – vezeték- és keresztnévem, becenevem, – születési helyem, születésem ideje, – lakcímem, – iskolám adatai (név, cím, osztályfok). <p>Külső jegyeim</p> <ul style="list-style-type: none"> – külső tulajdonságaim, megjelenésem, – mire hasonlítok a családban, – milyennek látom magam, – miből ítélnék meg bennünket mások. <p>Belső tulajdonságaim</p> <ul style="list-style-type: none"> – mit szeretek magamban, – mit szeretnek bennem mások, – miben vagyok ügyes, – miben hasonlítok társaimra, miben különbözöm tőlük, – jó és rossz tulajdonságaim. <p>Kedvenceim</p> <ul style="list-style-type: none"> – kedvenc játékaim, állataim, ruháim, könyveim, ételeim, meséim, mesehőseim, – miért szeretem kedvenceimet (kedvencekhez fűződő személyes érzések, élmények). <p>Élettörténetem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kisgyermekkor, óvodai élményeim, óvodám és iskolám összehasonlítása. 		
Fogalmak	Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény.	

Témakör	2. Társaim – Ők és én	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megérettetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése. Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése. Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Társas kapcsolataim</i>		

- családi-rokoni kapcsolataim, közeli és távoli rokonaim;
- ki a rokonom, ki az ismerősöm, ki a barátom;
- iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal;
- kiket szeretek és kiket nem szeretek környezetemben;
- hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket.

Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekekkel

- gondolataim kifejezése szavakkal, gesztusokkal stb.;
- a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak;
- felnőttek, társak udvarias megszólítása;
- a kérés, felszólítás, figyelmeztetés, érdeklődés módjai;
- segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől;

helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával.

Fogalmak	Rokon, ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet.
-----------------	--

Témakör	3. Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Javasolt óraszám: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása. Tapasztalatszerzés különböző családi értékekről. Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása. Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés. Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése. Az egészséges élethez szükséges napirend megismertetése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Közösségeim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most; – milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül. <p><i>Családom</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz; – kapcsolat a családtagokkal; – a családi együttlét örömei; – helyem a családban; – segítség és munkamegosztás a családban; – gyermekkori élményeim; – ünnepek és hagyományok a családban; – otthoni szabadidős tevékenységek. <p><i>Napirendem</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – egy napom otthon; – milyen feladataim vannak otthon; – egy napom az iskolában; – milyen feladataim vannak az iskolában; – hétköznapok és hétvégék napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznap a hétvégi napoktól). 		
Fogalmak	Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznap, feladat.	

Témakör	4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése. Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A különböző településfajták jellegzetességei.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Lakóközösség, amelyben élek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lakóhelyem jellegzetességei; – lakóközösségem tagjai, a velük való kapcsolatom; – ki lakik az utcában, kik a szomszédaim; – lakóhelyi környezetem hagyományai. <p><i>Más lakóhelyek és azok szokásai</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lakóhelyemtől távoli helyek. 		
Fogalmak	Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány.	

Témakör	5. A környező világ	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely élővilágához fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Jó és rossz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos). <p><i>Növények és állatok környezetünkben</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – növények szerepe életünkben; – állatok szerepe környezetünkben; – növények ápolása, állatok gondozása; – mit tehet egy kisgyermek környezete védelméért. 		
Fogalmak	Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás, felelősség, természetvédelem.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól.</p> <p>A Nat-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen:</p> <p>A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik, pozitívan viszonyul a környezetéhez.</p> <p>Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során.</p> <p>Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét.</p> <p>Érzéseit, gondolatait rajzban, mozgással és szóban fejezi ki.</p> <p>Különbséget tesz mese és valóság között.</p>
---	--

3–4. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló közvetlen környezetébe való beilleszkedésének, sikeres, egyben önálló életvezetésének kulcsa az erkölcsi normák által meghatározott értékekhez való alkalmazkodás. Az elfogadás, a segítőkészség elveinek megismerése elősegíti a közösségbe való hatékony beilleszkedést. A 3–4. évfolyamos tanulónak is lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzetéhez tartozás örömét.

A 3–4. évfolyamon az önfegyelem, az önkontroll, a szociális magatartás kialakulásának, a konfliktusok kezelésének segítése a cél. Kiemelt szerepet kap a szociális érzékenység erősítése, a többféle közösséghez tartozás felismertetése; az összetartozás, a szabályok szerepének megértése.

A tantárgy lehetőség kínál a családi életre nevelés, a hazafias nevelés különféle témáinak feldolgozásához, amit össze lehet hangolni a kommunikációs kompetenciák aktuális fejlesztési céljaival. Az érzések, gondolatok kifejezésére a rajzolás, festés, mintázás önkifejezési formái mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a szabad, oldott hangulatú beszélgetések.

Törekedni kell a szűkebb és a tágabb környezetben jelen levő kulturális örökség bemutatására, annak feltárására, a néphagyományok és helyi tradíciók megismerésére, elsősorban a közvetlen tapasztalás útján.

Témakör	1. Milyen vagyok, milyennek látnak mások	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret, önelfogadás segítése, példakép keresése. Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Tulajdonságaim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – külső és belső tulajdonságaim, – miben vagyok ügyes, – kapcsolataim társakkal, felnőttekkel. <p><i>Szokásaim, érzelmeim, indulataim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – mindennapi feladataim az iskolában és otthon; – szabadidős tevékenységeim; – érzéseim, indulataim kifejezése (öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség). <p><i>Hősök és példaképek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kedvenc mesehőseim, pozitív tulajdonságaikkal való azonosulás. 		
Fogalmak	Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.	

Témakör	2. Közösségben és egyedül – a társaim és én	Javasolt óraszám: 12 óra
---------	---	-----------------------------

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. Szociális érzékenység erősítése.
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
<p><i>Párbeszéd</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – beszélgetés helyzetei, beszélgető partnereim; – a testbeszéd szerepe (testtartás, arcjáték); – beszélgető partnerek figyelembe vétele (gyerek-felnőtt, család-iskola). <p><i>Az igazi barát</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – hogyan választok barátot; – ki az igazi barátom, milyen tulajdonságai vannak. <p><i>Békében és haragban</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – helyes viselkedési formák; – veszekedés, verekedés elkerülése, kibékülés. <p><i>Elfogadva és elutasítva</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – érzéseim, ha magányos vagyok; – hogyan fogadnak el társaim. 	
Fogalmak	Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.

Témakör	3. Az osztály és az iskola	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A többféle közösséghez tartozás felismertetése. Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése. Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>A mi osztályunk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kapcsolataim az osztályban, – közös és különböző tulajdonságaink, – közös szokásaink, – egymás segítése, összetartásunk. <p><i>Az osztály működése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – közös szabályaink tanórán, szünetben, egyéb helyzetekben, – hogyan és miért tartjuk be a szabályainkat. <p><i>A mi iskolánk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – iskolánk névadója, – iskolai szokások és hagyományok. 		
Fogalmak	Csoport, közösség, osztály, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályalkotás.	

Témakör	4. Kulturális nemzeti közösség	Javasolt óraszám: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományával.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>A nyelv, ami összeköt</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – milyen nyelvet használunk a családban, szűkebb és tágabb környezetünkben. <p><i>Szokások és jelképek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – magyarországi népszokások; – a magyarságot kifejező jelképek. <p><i>Ünnepek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – családi ünnepek; – nemzeti és állami ünnepeink. <p><i>Más kultúrák, más szokások, más ünnepek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyarország másfajta kulturális közösségei; – szokásaik, ünnepeik. 		
Fogalmak	Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.	

Témakör	5. A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	Javasolt óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése. A helyes fogyasztói magatartás alapozása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Lakóhelyi épített örökségünk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a múlt építészeti emlékei; – lakóhelyünk története; – múzeumfalvak. <p><i>Tárgyaink világa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a múlt tárgyi emlékei a családban és a múzeumokban; – a régi világ és napjaink tárgyainak összehasonlítása. <p><i>A világ öröksége</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei, építményei, világörökség. 		
Fogalmak	Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.	

Témakör	6. A mindenség és én – születés és elmúlás	Javasolt óraszám: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek életkorának megfelelő szinten.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Kezdet és vég

- a dolgok keletkezése és véget érése;
- különböző mítoszok a világ keletkezéséről;
- Bibliai ismeretek a világ teremtéséről és végéről.

A világ megismerése

- kíváncsiság és információszerzés világunkról;
- személyes közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés;
- elképzeléseim a világról.

Fogalmak

Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.

<p style="text-align: center;">Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A Nat-ban meghatározott tanulási eredmények a tanulók sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint, különösen:</p> <p>A tanuló életkorának és képességének megfelelő szinten képe van saját külső és belső tulajdonságairól. Figyel másokra, egyszerűen ki tudja fejezni érzéseit, gondolatait. Bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe. Kialakul szabálytudata, képes a szabályok betartására. Képes másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani. Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához. Elemi szinten megismeri más népek hagyományait, kulturális jelenségeit. A múlt értékeinek megismerésére és azok megővésére törekszik.</p>
--	--

Környezetismeret

A Természettudomány és földrajz műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel. A tantárgy legfontosabb célja, hogy a gyermekek életkori sajátosságaira, kognitív fejlődésére, valamint kíváncsiságára építve képessé tegye őket szűkebb és tágabb környezetük, valamint saját testük megismerésére, a változások megértésére, alapvető ok-okozati összefüggések meglátására.

A tanulók a természettudományos ismeretszerzés és -feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton szereznek tapasztalatokat, aktívan vesznek részt a fejlesztés folyamatában. A megismerési módszerek (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés és kísérlet) elsajátításán és alkalmazásán keresztül fejlődnek azon alapvető képességeik (megfigyelő, leíró, azonosító, megkülönböztető képesség, mérési technika, kísérletezéshez szükséges képességek), melyek a természettudományos megismeréshez szükségesek, valamint kialakulnak az ezekhez nélkülözhetetlen alapvető szokásaik is.

Kiemelt jelentőségű, hogy a gyermekek saját tapasztalataikon keresztül olyan természettudományos tapasztalatok birtokába jussanak, melyek segítik eligazodásukat az őket körülvevő természeti, társadalmi és gazdasági környezetben, valamint képessé teszi őket arra, hogy környezetükkel harmonikusan együtt éljenek. A tantárgy tanulása során tehát erősíthető a környezet iránti érdeklődés, felelősségvállalás.

Alapvető fontossággal jelenik meg a tantárgy céljai között az egészség megőrzése és az egészséges életvitel összetevői közötti összefüggés felismerése, az egészséges életmód szokásainak alakítása, valamint az egészséget károsító hatások tudatos kerülésére való nevelés. A tantárgy céljaiból következik, hogy szükségszerűen szervesen kötődik a hétköznapi élethez, s így erősen gyakorlatorientált. Nem ismereteket tanít meg a gyermekek számára, hanem a gyermekek saját tevékenységeinek tapasztalatai által készíti elő a fogalomalkotást.

A tevékenységek végzése során szerzett élmények biztosítják a megismerés és felfedezés örömét, ezáltal hozzájárulnak ahhoz, hogy folyamatos legyen a tanulók motivációja arra, hogy a természettudományok és a földrajz tárgykörébe tartozó problémákat minél mélyebben megismerhessék, megérthessék.

Eközben a tanulók a mindenki által elérhető és alkalmazható természettudományos műveltség alapjainak birtokába jutnak.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhén értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan megismerési helyzetekre helyezi a hangsúlyt, amelyekben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig.

A természettudományos műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amelyek alkalmasak a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatására, az ember és természet összetartozására, egymásrataltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és kihatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik. A tanulói aktivitás és tevékenység-központúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazása. A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömeinek, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincs bővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukciónak kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. Enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen

tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben, a kísérleti eszközök használata, továbbá a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti órakeret			2	2
Éves órakeret			72	72
Ebből kötött			65	65
Szabadon tervezhető órakeret			7	7

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Tájékozódás térben, időben			7	7
2. Megfigyelés, mérés			7	7
3. Az élettelen környezet kölcsönhatásai			9	9
4. Életközösségek lakóhelyünk környezetében			15	16
5. Hazánk, Magyarország			16	15
6. Testünk, egészségünk			11	11
Szabadon tervezhető órakeret			7	7

3–4. évfolyam

A természettudományos műveltség alapozása a mindennapi gyakorlatban szerzett játékos tapasztalatszerzéssel történik. Saját élményű tevékenységek formájában gyakorolva biztosítható a beilleszkedés, az együttműködés, a kapcsolatteremtés képességének fejlődése, a másság, a sérült társak elfogadása. Fontos cél, hogy a tanuló tudja elfogadni mások segítségét, képességeinek, életkorának megfelelően tudjon segítséget adni.

A környezetismeret tanítása során felkeltjük a tanulók érdeklődését közvetlen környezetük, társaik és önmaguk iránt. Az életkori sajátosságuknak és egyedi képességeikhez igazodó játékokon keresztül lehetséges csak a tantárgy megszerettetése. A játékok szolgálják az aktív

figyelem- és emlékezetfejlesztést. A játékos gyakorláson keresztül alakítják ki a legfontosabb képzeteket, alapvető fogalmakat, ezek megjelenítését rajzban, formázással, mintázással. Bővítsék szókincsüket, alkalmazzák helyesen a tanult fogalmakat. A közvetlen környezet felfedezésén, önmaga megismerésén keresztül fokozatosan bővítjük a megismerés körét. A valóság megfigyelését kövesse annak képi megjelenítése, rajzon, fotón, maketten, terepasztalon történő ábrázolása, amely alkalmas a játékos gyakorlásra, majd szóbeli megerősítésre. A téri, időbeli tájékozódás kezdetben csak tanteremben történjen, konkrét tárgyhoz, valóságos történésekhez kötötten. Ezeken a fejlesztési szinteken haladva lesznek képesek elsajátítani a tanulók azokat az alapokat, amelyekre a következő évek tanulási folyamatait, a tanuló gondolkodási képességének, érzelmvilágának a fejlesztését építhetjük. Az elsődleges a kíváncsiság, az érdeklődés, a motiváció felkeltése és fenntartása, a szabálytudat, feladattudat kialakítása.

Témakör	1. Tájékozódás térben, időben	Javasolt óraszám: 16 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Tér, idő orientációs képesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat erősítése. Szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Kooperatív technikák elsajátítása, gyakorlása. Elemi térképolvasás gyakorlása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>1.1. Tér, idő, nagyságrendek</i> Tájékozódás az időben, saját élettörténet a születéstől máig. Az idő mérése, alkalmi és szabványegységei, az idő becslése, mértékegységei. Tájékozódás térben. A lakóhely és környéke. Írányok, távolság, hosszúság. Fő világtájak, iránytű. Magyarország domborzati térképe. Alapvető térképjelek (államhatár, felszíni formák, vizek, főváros, települések, útvonalak). Alaprajz, térkép, kicsinyítés, nagyítás.		Események időbeli sorrendbeállítása, időszalag, időnaptár készítése. Események, jelenségek rögzítése, fogalmazás szóban, írásban, rajzban. Tapasztalatok szerzése séták, kirándulások alkalmával. Rajzos ábrák, makettek készítése. Terepasztal berendezése. Játékos tájékozódási gyakorlatok iránytűvel.
<i>1.2. Rendszer, rendszer és környezete</i> Rész, egész, összetettség, funkció (élőlények, épületek, tárgyak, eszközök részei) természetes és mesterséges (épített) környezetben.		Irányított megfigyelések, elemzések alapján játékos szerelési, építési gyakorlatok. A növények, állatok és részeik csoportosítása adott szempontok alapján. Tanulmányi séták, kirándulások, megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása szóban és írásban, rajzok, tablók készítése.
Fogalmak	Mértékegység, térkép, élőhely, rész, egész.	

Témakör	2. Megfigyelés, mérés	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, összehasonlítás, vizsgálódás képességének fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Az analízáló, szintetizáló készség fejlesztése. Érdeklődés, motiváltság folyamatos fenntartása. Szociális képesség fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása. Információszerző eszközök használata.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p><i>2.1. Mérés</i> Mérőeszközök, mértékegységek. Becslés, mérés. Mérési rendszerek (tömeg, hosszúság, hőmérséklet, űrtartalom) Anyagok és testek mérhető tulajdonságai A mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, megismerése, mérése.</p>		<p>A mérhető tulajdonságok vizsgálata, a vizsgálati módszerek gyakorlása (megfigyelés, viszonyítás, becslés, mérés). A figyelem irányítása, az emlékezet mobilizálása. Mérőeszközök használatának gyakorlása.</p>
<p><i>2.2. Az élettelen környezet megfigyelése</i> A környezet anyagai. A természetben előforduló és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj). Anyagformák és tulajdonságaik. Az anyagok megmunkálhatósága. A víz szerepe. A víz előfordulása a természetben. Eső, hó, jégeső, folyóvíz, tó. Az ivóvíz. Vízben oldódó és nem oldódó anyagok</p>		<p>Természetes és mesterséges anyagok gyűjtése, csoportosítása. Az anyagfajták és a használat közötti összefüggés felismerése. Vágás, tépés, gyurmázás. A víz vizsgálata, halmazállapotainak megnevezése, felismerése, a víz hőfokának mérése. A csapadék különböző formáinak megkülönböztetése. A víz mint életfontosságú anyag tudatosítása. Egyszerű kísérletek végzése cukorral, sóval, homokkal, kavicsal.</p>
<p><i>2.3. Az élő környezet megfigyelése</i> Termesztett növények. Növénytermesztés, állattenyésztés. Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, szaporodás. Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet). A növény élete az ültetéstől a terméshozatalig.</p>		<p>Az életjelenségek megfigyelése, egyszerű kísérletek végzése. Babnövény ültetése, fejlődési napló vezetése. Az állatok megfigyelése (pl. akvárium halak, kutya, macska, hörcsög, papagáj).</p>
Fogalmak	Mérőeszköz, becslés, mérés, életjelenség, a víz különböző halmazállapotai és előfordulása, oldhatóság, növénytermesztés, állattenyésztés, növények, állatok, életjelenségek.	
Témakör	3. Az élettelen környezet kölcsönhatásai	Javasolt óraszám: 8 óra

<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A megismerés módszereinek bővítése. A szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Csoportmunka, kooperatív technikák alkalmazása. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatok szerzése a közvetlen környezetben és az élettelen természetben előforduló anyagokról, kölcsönhatásokról, az ismeretek bővítése. A tapasztalatok feldolgozása szóban, írásban, rajzban.</p>
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>3.1. <i>Anyag</i> A környezetben előforduló gyakori anyagfélék. Anyag-forma kapcsolata. Halmazállapot. Csapadékformák.</p>	<p>Anyagok halmazállapotainak felismerése, megnevezése, tapasztalatszerzés, kísérletezés. Csoportosítás halmazállapotok szerint. A tapasztalatok rögzítése rajzban, tabló készítése.</p>
<p>3.2. <i>Energia</i> Energiaforrások. Energia felhasználása. Energiát felhasználó berendezések, fűtő, hűtő háztartási eszközök. Energiafajták (nap, szél, víz, elektromos, fény).</p>	<p>Egyszerű kísérletek, játékok készítése (szélforgó). Gyűjtőmunka, beszámoló készítése az energiáról.</p>
<p>3.3. <i>Kölcsönhatások</i> Mágnes, vonzás, taszítás. Mozgások.</p>	<p>Megfigyelések, játékos kísérletek. Anyagok csoportosítása a mágnesesség alapján. Ismerkedés az iránytűvel.</p>
<p>3.4. <i>Változás</i> – Fizikai változások. Alakváltozások (aprítás, darabolás, aprózódás). Halmazállapot-változások (olvadás, fagyás, párolgás, csapadékformák, fagyasztás, szárítás, locsolás a háztartásban). Az évszakok változásai, következményei a természetben, a mindennapi életben. Helyzet- és helyváltoztatás. – Kémiai változások. Az égés, tűz, tűzvédelem, tűzoltás eszközei. A tűzoltók munkája.</p>	<p>A változásokat kiváltó hatások azonosítása a mindennapi környezetben megfigyelhető jelenségek esetében. A természetben lejátszódó és az ember által létrehozott halmazállapot-változások megfigyelése, megbeszélése. Képek gyűjtése, rendezése adott szempontok alapján. Rajzok, tablók készítése. Időjárási naptár készítése. A mozgásban megnyilvánuló állandóság és változás megfigyelése, tanulmányozása. A változások felismerése, az összefüggések megértése. Megfigyelés, beszélgetés, képek, ábrák elemzése. Éghető és éghetetlen anyagok csoportosítása. Teendők tűzriadó esetén. Információs jelek felismerése. Aktív részvétel tűzriadós gyakorlatokban.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Halmazállapot, halmazállapot-változás, mágneses kölcsönhatás, évszak, tűz, energiafajta.</p>

Témakör	4. Életközösségek lakóhelyünk környezetében	Javasolt óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és az értékelő érzék fejlesztése. Környezetvédelem, energiatakarékosság.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
4.1. Élő és élettelen környezeti tényezők		Élő és élettelen megkülönböztetése konkrét példák alapján a közvetlen környezetben.
4.2. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság Egészséges, gondozott környezet. A közvetlen és tágabb környezet (iskola, lakás, közlekedési eszközök, parkok, játszóterek rendjének megóvása. Vizek védelme, víztakarékosság, energiatakarékosság.		Tablókészítés, plakátkészítés, képek gyűjtése, csoportosítás, elemzés a közvetlenebb és tágabb környezetről. Törekvés a víztakarékosságra, energiatakarékosságra.
4.3. Természetvédelem Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében. A természet megóvása.		Élősarok növényeinek (dísznövények, palánták) gondozása, növényültetés. Kisállatok gondozása. Felelősség a rábízott élőlényekért. Madáretető készítése, madarak etetése télen.
4.4. Környezetszennyezés Levegő-, talaj-, vízszennyezés. Szelektív hulladékgyűjtés.		A levegő, víz, talaj szennyező anyagainak megfigyelése a természetes és mesterséges környezetben. Egyszerű kísérletek végzése a különböző szennyező anyagokkal.
4.5. Energiatakarékosság Takarékosság az árammal, a vízzel. Fűtés, szellőztetés.		Törekvés az energiatakarékos életvitelre, egyszerű technikák gyakorlása, szituációs játékok. Közvetlen környezetünk tisztasága.
4.6. A Föld szépsége, egyedisége A lakóhely közvetlen környezetében előforduló természeti nevezetesség Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek – információs jelek.		Információs jelek felismerése. Séta, kirándulás során megfigyelések végzése.
4.7. A lakóhely közvetlen és tágabb környezetében található életközösségek Park, erdő, rét, mező, vizek, vízpartok. Élőhely. Természetvédelem.		Kirándulások, séták során élőlények megfigyelése. Az élőlények közötti kapcsolatok felismerése. A természet értékeinek védelme.
4.8. Változatos élővilág A közvetlen környezet növényvilága (fák, bokrok, virágos növények). A zöldségeskert, gyümölcsöskert növényei.		Séta, a növények érzékelhető, mérhető tulajdonságainak vizsgálata. Megfigyelés, analízis-szintézis, tapasztalatok rögzítése rajzban, írásban.

<p>A növény részei. A virág része, a termés és részei. Néhány lágyszárú, fás szárú növény. A gombák. Főbb állatcsoportok. A vadon élő állatok és a házi és ház körül élő állatok. Az élőlények csoportjai (növény, állat, ember). Madár, emlős, rovar.</p>	<p>Az állatok jellemzőinek megfigyelése a kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, szájszerv, érzékelés, szaporodás szerint. A vadon élő és a házi állatok csoportosítása. Képek csoportosítása. Rajzok, tablók készítése. Az élőlények egyszerű csoportosítása adott szempontok alapján.</p>
Fogalmak	Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, park, élőhely.

Témakör	5. Hazánk, Magyarország		Javasolt óraszám: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, hazaszeretetre, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és az értékelő érzék fejlesztése.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
5.1. <i>Közvetlen és tágabb települési környezetünk</i> Lakóhely, megyék, főváros. Lakóhelyünk értékei.		Térképhasználat. Lakóhelyhez közeli települések keresése, megnevezése térkép segítségével. Saját lakóhely, a lakóhely kulturális és természeti értékeinek bemutatása tablón vagy bemutató formájában. Fővárosunk néhány jellegzetes nevezettségének, épületeinek, hídjainak, közlekedésének megismerése tanulmányi kirándulás alkalmával, vagy képeken, multimédián keresztül.	
5.2. <i>Térképészeti gyakorlatok</i> Földrajzi elhelyezkedés. Felszínformák.		Magyarország elhelyezkedésének megfigyelése földgömb, Európa-térkép. Magyarország államhatárainak, szomszédos országainak megkeresése, megnevezése a térképen. Hazánk felszínformáinak, vizeinek azonosítása domborzati térképen Irányok.	
Fogalmak	Térkép, domborzati térkép, közigazgatási térkép, felszínforma, megye, megyeszékhely, település, főváros.		

Témakör	6. Testünk, egészségünk	Javasolt óraszám: 10 óra
----------------	--------------------------------	---------------------------------

<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Megismerési módszerek, tartós figyelem, emlékezet fejlesztése, a szociális képesség, interperszonális képesség fejlesztése, empátiakészség fejlesztése, helyes magatartási szokások megerősítése, pozitív attitűd kialakítása a másokkal kapcsolatban, illetve a mások elfogadására, megsegítésére; az egészséges életmód alapvető szabályai betartásának erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. A motoros képességek fejlesztése. A kauzális gondolkodás fejlesztése, döntési képesség fejlesztése, az időbeli tájékozódás képessége, az összehasonlítás, viszonyítás képességének fejlesztése, az elemi ítéletalkotás képességének fejlesztése. Együttműködési formák működtetése, problémaérzékenység fejlesztése.</p>
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p><i>6.1. Az emberi test</i> Testrészek és funkciójuk. A mozgás szerepe az egészséges életmódban. Játék, sport.</p>	<p>A főbb testrészek megnevezése. Játékos gyakorlatok a testrészek mozgatására.</p>
<p><i>6.2. A test, az érzékszervek védelme</i> Egészséges életmód. Egészséges táplálkozás. Helyes fogápolás. Egészség és betegség (néhány fertőző gyermekkori betegség) A káros élvezeti szerek.</p>	<p>A helytelen táplálkozás okozta problémák felismerése. Figyelem a hang- és fényártalmakra. Csoportosítás, gyűjtőmunka, rajzolás és tablóképzítés az egészséges életmóddal kapcsolatban. A helyes viselkedési szokások megismerése betegség esetén, részvétel szituációs játékokban. A káros élvezeti szerek elutasítása.</p>
<p><i>6.3. Szaporodás, egyedfejlődés</i> Az életkori szakaszok időbelisége a születéstől a halálig.</p>	<p>Információgyűjtés a családról, feldolgozás, tablóképzítés. Rajz- és tablóképzítés.</p>
<p><i>6.4. Öröklődés</i> A család. Különböző emberi külső és belső tulajdonságok (ilyen vagyok).</p>	<p>Tulajdonságok megnevezése, csoportosítás (külső-belső). Hasonlóságok, különbségek észrevétele.</p>
<p><i>6.5. Magatartás</i> Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében. Viselkedések betegség esetén. Viselkedés közösségekben. A sérült embertársak segítése. Önismeret. Veszélyek a gyermekekre.</p>	<p>A károsító szerek elutasítása. Veszélyeztető magatartásformák felismerése.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Az emberi test részei, tisztálkodás, tisztálkodási eszköz, gyermekbetegség, védőoltás, fertőzés és járvány, orvos, gyógyszer, helyes táplálkozás, fogápolás, mozgás, sport, testedzés, életműködés, növekedés, változás, önismeret.</p>

<p>Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére</p>	<p>Tapasztalatok, megfigyelések, ismeretek szerzése a környezetben előforduló legismertebb tárgyak, anyagok tulajdonságairól, az élőlényekről, természeti formákról, jelenségekről. Aktív részvétel egyszerű kísérletek, mérések végzésekor. Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzos formában. Adott szempontok szerint csoportosítás. Egyszerű összefüggések felismerése. Tájékozódás térben, időben a tanuló saját lakóhelyén. Magyarország fő jellegzetességeinek ismerete. Irányok, iránytű használata. Az idő mérése, mértékegysége. Elemi szintű térképismeret. A másság elfogadása. A sérült embertársak segítése. Társainak és saját testének védelme. Aktív részvétel a környezet óvásában. Szelektív hulladékgyűjtés. Energiatakarékosságra törekvés.</p>
---	---

Ének-Zene

Az ének- zenei nevelés a tanuló identitástudatának kialakítása és személyiségfejlődése szempontjából kiemelkedő fontosságú. A zenei nevelés akkor lesz eredményes, ha kialakul a tanuló zenei anyanyelve, mely által hazájához, nemzetéhez értelmileg és érzelmileg egyaránt kötődik. A pedagógus munkájának érdemi szerepe van a gyermek iskolai életében, ennek hatása életre szóló, túlmutat az iskola falain. Az ének-zenei nevelés speciálisan olyan készségeket, képességeket, kompetenciákat is fejleszt, melyek hatással vannak egyéb, nem zenei képességekre is (transzferhatás).

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében. A műalkotások által közvetített magatartásminták elsajátítása a kulturális közösség fennmaradásának biztosítója, az egyén szocializációjának döntő mozzanata. A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüeljék a kultúra értékeit, hozzájárul a nemzeti azonosságtudat kialakításához.

Célok:

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény, személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével, jóval túlmutat a zenélés tevékenységén. A tanítás célja a zeneértő és zeneérző képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenység fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Ének-zenei oktatásunk jellemzője az érték közvetítés és az értékörzés a Kodály-módszer segítségével. E módszer teljes embert fejlesztő pedagógia, melynek középpontjában az európai műveltségű, a magyar nemzeti hagyományt őrző, nyitott, kreatív, közösségi ember áll. Zenei örökségünk bemutatásával, tanításával erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét, kötődését saját népe és kultúrája értékeihez, a szülőföld, a haza és a nemzet fogalmának kialakítását.

Feladatok:

A zenei reprodukció témakörében a pedagógus feladata az éneklés különböző formáinak (hangszerkíséretes éneklés, egy- és többszólamú éneklés) megismertetése, hallás utáni daltanítással magyar és külföldi népzenei anyag bemutatása, aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása, az énekes és hangszeres improvizáció, az alkotó és önkifejező tevékenység fejlesztése, valamint a felismerő kottaolvasás elemeinek (relatív szolmizáció, kézjelek, ritmikai és dallami összetevők) tanítása. A zenei befogadás témakörében a zeneművekben való tájékozódást segítő kompetenciák (emlékezet, zenei fantázia, koncentráció) fejlesztése és a zenehallgatás anyagának az újszerű médiatartalmak felhasználásával is történő bemutatása, ismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az élőzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés

változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés mint csapatmunka, mint közösségi élmény nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékoságból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását. Az oktatás fontos részét képezi a zene és a mozgás összekapcsolása, a néptánc oktatása, valamint a kultúrát közvetítő intézmények bevonásával a koncertpedagógia lehetőségeinek kihasználása. Az egyéni különbségek figyelembe vételének fontos területe a tehetséggondozás, melynek célja a kiemelkedő teljesítményre képes tanulók segítése, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el.

A zenei nevelés Magyarországon a Kodály Zoltán által megalkotott filozófiát követve, tevékenység központú módszer alapján valósul meg. A magyar zenekultúra évszázados hagyománya, hatalmas magyar dallamkincse, bőséges tartalmat kínál a zenei oktatás minden szintjéhez. Zenei anyanyelvünk, általános műveltségünk megalapozásának és nemzeti azonosságtudatunknak fontos tényezője.

„Mielőtt más népeket akarunk megérteni, magunkat kell megértenünk. Semmi sem alkalmasabb erre, mint a népdal. Erre az alapra épülhet olyan zenei műveltség, mely nemzeti, de lelket tár minden nép nagy alkotásainak. Értékmérőt is kap a népdallal, aki e századok csiszolta tökéletességhez méri, amit hall: nem tévesztik meg többé hamis bálványok...” (Kodály Zoltán)

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti órakeret	2	1	2	2
Éves órakeret	72	36	72	72
Ebből kötött	65	32	65	65
Szabadon tervezhető órakeret	7	4	7	7

1. évfolyam

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Zenei reprodukció	33	18	33	33
2. Zenei befogadás	32	18	32	32
Szabadon tervezhető órakeret	7	4	7	7

1–2. évfolyam

A szakasz oktató-nevelő munkájának célja átvezetni a gyerekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységébe. Feladata a tanulót felkészíteni az alapvető kultúrtechnikák befogadására, fogékonyá tenni a környezet, a természet és a társas kapcsolatok iránt, teret biztosítva az életkornak és a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak.

Az ének-zene hatékony tanítása is biztosítja ebben a szakaszban az átmenet sikerességét. A dalok, játékok tanításával, az ének-zene eszközrendszerével segítheti tanulóinkat az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a feszültségtől mentes, oldott kommunikáció átélésében. A játékos, felszabadult légkör segítséget nyújt a félénkség, a szorongás leküzdésében, a harmonikus személyiségfejlesztésben, a személyiség egészének kiteljesedésében. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a megfelelő önértékelés, a saját személyiség megismerésében nagy jelentőségű. A társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges reális önkép, megfelelő önismeret megalapozásában, az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség erősítésében az énekóráknak is fontos szerep jut.

Az együttérzés, segítőkészség, tisztelet készségének fejlesztése a dalokon, játékokon keresztül már a bevezető szakaszban megkezdődik. A beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezését a dalok tanulása, szövegüknek elemző elsajátítása, a kifejezések magyarázata segíti az énekórák munkájában.

Az életkornak megfelelő gyermekdalok éneklésével, hallgatásával, gyermekműsorok nézésével és a tapasztalatok megbeszélésével a valóság és a virtuális valóság megkülönböztetését segítjük elő. A tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, személyes élmények biztosításával, új ismeretek átadásával már ebben az életkorban segítjük a tudatos tanulás megalapozását.

Témakör	1. Zenei reprodukció	Javasolt óraszám: 72 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az óvodából és otthonról hozott énekes-zenei kifejezőképesség szintjének fejlesztése, a hangterjedelem bővítése. Ritmushangszeres megszólaltatások, ritmuszenekar kialakítása, egyszerű ritmusok szabad, kötetlen megszólaltatása, dalkíséreték ritmushangszerekkel. Zenei alkotás a megismert ritmikai, dallami, tempó- és dinamikai elemekkel. A zenei kreativitás és fantázia fejlesztése játékos gyakorlatokkal, énekes, ritmushangszeres és mozgásos rögtönzésekkel. Énekes rögtönzések, az énekhang, éneklési kedv fejlesztése. Tájékozódás kialakítása a különféle kottarendszerek írásában, olvasásában, felismerésében, a zenei hangok megjelenítésében. A kottairás és -olvasás elemi szintjének kialakítása. A perceptív, a cselekvéses, a fogalomalkotó, logikus gondolkodás fejlesztése.	

	Azonosítás, összehasonlítás, megkülönböztetés, csoportosítás, konkretizálás, válogatás képességének fejlesztése. Motorikus és auditív funkciók összekapcsolása, észlelés, figyelem- és emlékezetfejlesztés. Algoritmizált és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
1.1 ÉNEKLÉS Óvodás dalok-gyermekdalok Dalok az állatokról Gyermekdalok, körjátékok Ünnepek dalai Évszakok dalai Kánonéneklés	Éneklés különféle tempókban (lassan, gyorsan, közepesen) és dinamikával (halkan, hangosan). Törekvés a tiszta éneklés, az értelmes szövegkezelés szabályainak betartására. Törekvés a dalkezdés és dalzárás pontosságának betartására. Ritmuskíséretes éneklés. Részvétel a közös éneklésben, dalok tanulásában, a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.
1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Ritmushangszeres játékok, szabad és kötött formákban Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban A zene jellemzőinek megjelenítése mozgással	A tanult dalok felismerése jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Aktív, cselekvő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban. Egyéni adottságok szerint részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. Dallam írása vershez, adott ritmushoz. Aktív részvétel a zenére történő ritmikus mozgásokban, a tér- és formagyakorlatokban, szabad és kötött formákban. Énekes rögtönzések kialakítása.
1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Egyszerű ritmusértékek Kettes ütem, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel Szolmizációs hangok és kézjelek Ritmuskotta, három vonalas kotta, színes kotta Betűkotta Ötvonalas kotta, rögzített dó-hellyel	Alapvető zenei ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek megismerésére, pontos használatára.
Fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg. Lassú, közepes, gyors tempó. Halk és hangos éneklés. Pontos szövegkiejtés, artikuláció. Körjáték, ünnep, évszak. Kánonéneklés. Ritmushangszer, ritmuszenekar. Kíséret. Szabad játék. Ritmikus mozgás. Dallamrögtönzés. Ritmusérték, -jelölés. Vonal és vonalköz. Szín, hang.

Témakör	2. Zenei befogadás	Javasolt óraszám: 72 óra
----------------	---------------------------	-------------------------------------

<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. A dallamhallás képességének erősítése. Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a hangok között. Alapvető ismeretek szerzése a hangok jellemző tulajdonságairól. Figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése. Auditív figyelem fejlesztése, hangszínek és fogalmak összekapcsolása. A hangzás különbségeinek megfigyelése. Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.</p>
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, zajok, zörejek Hangok, hangzások</p>	<p>A hallott részletek elemzése, megbeszélése. Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallamfordulatok felismerése kézjelről, színes kottáról. Dallamfordulatok elemzése: ismétlődés, lépés, ugrás a dallamokban.</p>
<p>2.2 ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai Zajok, zörejek, zenei hangok Kellemes és kellemetlen hangok Egyidejű hangzások Emberi hang: beszéd- és énekhangok</p>	<p>A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése. Több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése. A hang különféle jellemzőinek megállapítása, összehasonlítása.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Zenei emlékezet, zenei fantázia. Zörejt, zenei hang, beszédhang, énekhang. Hangerő, hangmagasság, hangszín, időtartam. Kellemes és kellemetlen hang.</p>

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	<p>Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése. Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése. Képesség az örömteli zenélésre. Bátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmusok felismerése, hangzás után és kottaképről egyaránt. Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására. Ismeretek a ritmusok írásáról, olvasásáról. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. A közös zenélés szabályainak betartása. Dallamok éneklése a kották segítségével. A zenei hallás és a zenei memória fejlődése. A többször hallott hangok felismerése, differenciálás a hangok között. Az emberi hang (beszéd és énekhang) sokféleségének megfigyelése, felismerése, kifejezése. A zenei hang jellemző tulajdonságainak összehasonlítása, felismerése, kifejezése. Aktív befogadás, érzelmi átélés.</p>
--	---

3–4. évfolyam

A 3–4. évfolyam kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. E szakasz feladatai a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés, a tanulók személyiségének érése, önismeretük fejlődése a tanulási, viselkedési szokások kialakításával, magatartási normák közvetítésével.

Az énekórai munkának segítenie kell a tanulókat a kapcsolatrendszerük építésében, az önmegevalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a megfelelő önértékelés erősítésében. A fokozódó kitartással történő együttműködés, a családi és iskolai szerepek megismerése erősíti a társas kultúra érzését.

A differenciálás fontos szerepet játszik énekórai feladatok megvalósításában is, kiemelt figyelmet fordítva az anyanyelvi kommunikáció segítésére a beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezésével a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett. A gondolkodási műveletek és a funkcionális képességek, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés, a szabálytudat kialakítása fejlődik az ének-zene tanítása által.

Témakör	1. Zenei reprodukció	Javasolt óraszám: 72 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, közös és egyéni éneklése. Szöveg – dallam – ritmus pontos párosítása. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése.</p>	

	<p>Dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. Tapasztalatok szerzése a kánonéneklés terén. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A ritmus- és dallamhangszeres improvizáció készségének fejlesztése, a tanult zenei szerkezetek, tempók, dinamikai árnyalatok, valamint az eltérő karakterek felhasználásával. A mozgásos rögtönzések fejlesztése a fantázia szabadságával. A kreativitás fejlesztése, az örömteli zenélés képességének átélése. A zenei fantázia fejlesztése. A ritmikai és dallami ismeretek bővítése, erősítése. A kottairás- és olvasás elemi szintjének megerősítése. A relatív szolmizáció használata, a dó hang helyének változásai. Ritmusok és dallamok felismerése kotta alapján, a belső hallás erősítése. Érzelmi átélés, ráhangolódás segítése, odafordulás, beleélés elérése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció-, kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás. Ráismerés, felismerés, besorolás, megkülönböztetés, összehasonlítás képességének fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Észlelés, megismerés, megértés, rögzítés, azonosítás, bevésés folyamatának erősítése. Összefüggések felismerése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.</p>
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p>1.1 ÉNEKLÉS Gyermekdalok, körjátékok Dalok az állatokról, évszakokról, ünnepekről Párosító dalok Virágénekek Régi stílusú magyar népdalok Új stílusú magyar népdalok Más népek dalai Kánonok</p>	<p>Élményszerzés az örömteli éneklés gyakorlásával. Egyéni képességeik szerinti részvétel a közös éneklésben, daltanulásban. Minél több tanult dal, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel történő előadása. Törekvés a kifejező, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a helyes légzés és artikuláció tanult szabályainak betartására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához. A tanult dalok felismerése, jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Ritmuskíséretes éneklés. Zenei ízlés fejlődése, kedvenc dalok választása.</p>
<p>1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések Hangszeres rögtönzések</p>	<p>Dallamok kitalálása saját névre, mondókák, versek megzenésítése, zenés előadása, kötött és szabad formákban. Aktív részvétel a ritmusosztinációs gyakorlatokban, ritmuszenekari megszólaltatásokban.</p>

<p>Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban</p>	<p>Ellenritmus-, rákritmus megszólaltatása. Kérdés-válasz játékok kitalálása ritmusokkal és dallamokkal. A zenei élmények kifejezése változatos formákban. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban, kötött és szabad gyakorlatok zenére. Dramatizálható zenei anyagok mozgásos megjelenítése, szabad és kötött formákban.</p>
<p>1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS A négyes ütem A hármas ütem Újabb ritmusértékek További szolmizációs hangok, a teljes hétfokú hangsor Számkotta Ötvonalas kotta írása-olvasása, vándorló dó-hellyel</p>	<p>Új ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Tájékozódás a hanglétrán és a vonalrendszerben. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek pontos használatára, a hétfokú hangsor megismerésére Aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban, versek, mondókák ritmizálásában, ritmusok differenciált megszólaltatásában. Aktív részvétel kották másolásában, írásban-olvasásában, tanári segítségnyújtás mellett. Kottaolvasás „némán”, a belső hallás tudatosítása. Különbéféle kották használata tanári segítséggel.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Ritmus, dallam, szöveg, tartalom és hangulat. Szómagyarázat. Párosító dal, virágének. Régi stílus, új stílus. Dalkezdés és -zárás. Lassú, közepes és gyors tempó, lassítás, gyorsítás. Halk és hangos éneklés, halkítás, hangosítás. Ritmuszenekar, ellenritmus, rákritmus. Ritmusosztinató. Ritmusérték. Zenei kérdés-válasz. Zene és mozgás. Dallamrögtönzés. Ötfokú hangsor, hétfokú hangsor. Szám és hang. Vándorló dó-hang. Belső hallás.</p>

Témakör	2. Zenei befogadás	Javasolt óraszám: 72 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása, fejlesztése. A belső hallás tudatosítása, erősítése. Ritmusok felismerése kottakép alapján. A dallamhallás képességének erősítése. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás kialakítása, megfigyelési szempontok segítségével a zeneművek elemzése. Egyre hosszabb zenei részletek hallgatása.</p>	

	<p>Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a zenei hangok, hangzások között. Vokális és instrumentális hangszínek felismerése, a hangszínhallás fejlesztése.</p> <p>A zenei memória fejlesztése.</p> <p>A figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése.</p> <p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése képességének fejlesztése.</p> <p>Hangzás – név – jel kapcsolat felismerése.</p> <p>Auditív és motoros kapcsolat erősítése.</p> <p>Logikus, analógiás, perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.</p>
--	--

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p>2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE</p> <p>Hangok, hangzások</p> <p>Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére</p> <p>Történetek, érzések, élmények, hangulatok</p>	<p>Részvétel játékokban, gyakorlatokban a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére.</p> <p>Konzonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése.</p> <p>A hangzás keltette érzések megfogalmazása.</p> <p>Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.</p> <p>Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből.</p> <p>Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallamotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről.</p> <p>Dallamok irányának, mozgásának követése, érzékelése.</p> <p>Egyszerűbb dallampárok összehasonlító megfigyelése: azonosság, hasonlóság, különbözőség.</p> <p>Dallamsorok elemzése, összehasonlítása, jelölése.</p> <p>Dalok felismerése rövid zenei részlet alapján.</p>
<p>2.2 ZENEHALLGATÁS</p> <p>Környezetünk hangjai</p> <p>Hangszerek hangzása, zenei hangok</p> <p>Egyidejű hangzások</p> <p>Kórusok hangzása</p> <p>A tanult dalok különböző stílusú (klasszikus, népzenei, könnyűzenei) feldolgozásai</p> <p>Részletek zenés mesékből, cselekményes zeneművekből, klasszikus zenei művekből</p>	<p>A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p>A zenehallgatás tanult szabályainak a betartása.</p> <p>Kezdetben rövid ideig tartó, később egyre hosszabb zenei részletek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése.</p> <p>Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése.</p> <p>Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése.</p> <p>A hangzás különbségeinek megfigyelése.</p>
Fogalmak	Ritmussor, dallamsor. Dallampár. Kellemes és kellemetlen hangzás. Hangszer, kórus. Zenés mese. Megfigyelési szempont.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	<p>Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés.</p> <p>Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése.</p> <p>Énekhang, éneklési kedv fejlődése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.</p> <p>Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).</p>
--	--

	<p>Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Részvétel kánonéneklésben. Muzikalitás, zenei hallás fejlődése. A zenei kreativitás fejlődése. Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban. Az örömteli zenélés képességének átélése. Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmusok felismerése, írása-olvasása, pontos megszólaltatása. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban. A tanult kották felismerése, olvasása, dallamok éneklése kották segítségével. Az írásbeli feladatok pontos kivitelezése tanári segítségnyújtás mellett. Egyre nagyobb fokú önállóság a zenei írás-olvasás terén. A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. Dalok felismerése jellemző részleteik alapján. A tanult hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Aktív befogadás, érzelmi átélés.</p>
--	---

Vizuális kultúra

Célok:

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkékké legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok

alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalkítás tudatosságának fejlesztése.

Feladatok:

A vizuális nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesebbé válhat, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzékletet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra (rajz, kézművesség) tantárgy közvetlen célja az alkotás öröme, az önmegvalósítás, a felszabadultság kialakítása a tanulóknak a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására során.

A vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, képzelőerő, önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A vizuális kultúra tantárgy a Nat és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget. Az erkölcsi nevelés terén kitartásra és erőfeszítésre tanít a feladatok végrehajtásában, az alkotások eszmei tartalmának értelmezésével és kifejezésével. A magyar alkotók, népi kézműves- és iparművészek munkáinak megismerése és értékelése révén nemzeti azonosságtudatra ébreszti a tanulókat. Az önismeret és társas kultúra fejlesztésére alkalmat kínálnak a gyermekmunkákból akár tanórai, akár intézményi szinten szervezett kiállítások, amelyek során lehetőség nyílik a pedagógusi értékeléssel párhuzamosan történő önértékelésre és társértékelésre. A lelki egészség megőrzése, illetve annak helyreállítása, az érzelmi intelligencia fejlesztése különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében. Az érzelmi nevelés számos aspektusát foglalja magában a művelődési anyag a saját, a társak és a képzőművészek alkotásainak révén. A természeti témák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megőrzésére való törekvés és a minden élő iránti tisztelet kialakítására.

A kiemelt fejlesztési feladatok közé tartozik a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élénkítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a műveltségi terület lehetőségeket kínál a tehetség kibontakoztatására is. A gyakorlati, manipulációs tevékenységek élményszerűségükkel segítik az ismeretek elmélyítését és serkentik a tanulók kreativitását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók nevelésének-oktatásának valamennyi momentumát átszövi a rehabilitációs-rehabilitációs tevékenység. A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb színtér a művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését. A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó tevékenységeinek során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, tehát kiemelt rehabilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömeinek felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását, vagyis a kauzális gondolkodást.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanulásnak és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés. A különféle matériákkal, eszközökkel végzett tevékenységek során szerzett mozgásos és kognitív tapasztalatok transzfer hatásként érvényre juthatnak a közismereti tantárgyaknál is. A vizuális kultúra tantárgy alkalmat kínál az enyhe értelmi fogyatékos tanulók tehetséggondozására, amellyel pozitív énképüket, társadalmi integrációjukat erősíti és támogatja a társadalmi esélyegszegység megnyilvánulásait.

A tanulók kulcskompetenciájának fejlesztését sokoldalúan szolgálhatja direkt és indirekt módon a vizuális kultúra tantárgy. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára elengedhetetlen a sok érzékszervi tapasztalat, a megfigyelések sokszínűsége és a manipulatív tevékenységre épülő ismeretgazdagítás. A kreativitás, kíváncsiság, divergens gondolkodás, eredeti látásmód és

alkotókedv nem intelligenciafüggő, ezért a tanítványok sikeresek lehetnek e területen. A kommunikáció terén a beszédértés és a beszédprodukciónak fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A tantárgy számos lehetőséget teremt a beszélgetésre, az érzelmek, gondolatok kifejezésére, véleménynyilvánításra, az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazására a közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti órakeret	1	2	2	2
Éves órakeret	36	72	72	72
Ebből kötött	32	65	65	65
Szabadon tervezhető órakeret	4	7	7	7

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Vizuális nyelv és technikák	8	15	15	15
2. Kifejezés, képzőművészet	8	18	18	18
3. Vizuális kommunikáció	8	16	16	16
4. Tárgy- és környezetkultúra	8	16	16	16
Szabadon tervezhető órakeret	4	7	7	7

1–2. évfolyam

A vizuális kultúra elsődleges célja kisiskolás korban, hogy a gyermeki alkotási vágyra és játékos kedvre alapozva átvezetést képezzen az óvodai nevelési fázisból az iskola világába, fejlesztve a hatékony tanuláshoz szükséges képességek kialakítását, megerősítését. A közös gyermeki alkotások során fejlődik a tanulók kommunikációs és kooperációs, reális ön- és társértékelési képessége.

Cselekvéses-tapasztalati tudásokhoz jutva értékelik és óvják a természeti és az épített környezet értékeit, felszabadultságot és örömet jelent azok szépsége, esztétikuma. Ha örömet lelik az alkotás folyamatában és alkotásaik eredményében, erősödik pozitív énképük.

A tanórákon az erkölcsi nevelés a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlásaként valósulhat meg. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílnak lehetőségek.

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Javasolt óraszám: 35 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagodása érdekében.</p> <p>Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalátás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének képessége; tárkészítés képessége; mozgásemlékezet; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p><i>1.1. A vonal</i> A vonal mint a mozgás lenyomata tapasztalati értelmezése. A vonal mint a mozgás kifejezője. A vonal mint formaképző elem.</p> <p><i>1.2. A folt</i> A folt keletkezése. A folt változtathatósága.</p> <p><i>1.3. A szín</i> Szín, színritmusok alapszínekkel.</p> <p><i>1.4. Forma és nagyság</i> Forma és nagyság három dimenzióban, térformák. Természeti formák ritmusa. Mesterséges formák megfigyelése.</p> <p><i>1.5. Síkforma, térforma</i> Szabályos és szabálytalan síkformák. Szabályos és szabálytalan térformák.</p>	<p>A vizuális nyelv alapvető elemeinek használata és megkülönböztetése. Képi elemek komponált megjelenítése. Legalább két grafikai és színes technika alkalmazása.</p>	

Sík és térformákból alkotott ritmusok. Formaredukciók.	
Fogalmak	Álló egyenes, fekvő egyenes, kréta, ecset, lendületes kézmozgás, ferde egyenes, hullámvonal, körvonal, ismétlődés, folt, szín, szétfolyás, összefolyás, keveredés, foltforma, színezés, egyenletes, ugyanolyan, egyforma, más alakú, oldal, kisebb, nagyobb, hatalmas, egyik csoport, másik csoport, kövérebb, soványabb, kék-sárga, piros, vízfesték, tempera, csomagolópapír, selyempapír, papírtépés, színes papír, ragasztó, könyvjelző, gyufásdoboz, krepp papír, papírszalag, papírcsík, gyertya, álló és fekvő nyolcas, ovális forma, zöld, narancssárga, lila, átalakítás, hozzátevés, elvevés, szabályos, szabálytalan.

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Javasolt óraszám: 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képzeteket felidéző ábrázolási képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képalkotó képesség; képolvasási képesség; ábrázolási képesség – tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>Alkotótevékenység</i> 2.1. <i>Hangulatok, élmények</i> Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Hangulat kifejezése ujjnyomással és foltfestéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával.	<i>Alkotótevékenységben:</i> Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal.	
<i>Befogadás – alkotás</i> 2.2. <i>Reaktív alkotás, élmények, hatások kifejezése</i> Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design)	<i>Befogadó tevékenységben:</i> Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával.	

legfontosabb megkülönböztető jegyei.	Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével természeti formákból. Élménykifejezés vonalakból alakított formákkal. Élménykifejezés egyéni formaalkotással. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.
Fogalmak	Ősz, barna, hangulat, fa, táj, nap, arc, önarckép, víz, hullámozás, hajó, hal, falevélhullás, szél, faág, falomb, fólia, toll, fotó, kivetítés, írásvetítő, száraz, zörög, avar, fej, test, kéz, láb, kígyó, tekeredés, összerosódás (színek), szomorú, vidám, lassú, gyors, lágy, friss, szeptember, október, november, havazás, hideg, jeges, hideg szín, hóember, virág, rügy, rózsaszín, piros, fehér.

Témakör	3. Vizuális kommunikáció		Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
<i>Befogadó tevékenység</i> 3.1 Vizuális jelek befogadása, értelmezése Nonverbális kommunikációs eszközök. A vizuális hatáskeltés eszközei. Technikai képkalkítás – fényképezés, videofelvétel, film jelentősége. Egyszerű jelzések, piktogramok.		<i>Befogadó tevékenységben:</i> Képolvasás. Emberi gesztusok értelmezése cselekvéssel. Térbeli irányok jelzése, értelmezése. Emberi gesztusok értelmezése képi jelekből. Arc kifejezések értelmezése a valóságban és képen.	
<i>Alkotótevékenység</i> 3.2 Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben Tárgyas napirend. Rajzos napirend. Egyszerű piktogramok. Fotók.		<i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép). Folyamat, mozgás megjelenítése egyszerű eszközökkel (elemi szintű folyamatábra, fázisrajz).	
Fogalmak	Fiú-lány, néni-bácsi, hajszín, lányruha, fiúruha, magas-alacsony, gyerek, felnőtt, anya, apa, gyerek, család; Gyere ide! Menj el! jobbra-balra, körbe,		

föl-le, integetés, magyarázat, sírás, nevetés, vidám-szomorú, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjjel.

Témakör	4. Tárgy- és környezetkultúra		Javasolt óraszám: 44 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyainak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.</p>		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
<p><i>Befogadó tevékenység</i> 4.1. Művészeti környezet Múzeum- és képtárlátogatások, megfigyelések. 4.2. Élettér – természeti és épített környezet Az épített környezet esztétikuma. Az épített környezet védelme. Környezettudatosság.</p> <p><i>Befogadás-alkotás</i> Reflexiók a látottakról – verbális, saját vizuális megjelenítés.</p> <p><i>Alkotótevékenység</i> 4.3. Tárgyak alkotása, díszítése Tárgykészítés természeti formákból. Tárgykészítés agyagból. Tárgykészítés papírból. Tárgyak csomagolása, díszcsomagolás.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű makett elkészítése. Környezet-átalakítás egyszerű eszközökkel. Egyszerű tárgy elkészítése.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Kiállítás, múzeumlátogatások, reflexiók a látottakra közvetlen tapasztalatok alapján. A legfontosabb nemzeti szimbólumok felismerése (nemzeti színek, címer, országzászló, Országház, Szent Korona).</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Fűzés, damil, cérna, csomó, agyag, kiégetés, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, borszija, kisebb-nagyobb, egyforma, teknős, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.</p>		

Összegzett tanulási eredmények a	<p>A tanuló képes: – az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására,</p>
---	--

<p>két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – a lendületes kézmozgás kivitelezésére, – a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára, – a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére, – egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére, – bátor kísérletezésre az egész rajzfelület befestéséhez, kitöltéséhez, – a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére, – a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására, – társaival való kooperációra a közös alkotás során, – családbábrázolás értelmezésére, – egyszerű gesztusok megértésére és reprodukciójára, – térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére, – munkaterületét tisztán tartva, használható tárgyat készíteni, – tudatosan változtatni az alkotás nagyságát, – utánnézéssel egyszerű formákat készíteni, – esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat, – saját alkotása feletti öröme.
---	---

3–4. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja, hogy a vizuális kultúra tantárgy élményt adóan járuljon hozzá a tanulási képességek intenzív fejlesztéséhez, a sérülésből eredő hátrányok leküzdéséhez, kreativitásra, aktivitásra ösztönözve az enyhe értelmi fogyatékos kisiskolásokat. Az egyéni vagy közös alkotótevékenység elősegíti a kisgyermek személyiségének pozitív változásait, énképük pozitív megerősítését, kiváltképp az önismeret és a társas kultúra, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság kialakítása tekintetében.

A vizuális kultúra tantárgy természetes módon kínál alkalmakat az individualizációs eljárásoknak akár terápiás, akár tehetséggondozási céllal.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben és a kulcskompetenciákban, hogy megvalósuljon az erkölcsi nevelés, a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlása során.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílt alkalom.

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Javasolt óraszám: 30 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való biztos értése, felhasználásuk az alkotótevékenység során.</p> <p>A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszköztárával.</p> <p>A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> érzelmek (egyszerű kivitelezésű) grafikus kifejezésének képessége; elhagyás és kiemelés képessége; forma- és színek kompozíciós képesség; vizuális ritmus létrehozásának képessége; alakítási készség; formaérzék; alak-háttér, gestalt-látás; téralakítás képessége.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p><i>1.1.A vonal</i> A vonal, mint érzelem, indulat kifejezője. A vonal, mint a folt határa</p> <p><i>1.2.A folt</i> Folt létrehozása különféle technikákkal. Foltképzés ceruzával.</p> <p><i>1.3.A szín</i> Színkeverés. Színritmusok. Forma- és színek kompozíciók létrehozása adott formákból.</p> <p><i>1.4.Reprodukció, sokszorosítás</i> Sokszorosítás nyomtatással. A nyomtatás dekoratív felhasználása. Természeti anyagok felhasználásával vizuális ritmusok létrehozása.</p> <p><i>1.5.Síkforma, térforma</i> A vonal mint a síkforma körvonala. A folt mint a térforma árnyéka. Pozitív-negatív forma. Kompozíciók forgásformákból. Változatos ritmikus térfelületek létrehozása különféle anyagokkal és technikákkal. Egyszerű tér kialakítása – pl. dobozból bababház.</p>	<p>Érzelmek kifejezése vonalak segítségével. Kontúr, behatárolás alkalmazása. Folt létrehozása színkeveréssel. Alapszínek tudatos alkalmazása. Másolás és leképezés. Színezés vonalhatárok betartásával. Sokszorosítási technikák alkalmazása. Tárgykészítési technikák alkalmazása. Sík- és térformák megfigyelése. Sík- és térformák gyakorlati szempontú differenciálása. A forgásformák (henger) létrehozása, megfigyelése tapasztalati úton. A felület fogalmának tisztázása szemléleti-tapasztalati úton.</p>	

Fogalmak	Lágy, kemény, kellemes, erőteljes, rajzszen, folthatár, elválasztás, összekötés, átfestés, alapszín, átmásolás, átlátszó, egész forma, részforma, krumplinyomás, dugónyomás, szerkezet, levélerezet, kerek, gömbölyű, gömbölyded, árnyék, henger, felület, fényforrás, megvilágítás, háttér, szerkezet.
-----------------	---

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.</p> <p>Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése képességének fejlesztése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képalkotó képesség; kompozíciós képesség; készségszintű eszközhasználat; képolvasási képesség; jelzésszintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p><i>Alkotótevékenység</i></p> <p><i>2.1. Hangulatok kifejezése</i></p> <p>Évszakok hangulatának kifejezése.</p> <p>Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei.</p> <p>Színhangulat kifejezése foltképzéssel.</p> <p>Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával.</p> <p>Diszletfestés bábelőadáshoz.</p> <p>Fekete-fehér színek alkalmazása a hangulatfestésben.</p> <p><i>Befogadás</i></p> <p><i>2.2. Emberi kapcsolatok különféle ábrázolásainak megélése</i></p> <p>Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design legfontosabb megkülönböztető jegyei</p> <p><i>Befogadás – alkotás</i></p> <p><i>2.3. Saját élmények interpretációi</i></p> <p>Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan.</p> <p>Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése festéssel, montázssal.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i></p> <p>Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben – saját élmény szintjén tetszőleges interpretációban.</p> <p>Polaritások érzékeltetése fekete és fehér színnel.</p> <p>Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i></p> <p>Élethű és absztrakt ábrázolású műalkotások megfigyelése.</p> <p>Emberi kapcsolatok vizuális kifejezését ábrázoló művek megfigyelése.</p> <p>Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása.</p> <p>Esztétikai élmény átélése.</p>	

<p>Érzelmelek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével háztartási hulladékokból.</p> <p>Emberi kapcsolatok kifejezése vizuális eszközökkel.</p> <p>Érzelmelek kifejezése színekkel – vizes alapú festéssel.</p>	
Fogalmak	Hegy, domb, völgy, kocsi, vonat, szeretet, testvéri szeretet, csecsemő, kapcsolat, mozdulat, öröm, boldogság, ködös, elmosódott, hideg szín, meleg szín.

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	<p>Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.</p> <p>Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.</p> <p>Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.</p> <p>Térlátás fejlesztése.</p> <p>Rekonstrukciós képesség fejlesztése.</p> <p>Analízis-szintézis gondolkodási műveleteinek fejlesztése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; reklámok kritikus szemlélete.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p><i>Befogadó tevékenység</i></p> <p>3.1. <i>Vizuális jelek értelmezése, „olvasása”</i></p> <p>Képolvasás.</p> <p>Mértani tárgyak egy nézete (pl. kocka – négyzet).</p> <p>Mértani tárgyak két nézete (pl: hasáb, henger).</p> <p>Egyszerű jelzések, piktogramok plakátok.</p> <p><i>Befogadó-alkotó tevékenység</i></p> <p>3.2. <i>Megfigyelés utáni alkotás, formaredukció</i></p> <p>Tárgyak nézetei.</p> <p><i>Alkotótevékenység</i></p> <p>3.3. <i>Vizuális közlések, jelzések tanulói alkotásokban</i></p> <p>Rajzos napirend.</p> <p>Egyszerű piktogramok.</p> <p>Plakát.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i></p> <p>Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép).</p> <p><i>Befogadó-alkotó tevékenység:</i></p> <p>Tárgyak felismerése és jelzése egy nézet alapján.</p> <p>Tárgyak legjellemzőbb nézeteinek megfigyelése, lerajzolása egy nézet alapján.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i></p> <p>Képolvasás.</p> <p>Mértani tárgyak felismerése egy nézetük alapján (pl.. kocka – négyzet).</p> <p>Mértani tárgyak felismerése két nézetük alapján (pl: hasáb, henger).</p> <p>Egyszerű jelzések, piktogramok megértése.</p> <p>Plakátok értelmezése.</p>	

Fogalmak	Alaprajz, plakát, felismerhető, nézet (felülnézet, oldalnézet), sorrend, üzenet, reklám, lényeg, meggyőzés, rábeszélés.
-----------------	---

Témakör	4. Tárgy- és környezetkultúra	Javasolt óraszám: 28 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége; esztétikum iránti fogékonyság; tiszta munkaterület iránti igény.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p><i>Befogadó tevékenység</i> 4.1. Irányított megfigyelés – a környezet tárgyai</p> <ul style="list-style-type: none"> – esztétikum – forma – funkció – anyag – szín, hangulat stb. <p><i>Alkotótevékenység</i> 4.2. Tárgyak készítése Egyszerű tárgyak készítése. Tárgykészítés agyagból. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése. Sablonhasználat.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű tárgyak készítése az otthon és az iskola világából (pl.: tolltartó: henger bevonása színes papírral). Tárgykészítés papírból – tároló dobozok, henger- és hasábformák. Tárgykészítés agyagból – edények formába nyomkodással történő alakítása. Agyagedény díszítése pecsételéssel. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése agyagból – tál hurkás díszítéssel. Sablon használata a tárgyak készítésénél. Környezet átalakítása egyszerű eszközökkel. Elemi szintű, gyakorlati alapú anyagismeret szerzése: papír, fa, agyag. Törekvés ízléses díszítésre.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Tárgyak és funkciók megismerése.</p>	
Fogalmak	Henger, beborítás, használati tárgy, forma, sablon, elsimítás, mintázófa, réteg, karcolás, felező hajtás, átlós hajtás.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	<p><i>A tanuló képes:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – az elemi baleset-megelőzési szabályok betartására, – a tantárgy során használatos eszközök adekvát használatára, – az esztétikus, tiszta környezet igényére és fenntartására, – a szabályos ismétlődés megfigyelésére, ritmus képzésére tárgyak egy tulajdonságának változtatásával,
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> – forma- és színritmus létrehozására, – egyszerű, esztétikus alkotás elkészítésére, – társaival együttműködve nagyméretű alkotás készítésére, – képen látható dolgok megnevezésére, – egyszerű jelenetábrák megértésére, – a plakátok, reklámok elemi kritikájára, – saját alkotása feletti öröme.
--	--

Digitális kultúra

Az információs társadalom, a digitális kor olyan lehetőségekkel és kihívásokkal jár együtt, melyek alapjaiban változtatják meg a tanulási környezetet, a tudásépítés színtereit, lehetőségeit és módszereit, valamint a tanító szerepét is más megvilágításba helyezik.

Célok:

A tanulás-tanítás egyik célja, hogy a korábban megszerzett alapkészségek mellett a digitális kompetenciák is beépüljenek a tanulók tudásrendszerébe. Az adott életkori szakaszban fontos feladat az is, hogy azok a tanulók is részesüljenek a fejlesztésből, akik otthoni körülményeik miatt még nem kerültek kapcsolatba a digitális környezettel, eszközökkel, lehetőségekkel.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerzés jogi és etikai szabályairól.

Feladatok:

A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerzés, feldolgozás, tárolás és átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez.

A digitálisadatbázis-rendszerek és az oktatóprogramok célirányos használata során az önértékelési képességeik fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére.

A tantárgyat tanítónak az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé. Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. A kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd”, az „írott beszéd” formáit.

A digitális kultúra tanulása során előforduló idegen szavak helyes kiejtése és tartalmának megértése során fejlődik figyelme, hallási észlelése, emlékezete, bővül szókincse. A funkcionális képességek fejlesztése mellett a matematikai, gondolkodási kompetenciák közül a problémamegoldó gondolkodás, algoritmizálás, szabálytudat fejleszthető és gyakoroltatható.

A digitális kultúra tantárgy sajátos fejlesztési célja e szakaszban elsősorban a sérült megismerési képességek korrigálása. Annak ki- és felhasználása, hogy a tantárgy kiválóan alkalmas a percepció hibák kialakulásának megelőzésére, a szerialitás, a finommotorikai készségek fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására. A tantárgyi fejlesztés során az alsó tagozatban történik a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának alapozása, a megfigyelő, analízáló, rendszerező képességük fejlesztése.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti órakeret			1	1
Éves órakeret			36	36
Ebből kötött			32	32
Szabadon tervezhető órakeret			4	4

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Digitális eszközök használata			5	5
2. Alkalmazói ismeretek			6	6
3. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel			10	10
4. Infokommunikáció, információs társadalom			6	6

5. Könyvtári technikák			5	5
Szabadon tervezhető órakeret			4	4

3–4. évfolyam

Témakör	1. Digitális eszközök használata	Javasolt óraszám: 8 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	<p>Érdeklődés felkeltése a tantárgy iránt. A használt alkalmazások kezelésének megismertetése. Alapszintű jártasság kialakítása az adott informatikai eszközök kezelésében. A tanulók informatikai szemléletének alapozása. Életkornak megfelelő játékok, oktató és fejlesztő programok használata. Szem- és kézkoordináció, iránytartás, finommotorika, taktilis, vizuális, akusztikus észlelés, perceptív, fogalomalkotó-, analógiás gondolkodás, kommunikációs készség, szándékos figyelem fejlesztése.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>Interaktív kapcsolattartás eszközei. Alapvető digitális eszközök. Balesetvédelmi és egészségügyi előírások. Használt alapfogalmak. A számítógép részei és működtetésük: egér funkciói, billentyűzet funkciói, főbb részei. Ismert „felhasználóbarát” készségfejlesztő, játék-, didaktikai célú szoftverek.</p>	<p>A számítógép részeinek (gépház, képernyő, billentyűzet, egér) megismerése. Ismerkedés a számítógépek használatának balesetvédelmi és egészségügyi előírásaival, a számítógépek üzemeltetési rendjével. Információ befogadása, fogalmak megjegyzése. Egér használata: húzás és kattintás. Ismerkedés a betű- és számbillentyűkkel. Funkcióbillentyűk megismerése: enter és iránybillentyűk (kurzorvezérlők) használata. Adott informatikai eszközök kezelése. A megismert alkalmazások indítása és futtatása.</p>	
Fogalmak	Számítógép, gépház, képernyő, billentyűzet, egér, program, húzás, kattintás, enter, irány.	

Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű rajzoló és szövegszerkesztő program megismertetése és használata. Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés és a finommotorikai képesség továbbfejlesztése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás gondolkodási képesség fejlesztése (minták lekövetése).	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű grafikus és szöveges felület rajzoló- és szövegszerkesztő programokban.	Grafikus felület eszközkészletének megismerése. Ábrák kiszínezése. Személyhez kötődő egyszerű ábrák, rajzok készítése. Kétkezes gépelést tanító program megismerése és folyamatos használata. Multimédiás programokban az egér használata.	
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés Adatgyűjtés, -értelmezés. Közhasznú információk.	Adatok gyűjtése, értelmezése. Közvetlen környezetben található közhasznú információforrások felfedezése, megismerése.	
Fogalmak	Rajzolóprogram, szövegszerkesztő program, rajzeszköz, szöveg, ábra, információ, adat, irány.	

Témakör	3. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás fejlesztése a mindennapi életben előforduló helyzetek sorrendiségének megfigyelése során. Jelek, szimbólumok értelmezése. Kognitív eljárások kipróbálása a cél eléréséhez, problémamegoldó képesség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök Információ megjelenési formái: jelek, szimbólumok. Teknőcgrafika, irányjátékok.	Részvétel a tanteremben szervezett irányjátékokban. Mindennapi cselekvések utasítási sorrendjének felsorolása, sorrendbe állítása. Események képsorainak sorba rendezése. Képolvasás és beszéd pontos értelmezése. Spontán szimbolikus kommunikáció gyakorlása. Gyermekek által ismert jelek összegyűjtése. Szimbólumok felfedezése a közvetlen környezetben. Problémamegoldás próbálkozással.	
3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés)	Egyszerű algoritmusok használata informatikai környezetben számítógépen.	

Algoritmusok adatai. Adatbázisok	<p>Irányok, útvonalak követése</p> <p>Egyszerű algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása.</p> <p>Adatok gyűjtése, értelmezése, feldolgozása segítséggel.</p> <p>Néhány mindennapi adatbázis megismerése.</p>
Fogalmak	Szimbólum, jel, napirend, sorrend, adatbázis.

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik megismertetése.</p> <p>Informatikai szemlélet formázása. Gyermeki alkotó fantázia, tájékozottság fejlesztése.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek Gyermekeknek készített weblapok.	A számítógépes technika felhasználása információkeresésre, ismeretek szerzésére tanári segítséggel.	
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák Lehetőségek és kockázatok az infokommunikáció során.	Az alapvető eszközök használatának gyakorlása. Eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások között, használatuk megtanulása, szokások elsajátítása.	
4.3. Médiainformatika Iskolai weboldal, blog.	Tájékozottság a gyermekek számára készített legális felületeken. Lehetőleg felnőtt segítségével ismerkedés az iskola weboldalával, blogjával, tartalmának megtekintése.	
4.4. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai A személyes adatok fogalma.	Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Válogatás, válogatás magyarázata. Személyes adatok fogalmának megismerése. Saját adataik megadása. Információ megbízhatóságának és veszélyeinek megismerése konkrét példákon keresztül.	
4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások.	Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése egyszervolt.hu weboldal, sulinet.hu weboldal megkeresése, mesék, zene, játékok indítása, futtatása.	
Fogalmak	Média, elektronikus média, információforrás, weblap (www), weboldal, blog, személyes adat, e-szolgáltatás, internet	

Témakör	5. Könyvtári technikák		Javasolt óraszám: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár mint információforrás megismertetése. Könyvtárhasználati műveltség iránti igény felkeltése. Analógiás gondolkodás fejlesztése, szabadpolc használatára ösztönzés.		
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek		
<p>Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai (hagyományos).</p> <p>Az osztálykönyvtár.</p> <p>Az iskolai könyvtár.</p> <p>A könyvtárhasználat szabályai.</p>	<p>Képesújságok, képeskönyvek nézegetése.</p> <p>Könyvespolc rendezése az osztályban tanári segítséggel (írók, címek).</p> <p>Tartalomjegyzék értelmezése, használata tanári útmutatás alapján.</p> <p>Látogatás az iskolai könyvtárban.</p> <p>Érdeklődésnek, életkori sajátosságnak megfelelő könyv kiválasztása.</p> <p>Tájékozódás a betűrendben tanári segítséggel.</p> <p>Könyvtári viselkedés alapszabályainak megismerése, törekvés a betartására.</p>		
Fogalmak	Könyvtár, tartalomjegyzék, szabadpolc, szerző, író, könyvcím, ábécé, betűrend, betűrendes keresés.		

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	<p>A számítógép fő részeinek ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel.</p> <p>A tanult informatikai alapfogalmak értése, használata.</p> <p>A sérült funkciók korrigálásának megkezdése.</p> <p>Egyszerű grafikus és szöveges felület megismerése, használata.</p> <p>Próbálkozás a grafikus önkifejezésben.</p> <p>A szépség és összhang megfigyelése a rajzos modellekben.</p> <p>Motiváció erősödése a közhasznú információk gyűjtésében.</p> <p>Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel.</p> <p>Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására törekvés.</p> <p>Több digitális segítő eszköz felismerése, használata segítséggel.</p> <p>Életkornak megfelelő, ismert elektronikus média eszközeinek használata önállóan vagy segítséggel.</p> <p>Játékos oktatóprogramok tudatos használata. Az itt szerzett ismeret felhasználása más tantárgyakban.</p> <p>Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban.</p> <p>Irányított információszerzés az internetről.</p> <p>Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel az életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása.</p> <p>Az osztály szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően.</p> <p>Tájékozódás az iskola könyvtárában segítséggel.</p>
---	---

Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.

Technika és tervezés

Célok:

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotó munka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltségterület leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy közvetlen célja a tanuló számára fontos, a mindennapi életben előforduló, önmaga ellátásával és a társadalmi környezetben való eligazodással összefüggő ismeretek elsajátítása, a tevékenységek elvégzéséhez szükséges képességek és készségek kialakítása.

A tantárgy elsajátítása segítséget nyújt az életszerű feladatok végrehajtásával és a konkrét problémahelyzetek megoldásával az iskola és a munka világa közötti kapcsolat felismerésére. A gyakorlati munkavégzés hozzájárul a tudás elismeréséhez, az alkotó munka megbecsüléséhez.

Feladatok:

A technika és tervezés tantárgy feladata olyan képességek, készségek, szokások kialakítása, amelyek segítik az enyhe értelmi fogyatékos tanulót a hétköznapi élet feladatainak ellátásában, képességeikhez igazodó módon a tanult gyakorlati ismeretek egyre nagyobb önállósággal történő alkalmazásában. Megismerteti az anyagok alakíthatóságát és az alakítási technikákat, biztosítja az eszközök megismerését és célszerűségét. A tantárgy biztosítja a munkafolyamatok gyakorlásához szükséges időt, fenntartja a munkavégzés sikerességével, az alkotás örömeinek átélésével a munkavégzéshez szükséges pozitív hozzáállást. Kellő önbizalmat ad a gyakorlati tevékenységek végzéséhez és kialakul a reális önismeret, önértékelés a tevékenységekben. A tantárgy feladata a munkafolyamatok ésszerű sorrendjének megismertetése, az elkészült alkotások és a környezeti rend megóvási fontosságának felismertetése.

A tantárgy hozzájárul a célszerű és esztétikus élettér kialakításának igényléséhez, a praktikus élet szokásrendszerének elsajátításához, folyamatos figyelmet fordít a tanulók érdeklődésének felkeltésére, motiválására. A munkatevékenység sikerességének érdekében feladata az olyan személyiségjegyek erősítése, mint a pontosság, a türelem, a rendszeret és egymás megbecsülése.

A családi munkamegosztás szerepeinek megismerése és kipróbálása során segíti a tanuló fokozatos bekapcsolódását az önellátásba és a házimunka elvégzésébe.

A tevékenységek végzése támogatja a manuális képességek fejlődését, a finommotorika, a mozgáskoordináció összerendezettségét, amely a munkavégző képesség alapja. A tantárgy a munkafolyamatok és az egyes szakmák legjellemzőbb tevékenységeinek bemutatásával megalapozza a pályaeorientációt és nagy szerepet játszik a pályaválasztás előkészítésében.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti órakeret	1	1	1	1
Éves órakeret	36	36	36	36
Ebből kötött	32	32	32	32
Szabadon tervezhető órakeret	4	4	4	4

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	11	11	11	11
2. Anyagok alakítása, modellezés	11	11	11	11
3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	10	10	10	10
Szabadon tervezhető órakeret	4	4	4	4

1–2. évfolyam

A tantárgy a célok elérése érdekében az erkölcsi nevelés területén különösen nagy hangsúlyt helyez a tevékenységek végzéséhez szükséges rend és magatartási formák szokássá alakítására, amely elősegíti a koncentrált figyelmet és lehetővé teszi a fokozódó önállóság kialakulását. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek megérti, hogy a munkatevékenységhez szükséges biztonságos, rendezett környezet megóvása önmaga és a társak testi épségét szolgálja.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a tanuló megtanulja, hogy környezetének szokásrendszere és hagyományai ápolása, az ünnepek méltósága múlik az életkorának megfelelően segített környezeti rend megtartásán.

Az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlesztési területet a tantárgy a reális énkép és önismeret kialakításával, a képességek és készségek kialakításának folyamatát segíti a reális önértékelés és a saját teljesítmény összhangjának megteremtésével. A tanulót fejlettségi szintjének megfelelő feladatok végrehajtásával a teljesítmény fokozására ösztönzi, felismerteti a közösségért végzett munka és egymás segítségének fontosságát.

A családi életre nevelésben a tantárgy a környezet ápolásának, a rendezettség és az esztétikus megjelenés fontosságának felismertetésével vesz részt. A fenntarthatóság, környezettudatosság terén a tantárgy megismerteti az anyagok, formák tulajdonságait, a megmunkálhatóságot, az újrahasznosítás lehetőségeit.

A pályorientáció területén kialakul a tanulóban a kedvelt tevékenységek végzéséhez kapcsolódó sikerélmény.

Minden gyakorlati munkafolyamat megismerése a kommunikációs kompetenciák fejlesztéséhez járul hozzá az eszközök, anyagok nevének, tulajdonságainak, funkcióiknak megismerésével.

A tantárgy fontos szerepet játszik a választás szabadságának támogatásában, a változások figyelése és tudatosítása által a környezet megfigyelésében és alakításában.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák területén a tanuló elfogadja társai különbözőségét, tiszteletben tartja mások véleményét, képes együttműködni társaival és betartja a szociális érintkezés alapvető szabályait.

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes higiénia, az esztétikus környezet és a kulturált étkezési szokások iránti igény kialakítása. Elemi szabályismeret, szabályalkalmazás, biztonságos gyalogos közlekedés kialakítása.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés Étkezés Személyes tér gondozása (tanulóhely, játszóhely, tisztálkodás helye, ruházat)	Igény a rendezett külső megjelenésre. Fokozódó önállósággal az aktuális tevékenységek gyakorlása, az időjárásnak megfelelő öltözködés kiválasztása. Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek végzése, a szükséges eszközök kiválasztása, megfelelő használata. Az adott helyszínek és eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata és rendben tartásának gyakorlása. Ruhanemű elrakása, hajtogatása, lábbeli tisztítása.
1.2. Tisztálkodás (érezkszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás) Eszközök Alkalmak Helyei	Irányítással a tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiéniát szolgáló gyakorlatok végzése. Helyes fogápolás. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási alkalmakhoz kötődő szituációs gyakorlatok végzése.
1.3. Közlekedés Gyalogos szabályai	Közlekedés közlekedés Szabályok gyakorlása terepasztalon, maketten, csoportos tréning a terepen, valós helyzetben, folyamatosan (úttesten való átkelés, vészhelyzetek megfigyelése, felismerése).

Közlekedés saját településen, az iskola környezetében (városban, faluban)	Beszámoló, gyűjtés, válogatás, csoportosítás, tanulmányi séta tapasztalatai alapján.
---	--

Fogalmak	Szekrény, fogas, öltöző, felsőruha, fehérnemű, lábbeli, fűzés, gombolás, megkötés, lábbeli, cipőkefe, cipőkrém, időjárás, étkezés, evőeszköz, terítés, tálalás, abrosz, tanulóhely, játszóhely, mosdó, WC, tisztálkodási eszköz, lefekvés, felkelés, gyalogátelőhely, zebra, forgalom, jelzőlámpa, jármű, rendőr, karjelzés, Állj! Várj! Indulj! Nézz körül! Balra, azután jobbra figyelj!
-----------------	--

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Javasolt óraszám : 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagok sokféleségének tudatosítása, változatos alakítási technikák elsajátítása, saját elképzelés megjelenítése az alkotásokban.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
2.1. Képlékeny anyagok alakítása	Manipulálás homokkal, darával (homokozó, homoktábla, daratábla). Agyag, gyurma megmunkálása, gömb és hengerforma előállítása, adott formák keresése a környezetben.
2.2. Papírmunkák	A papír fajtáinak, tulajdonságainak megismerése. Megmunkálása tépéssel, nyírással, vágással (olló használatának gyakorlása), hajtogatással.
2.3. Manipuláció fonallal, zsineggel	Formakövetés, formaalakítás, fűzés. Csokorkötés öltözködéshez, csomagoláshoz.
2.4. Természetes anyagok	Gyűjtés, csoportosítás (kavics, termések, falevél), formakitöltés, alkotások készítése minta és egyéni elképzelés alapján.
2.5. Modellezés	Sík- és térbeli elemek (logikai készlet, színes rúd, építőköcskák) felhasználásával, csoportosítás, válogatás forma, nagyság, szín alapján. Néhány elemből készült modell összeállítása minta alapján. Saját elképzelés alapján síkbeli és térbeli formák készítése spontán módon és előzetes terv alapján.

Fogalmak	Kemény, puha, képlékeny, homok, agyag, gyurma, sógyurma, gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás, mélyítés, csigavonal, papír, sima, gyűrt, hajtogatás, él, tépés, nyírás, nedvszívó, éghető, cérna, fonal, zsinog, spárga, szál, csomó, csomózás, csokor, természetes anyag, műanyag, termés, falevél, toboz, makk, csuhé, kavics, sík, tér, modell, makett, terv, tulajdonság, forma, szín, nagyság, méret.
-----------------	--

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a tanuló saját testi fejlődésének, változásának tudatos figyelemmel kísérésére. Képesség kialakítása egészségi állapota regisztrálására, megbízható megfogalmazására.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
3.1. Egészség, betegség 3.2. Egészséges életmód kialakítása	Saját test megfigyelése, a tapasztalt érzések felismerése, megnevezése. Napirend összeállítása. A rendszeres mozgás szükségességének felismerése. A munka és pihenés közötti egyensúlyra törekvés. Egészséges táplálkozás megismerése (kerülendő és fontos ételek megnevezése, csoportosítása).	
Fogalmak	Közérzet, hangulat, jól érzem magam. rosszul érzem magam, napirend, rendszeres, néha, testi változás (fogváltás), nélkülözhetetlen táplálék, kerülendő étel, ital.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	Öltözködés, tisztálkodás tevékenységeinek elvégzése fokozódó önállósággal. Kulturált, szabályos étkezés. A közvetlen környezet rendben tartása. A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete és betartása. A természetes anyagok minél szélesebb körének megismerése és használata. A megismert anyagok csoportosítása tulajdonságaik alapján. Anyagok alakításánál az alaptéchnikák egyre önállóbb kivitelezése, az eszközök balesetmentes használata. Egyszerű, néhány elemből álló modell összeállítása utánzással és egyéni elképzelés alapján. A tanuló saját egészségi állapotának megbízható értékelése.
--	--

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés terén kiemelt figyelmet fordít az alkotó munka megszerettetésére, a munkavégzés elemi szabályrendszereinek megismertetésére és mások munkájának megbecsülésére. Megfelelő módon válik képessé a segítség kérésére és elfogadására környezetétől.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés terén az ünnepekre készülődés és az ünnepi hangulat elkülönítése a hétköznapoktól a környezet rendjében és a megjelenésben. A tantárgy segíti az önismeret és társas kapcsolati kultúra elveit a tevékenységek során kialakuló választással a kedvelt alapanyagok és megmunkálási módok között.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a tantárgy az esztétikus környezet kialakításában. Nagy hangsúlyt helyez a családi életben való munkamegosztás megismerésére, a tanuló képességeinek függvényében az egyszerű önellátási és háztartási munka elvégzésére. Felismerteti a környezetvédelem lehetőségeit a mindennapi életben és a hétköznapi tevékenységek idő és energiatakarékos elvégzésének lehetőségére figyelmeztet.

A tanuló a pályaorientáció megalapozásának érdekében megismeri az érdeklődését felkeltő elemi munkákat. A tantárgy tanulása során a tanuló megismeri a környezet technikai berendezéseit, funkcióját, mélyülnek ismeretei az anyagok tulajdonságairól és alakíthatóságukról, a célszerű használatról. Belátja a környezeti károkozás megelőzésének fontosságát, felismeri a veszélyekre felhívó jelzéseket.

Az esztétikai-művészeti tudatosság a mindennapi élet és környezet esztétikumának kialakulásában, az ízlésének alakulásában támogatja.

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A rendszeres és következetes testi higiéné megteremtéséhez szükséges tevékenységek elsajátítása.</p> <p>A tevékenységek során előforduló veszélyek tudatosítása, és azok kivédésének megismertetése.</p> <p>A tömegközlekedés során a kulturált közlekedés illemszabályainak megismertetése és gyakoroltatása.</p> <p>A legfontosabb közlekedési jelzőtáblákra vonatkozó tudnivalók elsajátítása.</p>	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	<p>Igény a rendezett külső megjelenésre.</p> <p>Az öltözködés kiválasztása több szempont mérlegelésével (időjárás, napszak, alkalom).</p> <p>Öltözködés tempójának és az önállóság fokának javítása (gombolás, csatolás, fűzés gyakorlása).</p>
Saját ruhanemű gondozása	<p>Hajtogatás gyakorlása, hiányok észlelése, jelzése (gombhiány, húzózár hibája). Ruhanemű gondos tárolása, számontartása (testneveléshez, úszáshoz).</p>
Étkezés	<p>Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek egyre önállóbb végzése, a tanult tevékenységek spontán elvégzése (gyümölcs megmosása, étkezéshez kapcsolódó helyi szokások spontán gyakorlása).</p>
Közösségi tér gondozása	<p>Söprés, szemétygyűjtés, portalanítás. Takarítóeszközök ismerete, célszerű, rendszeres használata.</p>
1.2. Tisztálkodás (tusolás, fürdés menete, szabályai, haj- és körömápolás)	<p>A tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiénét szolgáló gyakorlatok végzése.</p> <p>A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási alkalmakhoz kötődő gyakorlatok végzése.</p>

Veszélyforrások mosdóban, fürdőszobában, WC-n	Szituációs gyakorlatok, veszélyforrások felismerése, csoportosítása, aktuális piktogramok megismerése.
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Tömegközlekedési illemszabályok Jelzőtáblák	Tömegközlekedés tudnivalóinak gyakorlása, közlekedési eszközök csoportosítása. Csoportos közlekedés gyakorlása valós helyzetekben. Gyakorlás modellált helyzetekben. A jelzőtáblák céljának, formájának, jelentésének tanulása, gyakorlása.
Fogalmak	Napszak, alkalom, ünnepi ruha, sportruházat, ápoltság, aktuálisan használt konyhai eszközök és tevékenységek, áramütés, takarítóeszközök, veszélyes anyagok, piktogramok és jelentésük, tömegközlekedési eszközök, közlekedési jelzőtáblák, tiltó táblák, tájékoztató jelzések, udvariasság.

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A környezet anyagaival kapcsolatos ismeretek bővítése. A tervezéshez szükséges képességek fejlesztése egyszerű tárgy készítése során. Finommozgások fejlesztése. Mérések pontos elvégzése. Modellezés menetének megtervezése, algoritmuskövetés fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
2.1. Fa megmunkálása Fa tulajdonságai, megmunkálásának eszközei. Fa használatának területei (épület, bútor, tüzelés, papír)	Fából készült tárgyak keresése (válogatás, csoportosítás). Hurkapálcika, puhafa megmunkálása (darabolás, csiszolás, tördelés, faragás, festés, ragasztás, szegelés, szeghúzás).
2.2. Varrás, vágás Tű balesetmentes használatának szabályai Vágóeszközök balesetmentes használata	Tű befűzése, csomó kötése. Egyszerű öltések gyakorlása papíron, textilen. Különböző anyagok (textil, műanyag, papír) vágása (csík, egyszerű formák).
2.3. Természetes anyagok felhasználásával alkotások készítése	Falevél préselése, ragasztása (képeslap). Kavics festése (állat, tárgyak). Termékek, magok felhasználásával játékok, díszek készítése.
2.4. Modellezés	Terepasztalon, homokozóban térbeli alakzatok készítése tervek, minta alapján (vár, autópálya, vasútvonal). Kockákból, építőelemekből ház, házsor, utcakép építése (segítséggel) látszati rajz alapján. Fémépítőből egyszerűbb szerkezetek összeállítása, szerszámhasználat gyakorlása.
Fogalmak	Szalma, nád, mag, termés, fonal, alaklemez, befűzés, puhafa, keményfa, szeg, kalapács, harapófogó, mérés, mérőeszköz, pontosság, tervrajz, sík, tér.

Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Javasolt óraszám: 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Teendők számbavétele a gyógyulás és az egészség megőrzésének érdekében. Az egészséges életmód iránti igény felkeltése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
3.1. Teendők betegség, baleset esetén. Gyógyszerek tárolása, alkalmazásuk feltételei.	Szülő, tanár tájékoztatása, orvos, mentő értesítése (telefonálás gyakorlása, szerepjáték). Gyógyszerekkel kapcsolatos veszélyek megismerése, balesetek elkerülése.
3.2. Egészséges életmód	Az egészséges életmód kialakításának feltételei, előnyeinek megismerése a saját egészség fenntartásában (egészséges táplálkozás, rendszeres mozgás, káros szokások elutasítása).
3.3. Munkamegosztás a családban Saját környezet rendben tartása	Részvétel a családi munkában (vásárlás, takarítási munkák). Rendezett környezet kialakítása és fenntartása, szelektív hulladékgyűjtés. Takarítás, takarítási eszközök.
Növényápolás, kisállat gondozása a tanuló környezetében.	Az élőlények tartásával járó felelősség megismerése, növények és állatok gondozásához kapcsolódó teendők számbavétele (rendszeresség, felelősség, megbízhatóság).
3.4. Takarékoság	A személyes teendők számbavétele a takarékoság körében (víz, villany, fűtés, ruhák megkímélése, zsebpénz beosztása)

Fogalmak	Veszélyforrás, segítségkérés helyszínei, formája, egészséges életmód, döntés, választás, káros szokás, felelősség, gondozási feladat, rendszeresség, megbízhatóság, takarékoság, pazarlás.
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	<p>A test és a ruházat gondozása, a kapcsolódó alapvető tevékenységek, szokások ismerete és rendszeres elvégzése.</p> <p>A tanuló környezetében meglévő veszélyforrások ismerete és elkerülése.</p> <p>Takarítóeszközök ismerete, célszerű használata.</p> <p>A gyalogos közlekedés szabályainak helyes alkalmazása a gyakorlatban, a tömegközlekedés eszközeinek és módjának ismerete, a közlekedési jelzőtáblák utasításainak megértése.</p> <p>Néhány famegmunkálási, alakítási eszköz és technika elsajátítása, irányítással használati tárgy készítése.</p> <p>Varróeszközök használata, egyszerű öltésekkel varrás.</p> <p>Esztétikus alkotások készítése természetes anyagokból.</p> <p>Makettek, modellek készítése tervrajz alapján, változatos anyagfelhasználással.</p> <p>Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók megismerése.</p> <p>Aktív részvétel a család életében, képességének megfelelő feladat vállalásával.</p> <p>Életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.</p>

Testnevelés

A testnevelés az egyik legösszetettebb tanulási terület, meglehetősen komplex célkitűzéssel. Egyik legfontosabb feladata a tanulók testi, lelki, értelmi, érzelmi és szociális fejlődésének biztosítása, mely kiemelten a Nemzeti alaptanterv testi-lelki egészségre nevelés célját valósítja meg, miközben az alapkompenciák és az ezekre épülő Nat kompetencia-összetevők fejlesztése is megtörténik.

A testnevelés tantárgy a tanulókat a játék és a sporttevékenység, illetve a testedzés lehetőségeinek és eljárásainak felhasználásával, a pedagógus személyes példamutató magatartásán keresztül alakítja, formálja. Az egészséges és harmonikus életvitelt megalapozó ismeretek átadása, a szokások kialakítása az alapfokú oktatás kezdeti szakaszában a leghangsúlyosabb. Az alsó tagozat nevelő-oktató tevékenységében ezért kiemelkedő szerepe van a testnevelés tantárgy tanításának, amit a szükséges képzettséggel rendelkező pedagógus végez. A tantárgy jelentőségét növeli, hogy a koordinációs képességek fejlesztésének szenzitív szakaszai nagyrészt erre az életkorra tehetőek. A tanulók természetes igényéből fakadó mozgásszükségletet úgy kell kielégíteni, hogy a mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése mellett kiemelt szerepet kapjon a motoros képességek fejlesztése. A testnevelés meghatározó szerepet játszik a tanulók szokásrendjének, életvitelének kialakításában. Ebben a korban alapozható meg a mozgás és a mozgástanulás iránti pozitív attitűd, amely jelentősen hozzájárul

az élethosszig tartó, egészségtudatos, tevékeny, harmonikus életvitel megvalósításához. Így válhat az egyén később a társadalom aktív tagjává. Az egészségfejlesztés területén a rendszeres higiéniai alapok megismerése, elsajátításának igénye az egész nevelési-oktatási szakaszt végigkíséri. A szabadterén, a természetközeli helyszíneken végzett rendszeres testmozgás szükségességének tudatosítása a környezet megismerésén keresztül járul hozzá a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez mint nevelési célhoz.

A testnevelés kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű tanulást. A gyors mozgástanulásnak, valamint a sportági mozgásformák elsajátításának alapfeltétele a természetes mozgások megszilárdulása. Ennek érdekében érvényesülnie kell a fokozatosság elvének. Az alapkészségek egyszerű végrehajtását gyakorolva jutunk el az összetettebb helyzetekben történő végrehajtásig. A tanulási folyamat során érvényesülnie kell a sikerességnek, az örömteli mozgásos tevékenységnek, amely a játékkal, a játékos mozgástanulással együtt kialakíthatja a testneveléshez, a testmozgáshoz fűződő pozitív érzelmi viszonyulást. A játéktevékenység során is a könnyített szabályoktól haladunk az egyre nehezedő szabályok alkalmazása felé.

Az általános iskola alsó tagozatán elsősorban a játékos cselekvéstanulást helyezük előtérbe. A differenciálás elvét alkalmazva juthatunk el oda, hogy minden tanuló a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére jusson. Fontos, hogy a gyerekeket a követelmények erőikifejtésre készítsék, de ez ne vezessen kudarchoz, ne váljon kilátástalanná, és ne okozzon hátrányos megkülönböztetést. Ugyanakkor a tanulókat hozzá kell segíteni ahhoz, hogy toleránssá váljanak a társaik gyengébb teljesítménye, esetleg testi és más fogyatékosága iránt.

Célok:

A testnevelés célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között a külön témakörként tárgyalt és önálló fejlesztési területként megjelölt tánc is.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközzel a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjen, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtsen a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és -megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékoság szerepe kisgyermekkoról az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportág-specifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

Feladatok:

A fentiekén kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, az állóképesség, az ügyesség, a gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, a mozgástanulási, a mozgásszabályozó, a mozgásalkalmazkodó, az egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraté, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképeség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömeinek felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, a dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a Nat és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhe értelmi fogyatékos gyermekek ismeretsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaeorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerőpiaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megővésére, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek

transzferhatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti órakeret	5	5	5	5
Éves órakeret	180	180	180	180
Ebből kötött	162	162	162	16
Szabadon tervezhető órakeret	18	18	18	18

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Motoros képesség fejlesztés-edzetség, fittség.	44	44	44	44
2. Motoros készségfejlesztés-mozgástanulás.	40	40	40	40
3. Játék.	40	40	40	40
4. Versenyzés.	20	20	20	20
5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés.	12	12	12	12
6. Tánc	6	6	6	6
Szabadon tervezhető órakeret:	18	18	18	18

1–2. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekeknek ép kortársaikhoz hasonlóan lételeme a mozgás. A mozgásos játékformák során bővülnek önmagukról és szűkebb-tágabb környezetükről szerzett tapasztalataik, ismereteik, fejlődnek kognitív és prekognitív képességeik.

Az iskolás létforma első két évében a testnevelés tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömeinek felfedeztetése, az egészséges életmódra nevelés és az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása.

Az enyhe értelmi fogyatékos kisgyermek számára a testnevelés tantárgy számos lehetőséget kínál a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciók fejlesztésére.

A gyógypedagógia eszköztárán, valamint az esetleges terápiás szükségleteken és lehetőségeken túl meghatározó az egyéni különbségekhez alkalmazkodó időmennyiség, a játékoság biztosítása, valamint a gyermeki kíváncsiság fenntartása/felkeltése.

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	<p>A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül).</p> <p>A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal.</p> <p>Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása.</p> <p>Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.</p> <p>Egészséges testi fejlődés támogatása.</p> <p>Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése.</p> <p>Motorikus képességek fejlesztése.</p> <p>Mozgásigény felkeltése és fenntartása.</p> <p>A motoros képességek fejlesztése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömeinek átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>1.1. Gimnasztika</p> <p>1.2. Torna</p>	<p>Alapállás, terpeszállás, kartartások, karkörzés.</p> <p>Törzshajlítások előre-hátra.</p> <p>Szökdelések.</p> <p>Egyszerű kéziszer-gyakorlatok.</p> <p>Bordásfal-gyakorlatok.</p> <p>Lábgyakorlatok.</p> <p>Fej-, nyak-, váll-, törzsgyakorlatok.</p> <p>Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés.</p> <p>Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban.</p>	

Fogalmak	Szökdelés, páros láb, jobb-bal, váltott láb, terpeszállás, harántterpesz, fej, törzs, ujj, kéz, kar, karhajlítás, nyújtás, körzés, kéziszer, labda, szalag, tornabot, bordásfal, hátsó és mellső függés, döntés, fordítás, előre, oldalt.
-----------------	---

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A testvázlat tudatosítása, lateralitás, szerialitás, vizuomotoros koordináció, egyensúlyérzékelés és észlelés fejlesztése.</p> <p>A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése.</p> <p>Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése.</p> <p>A közismereti tantárgyak tanulásának habilitációs megsegítése az észlelés, kinezetikus érzékelés, figyelem, emlékezet és térérzékelési képességek fejlesztésével.</p> <p>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák kialakítása, megerősítése.</p> <p>Testtérkép, lateralitás, szerialitás tudatosítása.</p> <p>Szenzoros integráció fejlesztése.</p> <p>Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban.</p> <p>A vízbiztonság megalapozásának előkészítése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás egyensúlyának megtartása kijelölt nyomvonalon; mozgás sebességének és irányának érzékelése; testrészek, testhelyzetek ismerete; saját test elfogadása.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>2.1. Testséma tudatosítását szolgáló játékok</i>	<p>Testhelyzet tudatos változtatása: állások, ülések, fekvés hanyatt, háton, oldalt bemutatással és utánzással.</p> <p>Testrészek megkülönböztetése taktilis ingerlésre, testtájak megmutatása érintéssel.</p> <p>Egyszerű játéktárgyak felismerése tapintás útján.</p> <p>Célzott stimulációk játékok és labda adogatásával.</p> <p>Az egyensúly-érzékelés és -észlelés fejlesztése járással, forgással, gurulással, súlypont áthelyezésével.</p>	
<i>2.2. Atlétikai elemek</i>	<p>Rövid távú futás és járás, hirtelen megállás, szóbeli instrukciók és bemutatás alapján.</p> <p>Mozgás sebesség, irány érzékelése lengetés, hintázás, gurulás alkalmával.</p> <p>Futás: lassú, kötetlen; hosszú egyenletes; változó iramú.</p>	

	<p>Futóiskola: sarokemelés, térdemelés, kanyarodás, alakzatok. Kötetlen futások. Rövid, gyors futások. Akadályfutások (a gyermekekhez adaptált akadályokkal). Állórajt. Szökdelés egy és páros lábbal; helyben és haladva. Szökdelés akadály felett (a gyermekekhez adaptált akadályokkal).</p>
<p>2.3. <i>Torna</i> A talajtorna és az atlétika alapmozgásai</p>	<p>Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok. Támaszok tornaszámoly alkalmazásával. Guruló átfordulás. Alacsony tornaszekrényre felugrás, leugrás – átugrás (5 ütemben: támasz, feltérdelés, felguggolás, felállás, leugrás). Tornapadon járás, fordulatok. Függés bordásfalon, gyűrűn, lengés gyűrűn. Gyertya kartámasszal. Testsúly megtartása támaszban karhajlítással. Négykézláb járás. Mellső és hátsó helyzetben kúszás, csúszás. Guruló átfordulás előre-hátra – egyedi megsegítéssel. Tarkóállás segítséggel. Függeszekedés bordásfalon és kötélen. Gyűrűn hintázás. Egyensúly gyakorlatok. Járas lábujjon, talpélen, gördülő sarkon. Utánlépés, fordulatok, sarokemelés, térdemelés. Kötélugrás. Helyből és rövid rohammal távolugrás. Dobás, csúsztatás, gurítás, rúgás megkísérlése – labdával és babzsákkal – célba, irányba és távolba.</p>
<p>2.4. <i>Ismerkedés az úszás alapjaival</i></p>	<p>Vízi játékok, fújó gyakorlatok vízben, siklás segítséggel.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, labda, kocka, baba, séta, forgás, sebesség, gurulás, lengetés, medence, siklás, buborék.</p>

Témakör	3. Játék	Javasolt óraszám: 80 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása.</p>	

	<p>Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása.</p> <p>Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés.</p> <p>Együttműködés, kooperáció elősegítése.</p> <p>Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése.</p> <p>Versenyszellem kialakítása és fenntartása.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”-mozgás koordináció; téri orientáció; kudarcátűrés; győzelem sportszerű megélése.</p>
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p>3.1. <i>Futó és fogójátékok</i> – fogócska, macska és egerek stb. Páros fogó – Hátsó pár előre fuss! stb. Átfutó játékok – Gyertek haza, ludaim! Adj király katonát! stb.</p> <p>3.2. <i>Énekes és mondókás körjátékok</i> – népi gyermekjátékok</p> <p>3.3. <i>Sor- és váltóversenyek</i> Sor- és váltóversenyek sporteszközök (labdák) beépítésével</p> <p>3.4. <i>Labdajátékok, versenyek</i> A játékok során fokozatosan nehezített szabályokkal történik a játékvezetés, a tanulók haladásának függvényében. Játékok a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal: gumilabda, kislabda, gyógylabdák, kosárlabda, futball-labda</p>	<p>Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és/vagy szer nélkül.</p> <p>Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója.</p> <p>Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója</p> <p>Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója.</p> <p>Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója.</p> <p>Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása.</p> <p>Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben.</p> <p>Személyes és társas folyamatok megélése.</p> <p>A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata.</p> <p>Játékos ismerkedés a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal.</p> <p>Gurítások, dobások célba, irányba, feldobás, elkapás két kézzel, ölelő fogással.</p> <p>Labdaiskola falnál.</p> <p>Labda adogatása körben, zene ritmusára.</p> <p>Kétkezes alsó és kétkezes felső labdafogás.</p> <p>Egykezes felső dobás gyakorlása falnál.</p> <p>Páros labdázás.</p> <p>Érkező labda megfogása és továbbadása társnak.</p> <p>Labdaátvétel.</p> <p>Labdavezetés.</p> <p>Adogató és kidobó csoportjátékok, versenyek (kidobó, Jancsi a körben, labdacica gurítással stb.).</p>
Fogalmak	<p>Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, labda (gumi-, tenisz-, pingpong-, kosár-, röp-, kézi-, gyógy-, futball-), gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás.</p>

Témakör	4. Versenyzés	Javasolt óraszám: 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> mozgáskoordináció; társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd” mozgás koordináció; téri orientáció; kudarcűrítés; győzelem; portszerű megélése; egészséges versenyszellem; döntésképeség; reagáló képesség.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p><i>4.1. Futó és ugróversenyek</i> Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny</p> <p><i>4.2. Labdás versenyek</i> Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobó játék Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny</p>	<p>Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor-és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése.</p>	
Fogalmak	<p>Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, a játékok, sportágak neve, labdák neve, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség.</p>	

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése.</p>	

	<p>A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással.</p> <p>A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképeség; gyors reagálás; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.</p>
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p><i>5.1. Testi-lelki higiéné</i> Relaxációs gyakorlatok Testi-lelki higiéné Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése Az úszás elemei</p>	<p>Játékos relaxációs gyakorlatok végzése. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlatának javítása. Lehetőség szerint az úszás elemeinek elsajátítása.</p>
<p><i>5.2. Természetben űzhető sportok</i> Valamennyi évszakban, lehetőség szerint a sportfoglalkozások 30%-át töltsék szabadban a tanulók. A tornagyakorlatok kivételével valamennyi tematikai egységben szereplő feladatok a szabadban is elvégezhetőek. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély</p>	<p>Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása. Az időjárástól és a lehetőségektől függően futkározás a hóban, hógolyózás, csúszkálás, szánkózás, hóemberépítés.</p>
<p><i>5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció</i> (Konzultációk, tudástranszferek az illetékes szakemberek között: ortopéd szakorvos, gyógytestnevelő, gyógytornász, konduktor, szomatopedagógus. Lehetőség szerint törekvés a tanterv szerinti foglalkozásokhoz való visszatéréshez.)</p>	<p>A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.</p>
Fogalmak	<p>Pihenés, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, egészséges és nem egészséges étel, káros anyag, szabad tér, szabad levegő, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás.</p>

Témakör	6. Tánc	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A mozgásnyelv megalapozása. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás javítása. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. Muzikalitás fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.</p>	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p>6.1. <i>Mozgás-narráció</i> Mozgásos dramatikus játékok Kézzjátékok</p> <p>6.2. <i>Tematikus mozgások</i></p> <p>6.3. <i>Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei</i></p>	<p>Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal. Közös cselekvés tanári narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok.</p>	
Fogalmak	Térirány, állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, gyermekdal, népdal, hegedű, citera.	
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – az alapvető biztonsági szabályok betartására, – testrészei megnevezésére, – testhelyzetének és a testhelyzet változásainak érzékelésére, – szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-, törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel), – a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására, – a tanult játékok nevének felismerésére, – empirikus szinten felismerni a labda mozgásának sajátosságait, 	

- az alapvető higiénés követelmények betartására,
- a mozgás és játék élvezetére.

3–4. évfolyam

A 3–4. évfolyamon a testnevelés tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömeinek megélése, az egészséges életmódra nevelés. Az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, a kondicionális és a koordinációs képességek fejlesztése az ismeretek koncentrikus bővítésével együtt történik.

Fokozott figyelmet kell fordítani az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciójára. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása a feladat.

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Javasolt óraszám: 70 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A motoros képességek fejlesztése. A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és szabályozás képessége.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p><i>Torna</i></p>	<p>Egyszerű fej-, nyak-, váll-, törzs-, kar-, lábgyakorlatok ütemes végzése 2 és 4 ütemben. Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban; Hajlított tartások: csípőhöz, mellkashoz, vállhoz, térdhez. Fogásmódok: alsó-és felsőfogás, madárfogás. Állások: alap, terpesz, oldalt és haránt. Mellső fekvőtámasz.</p>	

	<p>Egyszerű társas és kéziszer- (labda, kötél) gyakorlatok</p> <p>Szergyakorlatok: pad, zsámoly, bordásfal.</p> <p>Bordásfalgyakorlatok.</p> <p>Mozgásos alapformák: térdelés, ülés, fekvés, emelés, leengedés, hajlítás, körzések, szökdelések, ugrások, rugózások, összetett törzsmozgások.</p> <p>Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok.</p>
Fogalmak	<p>Alsó, felső, magas, mély, ütem, fekvőtámasz, nyújtott ülés, törzsemelés és -döntés, bokafogás, hintázás (bölcső), malomkörzés, tölcserkörzés, ugrókötel, súlyzó, tornabot, buzogány, tornapad, zsámoly.</p>

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Hely- és helyzetváltoztató mozgásformák kialakítása.</p> <p>A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése.</p> <p>Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése.</p> <p>Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban.</p> <p>Vízi biztonság megteremtése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> pontos reakciók szóbeli instrukciókra; döntésképeség; szociális képességek; testhelyzet-érzékelési képesség.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>2.1. Szenzomotoros koordináció</i>	Szem-kéz koordinációs játékok, versenyfeladatok – pl. szappanbuborék elkapása.	
<i>2.2. Rendgyakorlatok</i>	<p>Térköz, távköz, takarás, igazodás tartása, testfordulatok adott irányokba.</p> <p>Nyitódás, felzárkózás.</p> <p>Testfordulatok helyben, ugrással.</p> <p>Menetelés ütem-, lépés- és távköztartással, tempóváltásokkal; a lépésváltás megkísérlése.</p> <p>Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.</p>	
<i>2.3. Torna</i>	<p>Támaszgyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen.</p> <p>Guruló átfordulás előre-hátra.</p> <p>Gyűrűn és bordásfalon függő gyakorlatok.</p> <p>Egyensúly-gyakorlatok.</p>	
<i>2.4. Atlétika</i>	Futásfajták gyakorlása.	

<p>Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal</p> <p>Kötélugrás különféle fajtái</p> <p>Magasugrás és távolugrás elemei</p> <p>Kislabdahajítás</p> <p>Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai</p>	<p>Kötélugrás különféle fajtáinak gyakorlása.</p> <p>Magasugrás és távolugrás elemeinek gyakorlása.</p> <p>Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel.</p> <p>Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatása különféle módokon.</p>
2.5. Úszás	Légzőgyakorlatok, siklás, lebegés, vízbe ugrás, merülés – felügyelettel.
Fogalmak	Vonal, oszlop, menetelés, lépésváltás, térköz, távköz, tenyér, oldalsó középtartás, fejjállás, kézállás, híd, függés, tigrisbukfenc, tarkóállás, szekrényugrás, futó- és ugróiskola, váltófutás, hajítás, keresztlépés, dobantás, belégzés-kilégzés, uszoda, medence, higiéné, zuhany, strand.

Témakör	3. Játék	Javasolt óraszám: 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása.</p> <p>Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása/fenntartása.</p> <p>Csapatszellemre, sportszerűsége nevelés.</p> <p>Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása.</p> <p>Együttműködés, kooperáció elősegítése.</p> <p>Siker és kudarc elviselésének képessége.</p> <p>Versenyszellem kialakítása és fenntartása.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>3.1. Labdás játékok</p> <p>Dobó és elfogó játékok</p> <p>Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben</p> <p>Átadások helyben és mozgás közben</p>	<p>Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és /vagy szer nélkül.</p> <p>Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója.</p> <p>Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója.</p> <p>Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója.</p> <p>Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója.</p>	

<p>Célba rúgó és célba dobó játékok Zsinórlabda és labdarúgás elemei</p> <p>3.2. <i>Futáson alapuló játékok</i> Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel Sor- és váltóversenyek</p> <p>3.3. <i>Népi gyermekjátékok</i></p> <p>3.4. <i>Küzdősportok elemei</i></p>	<p>Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Játékok neve, szabály, védekezés, támadás, védő, támadó, cselezés, célba dobás, labdavezetés, kikerülés, átvétel.</p>

Témakör	4. Versenyzés	Javasolt óraszám: 60 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése; egészséges versenyszellem; szociális kompetenciák; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p>4.1. Futó, ugró és akadályversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny</p> <p>4.2. Labdás versenyek Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobójáték Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny</p>	<p>Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályinak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése. A sportoló mint példakép elfogadása.</p>	

<p>4.3. A sportági versenyek alapjai A versenyfeladatok, labda és labda nélküli sportági versenyek egyre nehezebb formái, közelítve a valódi sportági versenyekhez.</p>		
<p>Fogalmak</p>	<p>Páros fogó, sorverseny, váltóverseny, sportág, labda, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség, kidobós, zsinórlabda, kosárlabda, futball, kötélugró verseny.</p>	
<p>Témakör</p>	<p>5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p>	<p>Javasolt óraszám: 40 óra</p>
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének felismertetése. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; döntésképeség; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, óvása a gyermekek szintjén.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p><i>5.1. Testi-lelki egészség</i> Relaxációs gyakorlatok Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat. Pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése</p>	<p>Játékos relaxációs gyakorlatok végzésére való képesség kialakítása. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlása.</p>	
<p><i>5.2. Természetben üzhető sportok</i> Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi</p>	<p>Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen.</p>	

<p>Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem Kocogás Kerékpározás, görkorcsolyázás</p>	
<p>5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció</p>	<p>A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok, a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint. A tantervben foglalt, nem ellenjavalt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Higiéné, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, tápláló étel, hizláló étel, egészségre káros anyag, szabad tér, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás, káros napsugárzás, kullancs.</p>

<p>Témakör</p>	<p>6. Tánc</p>	<p>Javasolt óraszám: 40 óra</p>
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítása a tér tárgyaival, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanág érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás fejlesztése. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Érzelmek elemi szintű kifejezésének képessége, gesztusokkal, mozdulatokkal. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.</p>	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p>6.1. <i>Mozgás-narráció</i> Mozgásos dramatikus játékok</p> <p>6.2. <i>Tematikus mozgások</i></p> <p>6.3. <i>Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei</i> Fiú és lány szerepek a táncban</p>	<p>Kézdjátékok. Közös cselekvés tanári narrációra. Közös cselekvés tanulói narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Érzelmek kifejezése nagymozgásokkal, tánclépésekkel. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok. Metrum, tempó, ritmus érzékelése.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Térirány, hanyattfekvés, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem, orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, csárdás, rida, gyermekdal, népdal, hegedű, citera, forgás, utánlépés, keresztlépés.</p>

<p>Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket, – vezényszóra egyszerű mozgás (sor) végrehajtására, – tartáshelyzetek felvételére, – irány, ütem tartására, – labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére, – a játékszabályok betartására, – aktív részvételre a közös játékokban, – a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására, – teste és ruházata tisztán tartására, – a minőségi ételek felismerésére, – egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére, – egyszerű tánc lépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, – gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.
--	---

TANTÁRGYAK ÉS TANANYAGTARTALOM

FELSŐ TAGOZAT

Magyar nyelv és irodalom

Célok:

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátítása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése, a jövővel tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben, az élethosszig tartó tanulás során használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése. A kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése.

Feladatok:

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához felső tagozatban a tantárgy az irodalmi élmény nyújtása mellett az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének legfontosabb eszköze. Alapvető feladata, hogy a tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával képessé váljanak a társadalmi kommunikációra, az önkifejezésre.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához. Az eszközszintű olvasás elsajátítása, az önkifejező írás megszerettetése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárának megismertetése, használatának megerősítése szintén a tantárgy tanításának célja és feladata.

A tantárgy feladatai közé tartozik a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analízis-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika és a szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése, különféle élethelyzetekben az aktív és passzív szókincs-gazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is. Mindezek során megvalósul az önkorrekciós képesség fejlesztése, a hibakeresés, -javítás, a helyesírási problémahelyzetek felismertetése.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyban az ismeretek és a fejlesztési követelmények felhasználásánál, továbbá az irodalmi művek feldolgozásánál ajánlott figyelembe venni a tanulókörösség összetételét, az írás, olvasás technikájának elsajátításában megjelenő egyéni különbségeket, a kommunikációs készség eltérő sajátosságait.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók vonatkozásában az ismeretszerzési folyamatban a saját olvasási élmény, a hallás utáni szövegértés differenciált alkalmazása is lehetséges. Az irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése, a táblázatban megjelenő közműveltségi tartalmak a Nemzeti alaptanterv alapján kerültek meghatározásra, figyelembe véve a kerettantervvel megcélzott tanulókat. Elsajátításuk, az adott művekkel való ismerkedés tanári segítséggel, részletek feldolgozásával is megvalósítható.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	5	5	5	5
Éves órakeret	180	180	180	180
Ebből kötött	162	162	162	162
Szabadon tervezhető órakeret	18	18	18	18

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	22	22	22	22
2. Olvasás és írott szöveg megértése	35	35	35	35
2. Írás, szövegalkotás	35	35	35	35
3. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	40	40	40	40
4. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	30	30	30	30
Szabadon tervezhető órakeret	18	18	18	18

5–6. évfolyam

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukciónak fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Javasolt óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reproduktív beszéd képességének fejlesztése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>Beszédtechnika:</p> <p>a) a helyes beszédlejtés b) megfelelő beszédhang, hanglejtés c) pontos artikuláció d) ritmus, tempó e) időtartam f) hangsúly, hangerő g) szünet h) a kommunikáció céljának megfelelő beszéd.</p> <p>Metakommunikáció:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mimika, – testtartás, – távolságtartás – tekintet. <p>Beszéd(meg)értés:</p> <p>a) szavak b) mondatok c) szöveg szintjén.</p>	<p>A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése.</p> <p>A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése.</p> <p>Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása.</p> <p>A reproduktív beszéd gyakorlása, memoriterek tanulása.</p> <p>Tanult szövegek kifejező tolmácsolása.</p> <p>Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása.</p> <p>Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analízis-szintetizálás, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások.</p>	

<p>Beszédkésztség.</p> <p>Kommunikációs helyzet:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kapcsolatfelvétel, – kapcsolattartás, – vélemény- és szándéknyilvánítás, – vita, – kérés, – kérdés. 	<p>Vers- és prózamondás.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom.</p>	
<p>Témakör</p>	<p>2. Olvasás és az írott szöveg megértése</p>	<p>Javasolt óraszám: 15 óra</p>

<p>A témakör nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegemlékezet. Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.</p>
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás. Kreatív szövegalkotás. Tanulást segítő eljárások. Szövegfeldolgozás. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei.</p>	<p>Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése. Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv mint információforrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése.</p>

	<p>Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése.</p> <p>Érdeklődésének megfelelő könyv választása.</p> <p>Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.</p>
Fogalmak	<p>Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás.</p> <p>Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.</p>

Témakör	3. Írás, szövegalkotás	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i></p> <p>Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, írásképek rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókinccs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.</p>	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p>Reproduktív írás</p> <p>Félig produktív írás</p> <p>A szöveg nyelvi jellegzetességei</p> <p>Szövegalkotás, szöveg-átalakítás</p> <p>Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás).</p> <p>Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bevezetés – tárgyalás – befejezés. <p>Cím szerepe.</p> <p>Hír (hirdetés).</p> <p>Leírás irodalmi és ismeretterjesztő szövegekben.</p> <p>Jellemzés tipikus jegyei.</p> <p>Jellemzés szerkezete.</p> <p>Meghívó, e-mail, sms, csetelés, blog.</p>		<p>Néhány mondatos szöveg önálló alkotása.</p> <p>Emlékezetből való írás.</p> <p>Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása.</p> <p>Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel.</p> <p>Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása.</p> <p>Feladatlapok, táblázatok kitöltése, postai űrlapok kitöltése; vázlatkészítés tanulása.</p> <p>Hangutánzó, hangulatfestő szavak, szólások, közmondások, idézetek beépítése a mondatokba, a szövegbe, stílushatásuk megfigyelése.</p>

	<p>Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a szöveg mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele.</p> <p>A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása.</p> <p>Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése.</p> <p>Szöveg átalakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bővítéssel: díszítő jelzők használata, – szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés. <p>Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban.</p> <p>Címalkotás.</p> <p>Meghívó, hír, hirdetés gyűjtése, megfigyelése, készítése.</p> <p>Leírás készítése, átalakítása bővítéssel, szűkítéssel.</p> <p>Olvasottakról vázlat készítése.</p> <p>Jellemzésből leírás, elbeszélés megfogalmazása, rögzítése.</p>
Fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, jellemzés.

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Javasolt óraszám: 120 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás: betűrend.</p>	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p>BETŰK: Magánhangzók, mássalhangzók. Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedésének szabálya. A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben, írásban (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés).</p> <p>SZÓELEMÉK, SZAVAK: Szófajok:</p>	<p>Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás. Betűrend készítése, lexikon használata. Elválasztás szabályainak alkalmazása. Szavak csoportosítása szófajuk, jelentéstartalmuk alapján. Gyűjtés, csoportosítás. Szavak átalakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – képzéssel – jelezéssel – ragozással. <p>Szószerkezet alkotása, átalakítása.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – főnév – melléknév – számnév – névmás – ige. <p>Jelző szerepe a szövegben.</p> <p>SZÓSZERKEZETEK:</p> <ul style="list-style-type: none"> – alárendelő szó szerkezet – mellérendelő szó szerkezet. <p>MONDATOK</p> <p>Mondatok átalakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tőmondat alkotása – bővített mondat. <p>Mondatalkotás.</p> <p>Szófajok, szavak mondatbeli funkciója.</p> <p>SZÖVEG</p> <p>Szövegalkotás.</p>	<p>Szó szerkezetek keresése, gyűjtése irodalmi szövegből.</p> <p>A szó szerkezetek felismerése a mondatokban, azok ki/beemelése a mondatokból/mondatokba.</p> <p>Mondat tagolása, tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása.</p> <p>Helyes szórend meghatározása.</p> <p>Helyes hangsúly gyakorlása.</p> <p>Számbeli egyeztetés gyakorlása, ellenőrzése, javítása.</p> <p>Szövegalkotás megadott szempontok alapján. Tanári útmutatás alapján szövegalkotás, kiegészítés, módosítás. Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, szókincs, szófaj, helyesírási szabály.</p>

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Javasolt óraszám: 120 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>MŰNEMEK: LÍRA, EPIKA, DRÁMA</p> <p>MŰNEM: LÍRA, MŰFAJ: DAL</p> <p>Feldolgozásra ajánlott művek:</p> <p>Petőfi Sándor:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Füstbe ment terv – Reszket a bokor mert... <p>MŰNEMEK: EPIKA</p> <p>MŰFAJ: MESE, MŰMESE</p>		<p>Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése.</p> <p>Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése.</p> <p>Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése.</p> <p>Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése.</p>

<p>Feldolgozásra ajánlott művek: Az égig érő fa (magyar népmese) Tündérszép Ilona és Árgyélus (magyar népmese) Attila földje (magyar népmese) Válogatás a magyar népmeseegyűjteményből.</p> <p>NÉPBALLADA Feldolgozásra ajánlott művek: <i>Kőműves Kelemen</i>;</p> <p>LEGENDA: Feldolgozásra ajánlott mű: Arany János: Rege a csodaszarvasról.</p> <p>MONDA: Feldolgozásra ajánlott művek: Lehel kürtje Mátyás-mondák</p> <p>BIBLIAI TÖRTÉNETEK: Feldolgozásra ajánlott történetek: A világ teremtése Az édenkerti történet Noé és a bárka Jézus születése, A betlehemi királyok</p> <p>ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: Fazekas Mihály: Lúdas Matyi <i>Petőfi Sándor</i>: János vitéz</p> <p><i>ELBESZÉLÉS:</i> Feldolgozásra ajánlott művek: Jókai Mór: <i>A nagyenyedi két fűzfa</i></p> <p>REGÉNY: Feldolgozásra ajánlott művek: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk. Gárdonyi Géza: Egri csillagok</p> <p>DRÁMA: A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése.</p>	<p>Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése.</p> <p>A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összecsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése. Összehasonlítás.</p> <p>A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése.</p> <p>Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása.</p> <p>A költői jelzők és költői képek felismerése. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása.</p> <p>A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása.</p> <p>A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz.</p> <p>Egy-egy szöveg(-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás). Színházlátogatás (dráma).</p>
---	---

Fogalmak	Líra, epika, dráma, dal, népdal, ballada, népballada, mese, népmese, legenda, monda, vers, próza, elbeszélés, elbeszélő költemény, regény, rím, memoriter.
-----------------	--

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló társalgásban részt tud venni. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni. Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja. Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján. Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján). Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján. Tudja az írást kommunikációs célokra használni. Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja. Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva. A kijelölt memoriterek szöveghűen, megfelelő hangsúllyal elmondja. Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja. Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni. Líra, epika, dráma fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.</p>
---	--

7–8. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a jövőbeni tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, a kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése, valamint a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.

A hatékony, önálló tanulás technikái az egyéni képességekhez és tanulási stílushoz igazodva alakulhatnak ki, felkészítve a tanulót az élethosszig tartó tanulásra.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a tanulás tanítása úgy és azért jelenik meg, hogy az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el tudjuk érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését, az egész életen át tartó tanulás elemeinek megismertetését, gyakoroltatását.

A segítségkérés, segítségnyújtás különböző formáinak megismertetése irodalmi, ismeretterjesztő művekből gyűjtött példákkal történik, a társadalmi beilleszkedés segítésének érdekében.

Témakör	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Javasolt óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Improvizációs képesség fejlesztése. Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Vers- és prózamondás. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Mondatfonetikai eszközök.		Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is. A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése. Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával. Memoriterek tanulása. Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével. Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására. Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása. Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.
Fogalmak	Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.	

Témakör	2. Olvasás és az írott szöveg megértése	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés.		A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása.

<p>Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, napló, útirajz, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.</p>	<p>A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás. Aktív és passzív szókinccs gyarapítása. Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Vélemény megfogalmazása. Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szöveghű felidézése. Vázlatírás, lényegkiemelés, összefoglalás, tanári irányítással jegyzetkészítés.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.</p>

Témakör	3. Írás, szövegalkotás		Javasolt óraszám: 15 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.</p>		
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p>Helyesírás: magánhangzók illeszkedése, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kivetés, összetett szavak, írásmódosulás, elválasztás, rövidítések kétféle írása, írásjelek használata stb.</p> <p>A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél.</p>		<p>Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata. Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése. Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során. A szövegszerkezet elemzése, stílushibák javítása, a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szöveg alkotása a mindennapi élet magán- és társas</p>	

	műfajaiban: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél. Szövegalkotások javítása.
Fogalmak	Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód.

Témakör	4. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	Javasolt óraszám: 120 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Serialitás. Intermodalitás.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p>SZAVAK: Szófajok. Szóalkotás: képzéssel, jelezéssel, ragozással, azonos toldalék, más-más szótó, egy szótó, más-más toldalék. A szókincs rétegződésének fogalma, csoportosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – irodalmi változat, – köznyelvi változat, – népnyelvi változat (tájszók, nyelvjárások), – csoportnyelvek (szaknyelv, hobbinyelv, diáknyelv, argónyelv). <p>Szószerkezet alkotása. Mondatalkotás</p> <ul style="list-style-type: none"> – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – átalakítás a szerkezet alapján – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően. <p>Levél jellemző jegyei. A levél formai, helyesírási követelményei.</p>	<p>Szavak csoportosítása, átalakítása. Mozaikszavak keletkezése, értelmezése. Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel (többszörös bővítéssel is), szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával. Szószerkezetek összeillesztésével mondatalkotás. Gyűjtés, válogatás, átalakítás. Gyakorlás, ellenőrzés, javítás. Mondatalkotás. Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), idézet szempontjából. Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, helyettesítéssel, a részek cseréjével. Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása. Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. Lehetséges szórend meghatározása. Vázlatkészítés. Levél, válaszlevél készítése. Olvasottakról vázlat készítése. Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a</p>

	<p>metaforikus értelem) összefüggéseinek vizsgálata.</p> <p>Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés), a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szövegek a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban (önéletrajz, meghatalmazás, elismervény, könyv- és műsorajánlás, irodalmi, zenei, színházi és filmélményekről, közösségi rendezvényről beszámoló, interjú készítése, beszámolás ismeretanyagokból).</p> <p>Szűkítéssel, bővítéssel a hangulat, a stílus megváltoztatása, a szerkezet (a bevezetés/előzmény, a befejezés) megváltoztatása.</p>
Fogalmak	Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, téma, témaválasztás, beszámoló..

Témakör	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Javasolt óraszám: 120 óra
Előzetes tudás	Műfaji jellemzők ismerete, tájékozódás közöttük.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése. Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése. Önálló feldolgozás fejlesztése. Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.</p>	
	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
	<p>A RENESZÁNSZ IRODALMA</p> <p>Janus Pannonius: Pannónia dicsérete (epigramma)</p> <p>Balassi Bálint</p> <p>Ajánlott mű: Egy katonaének</p> <p>A BAROKK IRODALOM</p> <p>Feldolgozásra ajánlott művek:</p> <p>Bujdosóénekek</p>	<p>A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése.</p> <p>Összecsengő sorok jelölése.</p> <p>Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése.</p> <p>A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása.</p>

<p>Mikes Kelemen: 112. levél</p> <p>A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA</p> <p>Ajánlott művek:</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: A reményhez (elégia)</p> <p>A XIX. SZÁZAD IRODALMA</p> <p>Kölcsey Ferenc: Himnusz; Huszt (epigramma)</p> <p>Vörösmarty Mihály: Szózat</p> <p>Petőfi Sándor:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az Alföld, (tájlíra) – Nemzeti dal (dal) – Egy gondolat bánt engemet (óda) <p>Arany János</p> <ul style="list-style-type: none"> – Családi kör (életkép) – A walesi bárdok (ballada) – Toldi (elbeszélő költemény) <p>Ajánlott művek:</p> <p>Petőfi Sándor: Szeptember végén</p> <p>Arany János: A fülemile (elbeszélő költemény)</p> <p>Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (részlet) vagy</p> <p>Mikszáth Kálmán: A néhai bárány; A két koldusdiák (részletek)</p> <p>A XX. SZÁZAD IRODALMA – KORTÁRS IRODALOM</p> <p>Ady Endre:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Föl – földobott kő</i> <p>József Attila: Rejtelmek</p> <p>Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek)</p> <p>Radnóti Miklós: Nem tudhatom</p> <p>Móricz Zsigmond</p> <p>Ajánlott művek: Hét krajcár (novella); Légy jó mindhalálig</p> <p>Örkény István</p> <p>Ajánlott művek: Az autóvezető</p> <p>Juhász Gyula</p> <p>Ajánlott művek: Anna örök; Milyen volt...</p> <p>Tóth Árpád</p> <p>Ajánlott művek: Esti sugárkoszorú</p> <p>Weöres Sándor</p> <p>Ajánlott művek: Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék</p> <p>Egy-egy választott mű</p>	<p>Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése.</p> <p>Dramatizálás, felolvasás.</p> <p>Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása.</p> <p>Memoriterek megtanulása.</p>
--	--

<p>Csukás István, Mándy Iván, Szabó Magda, Tamási Áron írásaiból.</p> <p>További ajánlott művek: Ady Endre: Őrizem a szemed József Attila: Kertész leszek Radnóti Miklós: Nem tudhatom Örkény István: Egypercesek</p> <p>Kortárs irodalom: Két-három szépprózai és öt magyar lírai alkotás (lakóhelyi sajátosságok figyelembe vétele lehetséges).</p> <p>Világirodalom: Ajánlott művek: Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg (részletek) Daniel Defoe: Robinson Crusoe (részletek)</p> <p>Színmű Megválasztása a lakóhelyi lehetőségekhez igazítható (színházlátogatás)</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színjáték, színmű.</p>

<p>Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, történeti átlátására, összefoglalására. Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni. Verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására. Képes hangulati szempontú szövegelemzésre. Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van. Képes az írást céljainak elérése érdekében használni. A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni. Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is <i>öt-hat mondatban</i> számot ad. Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról.</p>
--	--

	Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.
--	---

Idegen nyelv

Célok:

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóktól nagy erőfeszítést követel, ezért az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait a tanulók valós szükségletei, igényei és egyéni fejlettsége határozza meg.

Az általános iskola felső tagozatán a cél az, hogy az idegen nyelv tanítása járuljon hozzá a más tantárgyaknál megszerzett alapkészségek megerősödéséhez a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a rendszeres ismétlés és gyakorlás megteremtésével. Az új ismeretek elsajátíttatása konkrét tapasztalásra, cselekvésre alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérüléseit, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve történik. A tananyagot a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességekhez kell igazítani.

A tanulókat bevezetve egy idegen nyelv tanulásába, fel kell kelteni az érdeklődésüket, fenntartani a motivációjukat a nyelvtanulás iránt; meg kell alapozni a nyelvtanulásukat, így módon is elősegíteni társadalmi beilleszkedésüket, növelni esélyeiket.

A tantárgyak közötti integráció elérésében nagy szerepe van az idegen nyelv tanításának és tanulásának. Az idegen nyelv tanulása nemcsak további lehetőséget nyújt a tanulónak a más tantárgyakban korábban megszerzett tudás felelevenítésére, gyakorlására, új kapcsolódási pontok kialakítására, hanem újabb nyelvi, kulturális, interkulturális, földrajzi és történelmi ismeretekkel gazdagíthatja a tanulókat, melyeket más tantárgyak tanulása során is felhasználhatnak.

Az idegen nyelv tanulása teret biztosít a csoportos és kooperatív tanulási formák alkalmazásának, egyénre szabott módszerek és az önművelés igénye kialakításának, valamint változatos nevelési lehetőségek kihasználásának, továbbá elősegíti a tanulók önismeretének és önbizalmának fejlesztését az egyéni adottságok és képességek megismerésén keresztül.

A differenciálás a tanítás minden részében megjelenik, s ezáltal tekintettel vagyunk az egyéni sajátosságokra, képességekre. Az értékelés során elsősorban a tanuló egyéni fejlődését, motivációját, a nyelvtanulásra irányuló akaratát kell értékelnünk, s az értékeléssel a további nyelvtanulásukat kell segítenünk.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nyelvtani anyag többségének elsajátítása implicit módon történik, azaz nem magát a nyelvtani szabályt tanítjuk, hanem a nyelvtani szerkezetet használtatjuk szövegkörnyezetben. Az idegen nyelvi kommunikáció során – a nagyszámú ismétlés révén – a tanuló automatikusan elsajátítja, majd alkalmazza a nyelvet vezérlő különböző szintű szabályokat. A nyelvi kompetencia kialakítása érdekében változatos interakciókban folyamatosan fejlesztjük a tanulók hallási észlelését, hallás utáni szövegértését, célzott és tartós figyelmét, elsősorban verbális emlékezetét és beszédképességét. A sikeres

kommunikáció érdekében hosszabb időkeretre, folyamatos ismétlésre, gyakorlásra, játékos keretek között történő, cselekvéshez kötött megvalósításra, egyéni megerősítésre, helyzetgyakorlatokra van szükség.

Az idegen nyelv olvasásának és írásának tanítása enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében csak egyéni fejlettséghez igazodva, a tanulóknál erősödő igény alapján javasolt. Az olvasott szöveg értése és az íráskészség fejlesztése csupán másodlagosan, illetve harmadlagosan támogatja a hallás utáni értést és a beszédüket.

Idegen nyelvi szempontból a 7–8. évfolyam a bevezető, alapozó szakasz, melynek során a tanuló megismerkedik egy idegen nyelv tanulásával, felismeri, hogy anyanyelvén kívül más nyelven is kifejezheti magát; megpróbálja felfedezni és megérteni a nyelvet vezérlő különböző, alapszintű szabályokat, melyeknek segítségével a későbbiekben egyre tudatosabbá teheti nyelvtanulását. Felfedezi a nyelvtanulás és a célnyelvi kultúra fontosságát, mely egyben erősíti magyarságtudatát, hazafias érzéseit, közösséghez tartozását. Az idegen nyelv tanulása során fejlődik erkölcsi érzéke, javul kötelességtudata, együttérzése, empátiája, segítőkészsége, tisztelete mások iránt. Megtapasztalja és megpróbálja megérteni, hogy cselekedeteiért, mondataiért felelősséggel tartozik. A helyzetgyakorlatok során igyekszik betartani a szabályokat, és tiszteli társait.

Feladatok:

A szakasz alapvető feladata, hogy a tanulók más műveltségi területeken megszerzett ismereteire támaszkodva, olyan alapvető nyelvi fordulatokkal ismertesse meg a tanulókat, melyeket a mindennapi élethelyzetükben felismerhetnek és alkalmazhatnak, s amelyek megalapozzák motivációjukat a későbbi (szakiskolai és egész életen át tartó) nyelvtanulásra.

Az idegen nyelv tanulása során fokozatosan fejlődik önismeretük, kifejező és kapcsolatteremtő készségük (vélemény, akarat, érzelm), a személyes tapasztalatok tudatosításán keresztül pedig bővülnek ismereteik, formálódik szemléletmódjuk, a világról alkotott képük.

Az étkezés, ételek, sport témakörök lehetőséget adnak az egészséges életmód tudatosítására, a preventív szemlélet kialakítására, a betegségek megelőzésére.

Már a nyelvtanítás bevezetésekor tudatosítani kell a tanulóknál az idegen nyelv tanulásának jelentőségét a későbbi életükre, pályaválasztásukra, munkavállalási esélyeikre nézve.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-oktatása során nem beszélhetünk a(z) (európai) nyelvi szintek meghatározásáról, mivel az idegen nyelv tanulását az egyéni képességek nagymértékben befolyásolják. Ennek ellenére igyekeznünk kell a lehető legtöbbet elsajátíttatni a tanulókkal, az egyéni lehetőségek függvényében.

Alapvető cél, hogy a tanuló próbálja meg megérteni és használni a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a legelemibb alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése, továbbá a tanuló hallás utáni figyelmének, fonetikai kifejezésének, szándékos figyelmének, verbális emlékezetének, idegen nyelvi gondolkodásának fejlesztése. A cselekvéshez kötött beszédfejlesztés növelheti az idegen nyelvi megnyilvánulások számát, de a magyar nyelvet sem zárhatjuk ki a tanítási órákból. Fontos – egyéni igényeikhez és

képességeikhez mérten – megismertetnünk velük olyan stratégiákat, melyek segíthetik őket a későbbiekben nyelvtudásuk megőrzésében, további fejlesztésében.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek a tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A nyelvtanulás alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

7-8.évfolyam

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám: 72 óra

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	-	-	2	2
Éves órakeret	-	-	72	72
Ebből kötött	-	-	65	65
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	7	7

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Beszédszándékok, beszédértési készség	-	-	16	16
2. Beszédkészség	-	-	16	16
3. Fogalomkörök	-	-	16	16
4. Témakörök, szókincs	-	-	17	17
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	7	7

Témakör	1. Beszédszándékok, beszédértési készség	Javasolt óraszám: 22 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánzással történő nyelvtanítás előnyben részesítésével. A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése. Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. Társas nyelvi magatartás kialakítása. A figyelem terjedelmének növelése. Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése.	
	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek

<p>BESZÉDSZÁNDÉKOK:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Köszönési formák: Hi! Hello. – Napszakok szerinti köszönési formák: Good morning, good day, good afternoon, good evening, good night. – Elközönés: Bye. Goodbye. See you tomorrow. – Bemutatkozás: What's your name? My name is Tom. How old are you? I am 13. – Titulusok: Mr, Mrs, Miss. – Köszönet és sajnálat kifejezése: Thank you. Sorry. – Udvariassági formák: Here you are. Please. Nice to see you. Nice to meet you. – Érdeklődés a másik személy hogyléte felől: How are you? I'm fine, thank you. And you? – Egyszerű kérdések (információkérés). – Egyszerű feleletek (információadás). – Modális jelentés kifejezése: képesség kifejezése: I can jump up high. – Vélemény kérése: Do you like? – Tárgyak, dolgok megnevezése, azonosítása: What's this? This is a.../ It's a... – Dicséret: That's great! Well done. – Jókívánságok: Merry Christmas! Happy Birthday! Happy Easter! Happy Halloween! – A telefonálás konvenciói. 	<p>BESZÉDÉRTÉS</p> <ul style="list-style-type: none"> – A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása. – Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása. – Nyitott párbeszéd (kérdés-felelet). – Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok ismétlése. – Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. – Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok. – Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. – Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez. – Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések, udvariassági formák alkalmazása). – A különböző köszönési formák felismerése, megfelelő alkalmazásuk megpróbálása. – Személyes adatai ismerete, bemutatkozás. Néhány adat megadása magáról. – A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. (Kézmozdulattal a hangleadés követése, eltérő intonációk megfigyelése.) – Szavak differenciálása. – Nyelvi egységek megértése.
<p>Fogalmak</p>	<p>Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, képesség kifejezése, vélemény kifejezése, ünnepekkel kapcsolatos köszönés/köszöntés, szokás. Kérdés-felelet.</p>

<p>Témakör</p>	<p>2. Beszédkészség</p>	<p>Javasolt óraszám: 42 óra</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Egyre biztosabb beszédkészség, beszédbátorság fokozatos növelése. A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal. Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények/tevékenységek</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – Kérdésalkotások. 	<ul style="list-style-type: none"> – Próbálkozás az angol nyelv hangjainak helyes kiejtésével. 	

<ul style="list-style-type: none"> – Releváns válasz adása a tanult kérdésekre. – Dalok, mondókák. – Környezete tárgyainak megnevezése. – Néhány beszédfordulat témakörönként. – Az udvarias társadalmi érintkezés eszközei. 	<ul style="list-style-type: none"> – Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. – Probléma jelzése, segítségkérés. – Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyzésére. – Nonverbális eszközök alkalmazása válaszadáskor. – Érzelmek, vélemény kifejezése. – Javítás elfogadása, törekvés önkorrekcióna. – Törekvés a partnerhez való alkalmazkodásra. – Ritmustartás, ritmusváltás. – A fenti követelmények teljesítése rövid párbeszéd, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése során.
Fogalmak	Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat.

Témakör	3. Fogalomkörök	Javasolt óraszám: 30 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátíttatása. A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség előljárászóinak gyakorlása során. Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tanulói tevékenységek	
<ul style="list-style-type: none"> – Létezés kifejezése (be, is, are). – Cselekvések kifejezése (igék). – Felszólító mód (igék). – Birtoklás kifejezése (have got). – Birtokviszony kifejezése (My mother's name is...). – Birtokos névmások (My pen). – Modalitás kifejezése: képesség (I can...). – Időbeliség: Present Simple, Present Continuous, időhatározók (now, sometimes, never, usually, always, today), évszakok, hónapok, napok, időpontok, előljárásszavak (at, in, on). 	<ul style="list-style-type: none"> – Nyelvtani fordulatok automatizmusig gyakorlása. – Törekvés a sorrendiség megtartására, a logikus felépítettségre. – A fenti követelmények teljesítése a következő tevékenységek során: mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szóképekkel, csoportosítás, rendezés, párosítás. 	

<ul style="list-style-type: none"> - Térbeliség: előjárószavak (in, on, at). - Mennyiségek kifejezése: tőszámok 1-20-ig, sorszámnevek 1-12-ig, főnevek többes száma, a/an, some/any határozatlan névelők. - Hangtani ismeretek: szóhangsúly, intonáció, összevont alakok, többes szám kiejtése. 	
Fogalmak	Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság, előjárószó, tő- és sorszámnev, többes szám, összevonás, szóhangsúly, intonálás.

Témakör	4. Témakörök, szókincs		Javasolt óraszám: 50 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló szókincsének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célországgal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
<p>EMBERI KAPCSOLATOK: Az ÉN személyem: bemutatkozás, személyi adatok, külsőm, életkor, születésnap, lakcím, kedvenc sportom, színem, ételem, barátom. Az ÉN családom: családtagok nevei.</p> <p>TÁRSADALMI KÖRNYEZETÜNK: Hazám, hazám fővárosa, lakóhelyem. Iskolám, az iskola berendezései, iskolai felszerelések, utasítások a tanórán. A célnyelvi ország neve, fővárosa, zászlója, néhány nagyobb városa, ünnepek.</p> <p>TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK: Időjárás, évszakok, hónapok, napok, napszakok, időpontok. Állatok, növények.</p> <p>EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD: Testrészek. Az orvosnál. Napirend. Öltözködés, ruházat. Sport.</p> <p>VÁSÁRLÁS: Élelmiszerek, ételek nevei. Főétkezések. Üzletek nevei, néhány jellemző árucikk neve.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Lexikai elemek elsajátítása. - Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. - Angolul beszélő országok felsorolása. - Nagy Britannia országai, fővárosa, néhány városa megnevezése. - Magyar és brit iskolák összehasonlítása. - Brit ünnepek és szokások megismerése. - Reális önkép kialakítása. - Nyelvi struktúrák és lexikai elemek integrálása. - Elemi szintű tájékozódás térképen. 	

<p>Vásárlás. ORSZÁGISMERET: Ünnepek: Halloween, Christmas, Easter <i>Irodalmi művek</i> feldolgozása videofilmmel, megbeszéléssel. Ajánlott művek: Mark Twain: Koldus és királyfi, Charles Dickens: Christmas Carol; Robin Hood.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, célország, nemzetiség, zászló, évszak, hónap, nap, időpont, napirend, ruházat, sport, élelmiszer, vásárlás, főétkezés, üzlet.</p>

<p>Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére</p>	<p>A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mérten merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben. Alkalmazza a tanult a nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait. Próbálja meg a beszédzándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni. Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tőmondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon. Próbálja a tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazni. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre. Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókát idegen nyelven. Próbáljon meg saját magáról 12-15 mondatban összefüggően beszélni. (Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.)</p>
---	---

Matematika

Célok:

A matematikatanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerzés, kombinativitás, induktív-, deduktív- és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai, gondolkodási kompetencia fejlesztése a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más kompetenciaterületek elsajátítására, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos és technikai neveléshez.

Feladatok:

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre. Az enyhe értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítéka a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy évfolyamba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különbözőek. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az évfolyam tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárnunk társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat. Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén. Differenciálni lehet segítségnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítségével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	5	5	4	5
Éves órakeret	180	180	144	180
Ebből kötött	162	162	130	162
Szabadon tervezhető órakeret	18	18	14	18

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	22	22	12	22
2. Számelmélet, algebra	74	74	64	74
3. Geometria, mérés	40	40	30	40
4. Függvények, az analízis elemei	22	22	20	22
5. Statisztika, valószínűség	4	4	4	4
Szabadon tervezhető órakeret:	18	18	14	18

5–6. évfolyam

A két év célja – mindvégig tevékenységre épülve – a tanulók alapkészségének megerősítése, gyakorlási lehetőségek beiktatásával. Az ismeretek bővítését konkrét tapasztalásra alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell megvalósítani. Az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és tanulási módok kialakítása támogatja az ismeretek bővítésének, a képességek és készségek megerősítésének lehetőségét, kiegészülve különböző szintű tevékenységekkel, cselekvéses és elvont szinten. A gondolkodási műveletek egyre elvontabb szinten jelennek meg, a gondolkodási fajták gyakorlása matematikai problémák megoldása során történik. A matematikai fogalmak, kifejezések megértése, egyre pontosabb használata a matematikatanulás folyamatában, a tanulók cselekvését a középpontba állítva történik. Figyelmet kell fordítani az alkotó kedv ösztönzésére, kreativitás fejlesztésére, törekedve a minél kitartóbb és pontosabb munkavégzésre, önellenőrzésre.

A figyelem terjedelmének, tartósságának növelése, a koncentráció időtartamának növelése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése minden tanórán fontos feladat.

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Javasolt óraszám: 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Válogatás, csoportosítás, rendszerezés logikai összefüggések alapján. Analizáló, szintetizáló, döntési képesség fejlesztése. Cselekvéses, logikus gondolkodás gyakoroltatása. Kombinatorikus szemlélet kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>1.1. Halmazok</i> Évfolyamozás.	Személyek, tárgyak, logikai készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákba. Évfolyamozás egy, illetve egyszerre két szempont alapján. Megfigyelés, lényeges jegyek kiemelése, azonosítás, megkülönböztetés.	
Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz.	Részhalmaz előállítása különféle alaphalmazokon személyekkel, tárgyakkal, logikai készlet elemeivel. Az alaphalmaz, részhalmaz és kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése. A halmazára különböző részeinek jelölése jelkártyákkal. Elemek besorolása a halmazára különböző részeibe.	
Metszethalmaz.	Személyeknek, tárgyakkal, logikai készlet elemeinek megfigyelése, közös tulajdonságuk kiemelése, megfogalmazása, metszethalmaz képzése. A halmazára különböző részeinek elnevezése. Alá- és fölérendeltségi viszony felismerése. Venn-diagram értelmezése.	
<i>1.2. Matematikai logika</i> Állítások igazságtartalma.	Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazára különböző részeiről. Állítások megítélése igazságtartalmuk szerint. Állításokhoz halmazok alkotása. A logikai kifejezések pontos használata. Tulajdonságok tagadása, a logikai „nem” fogalmának használata. Logikai „és” fogalmának használata. A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egyik sem” kifejezések használata.	
<i>1.3. Kombinatorika.</i>	Kombinatorikus játékok. Elemek sorba rendezése.	

	Lehetőségek sokféleségének észrevétele. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: néhány lehetőség, egyre több lehetőség.
Fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, metszethalmaz, logikai kifejezés, „és”, „nem”, „egyik sem”, „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”.

Témakör	2. Számelmélet, algebra		Javasolt óraszám: 124 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Matematikai eszközök célszerű használata. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás, viszonyítás gyakoroltatása. Számolási készség fejlesztése, ellenőrzés, önellenőrzés gyakoroltatása. Megtartó emlékezet fejlesztése. Analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.</p>		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
<p><i>2.1. Számok</i> Számok 1000-es és 10 000-es számkörben.</p>		<p>Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100-as számkörben. Tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának értelmezése. Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása. Törekvés a matematikai fogalmak pontos használatára. Kétjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Relációs jelek használata. Számok pontos és becsült (közelítő) helye a számegyenesen. Számok egyes, tízes szomszédjainak megállapítása. Számok kerekítése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Mennyiségek megszámlálása (pénz), tízes, száz, ezres csoportok alkotása.</p>	
<p>Az 1000-es és 10 000-es számkör. A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete.</p>		<p>Helyiérték-táblázat bővítése 1000-ig, majd 10 000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tízedrésze; százszorosa, századrésze; ezerszere, ezredrésze).</p>	

	<p>Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása.</p> <p>Teljes három- és négyjegyű számok írása, olvasása, értelmezése a valóság mennyiségeivel.</p> <p>Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom).</p> <p>Különböző mennyiségek kifizetése öt- tíz-, száz- és ezer forintosokkal.</p> <p>Számok képzése egy vagy több feltétellel.</p>
Római számok: I, V, X, L, C, D, M.	Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja).
Viszonyítás.	Számok összehasonlítása (azonos és különböző nagyságrendű számok) matematikai eszközökkel, majd elvont szinten.
A relációs jelek (< > =).	A relációs jelek (< > =), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.
Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon Egyes-, tízes-, száz- és ezres számszomszédok leolvasása.
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása Pontos matematikai fogalmak használata.
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra matematikai eszközökkel, majd elvont szinten. Bontások lejegyzése.
Közönséges törtszámok Törtek a mindennapi életben.	Tötrészek előállítása tevékenységgel (darabolás, színezés, kirakás). Egységtörtek, egységtörtek többszöröseinek előállítása- A törtrész kódolása, neve, jele (közönséges törtszám). Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtrészek között, a törtrészek száma és nagysága között. Közönséges törtek írása, olvasása, értelmezése. Közönséges törtek helye a számegyenesen. Egységtörtek összehasonlítása matematikai modelleken.
Negatív szám. Negatív számok a mindennapi életben.	Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal.

	<p>Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon).</p> <p>Negatív számok írása, olvasása.</p> <p>0 középpontú számegyenes készítése.</p> <p>Negatív számok keresése a számegyenesen.</p> <p>Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.</p>
<p>2.2. Műveletek</p> <p>Szóbeli műveletek.</p> <p>Összeadás, kivonás 1000-es és 10 000-es számkörben.</p>	<p>Fejben számolás.</p> <p>Szóbeli összeadás, kivonás kerek tízesekkel, százásokkal, ezresekkel – az egyjegyű számok analógiájára.</p> <p>Műveletek modellezése.</p>
<p>A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák.</p>	<p>A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák folyamatos memorizálása.</p> <p>A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák kiépítése.</p> <p>Azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással.</p> <p>Szorzások lejegyzése azonos tagú összeadásokkal.</p> <p>Szorzó-, bennfoglaló táblák memorizálása.</p>
<p>Maradékos osztás.</p>	<p>Maradékos osztás kirakással, lejegyzésük, a maradék jelölése.</p>
<p>Összefüggések a műveletek között.</p>	<p>Műveletek közötti összefüggések felfedezése.</p> <p>Kerek tízesek, százások, ezresek szorzása, osztása analógia alapján.</p> <p>Összefüggések a szorzó és bennfoglaló táblák között.</p>
<p>Írásbeli műveletek.</p> <p>Összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal.</p> <p>Két- és háromjegyű számok szorzása egy- és kétjegyű szorzóval.</p> <p>Három- és négyjegyű számok osztása egyjegyű osztóval.</p> <p>Műveletekben szereplő számok elnevezése.</p> <p>Műveleti tulajdonságok.</p>	<p>Műveletek megjelenítése, megoldása matematikai eszközökkel.</p> <p>Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal.</p> <p>Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten.</p> <p>Műveletek eredményének becslése.</p> <p>Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról.</p> <p>Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai és IKT-eszközökkel.</p> <p>Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása.</p> <p>Matematikai fogalmak használata.</p> <p>Számológép használata önellenőrzésre.</p>
<p>Összeadás, kivonás közös nevezővel törtekkel.</p>	<p>Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása.</p> <p>Az egy egésznél kisebb törtek pótlása egy egészre.</p> <p>Műveletek cselekvésben való értelmezése.</p>

	Műveletek lejegyzése.
Egyszerű és összetett szöveges feladatok.	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük (lejátszással, kirakással, rajzban). Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Együttes emlékezés adatokra és összefüggésekre. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése, adekvát válasz megfogalmazása a kérdésre. Összetett szöveges feladatok értelmezése. Történekek megjelenítése matematikai modellekkel. Problémák logikai sorrendjének megállapítása, a megoldás logikai menetének megfogalmazása. Összefüggések megértése, kódolása (számfeladat, számegyenes, táblázat, rajz, nyitott mondat, halmazábra, grafikon). Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	A páros-, páratlan számok fogalmának kiterjesztése az 1000-es és 10 000-es számkör számaira. Gyakorlati tevékenységre épülő szabályalkotás. Oszthatósági szabályok felismerése matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).
Fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi, valódi érték; egyes, tízes, százas, ezres, tízezres; összeadás: összeadandó (tag), összeg, kivonás: kisebbítendő, kivonandó, különbség, maradék, szorzás: szorzandó, szorzó, részsorzat, szorzat, osztás: osztandó, osztó, hányados, maradék, törtszám, számláló, nevező, törtvonal, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, többszörös.

Témakör	3. Geometria, mérés	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Geometriai alakzatok konstruálása, kreativitás és finommotorika fejlesztése. Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben és mennyiségek között. Becslés, mérés és számolás gyakoroltatása. Fogalmi gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
3.1. A tér elemei Félegyenes, szakasz, szög.	Egyenes és pont helyzetének vizsgálata. Félegyenes rajzolása, pont elnevezése.	

	<p>Szakaszok rajzolása, megmérése, kimérése, elnevezése.</p> <p>Szögek rajzolása.</p> <p>Derékszög előállítása hajtogatással, rajzolása négyzethálón, jelölése.</p> <p>A szögek alkotórészeinek (szár, csúcs, szögtartomány) megnevezése.</p> <p>Szerkesztő eszközök használata.</p>
<p>3.2. Síkbeli alakzatok</p> <p>Sokszög, háromszög, négyzet, téglalap és kör.</p>	<p>Síkidomok előállítása, rajzolása.</p> <p>Síkidomok tulajdonságainak vizsgálata: határoló vonalak, oldalak száma, oldalak nagysága, oldalak helyzete, átlók száma és nagysága, szimmetria tengelyek száma alapján.</p>
<p>Szabályos sokszög.</p>	<p>Szabályos sokszögek oldalainak, szögeinek vizsgálata, azonosságok megállapítása.</p> <p>Síkidomok csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján.</p> <p>Összehasonlítás adott szempont szerint.</p> <p>Azonosságok, különbségek megfogalmazása.</p>
<p>3.3. Térbeli alakzatok</p> <p>Testek.</p> <p>Téglatest, kocka.</p>	<p>Testek építése egységkockákból szabadon és adott feltétellel.</p> <p>Testek építése lapokból.</p> <p>Testek alkotórészeinek megfigyelése, elnevezése (lap, él, csúcs).</p> <p>Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – határoló lapok (görbe-, síklap); – határoló lapok száma; – határoló lapok alakja (háromszög, téglalap, négyzet, körlap); – határoló lapok nagysága (egybevágó, különböző nagyságú); – határoló lapok helyzete (merőleges, párhuzamos).
<p>3.4. Transzformációk</p> <p>Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés.</p>	<p>Síkidomok tükrözése egy tükörtengely segítségével négyzethálón.</p> <p>Síkidomok nagyítása, kicsinyítése négyzethálón</p> <ul style="list-style-type: none"> – az egység mérete változik; – az egységek száma változik. <p>A síkidomok és tükörképük vizsgálata, összehasonlítása.</p> <p>Azonosságok, különbségek megállapítása.</p> <p>Az egybevágó és hasonló fogalmak alapozása.</p>
<p>3.5. Szerkesztés</p> <p>Párhuzamos, merőleges egyenesek.</p>	<p>Párhuzamos és merőleges egyenesek rajzolása négyzethálón, majd szerkesztésük derékszögű vonalzókkal.</p>

Másolás.	Szakaszok és szögek másolása vonalzóval és körzővel. Az adott- és a kapott téri elemek összehasonlítása (ugyanakkora).
Felezés.	Szakaszok és szögek felezése körzővel és vonalzóval. A szakaszfelező merőleges és a szögfelező fogalmának alapozása.
Szerkesztés.	Négyzet és téglalap rajzolása négyzethálón. Különböző sugarú körök szerkesztése. Szerkesztő eszközök használata. Szerkesztési lépések sorrendjének követése.
3. 6. <i>Mérés, mértékegységek</i> Hosszúság-, tömeg-, űrtartalom. Szabvány mértékegységek: – hosszúság (km, m, dm, cm, mm); – tömeg (t, kg, dkg, g); – űrtartalom (hl, l, dl, cl, ml).	Mérés választott és szabvány mértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, ezerszere; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékelése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.
Pénz.	Forint (Ft). Pénznemek megismerése, használata. Mennyiségek be- és felváltása. Mennyiségek kifizetése többféleképpen.
3.7. <i>Kerület, terület</i>	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással. Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. A mértékegységek nagysága és a mérőszámok közötti összefüggés megállapítása.

	Négyzet és téglalap területének mérése az egységek összeszámlálásával.
Fogalmak	Téri elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület, szerkesztés.

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Javasolt óraszám: 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Összehasonlítás, általánosítás, szabályalkotás, kiegészítés gyakorlása. Megismerési módszerek továbbfejlesztése. Összefüggések egyre elvontabb szinten történő kifejezése. Logikus gondolkodás fejlesztése.</p>	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
4.1. <i>Összefüggések</i>		<p>Összefüggések felismerése, személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számai között; kifejezése rajzzal, jelekkel. Összefüggések keresése megadott szempont szerint a látszólag különböző dolgok között.</p>
4.2. <i>Sorozatok</i>		<p>Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése, alkalmazása műveletekkel a hiányzó adatok pótlására. Sorozatok képzése geometriai alakzatokkal, számokkal adott, vagy felismert szabály alapján. Ciklikus sorok folytatása. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindlét irányban. Változó különbségű sorozatok folytatása. Hányados sorozatok folytatása.</p>
4.3. <i>Függvények megadása, ábrázolása</i>		<p>Adatok gyűjtése, sorozatba, táblázatba rendezése. Sorozatban, táblázatban szereplő adatok közötti összefüggések, szabályok felismerése, megfogalmazása segítségével, lejegyzése. Hiányos sorozatba, táblázatba rendezett adatok kiegészítése. Grafikonok olvasása, értelmezése. Értéktáblázat kiegészítése szöveggel, matematikai alakban megadott szabály alapján. Grafikus megjelenítés</p>

Fogalmak	Grafikon, értéktáblázat, összefüggés, szabály.
-----------------	--

Témakör	5. Statisztika, valószínűség	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Adatgyűjtési technikák, adatok ábrázolási módjának megismertetése. A tanulók szemléletének formálása, „a valószínűségi gondolkodásmód” alapozása. Tapasztalatok bővítése a véletlen és nem véletlen eseményekről. Kombinatorikus gondolkodás és a valószínűségi szemlélet fejlesztése.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>5.1. Statisztika</i>	<p>Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések eredménye. Ábrázolásuk grafikonon, diagramon közösen. Grafikonok, diagramok értelmezése, leolvasása.</p>	
<i>5.2. A valószínűség-számítás elemei</i> Valószínűségi kísérletek.	<p>Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok) végzése. Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba. A táblázat adatainak leolvasása, értelmezése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Spontán tippelések az események várható bekövetkeztéről.</p>	
Fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, grafikon, diagram.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	<p>Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítás alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.</p> <p>Biztos számfogalom 100-as számkörben. Jártasság 1 000-es és 10 000-es számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete.</p>
---	---

	<p>A szorzó- és bennfoglaló táblák tudása (szükség esetén táblázat segítségével).</p> <p>A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel).</p> <p>Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása.</p> <p>Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete.</p> <p>A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel.</p> <p>Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztése, téglalap- és négyzet rajzolása.</p> <p>Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása.</p> <p>Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján.</p> <p>Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése.</p> <p>Adatok táblázatba beírása a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben.</p> <p>Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben.</p> <p>Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.</p>
--	--

7–8. évfolyam

A két év célja a tanulók felkészítése az önálló életvitelre, az önálló munkavégzésre, az egyéni képességeikhez igazodó továbbtanulásra, a társadalmi beilleszkedés elősegítésére. Olyan ismeretek, képességek, készségek kialakítása, ami biztosítja az önálló tanulás lehetőségét, és felkészíti őket az egész életen át tartó tanulásra. Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt szerepe van az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és módok használatának, alkalmazásának, a tanuló motiváltsága megteremtésének.

A matematika tantárgy sajátos fejlesztési célja a figyelem terjedelmének, tartósságának fokozatos növelése és szinten tartása, a koncentrációképesség fejlesztése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése.

Témakör	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntésképesség fejlesztése. Analogiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p><i>1.1. Halmazok</i> Alap-, rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz.</p>		<p>A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban. Elemek szétválogatása több feltétel szerint. Halmazok kapcsolatának felismerése: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak.</p>
<p>Végtelen és üres halmaz.</p>		<p>Végtelen és üres halmazok megfigyelése, létrehozása. Halmazok kapcsolatának vizsgálata.</p>
<p><i>1.2. Matematikai logika</i> Állítások és tagadások igazságtartalma.</p>		<p>Állítások és tagadások megfogalmazása a végtelen és üres halmazokról. Állítások alap-, rész- és kiegészítő halmazokról. Állítások halmazok metszetéről. Hibás állítások javítása. Feltétel tagadása: a logikai „nem”. Több feltétel egyidejű teljesülése: logikai „és”. Valamelyik feltétel teljesülése: logikai „vagy”.</p>
<p><i>1.3. Kombinatorika</i> Kombinációk és variációk. Lehetőségek száma. Rendszerezési sémák.</p>		<p>Sorba rendezés. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: egyre több lehetőség, összes lehetőség előállítás. Rendszerezési sémák megismerése, rögzítése (egyszerű lejegyzések, táblázatok).</p>
Fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz, üres halmaz, végtelen halmaz, variáció.	

Témakör	2. Számelmélet, algebra	Javasolt óraszám: 140 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Matematikai eszközök biztos, célszerű használatának kialakítása. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása. Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás egyre önállóbb alkalmazása. Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.</p>	

	<p>A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése.</p> <p>Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.</p>
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p><i>2.1. Számok</i></p> <p>Számok 100 000-es és 1 000 000-s számkörben.</p> <p>Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100000-es számkörben.</p>	<p>Pontos matematikai fogalmak elmélyítése, használata.</p> <p>Négyjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása.</p> <p>Összehasonlítási képesség fejlesztése, a relációs jelek használata.</p> <p>Pontos és becslt (közelítő helye) helyük keresése a számegyenesen.</p> <p>Számok egyes, tízes, százaz, ezres szomszédainak megállapítása.</p> <p>Számok kerekítése.</p> <p>Tájékozódási képesség fejlesztése.</p> <p>Számok bontása összeg és szorzat alakban.</p> <p>Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p>
<p>Az 100 000-es és 1 000 000-s számkör:</p> <p>A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága.</p> <p>A helyiérték-táblázat szerkezete.</p> <p>Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata.</p> <p>Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám.</p>	<p>Helyiérték-táblázat bővítése 1 000 000-ig.</p> <p>A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tizedrésze).</p> <p>Összefüggésekre való emlékezés.</p> <p>Teljes öt- és hatjegyű számok írása, olvasása, értelmezése.</p> <p>Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel.</p> <p>Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom).</p> <p>Különböző mennyiségek kifizetése tíz-, száz-, ezer-, tízezer forintosokkal.</p> <p>Becslés, mérés, ellenőrzés.</p> <p>Számok képzése egy vagy több feltétellel.</p>
<p>Viszonyítás.</p>	<p>A relációs jelek (< > =), használata.</p> <p>A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának mélyebb megértése.</p>
<p>Számok helye a számsorban.</p>	<p>Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon.</p> <p>Egyes-, tízes-, százaz-, ezres-, tízezres számszomszédok leolvasása.</p>
<p>Számok tulajdonságai.</p>	<p>Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása.</p>

	Pontos matematikai fogalmak kialakítása, használatuk.
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra. Bontások lejegyzése.
Törtszámok.	Tötrészek előállítás, ábrázolása, jelölése törtszámmal. Törtszám értelmezése. Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a tötrészek között, a tötrészek száma és nagysága között. Helyük a számegeyenesen. Közönséges törtek összehasonlítása matematikai eszközök segítségével: azonos nevezőjű, azonos számlálójú és különböző nevezőjű törtek összehasonlítása. 10, 100, 1000 nevezőjű törtek írása tizedes tört alakban. Helyiérték-táblázat kiterjesztése a tizedes törtek felé. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban Összefüggések megállapítása a tized-, század- és ezredrészek között. Tizedes törtek modellezése. Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életben használt tizedes tört formában felírt mennyiségekről. Tizedes törtek írása helyiérték-táblázatba, olvasásuk. Tizedes törtek szűkítése, bővítése, összehasonlításuk, rendezésük.
Negatív szám.	Negatív szám fogalmának elmélyítése. Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életből vett példákából. Negatív számok írása, olvasása. 0 középpontú számegeyenes készítése. Negatív számok helye a számegeyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.

<p>2.2. <i>Műveletek</i></p> <p>Szóbeli műveletek.</p> <p>Szóbeli műveletek 10 000-es és 100 000-es számkörben.</p>	<p>Fejben számolás gyakorlása.</p> <p>Szóbeli összeadás, kivonás kerek számokkal az egyjegyű számok analógiájára.</p> <p>Kerek számok szorzása, osztása egyjegyű szorzóval és osztóval.</p> <p>Pozitív egész számok szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel.</p> <p>Mennyiségi változások megfigyelése (tízszerese, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze), a kapott eredmény helye a helyiérték-táblázatban.</p> <p>Összefüggések megértése, megfogalmazása.</p> <p>Matematikai nyelv pontos használata.</p>
<p>Írásbeli műveletek</p> <p>Összeadás, kivonás 100 000-es és 1 000 000-s számkörben.</p> <p>Három- és négyjegyű számok szorzása két- és háromjegyű szorzóval.</p> <p>Öt- és hatjegyű számok osztása egyjegyű osztóval (kétfjegyű osztóval).</p>	<p>Műveletek értelmezése, megoldása matematikai eszközökkel.</p> <p>Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal.</p> <p>Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten, a fokozatok betartásával.</p> <p>Műveletek eredményének becslése.</p> <p>Becslés, számolás, ellenőrzés.</p> <p>Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról.</p> <p>Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel.</p> <p>Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása.</p> <p>Számológép használata önellenőrzésre.</p>
<p>Műveletek közönséges törtekkel.</p>	<p>Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása.</p> <p>Közönséges törtek bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel.</p> <p>Közös többszörös keresése.</p> <p>Különböző nevezőjű közönséges törtek összeadása, kivonása.</p> <p>Közönséges törtek szorzása egész számmal és közönséges tört számmal.</p> <p>Közönséges törtek osztása egész számmal és közönséges törttel, a reciprok érték fogalmának értelmezése.</p> <p>Műveletek cselekvésben való értelmezése, rajzos megjelenítése.</p>

<p>Műveletek tizedes törtekkel.</p>	<p>Tizedes törtek összeadása, kivonása. Helyi értékes írásmód alkalmazása. Tizedes törtek szorzása, osztása egész számmal. Tizedes törtek szorzása tizedes törttel. Tizedes tört szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Számok értékének és a helyük változásának megfigyelése és megfogalmazása. Számlálás, számolás. Analízis, szintézis. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban. Matematikai nyelv pontos használata.</p>
<p>Egyszerű és összetett szöveges feladatok. Fordított szövegezésű feladatok.</p>	<p>Feladatok értelmezése, adatok gyűjtése és lejegyzésük. Összefüggések megállapítása, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése. Megoldás lejegyzése nyitott mondattal, művelettel. Várható eredmény becslése kerekített értékben. A feladat kiszámítása, a kapott eredmény ellenőrzése, összehasonlítása a becsült értékkel és a valósággal. A válasz megfogalmazása. Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szöveges feladatok készítése. Szövegértés, szövegalkotás. Összefüggések megállapítása. Mennyiségi következtetések. Becslés, számítás, ellenőrzés. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p>
<p>2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.</p>	<p>A tanult ismeretek felidézése, kiterjesztése a 1 000 000-s számkörre. Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Szám neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százaz, ezres, tízezres, százezres, milliós; tizedes törtek, törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám, többszörös.</p>

Témakör	3. Geometria, mérés	Javasolt óraszám : 70 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás. Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése. A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása. Becslés, mérés képességének fejlesztése. Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>3.1. <i>A tér elemei</i> Szög, szögfajták.</p>	<p>Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel. A szög részeinek megnevezése. A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, °). Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög.</p>	
<p>3.2. <i>Síkbeli alakzatok</i> Síkido­mok.</p>	<p>Síkido­mok előállítás, vizsgálatuk, csoportosításuk a megállapított tulajdonságok alapján.</p>	
<p>Háromszög.</p>	<p>Háromszögek előállítás tépéssel, vágással, rajzolással. Tulajdonságok megállapítása méréssel (oldalak, szögek). Évfolyamozásuk oldalak hosszúsága szerint: különböző oldalú, egyenlő szárú és egyenlő oldalú (szabályos) háromszögek. Évfolyamozásuk szögek nagysága szerint: hegyes-, derék- és tompaszögű háromszögek.</p>	
<p>Kör.</p>	<p>Különböző sugarú körök rajzolása. A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése: középpont, sugár, átmérő, húr, körvonal, körív, körlap, körcikk, körszelet. A sugár és az átmérő közötti összefüggés megállapítása mérések alapján.</p>	
<p>Speciális négyszögek.</p>	<p>Négyszögek vizsgálata az oldalaik helyzete, hosszúsága, szögek nagysága és a szimmetriatengelyek száma szerint: – két párhuzamos oldala van (trapéz); – két-két párhuzamos oldala van (paralelogramma);</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – minden szöge derékszög (téglalap); – minden oldala egyenlő (rombusz); – minden oldala egyenlő és minden szöge derékszög (négyzet); – egyik átlója mentén szimmetrikus (deltoid).
3.3. <i>Térbeli alakzatok</i> Testek.	<p>Testek építése lapokból. Testek kiterítése, testhálók készítése. Testek és testhálók egymáshoz rendelése. Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: kiterjedésük, határoló lapok alakja, helyzete szerint.</p>
Kocka, téglatest.	<p>A kocka és a téglatest tulajdonságainak megfigyelése, megállapítása mérések alapján, összehasonlításuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lapok, élek, csúcsok száma; – kiterjedésük (hosszúság, szélesség, magasság) mérete; – határoló lapok alakja, mérete; – határoló lapok helyzete.
Henger, kúp.	<p>Henger és kúp előállítás gyurmából, építésük testhálóból. Tulajdonságok megfigyelése, határoló lapok számának, alakjának megállapítása.</p>
3.4. <i>Transzformációk</i> Tükrözés.	<p>Síkidomok tükrözése egy tükörtengellyel, szerkesztéssel. Az eredeti és a tükrözött síkidom összehasonlítása, azonosságok és különbségek megállapítása: egybevágó síkidomok.</p>
Nagyítás, kicsinyítés.	<p>Nagyítás, kicsinyítés szerkesztéssel: oldalak hosszúságának növelése kétszeresére, háromszorosára...; csökkentése felére, harmadára... Az eredeti és a kapott síkidom összehasonlítása, azonosság és különbség megfogalmazása: alakjuk megegyezik, nagyságuk különbözik, oldalaik aránya egyenlő: hasonló síkidomok.</p>
3.5. <i>Szerkesztés</i> Szögek.	<p>Szögek szerkesztése: 360°, 180°, 90°, 45°, 60° és 30°-os szögek.</p>
Négyzet, téglalap.	<p>Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján.</p>
Háromszög.	<p>Háromszög szerkesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – három oldalból;

	<ul style="list-style-type: none"> – két oldalból és a közbezárt szögből; – egy oldalból és a rajta fekvő két szögből.
3. 6. Mérés, mértékegységek	<p>Mérés választott és szabványmértékegységekkel.</p> <p>Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése.</p> <p>Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése.</p> <p>Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.</p>
Területmérés.	<p>Terület mérése választott és szabványmértékegységekkel.</p> <p>Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: km^2, m^2, dm^2, cm^2, mm^2.</p>
Térfogatmérés.	<p>Térfogat mérése választott és szabványmértékegységekkel.</p> <p>Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: m^3, dm^3, cm^3.</p> <p>Hosszúság-, terület- és térfogatmértékegységek közötti összefüggések megállapítása tapasztalatok alapján.</p>
Mértékváltás.	<p>Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszoros, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).</p>
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	<p>A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata.</p> <p>Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon.</p> <p>Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása.</p> <p>Időtartam érzékeltetése a mindennapi életből vett példákkal.</p> <p>Időtartam számítása.</p> <p>Mértékváltások a különböző időmértékek között.</p> <p>Tájékozódás a naptárban.</p>
Pénz.	<p>Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás.</p> <p>Háztartási költségvetés tervezése.</p>
3.7. Kerület, terület Sokszögek kerülete.	<p>Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással.</p>
Négyzet és téglalap területe.	<p>Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással.</p> <p>Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel.</p>

	Négyzet és téglalap területének mérése a négyzetcentiméterek összeszámlálásával. Négyzet és téglalap területének kiszámítása.
3.8. <i>Térfogat, felszín</i> A téglatest és kocka felszíne.	Testekhez testhálók rendelése. Testek felszínének számítása: a határoló lapok és a testhálók közötti összefüggés megfigyelése. Testek felszínének számítása a határoló lapok területének összeadásával, szorzással.
A téglatest és kocka térfogata.	A téglatest és a kocka térfogatának mérése választott és szabványmértékegységekkel. A téglatest és a kocka térfogatának számítása gyakorlati tevékenységgel, adott és mért adatok alapján.
Fogalmak	Szögfajta, háromszög, kör, négyszög, mértékegység, test, felszín, térfogat.

Témakör	4. Függvények, az analízis elemei	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése. Függvényszerű gondolkodás alapozása. Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
4.1. <i>Összefüggések</i>	Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között. A felismert összefüggések megfogalmazása viszonzyszavakkal, kifejezése matematikai jelekkel.
4.2. <i>Sorozatok</i>	Számok rendezése. Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése. Hányados sorozatok folytatása.

4.3. Függvények megadása, ábrázolása	<p>Összetartozó adatpárok felismerése. Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után. Tapasztalati függvények készítése leszámított, mért adatok alapján. Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása.</p>
Derékszögű koordináta-rendszer.	<p>Pontok meghatározása síkban. Adatpárok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben. A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása, közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba. Függvények ábrázolása, leolvasása, jelölésük nyilakkal, szabállyal, nyitott mondattal.</p>
Fogalmak	Függvény, koordináta-rendszer, tengely, középpont.

Témakör	5. Statisztika, valószínűség	Javasolt óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása. A valószínűségi szemlélet alapozása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
5.1. <i>Statisztika</i> Statisztikai adatok, kísérletek.	<p>Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése. Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük. Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal. Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból.</p>	
5.2. <i>A valószínűség-számítás elemei</i> Valószínűségi kísérletek. Gyakoriság.	<p>Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek végzése (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok, dobókockák, pörgettyűk, piros-kék korongok, pénzérmék, számkártyák, játékkártyák, dominókészlet, színes golyók / (például Babilon-golyók), játékrulett). Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdiagramba. Az események gyakoriságának megfigyelése.</p>	

	<p>Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről.</p> <p>Az események előfordulási gyakoriságának megállapítása.</p> <p>A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata.</p> <p>Egyre tudatosabb tippelések az események várható bekövetkeztéről.</p> <p>Valószínűségi fogalmak használata.</p> <p>„Biztos”, „Lehetetlen” fogalmak használata.</p> <p>„Lehet, de nem biztos” (lehetséges) megértése.</p> <p>Következtetés a relatív gyakoriságra.</p>
Fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	<p>Elemek több szempont szerinti rendezése a halmazábrák különböző részeibe.</p> <p>Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról.</p> <p>Állítások igazságának eldöntése.</p> <p>A logikai kifejezések pontos használata.</p> <p>Minél több (összes) lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.</p> <p>Biztos számfogalom 10 000-es és 100 000-es számkörben.</p> <p>Jártasság 1 000 000-s számkörben.</p> <p>A törtszámok és a negatív számok ismerete.</p> <p>Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével).</p> <p>A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel).</p> <p>Műveletek közönséges törtekkel és tizedes törtekkel.</p> <p>Egyszerű és összetett szóveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel).</p> <p>Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása.</p> <p>Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése.</p> <p>Szakaszok, szögek szerkesztése, felezése; négyzet, téglalap és háromszög szerkesztése.</p> <p>Henger és kúp tulajdonságainak ismerete.</p> <p>Mértékváltások következtetéssel.</p> <p>Négyzet és téglalap területének számítása.</p> <p>Kocka és téglalap felszínének számítása, térfogatának mérése.</p> <p>Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása.</p> <p>Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján.</p> <p>Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése.</p> <p>Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben.</p>
--	--

Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.
--

Etika

Célok:

- erkölcsi érzékek kialakítása és fejlesztése, alkalmazása a mindennapokban
- megfelelő életvezetés és értékrend kialakítása
- elemi értékek fokozatos értékrenddé alakítása

Feladatok:

Az erkölcsstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet.

Az etika magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az etika órákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az etika a tanulókra nem közlések befogadóiaként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján.

A *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében –, hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az etikaórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	1	1	1	1
Éves órakeret	36	36	36	36
Ebből kötött	32	32	32	32
Szabadon tervezhető órakeret	4	4	4	4

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Test és lélek	8			
2. Kapcsolat, barátság szeretet	7			
3. Kortársi csoportok	5			
4. Társadalmi együttélés	5			
5.A technikai fejlődés hatásai	5			
6. A mindenséget kutató ember	5			
Szabadon tervezhető órakeret:	4			

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	-	-	5	5
2. Párkapcsolat és szerelem			5	5
3. Egyén és közösség			6	6
4. Helyem a világban			6	6
5. Mi dolgunk a világban?			5	5
6. Hit, világkép, világnézet			5	5
Szabadon tervezhető órakeret:			4	4

5–6. évfolyam

Ebben az életszakaszban alakul ki, illetve erősödik meg a távlatosabb *időszemlélet* az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében.

11-12 éves korban már megélt tapasztalataik vannak a gyerekeknek a jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatáról, mint ahogy arról is, hogy a társas együttéléshez szükségképpen hozzátartoznak az érdekellentétek és a konfliktusok.

Az épség és fogyatékoság, valamint az egészség és a betegség témakörében nagy szükség van gyógypedagógiai tanár kompetenciájára a gyakorlatban. A határ nagyon szűk; az enyhe értelmi fogyatékos tanuló erkölcsi fejlődéséhez döntő módon járul hozzá, hogy legyen alapvető ismerete a fogyatékoságról, mint állapotról. Ismernie kell a különböző fogyatékoságtípusokból adódó életvezetési eltéréseket, az ebből fakadó nehézségeket, hogy empátiaérzéke fejlődjön. Ettől függetlenül nem szabad, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló státuszát magára vonatkoztassa a téma tárgyalásánál, hiszen az alakuló személyiségére negatív irányban hathat.

Ezeket az éveket a nagy barátkozások jellemzik, ami felértékeli a gyerekek számára az *önismerettel és a társas kapcsolatokkal* összefüggő témákat. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében alapvető cél az *anyagi javakhoz és a pénzhez való viszony* elmélyült feldolgozása annak érdekében, hogy a tanulók értékrendje a későbbi – lehetőségekhez képest önálló – életvezetésüket is pozitív irányban befolyásolja.

Az erkölcsi témák ezekben az években jó nyersanyagot kínálnak az érdek- és értékkonfliktusok felismeréséhez és feldolgozásához is. A foglalkozásokon érdemes kiemelt szerephez juttatni az elkövetett hibák vagy rossz döntések miatt bekövetkező *károk enyhítéséről, a jóvátételről és a jó visszaállításának lehetőségeiről* való gondolkodást, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs és közösségi technikák életkornak és képességeknek megfelelő szinten való elsajátítását.

A konfliktusok elemzése során fel kell mutatni, illetve meg kell erősíteni a problémák *erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható* kezelésének a mintáit. Különös tekintettel kell lenni az enyhe értelmi fogyatékos tanulók személyiségéből és az adott tanuló képességeiből fakadó eltérésekre és biztosítani kell a több szinten történő differenciálást. Szinte valamennyi témakör alkalmas a tanulók szociális érzékenységének fejlesztésére, amihez ebben az életkorban különösen jó eszközt kínálnak a szerepjátékok. A szabad beszélgetés mellett talán ez a forma tudja leginkább elősegíteni a tanulókat foglalkoztató kérdések felszínre hozatalát, a kételyek megfogalmazását és a közös válaszkeresést.

Témakör	1. Test és lélek	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékos emberek iránti empátia fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Fejlődés és szükségletek</i> Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember?</p> <p><i>Egészség és betegség</i> Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok. Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Milyen az, amikor én beteg vagyok?</p>		

<p><i>Fogyatékoság</i> Sérült felnőttek és gyerekek a szűkebb és a tágabb környezetünkben. A sérült emberek állapota hogyan akadályozza mindennapi tevékenységüket? Korosztályi lehetőségek a sérült tanulók támogatásában. Tudunk-e olyan sérült emberekről, akik kiemelkedő képességekkel rendelkeznek a tudomány, a sport és a művészet területén?</p> <p><i>Ép testben ép lélek</i> A jó és a rossz lelkiállapot jellemzői. Mi a lelki egészség? Hogyan tudunk rá vigyázni?</p> <p><i>A lelkiismeret</i> Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.</p>	
Fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség, fogyatékoság, lelkiismeret, szándék, döntés.

Témakör	2. Kapcsolat, barátság, szeretet	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az őszinte baráti kapcsolatok jelentőségére való rávilágítás. A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Kapcsolataim</i> Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők.</p> <p><i>Baráti kapcsolatok</i> Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás.</p> <p><i>A kapcsolat ápolása</i> A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak? Konfliktusok a barátságban és annak forrása. A konfliktushelyzetek feloldása.</p>		
Fogalmak	Barát, ismerős, rokonszeny, ellenszeny, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.	

Témakör	3. Kortársi csoportok	Javasolt óraszám: 10 óra
----------------	------------------------------	---------------------------------

<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.</p>
<p>Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</p>	
<p><i>Közösségeim</i> A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás.</p> <p><i>A mi csoportunk</i> A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői.</p> <p><i>Mások csoportjai</i> Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között.</p> <p><i>Konfliktusok a csoportban</i> Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása. Vétlen és szándékos károkozás. Büntetés elfogadása, a vétség helyrehozása. A vétség helyrehozásának lehetőségei.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.</p>

<p>Témakör</p>	<p>4. Társadalmi együttélés</p>	<p>Javasolt óraszám: 14 óra</p>
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése. Figyelemfelhívás az internet használatához és a virtuális közösségekhez kapcsolódó tettekre és következményekre. A világháló közösségi portáljainak használatához kapcsolódó lehetőségek mellett szükséges tudatosítani az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az azokban rejlő veszélyforrásokat. Az alkalmazásokhoz kapcsolódó kulturált és felelős magatartás elemi követelményeinek megismertetése.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</p>		
<p><i>Etnikai közösségek</i> Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom?</p> <p>Hazánkban élő népcsoportok. Kisebbség és többség a nemzeten belül. Nemzeti és nemzetiségi jelképek, szokások és hagyományok, ünnepek.</p> <p><i>Vallási közösségek</i></p>		

Ismert vallási közösségek Magyarországon. Többféle vallási csoport egymás mellett élése.

Társadalmi egyenlőtlenségek

Gazdagok és szegények világa. Miért alakul ki vagyoni különbség az emberek között? Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket? Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni?

Virtuális közösségek

A virtuális közösségek szerepe mindennapi életünkben.

Mi az, amit lehet, és mi az, amit nem lehet, vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?

Fogalmak	Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előny szerzés, gazdagság, szegénység, virtuális közösség.
-----------------	--

Témakör	5. A technikai fejlődés hatásai	Javasolt óraszám: 10 óra
----------------	--	-------------------------------------

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében. A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével. A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.
--	---

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Az ökológiai lábnyom

Mit jelent az ökológiai lábnyom? Az ökológiai lábnyom összetevői. Az ember és a természet közötti kapcsolat.

Az ember és a technika

„Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét?” A mai világ legfontosabb technikai eszközei, ezek hatása az egyén és közösségek életére. A technikai eszközöktől való függőség és a függőség kialakulása.

Enyém, tiéd, miénk

A személyes, a magán- és a közösségi tulajdon.

A tulajdon védelmének formái. Hogyan vigyázzunk meglévő értékeinkre?

A mozgóképek hatása

A reklámokról és azok emberekre gyakorolt hatásáról.

Fogalmak	Fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, média, reklám.
-----------------	--

Témakör	6. A mindenséget kutató ember	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó alapvető ismeretek bővülésének elősegítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>A vallás mint lelki jelenség</i> A természeti és természetfölötti világról. Különböző elképzelések a hitről.</p> <p><i>Vallási közösség és vallási intézmény</i> A vallásokhoz kötődő jelképek és szertartások. A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon?</p> <p><i>A tudomány</i> A tudósokról és a tudomány világról. Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék? Világhírű magyar tudósok.</p> <p><i>A művészet</i> A művészetekről, a művészekről és a különböző művészeti ágakról. Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számunkra az, amit tesznek? Hozzánk melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?</p>		
Fogalmak	Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért.</p> <p>Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget.</p> <p>Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is.</p> <p>Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával.</p> <p>Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat.</p> <p>Elfogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mértén szerepet vállal a rászorulóknak segítségében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget.</p>
---	--

	Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait. Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek.
--	--

7–8. évfolyam

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a *testi és lelki egészségre*, illetve a *családi életre nevelés* általános céljainak megvalósításában. A témakörrel való foglalkozás különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során, következésképpen az etika tanítási-tanulási folyamatában is.

13-14 évesen az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, sajnos nem mindig megfelelő kompetenciákkal felvértezve. Az etika órák keretében ebből kifolyólag központi helyet kell kapnia a *médiatudatosságra* nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az *állampolgárságra és demokráciára* nevelésnek, valamint a *kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái* fejlesztésének is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már érzékelik az egyes társadalmi csoportok lehetőségei és életesélyei közötti különbségeket, szembesülnek a *társadalmi igazságosság* kérdéskörébe sorolható problémákkal, és a gyógypedagógus segítségével képesek erről elgondolkodni. Következésképpen az etika órák keretében direkt formában is felvetődhetnek a kirekesztettség, az előítéletek, valamint a méltányosság kérdéseit feszegető témakörök. Az órai beszélgetéseknek hála ugyancsak lehetővé válik a *lelkiismeret* szociális dimenziójának a fejlődése.

Az életkorra jellemző *önállósodást, önállóságra törekvést, az iskola véleményét, választást és döntést igénylő helyzetek* teremtésével tudja támogatni. Ebből az etika valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ekkoriban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a *személyes jövőkép* kialakítását, valamint az *identitás* különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat kiegészítőjeként fontos szerepet kap az etika órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van a saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani. Jelentős szerepet kap az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél az identitás lépésről-lépésre történő alakítása, különös tekintettel a fogyatékos állapotából adódó egyéni képességekre és készségekre.

Ebben a szakaszban kiemelt szerep juthat az órákon az adott konkrét témákhoz kapcsolódó *információk* különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a *mérlegelő gondolkodás* fejlesztésének.

Témakör	1. Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén. Az önelfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Nyelv és gondolkodás</i> Gondolat, gondolkodás. Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok?</p> <p><i>Tudás és értelem</i> Érdeklődési kör, tehetség, elszántság, sikeresség és sikertelenség jellemzői. Ki miben tehetséges?</p> <p><i>Ösztönzők és mozgatóerők</i> Tettek és döntések. Pozitív és a negatív érzések és érzelmek hatása testi, lelki állapotunkra. Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Vágyaim és céljaim. Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker és a kudarc?</p> <p><i>Érték és mérték</i> Mi igazán fontos az életemben? Melyek az én értékeim?</p>		
Fogalmak	Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, akarat, érték.	

Témakör	2. Párkapcsolat és szerelem	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Vonzódás</i> A serdülőkor. A serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások. A férfi-nő (fiú-lány) párkapcsolati vonzódásról. Szimpátiakapcsolatok – tapintatos jelzés és tapintatos háritás.</p> <p><i>Együttjárás</i> Szerelem. Párkapcsolat. Érettség és éretlenség. Párkapcsolati intimitás. A párkapcsolatban rejlő örömforrások és konfliktusok. A diákszerelem szépsége.</p> <p><i>Házasság, család és otthonteremtés</i> A házasság. A család. Házasságkötés. A jó és a rossz házasság ismertetőjegyei. Családalapítás. Családtervezés.</p>		

<i>Visszaélés a nemiséggel</i> Prostitúció. Pedofília. Pornográfia. Szexuális bántalmazás. A felsorolt fogalmak ismertetőjegyeinek megbeszélése. Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?	
Fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.

Témakör	3. Egyén és közösség	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Közösségeim</i> Saját csoportjaim. A csoportokban történő állandó változások. Szimpátiakapcsolatok – kötődések a csoporthoz. Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások. Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban?		
<i>Erőt adó közösség</i> Közösségi együttlét. Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. Szerepem a közösségben. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént?		
<i>Korlátozó közösség</i> Önálló vélemény felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül.		
<i>Szabadság és korlátozottság</i> Szabadság. Az egyén szabadsága. Alkalmazkodás. Választás. Segítségkérés. Engedelmisség. A jó és a rossz közötti választás. Szabályhoz kötődés és lelkiismeret. Az előítélet és megnyilvánulási formái.		
Fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmisség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.	

Témakör	4. Helyem a világban	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulóknban. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
<p><i>Tágabb otthonunk: Európa</i> Az Európai Unió. Az Európai Unió jelképei. Hasonlóságok és különbségek az európai emberek között.</p> <p><i>Színesedő társadalmak</i> A munkavállalás lehetőségei külföldön. Különböző kultúrák együttélése. Az etnikai konfliktusok megelőzésének lehetőségei.</p> <p><i>A társadalmi együttélés közös normái</i> Az együttélés szabályai a társadalomban. Törvények. A szabály- és törvényszegés büntetése a társadalomban. Bűnmegelőzés. Büntetés. Jóvátétel.</p> <p><i>Új technikák, új szabályok</i> A világháló kulturált használata. Alapvető etikai szabályok a világhálón.</p>	
Fogalmak	Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus, az együttélés szabályai, szabályszegés, büntetés, megelőzés.

Témakör	5. Mi dolgunk a világban?	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Jól-lét és jólét</i> Öröm és bánat. Az öröm és bánat forrásai. Az életünkben megjelenő javak és lehetőségek. A javakhoz való ragaszkodás. A javakról történő lemondás. A pénz szerepe az ember életében. A testi és lelki egészség szerepe az ember életében.</p> <p><i>Boldogulás, boldogság</i> A jövőkép. Sikerek és kudarcok az emberi életpályán. A tanulás, a pénz, a munka és az emberi kapcsolatok életvezetéshez kapcsolódó szerepe. Különböző foglalkozások. Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek.</p> <p><i>A média és a valóság</i> Televízió, rádió, újság, világháló. Milyen képet kapunk a média által a valóságról? Tájékozódás az információk világában. Hiteles és hiteltelen információk megkülönböztetése.</p>		
Fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, hitelesség.	

Témakör	6. Hit, világkép, világnézet	Javasolt óraszám: 12 óra
Előzetes tudás	Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése. Ismeretek a nagy világvallásokról.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Az ember mint értékelő és erkölcsi lény</i> Különbség tény és vélemény között. Igaz és hamis állítások. Tévhit és előítéletek. Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő megszüntetésüket?</p> <p><i>A nagy világvallások világképe</i> A világvallások helye és szerepe. A jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalma.</p> <p><i>Párbeszéd és együttműködés</i> A különböző vallásokat követő emberek együttműködésének jelentősége.</p>		
Fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, tízparancsolat, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére.</p> <p>Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát.</p> <p>Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására.</p> <p>Képességeinek megfelelő szinten elképzei saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie.</p> <p>Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár.</p> <p>Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről.</p> <p>Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól.</p> <p>Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket.</p> <p>A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.</p>
---	---

Történelem

Célok:

A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a mérlegelő gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés erősítésére.

A műveltségi területen középpontba kell állítani:

- a múlt reális megismertetését
- a pontos tájékozódás kialakítása térben és időben
- a nemzeti-identitástudat kialakítása
- az ok-okozati összefüggések láttatása.

A célcsoport tanulóinak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

Feladatok:

- a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, fejlesztése
- algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és az általánosítás képességének a fejlesztése.
- kommunikációs készségek és képességek fejlesztése
- az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, mérlegelő és a történelmi gondolkodás kialakítása
- a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése
- az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	2	2	2	2
Éves órakeret	72	72	72	72
Ebből kötött	65	65	65	65
Szabadon tervezhető órakeret	7	7	7	7

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / 5 osztály	5.	6.	7.	8.
1. Személyes történelem. A kereszténység	20			
2. Fejezetek az ókor történetéből	30			
3. A középkor világa	15			
4. Kandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam		34		
5. Új látóhatárok: a földrajzi felfedezések, a vallási megújulás, az új világkép kialakulása		13		
6. Magyarország a XVII–XVIII. században		18		
Szabadon tervezhető órakeret:	7	7		

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Történelmi áttekintés			10	
2. Forradalma kora			15	
3. A modern kor születése: a nemzeti eszme és a birodalmak kora			10	
4. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében			30	
5. Hazánk és a nagyvilág a XX. Század második felében				20

6. Régiók története, mérlegen a magyar történelem: lábnyomaink a nagyvilágban: a magyar megmaradás kérdései.				9
Szabadon választott órakeret			7	7

5–6. évfolyam

Az alsó tagozat tudásanyagára építve kell megismertetni a tanulókkal az emberi közösség történetét, továbbá ezen történések, jelennel való kapcsolatát. A tanulásban akadályozott tanulók képességeit figyelembe véve kell bemutatni a történelem eseményeit, különös tekintettel az összefüggésekre. A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a pontos tájékozódást térben és időben, a nemzeti identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra. Ebben a szakaszban ismerkednek meg a tanulók a történelmi időszámítással, a történelmi korokkal és színterekkel. A különböző képek, szemléltetések, digitális tananyagok segítik a tájékozódást a történelmi korokban. A történelmi képzetek helyes kialakítását dramatikus technikák alkalmazása segíti. Az ismeretanyag lehetőséget ad a kort jellemző mítoszok és mondák, művészeti és zenei értékek megismerésére. A több irányból történő demonstrálás segíti elő a tanulásban akadályozott tanulók számára, hogy megismerjék, a különböző történelmi korok társadalmában hogyan éltek az emberek. A célcsoporthoz tartozó tanulók időbeli tájékozódásának fejlesztésekor hangsúlyt kell fektetni a múlt, a jelen és a jövő közötti viszonyításra – elsősorban a mindennapi élet eseményeire utalva. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen erősödik a tanulók időről alkotott képzelete, az események sorrendje közötti összefüggések felismerése. Az időről alkotott képzetek kialakítását segíti az időszalag. A történelmi színtereken keresztül a tanulók téri tájékozódása fejlődik, elsősorban történelmi térképek segítségével.

Témakör	1. Személyes történelem. A kereszténység	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	– A történelmi megismerés fogalmának kialakítása. A kereszténység jelentősége. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli képességek, képzelet.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1. Személyes történelem A címer, zászló, pecsét jelentősége, az idő mérése.		Tájékozódás a térképen. Idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel. Időbeli relációk: a jelen, a múlt és a régmúlt megkülönböztetése. Térbeli relációk: tájékozódási pontok keresése a térképen. Hazánk történelmi zászlóinak és címereinek megismerése, a pecsét fogalma, jelentősége. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása, megkülönböztetése, összehasonlítása.
1.2 Az Ószövetség népe Az Ószövetség/Héber Biblia: Ábrahám és Mózes		

1.3. <i>Újszövetségi történetek</i> A keresztény vallás kialakulása és elterjedése. Jézus Krisztus születése. Krisztus Pilátus előtt. Az utolsó vacsora. A feltámadás.	Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása, megkülönböztetése. Ó- és újszövetségi történetek megismerése.
Fogalmak	jelen, múlt, címer, zászló, pecsét, Isten, föld, ég, növény, állat, Jézus Krisztus

Témakör	2. Fejezetek az ókor történetéből	Javasolt óraszám: 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A nagy ókori társadalmak és hatásuk bemutatása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli tájékozódás, képzelet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>2.1. <i>Az ókori keleti kultúrák.</i> Az ókori kelet mezőgazdasága, társadalma, az emberek mindennapi élete. Hitvilág.</p> <p>2.2. <i>Az ókori Görögország – istenek, hősök, tudósok, művészek és az olimpia</i> Történetek a görög mondavilágból. Az ókori olimpiai játékok.</p> <p>2.3. <i>Az athéni demokrácia és a görög-perzsa háborúk</i> A legjelentősebb görög városállam: Athén. Az ókori görögök mindennapjai. A görög-perzsa háborúról: a marathóni csata (Kr. e. 490).</p> <p>2.4. <i>Hadvezérek, csaták, uralkodók az ókori Rómában</i> A római hadsereg és a katonák élete. Róma fénykora. Julius Caesar. Augustus császár. Rómaiak hazánk területén. A Római Birodalom bukása.</p>	<p>Időábrázolás síkban és térben (időszalag-időtorony). Történet olvasása, feldolgozása. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása. Csata modellezése. Helyszínek megkeresése a térképen. Tematikus képanyagok elemzése. Egyiptomi építészeti emlékekkel kapcsolatos képek gyűjtése, a hitvilágukkal kapcsolatos egyes történetek átbeszélése. Antik és modern – összehasonlításra épülő feladatok a tudomány, a művészetek és a sport témakörében. Beszélgetés az olimpiai eszméről.</p> <p>Történet olvasása Athénről. A görög főváros antik történelmi emlékhelyeinek képről történő felismerése. Az ókori Róma nevezetes épületeinek bemutatása.</p> <p>Bepillantás az ókori Róma mindennapjaiba: öltözködés, szórakozás, társasági élet, rabszolgapiac, iskola (beszélgetés, életképek modellezése, illusztrációkészítés). A római hadsereg bemutatása – beszélgetés alapvető szempontok szerint a hadviselés legfontosabb elemeiről: fegyverek, stratégia, emberi tényezők (katonák). Illusztrációk készítése. Pannónia provincia helyzetének, szerepének megismerése a Római Birodalom területén. A bukás okainak közös feltárása.</p>	

Fogalmak	időszalag, Nílus, fáraó, piramis, Hellász, Marathón, olimpia, Athén, városállam, Róma, Itália, gladiátor, légió, provincia, Pannónia, Aquincum.
-----------------	---

Témakör	3. A középkor világa		Javasolt óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A ciklusosság megismertetése a történelmi korszakok tükrében. Nézőpontváltás alkalmazása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli képességek, képzelet.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
<p>3.1. <i>A nyugati és a keresztény államiság főbb jellemzői</i> A hunok szerepe a Római Birodalom hanyatlásában.</p> <p>3.2. <i>A középkori élet színterei és szereplői (uradalmak, kolostorok, városok, egyetemek)</i> Céhmesterek és kereskedők. Mindennapi élet a középkori várakban. Kolostori élet: történetek az egyház szerepéről. A lovagi életmód és a keresztes hadjáratok.</p>		Történetek olvasása, megbeszélése. Adatok leolvasása térképről. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása. A középkor különböző társadalmi csoportjai – fogalmakhoz, azonosságokhoz és különbségekhez kötődő feladatok. Európa legjelentősebb középkori városainak megkeresése a térképen. A középkori város mint kulturális színtér bemutatása. A hadviselés és a vallások kapcsolatának felismerése a középkori kereszténység tükrében. A lovagi életmód – a lovagokhoz kapcsolódó eszménykép bemutatása – illemszabályok a gyakorlatban.	
Fogalmak	vallás, kereszténység, iszlám, hun, király, nemes, jobbágy, lovag, lovagi torna, pápa, latin nyelv, szerzetes, kolostor, város, hadviselés		

Témakör	4. Kalandozások és honfoglalás, a magyarok eredete, képek és portrék az Árpád-kor és a XIV-XV. század történetéből, a középkori magyar állam		Javasolt óraszám: 46 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogalomalkotás a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> térbeli- és időbeli tájékozódás, történelmi gondolkodás.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
<p>4.1. <i>Történetek a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról</i> A magyarok eredete. Rege a csodaszarvasról. Vérszerződés. Honfoglalás, letelepedés.</p>		A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Mondák, történetek olvasása, feldolgozása. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Illusztráció készítése. Múzeum, tájház, emlékmű látogatása.	

<p>Kalandozó hadjáratok.</p> <p>4.2. <i>Az államalapítás: Géza és Szent István</i> Géza fejedelem. I. (Szent) István, Magyarország királya. Államalapítás. Koronázási ékszerek.</p> <p>4.3. <i>Az Árpád-ház uralkodói, szentjei</i> I. (Szent) László, a lovagkirály. Szent Gellért. Árpád-házi Szent Margit. Könyves Kálmán. II. András.</p> <p>IV. Béla.</p> <p>4.4. <i>Nagy Lajos, a hódító és törvényhozó</i> Anjou-házi királyok: Károly Róbert és Nagy Lajos Gazdasági intézkedések</p> <p>4.5. <i>Hunyadi János a törökellenes küzdelmek élén</i> A nándorfehérvári diadal</p> <p>4.6. <i>Hunyadi Mátyás portréja</i> Az igazságos Mátyás Élet Mátyás király udvarában</p>	<p>Tablókészítés. Adatok leolvasása térképről. Időszalagon, időtornyon történő ábrázolás – összefüggések felismerése. Rajzos történeti napló készítése. A lakóhely történelmi emlékhelyeinek fölkeresése. Látogatás az Országházban, a koronázási ékszerek megtekintése. Jelképek ábrázolása kézműves technikákkal. Történelmi szituációk bevonásával tananyag, tananyagrészek elmondása. A jelentős történelmi személyiségekről három-négy mondatos beszámoló készítése. Szövegalkotás képről, képsorozatról. Tárgyi emlékek gyűjtése, válogatása. Játéktevékenységek a lovagi életmód reprezentációjának érdekében. Tárgyi és írásos történelmi emlékek felismerése, csoportosítása. A különböző várostípusok jellemzőinek csoportosítása. A külső veszélyek felismerésének szerepe az ország életében. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása. A Mátyás királyról szóló mesék erkölcsi tanulságai. A reneszánsz erények megfogalmazása szépirodalmi szemelvények tükrében. A történelmi szituációk eljátszása. A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Szövegértési feladatok megoldása. Különböző élethelyzetek bemutatása, jellemzőinek összehasonlítása. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>vándorlás, honfoglalás, Etelköz, Kárpát-medence, államalapítás, állam, koronázási ékszer, szent, lovagkirály, törvény, hódítás, gazdaság, diadal, csata, királyi udvar, reneszánsz, erény.</p>

<p>Témakör</p>	<p>5. Új látóhatárok: a földrajzi felfedezések, a vallási megújulás; az új világkép kialakulása</p>	<p>Javasolt óraszám: 10 óra</p>
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A történelmi gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kauzális gondolkodás, képzelet, tér-és időbeli tájékozódás</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p>5.1. <i>A nagy földrajzi felfedezések</i> Amerika felfedezése.</p>	<p>Történelmi szövegek olvasása, feldolgozása a nagy földrajzi felfedezőkről. Időszalagon,</p>	

<p>Felfedezők és hódítók.</p> <p>5.2. <i>Vallási újítók – reformáció és katolikus megújulás</i></p> <p>Történetek a kor emberének gondolkodásáról; reformáció és ellenreformáció.</p>	<p>időtornyon Amerika fölfedezésének meghatározása – jelenhez való viszonyítása. Atlaszhasználat – helyszínek megkeresése a térképen; adatok olvasása térképről. Református és katolikus templom látogatása, a hasonlóságok és eltérések megfigyelése. Az alkotmányos királyság múltja és jelene – képek csoportosítása, jellemzők összehasonlítása és megkülönböztetése. Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása. A gyarmatosítók és az őslakosok ellentétének megvilágítása különböző szituációs játékokon keresztül. A különböző keresztény vallási irányzatok jegyeinek megkülönböztetése, szókártyák csoportosítása. Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, megfogalmazása elemi szinten.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>felfedezés, távcső, mikroszkóp, Kolumbusz Kristóf, vallás, reformáció, katolikus, királyi udvar, felvilágosodás, gyarmat, gyarmatosító, őslakó, függetlenségi harc</p>

Témakör	6. Magyarország a XVI–XVIII. században		Javasolt óraszám: 24 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A történeti megismerés eszközeinek, módszereinek kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képzelet, tér-és időbeli tájékozódás.</p>		
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p>6.1. <i>A mohácsi csata és következményei</i></p> <p>A mohácsi vész</p> <p>A három részre szakadt Magyarország, élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával.</p> <p>6.2. <i>Végyári küzdelmek</i></p> <p>Szigetvár. Eger.</p> <p>6.3. <i>Bocskai István és a hajdúk</i></p>		<p>Történetek olvasása, feldolgozása. Végvárak megkeresése a térképen. Tinódi históriás énekeinek hallgatása kortárs lantművészek előadásában. Királyi Magyarország, Erdélyi Fejedelemség, Török Hódoltság, Bocskai Istvánról, Bethlen Gáborról történet feldolgozása. A végvárakról rajz, makett készítése. A hős várkapitányok jellemzése, tulajdonságok csoportosítása. Művészeti alkotások gyűjtése az eseményekről. Események sorrendbe helyezése. Drámajáték – II. Rákóczi Ferenc életének földézése. Bécs, Bécsújhely, Sárospatak, Kassa városainak megmutatása a térképen. Kurucok és labancok – történet feldolgozása. Részletek</p>	

<p>Bocskai szerepe a magyar reformációban.</p> <p>6.4. <i>Az Erdélyi Fejedelemség virágkora</i> Bethlen Gábor idején Erdély népei, tájai, kultúrája Bethlen Gábor uralkodása</p> <p>6.5. <i>Zrínyi Miklós, a hadvezér</i> Zrínyi Miklós hadjáratai és tervei a magyar hadsereg megteremtésére</p> <p>6.6. <i>A Rákóczi-szabadságharc kiemelkedő személyiségei, céljai</i> II. Rákóczi Ferenc élete.</p> <p>6.7. <i>Buda visszafoglalása, Magyarország a Habsburg Birodalomban</i> Buda visszafoglalása</p> <p>Mária Terézia Hétköznapi élet a kurucok és labancok korában.</p>	<p>megtekintése kapcsolódó történelmi filmekből.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>végvár, politikus, költő, hadvezér, hajdú, kuruc, labanc,</p>

<p>Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló meg tudja különböztetni a történelem forrásait, példákat is tud kapcsolni hozzá. Ismeri a történelmi időszámítás egységeit. Alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen. Az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismereteket. Időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről.</p> <p>Különbséget tesz a különböző történelmi korok, valamint a magyar és a világtörténelem eseményei között. Ismeri a világtörténelem tanult fordulópontjait; a magyar történelmi tudáskánon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében.</p> <p>A magyar koronázási ékszereket megnevezi. A megismert mondák, legendák, rövid történetek tartalmát segítséggel elmondja.</p> <p>Megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit. A történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni. Ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer.</p>
--	---

7–8. évfolyam

A történelem tanításának alapvető célja ebben a szakaszban nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményeinek felelevenítése a mérlegelő gondolkodás tükrében. A társadalmak kialakulásának történelmi körülményei, azok működésének sajátosságai felkészíti a tanulókat a történelmi múlt értelmezésére, egyúttal a társadalmi jelenségek közötti hatékony eligazodásra. A tanítás-tanulás folyamatában központi cél, hogy felébressze az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak a társadalom kérdései iránt való érdeklődést, elősegítse a diákok hazaszeretetének további erősödését, továbbá hozzásegítse őket ahhoz, hogy elfogadják Magyarország jogilag szabályozott demokratikus értékeit.

A Történelem és állampolgári ismeretek műveltségterület tanítás-tanulás folyamatán belül a tanulók célcsoportjára való tekintettel a képességek, jártasságok és készségek formálása az ismeretszerzés gyakorlatában történik. A történelem tananyagának elsajátítása során a diák megismeri, hogy a történelem eseményei az ember megjelenésének kezdetétől fogva egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe. A műveltségterület tartalmának elsajátítása során tényszerű, valós és alkalmazható ismeretekhez jut, és képességének megfelelően gyarapítja tudását. Kialakul a tanuló pozitív attitűdje a történelmi múlthoz, erősödik nemzeti identitása.

A kompetencia alapú tanítási-tanulási folyamat során kiemelt szerepet kap a tér- és időbeli tájékozódási képesség fejlesztése, valamint az időbeli viszonyítás képességének kialakítása; a különböző társadalmak kultúrájának és életmódjának megismertetése; az ok- okozati összefüggések megláttatása, különös tekintettel az egymást követő időkben a történelmi-történelmi változásokra. A tanulókat képessé kell tenni a következtetésekre, a véleménynyilvánításra, az észszerű vitára, az alapvető történelmi-társadalmi törvényszerűségek felismerésére.

Témakör	1. Történelmi áttekintés		Javasolt óraszám: 8 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanult történelmi csomópontok felidézése térben és időben. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális és auditív emlékezet, analitikus és szintetikus gondolkodás.</p>		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
<p><i>Az ókori társadalmakról tanultak átisméltése</i> Az ókori keleti kultúrák Az ókori Görögország. Az ókori Róma.</p> <p><i>A középkori Magyarországról tanultak átisméltése</i> (korai szakasz, érett szakasz, késői szakasz) Árpád-házi királyok. Anjou-házi királyok és a Hunyadiak.</p>		<p>Időszalag készítése, a történelmi források megnevezése a tanult történelmi korokból. A régész eszközeinek megnevezése. Múzeumlátogatás. Térképhasználat, terepasztal alkalmazása. Tárgyi emlékek fölismerése az ókorból, különös tekintettel az ókori kelet, Görögország és Róma hagyatékaira. A forrásokhoz kapcsolódóan szövegfeldolgozás. Térképhasználat. Adatok leolvasása időszalagról. A vándorlás és</p>	

Hazánk három részre szakadása.	honfoglalás állomásainak megnevezése. Múzeumlátogatás, a koronázási ékszerek megtekintése. Tablókészítés a tanult uralkodókról. Tematikus feladatlapok megoldása.
Fogalmak	az ötödik-hatodik évfolyamon megismert fogalmak

Témakör	2. Forradalmak kora	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A nemzettudat és az állampolgári ismeretek kialakítása, tudatosítása, fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kauzális gondolkodás, hazaszeretet.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>2.1 <i>A francia forradalom vívmányai és árnyoldalai</i> A nagy francia forradalom – a polgári átalakulás kezdete.</p> <p>2.2. <i>Az ipari forradalom találmányai</i> Ipari találmányok és feltalálók.</p> <p>2.3. <i>A magyar reformkor képviselői (Széchenyi, Kossuth)</i> A polgárosodás Magyarországon.</p> <p>2.4. <i>A forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai</i> Gróf Széchenyi István élete és munkássága. Kossuth Lajos élete és munkássága. A magyar nyelv hivatalossá tétele. Az 1848. március 15-i események Pesten. Az első független magyar kormány megalakulása, intézkedései. A szabadságharc legfontosabb eseményei.</p>	<p>A történelmi események időrendi sorrendbe rendezése. Adatok olvasása térképről. Gyűjtőmunka a történelmi személyiségek életéről. Dramatikus technikák: vita a társadalom különböző csoportjai képviselőinek szerepében. Érvek ütköztetése. Plakátkészítés a francia forradalom jelszavaival. Fogalomalkotás az újkori társadalom és gazdaság jellemzőiről. Információgyűjtés a gőz erejéről. Ismeretanyagok gyűjtése a történelmi anyagokhoz. Egy-egy történelmi korról eseménynaptár készítése. Szóbeli beszámoló a tanult reformkori személyiségek tevékenységéről szókárttyák és képek segítségével. A történelmi személyiségek tevékenységeinek csoportosítása. A reformkori országgyűlések vívmányai – táblázatba rendezés. Helytörténeti kiállítások, múzeumok látogatása. Képvetítés – adatgyűjtés, tények megfogalmazása – véleménycsere. Részvétel helytörténeti sétákon a reformkorhoz kötődő emlékhelyekhez. Öltözékek, viseletek megnevezése és bemutatása. Időszalag, térkép használata. Események képei – időrendben történő csoportosítás. Az első független magyar kormány bemutatása, adatok gyűjtése a miniszterekről. Múzeumlátogatás az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc eseményeihez kapcsolódóan. Feladatlapok</p>	

	megoldása. Interaktív tananyagok alkalmazása lehetőség szerint. Az aradi vértanúkról adatok gyűjtése, megemlékezés a hősokról.	
Fogalmak	nemzetállam, függetlenségi harc, polgár, munkás, országgyűlés, gőzgép, gyáripár, vasúthálózat, reform, magyar nyelv, törvény, pákozdi csata, isaszegi csata, trónfosztás, világsi fegyverletétel, aradi vértanúk	
Témakör	3. A modern kor születése: a nemzeti eszme és a birodalmak kora	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A nemzeti, hazafias érzelmek szerepének bemutatása a nemzetállam életében. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> mérlegelő gondolkodás, kauzalitás.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p>3.1. <i>Az egységes nemzetállamok létrejötte</i> Az olasz nemzetállam létrejötte. Az egységes német állam magalakulása.</p> <p>3.2. <i>Polgárháború az Egyesült Államokban</i></p> <p>3.3. <i>A megtorlás és a dualizmus Magyarországon</i></p> <p>Megtorlás a szabadságharc után A kiegyezés tartalma és jelentősége Tisza Kálmán és Tisza István munkássága</p> <p>3.5. <i>Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei</i> Az Osztrák-Magyar Monarchia.</p>		<p>Gyűjtőmunka a könyvtárban. Adatok gyűjtése térképről.</p> <p>Adatok leolvasása időszakról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Információk gyűjtése a XIX. század polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Magyarok mindennapjai a szabadságharc leverése után – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. Drámajáték – a néma ellenállás megjelenítése a Habsburg elnyomás idején. A kiegyezés pozitív következményei – fogalmak azonosítása, csoportosítása, megkülönböztetése Magyarország és Ausztria szempontjából. Budapest fejlődése a XIX. század második felében – épületek azonosítása korabeli képekről. A kiegyezéshez kötődő történelmi személyiségekről adatok, képek gyűjtése (Deák Ferenc, Ferenc József, Erzsébet királyné). Gazdasági-társadalmi változások – fogalmak csoportosítása, egyeztetése. A változások szerepének felismerése az emberek életében. A vasúthálózat fejlődése – adatok, képek gyűjtése a XIX. század második felének magyar vasútépítéséről.</p>
Fogalmak	magyar király, Osztrák-Magyar Monarchia, tőke, bank, vasúthálózat, Budapest, világáros, MÁV, dualizmus	

Témakör	4. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> empátia, mérlegelő gondolkodás.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>4.1. <i>Az első világháború jellemzői és következményei Európában és Magyarországon</i> Az első világháború előzményei és kirobbanása. Hazánk részvétele az első világháborúban. Az első világháború főbb eseményei. Tanácsköztársaság.</p> <p>4.2. <i>Trianon és következményei</i> Az Osztrák-Magyar Monarchia fölbomlása. A trianoni békediktátum és következményei.</p> <p>4.3. <i>Diktatúrák és diktátorok Európában</i> Totális diktatúrák: a kommunista Szovjetunió; a nemzetiszocialista Németország</p> <p>4.4. <i>Politikus portrék a két világháború közötti Magyarországon</i> Magyarország a két világháború között – Horthy Miklós kormányzó.</p> <p>4.6. <i>A második világháború jellemzői és következményei</i> A második világháború kirobbanása. A második világháború főbb eseményei, technikai újításai. A második világháború befejezése. A párizsi békeszerződés.</p> <p>4.7. <i>Magyarország a második világháborúban</i> Hazánk helyzete a második világháború előtt: a békés revízió Hazánk szerepe a második világháborúban. A Don-kanyar magyar katonái:</p>	<p>Gyűjtőmunka a könyvtárban a „nagy háborúról.” Az Antant és a Központi hatalmak országainak csoportosítása. Térképhasználat. Helyszínek, adatok leolvasása a történelmi térképekről. Háborús frontvonalak meghatározása. Képek gyűjtése, csoportosítása folyóiratokból. A gyűjtemény alapján rövid fogalmazás készítése. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Játékfilm-részlet (pl. Nyugaton a helyzet változatlan), dokumentumfilm-részletek megtekintése előzetes szempontok alapján. Információk gyűjtése a XX. század első felében élt polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Fiktív levél írása a frontvonalról. Frontok modellezése terepasztalon – a villámháború és az állóháború fogalmának kialakítása. Az országhatárokon belül és kívül élő magyarok mindennapjai a trianoni döntést követően – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. A személyes vélemény és a tény megkülönböztetése. Érvek megfogalmazása a fajgyűlölettel, idegengyűlölettel szemben. A fasiszta és a szövetséges országok csoportosítása. Bekövetkezett változások felismerése a háborús kronológia áttekintésével. A II. világháború hadieszközeinek megnevezése. Háborúellenes plakát készítése. Fasiszta eszmék felismerése. Dokumentumfilmek megtekintése, megbeszélése.</p> <p>A világháborúhoz kötődő emlékhely felkeresése. Életkép a koncentrációs táborokban – jellemzők gyűjtése. Részletek olvasása, értelmezése Anna Frank naplójából. Következtetések megfogalmazása a II. világháború eseményeinek tükrében, tanári</p>	

megemlékezés a hősi halottakról.	irányítás mellett.
4.8. <i>A holokauszt Európában és Magyarországon</i> Hazánk német megszállása. Koncentrációs táborok Európában.	
Fogalmak	világháború, antant, központi hatalmak, állóháború, front, tank, köztársaság, tanácsköztársaság, trianoni békeszerződés, bank, munkanélküliség, fasizmus, nemzetiszocializmus, zsidótörvény, koncentrációs tábor, deportálás, Don-kanyar, nyilas hatalomátvétel, atombomba, Hirosima

Témakör	5. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében	Javasolt óraszám: 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> mérlegelő gondolkodás, kauzalitás	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>5.1. <i>A megosztott világ: a hidegháború, az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedése</i> Hatalmi csoportosulások kialakulása a II. világháború befejezése után. A berlini fal kiépítése.</p> <p>5.2. <i>Magyarország a kommunizmus idején</i> Rákosi Mátyás diktatúrája. Az emberek élete az 1950-es évek elején.</p> <p>5.3. <i>Az 1956-os forradalom és a Kádár-korszak</i> Az 1956-os forradalom és Nagy Imre miniszterelnöksége. A Kádár-rendszer jellege, életmódja Az 1980-as évek vége, a Kádár-rendszer válsága.</p> <p>5.4. <i>A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon</i> Rendszerváltoztatás Az Alaptörvény és a mai magyar</p>	<p>Adatok, tényinformációk gyűjtése a XX. század második felében élt polgárok mindennapjairól. Időszalag, időtorony alkalmazása, történelmi évszámok jelölése. Térképről adatok leolvasása. Rövidítések – fogalmak egyeztetése (pl. ENSZ, NATO, Varsói Szerződés). A keleti blokk és a nyugati blokk országainak csoportosítása. Mindennapi élet modellezése a demokratikus vezetés alatt álló és a szocialista vezetés alatt álló országokban. A személyi kultusz jellemzőinek csoportosítása. A tervgazdálkodás – rámutatás a hamis eszményekre egyszerű modellezéssel. Tárgyi és írásos emlékek megtekintése az ötvenes évekből. A személyi kultusz, a diktatúra, a pártállam jellemző jegyeinek fölismerése. Évszámok jelölése időszalagon. Szocialista iparvárosok jelölése térképen; rajz, makett készítése a gyárvárosokról. Címerek összehasonlítása a XX. század különböző korszakaiban. Jellemzők megkülönböztetése. Gyűjtőmunka – tárgyi emlékek a tárgyalt történelmi időszakokból. Látogatás az 1956-os forradalomhoz kapcsolódó múzeumi kiállításon. Játékfilm, dokumentumfilm megtekintése az 1956-os forradalomról és szabadságharcról. Képek gyűjtése,</p>	

<p>demokrácia</p> <p><i>5.5. Együttélés a Kárpát-medencében: a határon túli magyarok; a magyarországi nemzetiségek a 19. századtól napjainkig.</i></p>	<p>csoportosítása a hatvanas, hetvenes, nyolcvanas évek hazai életmódjáról. A Kádár-korszak legfontosabb jegyeiről történő fogalomalkotás, a társadalmi berendezkedéshez kapcsolódó jellemzők rendezése, csoportosítása főfogalmak alá. Csoportosítás tanári irányítás mellett: okok, melyek a kommunista hatalom összeomlásához vezettek. Plakátképek bemutatása: a szovjet csapatok kivonulása Magyarország területéről.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>hidegháború, Egyesült Nemzetek Szervezete, NATO, Varsói Szerződés, személyi kultusz, többpártrendszer, egypártrendszer, diktatúra, pártállam, termelőszövetkezet, munkatábor, forradalom, Alaptörvény/Alkotmány, szabadságharc, eladósodás</p>

<p>Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat. Ismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámol. A reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett.</p> <p>Összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. A nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani.</p> <p>A térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. Információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból.</p> <p>Képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Deák Ferencet. Felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit. Felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára. A második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja.</p> <p>Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez pozitív attitűddel viszonyul.</p> <p>A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi. Egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni. A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni.</p>
--	--

<p>Témakör</p>	<p>6. Régiók története, mérlegen a magyar történelem: lábnyomaink a nagyvilágban; a magyar megmaradás kérdései.</p>	<p>Javasolt óraszám: 14 óra</p>
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> mérlegelő gondolkodás; megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás a cselekvés szintjén.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>6.1. <i>Az Európai Unió létrejötte</i> Az Európai Unió szerepe a történelmi-társadalmigazdasági események alakulásában</p> <p>6.2. <i>A vasfüggöny lebontása és következményei a keleti blokk országaiban</i> A szocialista államrendszerek fölbomlásának következményei</p> <p>6.3. <i>Globális problémák: urbanizáció, környezetszennyezés, terrorizmus, migráció, klímaváltozás</i> A tudományos-technikai forradalom hatása az emberek mindennapi életére</p> <p>6.4. <i>Az Alaptörvény, a jogállamiság intézményei a mai Magyarországon</i> Az Alaptörvény múltja és jelene – az alapvető jogok</p> <p>6.5. <i>A hagyományos, illetve agrártársadalmak; a modern, illetve ipari társadalmak</i></p> <p>6.6. <i>A határon túli magyarság sorsa</i></p> <p>6.7. <i>A magyarországi nemzetiségek kultúrája, helyzete</i></p>		<p>Plakátkészítés az Európai Unió történetéhez kapcsolódóan. A legfontosabb események jelölése időszalagon. A szocialista országok utódállamai nevének, fővárosainak csoportosítása – az adott nemzethez kötődő információk gyűjtése. Az új államhatárok megkeresése a térképen. Különböző technológiákról történő információgyűjtés. Tablókészítés az utóbbi két évtized technikai változásairól. Érvek és ellenérvek gyűjtése, azok ütköztetése a fogyasztói társadalom témaköréhez kapcsolódóan tanári irányítás mellett. A Magyarországon életbe lépett Alaptörvény értelmezése. Feladatok megoldása az alapvető jogok érvényesítésével kapcsolatosan. Gyűjtőmunka, tablókészítés. A Magyarországon élő nemzetiségekhez kötődő tradíciók bemutatása – hagyományőrző foglalkozások keretében. A határainkon túl élő magyarság helyzete a világban – fotók gyűjtése, honlapok keresése; információk gyűjtése a magyar identitás megőrzésével kapcsolatosan, tanári irányítás mellett. Fogalmak, képek csoportosítása a globalizált világ témakörében.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Európai Unió, Szovjetunió, Csehszlovákia, Jugoszlávia, jóléti társadalom, alaptörvény, jogállamiság, demográfia, népesedés, kisebbség, vallás, határon túli magyarság</p>	
<p>Összegzett tanulási</p>	<p>A tanuló kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat. Ismeri a reformkor haladó politikusainak</p>	

<p>eredmények a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámol. A reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett.</p> <p>Összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. A nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani.</p> <p>A térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. Információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból.</p> <p>Képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Deák Ferencet. Felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit. Felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára.</p> <p>A második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja.</p> <p>Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez pozitív attitűddel viszonyul.</p> <p>A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi. Egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni. A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni.</p>
--	---

Hon- és népismeret

Célok:

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

Feladatok:

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulás-szervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a mérlegelő és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak: az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékesség; a hatékony, önálló tanulás; és a személyes és társas kapcsolati kompetenciák.

A hon- és népismeret is az alsó tagozatban megszerzett ismeretanyagra épít. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók a felső tagozatban ismerkednek meg hazánk fekvésével, fővárosával és annak nevezetességeivel. Megismerik Magyarország jelképeit, a nemzeti értékeket, lakóhelyük történelmi emlékhelyeit, híres személyiségeit. A helytörténeti séták és gyűjtőmunkák segítik elő az ismeretszerzést a gyakorlatban.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	1			
Éves órakeret	36			
Ebből kötött	32			
Szabadon tervezhető órakeret	4			

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Az én világom	12			
2. Találkozás a múlttal	10			
3. Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink	10			
Szabadon tervezhető órakeret:	4			

Témakör	1. Az én világom	Javasolt óraszám: 12 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Ismeretalkotás az egyén helyéről és szerepéről a szűkebb és tágabb környezetben. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> időbeli és térbeli tájékozódás, szociabilitás.</p>	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p><i>1.1. Családunk története</i> A családi közösség, helyem a családban. Élettörténetem: Ki vagyok én? A család múltja és története. Családfa.</p> <p><i>1.2. Az én városom, falum</i> Elhelyezkedése, földrajzi fekvése. Nevezetességei. Hagyományai.</p> <p><i>1.3. A hazai táj. A helyi tudás</i></p> <p>Hazánk természeti értékei.</p> <p><i>1.4. Gyermekek, diákélet a múltban</i></p> <p>Az iskola története, múltja.</p>	<p>Információgyűjtés a családról. Családi ünnepekről beszélgetés. Élettörténetről szóbeli beszámoló. Érdekességek mesélése a családi legendáriumból. Családi fényképekről beszélgetés. A család lerajzolása, családtagok megnevezése. Rajzos, fényképes családfakészítés. Képgyűjtés az adott településről. Térképen való tájékozódás, különböző információk gyűjtése a településsel kapcsolatban. Helytörténeti kiállítás látogatása. Hivatalos honlapon történő tájékozódás. Helyi hagyományokról, történelmi eseményekről információgyűjtés. A településen élő (onnan elszármazott), a tanulónak példaképül állítható híres emberek életútjáról beszélgetés, fényképes tablókészítés a legfontosabb információkkal. Érdekességek gyűjtése az adott településsel kapcsolatban. Beszélgetés a személyes és családi kötődésekről a téma tükrében. Beszélgetés hazánk legfőbb tájegységeiről, képek gyűjtése. A nemzeti és a helyi közösség tudásbázisának feltérképezése – tablókészítés a pozitív értékek kiemelésével a legalapvetőbb ismeretek szintjén. Képek gyűjtése, csoportosítása egyszerűbb szempontok figyelembevétel.</p> <p>Rövid szépirodalmi szemelvényekből való tájékozódás, információgyűjtés. Érdekességek gyűjtése a helyi iskola történetével kapcsolatosan. Tablókészítés.</p>	
Fogalmak	<p>család, unokatestvér, nagyszülő, dédszülő, rokonság, újszülöttkor, csecsemőkor, óvodáskor, kisiskoláskor, előd, ős, generáció, családfa, családi ünnep, település, város, falu, főváros, táj, haza, hagyomány,</p>	

Témakör	2. Találkozás a múlttal		Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időben való tájékozódási képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési</i> fókuszok: nemzettudat, empátia.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
<p>2.1. <i>Nagyszüleink, dédszüleink világa falun és városban</i></p> <p>2.2. <i>A paraszti ház és háztartás, a ház népe</i> Falusi élet a múltban.</p> <p>2.3. <i>A hétköznapiak rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel)</i> A régmúlt idők étkezési szokásai.</p> <p>Ruházkodás a régmúlt időkben. Az emberek mindennapjai.</p> <p>2.4. <i>Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete</i> Húsvéti ünnepkör. Pünkösdi ünnepkör. Karácsonyi ünnepkör.</p> <p>2.5. <i>Hitélet és közösségi élet</i> Közösségek az ember világában.</p>	<p>Fényképek gyűjtése a nagyszülőkről, dédszülekről; beszélgetés a régmúlt idők mindennapjairól. Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés. Hasonlóságok és különbségek gyűjtése a modern idők mindennapjainak tükrében. Lehetőség szerint látogatás tájházban. A parasztház jellegzetességeinek azonosítása; közvetlen, illetve közvetett forrásból. Beszélgetés a paraszti háztartáshoz kötődő hagyományos életformáról. Tájékozódás a hétköznapi életről régi képeslapok, használati tárgyak, reprodukciós nyomtatványok segítségével. Régi receptek gyűjtése. Beszélgetés a táplálkozás kiemelt szerepéről, különös tekintettel az eltérő életformákra. Információk gyűjtése a pedagógus által válogatott, egyszerűsített visszaemlékezésekből – az adatokból közösen napirend készítése. A gazdag és szegény ember mindennapjainak összehasonlítása, párhuzam föllállítása napjainkhoz kötötten. Az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb információk összegyűjtése, azokról való beszélgetés. A néphagyományok lehetőség szerinti föllevenítése a szűkebb (esetlegesen tágabb) közösségben. Egyszerűbb hagyományörző játékokkal való megismerkedés. Beszélgetés az egyén szerepéről a közösségben. Beszélgetés a hit szerepéről a vallásos emberek életében – példákon keresztül. Beszélgetés az alapvető szabályok betartásáról. A közösség pozitív értékeinek összegyűjtése és megbeszélése. Csatlakozási lehetőségek földerítése helyi értékteremtő közösségekhez. A családi közösség szerepeinek feltárása szituációs játékok által.</p>		

Fogalmak	nagyszülő, dédszülő, falu, város, régmúlt, parasztház, háztartás, húsvét, pünkösd, karácsony, vallás, vallásos ünnep, néphagyomány, hagyományörzés, közösség, közösségi élet, értékteremtés
-----------------	---

Témakör	3. Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A magyar kulturális örökségről való tájékozódás lehetőségének biztosítása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> nemzettudat, erkölcsi érzék.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>3.1. <i>Az ősi magyar kultúra hagyatéka</i> A magyarok őseiről</p> <p>3.2. <i>Magyarok a történelmi és mai Magyarországon területén</i></p> <p>3.3. <i>Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok a Kárpát-medencében. A szomszédos országok.</i></p> <p>3.4. <i>Természeti és épített örökségünk, a szellemi kulturális örökség és a világörökség elemei</i></p> <p>3.5. <i>A magyar tudomány és kultúra eredményei a világban</i></p>	<p>Beszélgetés a magyar őstörténetéről, a legalapvetőbb tudás mentén. Képek gyűjtése a magyar őstörténetéről, annak továbbhagyományozódásáról a népművészetben. A témához kapcsolódó rajzkészítés. Múzeumlátogatás. Érdekességek földelítése az írott forrásokból, különös tekintettel a nép nevére, nyelvére stb.</p> <p>Beszélgetés a történelem szerepéről a nemzet életében. Információgyűjtés a történelmi Magyarországon területén élő magyarok mindennapjairól. A magyarlakta területek azonosítása, határon túli tájegységek, magyar városok megnevezése a térképen.</p> <p>Beszélgetés a történelmi Magyarországon területén élő, a tanulók számára példaképül állítható híres emberek életútjáról, fényképes</p>	

	<p>tablókészítés. A magyar néprajzi tájak megnevezése, megkeresése a térképen. A tájegységek csoportosítása jellegzetességeik és legismertebb településük szerint. A nemzeti kisebbségek azonosítása, anyaországukról való ismeretek, érdekességek gyűjtése, tablókészítés kulturális értékeikről, néphagyományaikról. Néhány alapvető formula elsajátítása a nemzeti kisebbségek nyelveiből (pl. köszönés, búcsúzás). A szomszédos országok felsorolása, fővárosuk megnevezése, térképen való azonosításuk. A magyar örökségnek tekintett természeti és épített kulturális örökségről adatok, információk, képek, érdekességek gyűjtése, csoportosítása. Múzeumlátogatás, tanulmányi kiránduláson való részvétel. Beszélgetés a magyar tudomány és kultúra eredményeiről, különös tekintettel a nemzetközi hírnevet szerzett tudósokra és művészekre. Ismeretterjesztő filmek, filmrészletek megtekintése a témával kapcsolatosan. Tablókészítés.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>őstörténet, ősművészet, néphagyomány, nemzeti kisebbség, történelmi Magyarország, Kárpát-medence, anyaország, kulturális örökség, tudomány, kultúra</p>

<p>Összegzett tanulási eredmények az évfolyam végén</p>	<p>A tanuló ismeri Magyarország nemzeti hagyományait és értékeit. Fogalmi képet alkot arról, hogy a magyar kultúra az európai művelődés szerves részét alkotja; ismeretekkel rendelkezik szűkebb és tágabb környezetének múltjáról és jelenéről. Hazánk főbb tájegységeit megkülönbözteti, azokhoz kapcsolódva néhány jellegzetességről szóban és/vagy írásban, néhány mondatban beszámol.</p> <p>Nagyszülei és szülei életéről tájékozódik; képet alkot gyermek- és felnőttkorukról, különös tekintettel a régmúlt idők hétköznapjaira, ünnepnapjaira. Tudomása van közvetlen környezetének népszokásairól, azokat tiszteli és őrzi. Ismeretekkel rendelkezik a történelmi Magyarország területén élő honfitársaink múltjáról és jelenéről; a magyarlakta területeken élő közösségek értékkeremtő munkájáról.</p> <p>A magyar kultúra és tudomány világban elfoglalt helyéről alapvető ismeretekkel rendelkezik, a nemzetközi hírnevet szerző művészek és tudósok közül néhányat megnevez, munkásságuk iránt érdeklődik. Folyamatosan erősödő nemzeti identitástudattal rendelkezik.</p>
--	---

Természettudomány

Célok:

- A természettudományos műveltség, a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat kialakítása
- A tanuló ismerkedjen meg a természeti és technikai környezettel.
- Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása, természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása.
- A tanulók életkorának és fejlettségének megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása.
- Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással.
- A tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömeinek, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.
- A képességek, gondolkodás fejlesztését, elemi szinten a természetismeret, a speciális technikai, gazdasági, társadalmi, etikai alkalmazások közötti kapcsolatok, összefüggések feltárása.

Általános feladatok:

- Aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága által a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése.

- A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve eljutni a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig.
- A sokféle tanulási környezet, (a gyűjtőmunka a természetben, terepséta, terepgyakorlatok, kirándulások) segítségével a környezet, a természet, az emberi kapcsolatok megismerése, a tanulók tudatos természetszerető- és védő magatartása, kapcsolatteremtő képességének kialakítása.
- Kiemelt figyelmet kell fordítani a természeti környezeti világ elemi megismerésére a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatásaira, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.
- A tanulói aktivitás és tevékenységközpontúság érdekében, a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazása.
- A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése.
- A kommunikációs képesség fejlesztése, szókincsbővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukció. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozása, a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése.
- Együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.
- A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzése és gyakorlatban való alkalmazása.
- A tanulási tevékenységek közül a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben és a kísérleti eszközök használata, a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.
- IKT-eszközök használata.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám:

Évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	-	-	-	-	2	2	4	4
Éves órakeret	-	-	-	-	72	72	144	144
Ebből kötött	-	-	-	-	65	65	130	130
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	-	-	7	7	14	14

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Anyag, energia, információ	-	-	-	-	5	5	-	-
2. Rendszerek	-	-	-	-	10	10	-	-
3. Felépítés és működés kapcsolata	-	-	-	-	10	10	-	-
4. Állandóság, változás	-	-	-	-	10	10	-	-
5. Az ember megismerése és egészsége	-	-	-	-	10	10	-	-
6. Környezet, fenntarthatóság	-	-	-	-	10	10	-	-
21 Tájékozódás a földrajzi térben								
22 Tájékozódás időben								
23 Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről								
24 Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól – A társadalmi-gazdasági élet szerveződése és folyamatai								
25 Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról								
26 Tájékozódás a regionális és globális földrajzi, környezeti folyamatokról								
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	-	-	7	7	-	-

5–6. évfolyam

A tantárgy tanítása során a következő nevelési célokat valósítjuk meg: szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a feladattudat erősítése. A megismert történelmi, kulturális és természeti értékeink alapján a nemzeti összetartozás érzésének erősítése. Éntudat és énkép fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. Az egészséges életmódra való tudatos törekvés technikáinak elsajátítása. A mozgás és az egészséges életmód kapcsolatának felismerése. A szociális érzékenység fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése. A környezetkímélő, takarékos magatartás, a természet és az épített környezet iránti szeretet és a megóvás igénye, törekvés az önálló tanulásra, együttműködő, kooperatív, interaktív technikák alkalmazására.

Kiemelt fejlesztési cél és feladat az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása. A pedagógus feladata erős figyelmet fordítani arra, hogy a tanulók a periodikus változásokat, összefüggéseket megértsék, a kapcsolatokat felismerjék a növény- és állatvilág

vonatkozásában, valamint az élettelen természet kapcsolatában. A tanulók számára fontos, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek, ezért kell lehetővé tenni a vizsgáló és kísérletező eszközök rendszeres használatát.

A tanulók képessé válnak a tantárgy sajátos földrajzi ismerethordozók – térkép, földgömb, ábrák – használatára, valamint az IKT-eszközök tanári segítséggel történő célszerű alkalmazására. Fejlődik kommunikációs képességük, a tananyag feldolgozása során bővül szókincsük, fejlődik szövegértésük és a feladatmegoldásokhoz kapcsolódóan értékelési helyzetekben önértékelésük, önismeretük. A matematikai kompetencia birtokában képesek számadatok összevetésére, grafikonok, diagramok leolvasására, elemzésére.

Témakör	1. Anyag, energia, információ	Javasolt óraszám: 11 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Természettudományosan megalapozott, tanulók által megfigyelhető tapasztalatok bővítése, alkalmazása, az érdeklődés, a kíváncsiság, a motiváció erősítése az élettelen természet anyagai és jelenségei iránt. Kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. A szociális képesség fejlesztése csoportmunka során. Aktív részvétel biztosítása a kísérletekben. Önálló megismerés, tapasztalatok rögzítése szóban, írásban, rajzban. Egyszerű információk feldolgozási képességének fejlesztése, szociális érzékenység, felelősségtudat fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismerése.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p><i>Anyag</i> Anyagfajták a mindennapi környezetben (fémek, fák, bőr, szövet, üveg, műanyag, kerámia, papír). Tulajdonságaik.</p>	<p>Tulajdonságok vizsgálata. Megfigyelések előre megadott szempontok szerint, csoportosítások. Egyszerű kísérletek végzése különböző köznapi anyagokkal (alakítható, rugalmas, hajlítható, törékeny, morzsolható, faragható, olvasható, szilárd, képlékeny, folyékony, légszerű).</p>	
<p>Halmazállapotok.</p>	<p>A környezet legismertebb anyagai halmazállapotának felismerése (víz, levegő, zsír, olaj).</p>	
<p>Tömegmegmaradás.</p>	<p>Egyszerű fizikai változások létrehozása. Mérések, vizsgálatok (törés, darálás, hajtogatás).</p>	
<p>Oldatok, keverékek.</p>	<p>Ételek (saláták) készítése. Italok (szörpök, teák) készítése. Alkotórészeik mérése előtte és utána. Jelenségek értelmezése segítséggel a tömegmegmaradás szempontjából.</p>	

Víz a természetben.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (eső, folyó, tó).
<i>Kölcsönhatások, erők</i> Egyszerű kölcsönhatások a mindennapi környezetben (mechanikai, melegítés, hűtés, mágneses vonzás, taszítás, halmazállapot-változások, térfogatváltozás (hőterjedés, hőtágulás, hőáramlás, hőszigetelés), statikus, elektromosság, hang- és fényforrások).	A vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök használatának gyakorlása. Ok-okozati összefüggések felismerése. Jelenségek, változások felismerése, elemzése irányítással. A mágneses jelenség megfigyelése játékos kísérletekkel.
<i>Energia</i> Energiaforrások a háztartásban. Energia, energiafajták. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben (fűtés, főzés, hűtés...) Megújuló és nem megújuló energiaforrások.	A tapasztalatok összehasonlítása a mindennapi élet történéseivel. Egyszerű kísérletek végzése a hang, fény, anyag kapcsolatára. Az energia elemi szintű értelmezése. Energiahordozók megfigyelése (fűtőanyagok, üzemanyagok, tápanyagok). Ábrák, képek megfigyelése, elemzése adott szempontok szerint folyamatos segítséggel. Összefüggések felfedezése.
Az emberi szervezet energiaszükséglete, felhasználása (normál testsúly, mértékletesség, változatosság).	Élelmiszerek tájékoztatójának megfigyelése. Táplálkozás, életvitel, testsúly összefüggéseinek felfedezése.
<i>Információ</i> Jelek, jelzések (közlekedési jelzőtáblák, piktogramok, katasztrófavédelmi jelzésrendszer).	Irányított megfigyelések a mindennapi életünket segítő, tájékoztató jelrendszerekről (élelmiszerek, háztartási vegyszerek, közlekedési jelző- és tiltó táblák, életvédő, katasztrófa-megelőző, menekülést segítő jelzések, internet piktogramok).
A természet jelzései. Növények jelzései, állatok kommunikációja.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (pl. hervadó növény, kiszáradt fa, kutya, macska hangjelzései).
Fogalmak	Anyagi tulajdonság, megmunkálhatóság, kölcsönhatás, mértékegység, energiafajta, energiaforrás, információs jel, jelrendszer.

Témakör	2. Rendszerek	Javasolt óraszám : 28 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek alkalmazása fokozott önállósággal és tartóssággal. A térbeli, időbeli tájékozódási képességek fejlesztése. Térképhasználati ismeretek bővítése. Nemzeti tudat erősítése. A kommunikációs, együttműködési képességek fejlesztése. Az analízis és szintetizáló gondolkodás, kauzális képesség fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése. Ökológiai szemlélet alapozása, célirányos megfigyelésekre épülő tartós észlelés, rész-egész	

	viszonyainak elemzése, összefüggések, kapcsolatrendszerek felfedezése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p><i>Tér és idő</i></p> <p>Tájékozódás a lakóhelyen és környékén, hely, irány, távolságok meghatározása.</p> <p>Térkép és földgömb.</p> <p>Világtájak a valóságban és a térképen. A térkép tájolása. Iránytű.</p> <p>Alaprajz, térképvázlat, siktérkép, domború térkép.</p> <p>Hazánk térképe.</p> <p>Domborzati viszonyokat jelölő színek, jelek.</p> <p>Vizek ábrázolása a térképen.</p> <p>Ciklusok a természetben (napszakok, évszakok, az élővilág változásai ennek megfelelően).</p> <p>Az időmérés lehetőségei, eszközei (óra, perc, másodperc).</p> <p>Időjárás.</p> <p>Mozgás és idő összefüggése.</p>	<p>Tájékozódási gyakorlatok a lakóhelyen és környékén, az épített és természetes környezetben.</p> <p>Az iránytű használatának gyakorlása.</p> <p>Felszíni formák és világtájak ráismerési szinten.</p> <p>Alaprajzok, egyszerű térképvázlatok rajzolása.</p> <p>A látott, tapasztalt valóság ábrázolása homokasztalon, terepasztalon.</p> <p>Vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök (óra, hőmérő) használatának gyakorlása.</p> <p>Az időjárás elemeinek figyelemmel kísérése napszoknak és az adott évszadnak megfelelően.</p> <p>Időjárás-jelentések értelmezése. Időjárási naptár készítése. Hőmérsékletmérések. Napi és évi változások figyelemmel kísérése, rögzítése.</p> <p>A napszakok és a Nap állásának megfigyelése, összekapcsolása. (A Hold változásainak megfigyelése.)</p>
<p><i>Rendszer, a rendszer és környezete</i></p> <p>Természeti és mesterséges technikai és épített rendszerek környezetünkben.</p> <p>Természetes táj, mesterséges környezet.</p> <p>Élőlény és élőhelye, lakóház és közmű kapcsolatai.</p> <p>Rendszerek egymásba ágyazódása (szoba-ház, város-ország).</p>	<p>Séták, kirándulások során irányított megfigyelések.</p> <p>A tapasztalatok megbeszélése, vázlatok, rajzok, tablók készítése.</p> <p>Megfigyelések végzése, részvétel csoportmunkában (építőjátékok, legózás, terepasztal berendezése stb. során).</p>
<p><i>Mezőgazdasági kultúrák (főbb kultúrnövényeink, tenyésztett állatok)</i></p> <p>Élőlények a ház körül.</p> <p>Rendszer részei, ház részei, ország részei, élőlények részei.</p>	<p>A gazdaságok hatékony működésének megfigyelése természetes környezetben, tanulmányi séták alkalmával.</p> <p>Múzeumlátogatás, rövid beszámoló készítése a látottakról.</p> <p>Összefüggések keresése, feltárása, a növénytermesztés, állattenyésztés között (komposztálás, trágyázás, állatok etetése, silózás, széna, szalma).</p> <p>A rovarkártevőket pusztító hasznos állatok (énekesmadarak, sün, vakondok), és a</p>

	<p>biológiai növényvédelem összefüggéseinek felfedezése.</p> <p>A kölcsönös egymásrautaltság felismerése konkrét példákban.</p> <p>Az okos gazdálkodás és a fenntartható fejlődés összefüggésének felismerése.</p>
<p><i>Szerveződési szintek, hálózatok</i></p> <p>Hálózatok a természetben és a mesterséges környezetben.</p> <p>Táplálék, energiaellátás, úthálózat.</p> <p>Élőlény és élőhely, a lakóház és a közmuellátás.</p>	<p>Példák gyűjtése egy-egy élőhely táplálékláncaira és táplálékpiramisára.</p>
Fogalmak	Térkép, iránytű, felszíni forma, vizek, térképjel, időmérés, időjárás naptár, időjárás-jelentés, természeti és mesterséges környezet, hálózat, rendszer.

Témakör	3. Felépítés és működés kapcsolata	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Természettudományosan megalapozott megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok elsajátítása. A megtartó emlékezet, kommunikációs, koncentrációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel vizsgálatokban, kísérletekben, önálló és csoportos munkában, helyes tanulási szokások, feladattudat elmélyítése, szabályok betartása. Az élővilág rendszerezése, ismeretek szerzése az életközösségekről és összetevőikről. Összefüggések elemi szintű megismerése, összefüggések felfedezése, környezettudatos attitűd formálása, ökológiai szemlélet alapozása, felelősségtudat fejlesztése, környezetszeretetre nevelés, kritikai érzék fejlesztése, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p><i>Élőlények</i></p> <p>A virágos növények testfelépítése, életfeltételei (víz, levegő, talaj, napfény, hőmérséklet).</p> <p>Fás- és lágyszárú növények (szilva, szőlő).</p> <p>Szobanövények, kerti növények gondozása.</p> <p>Ehető és mérgező gombák (testfelépítés, tápanyagfelvétel, szaporodás).</p> <p>Az állatok általános testfelépítése (egy gerinces és egy gerinctelen testfelépítés összehasonlítása /pl. házi és ház körül élő állatok/).</p> <p>Az állatok életfeltételei (élőhelyi feltételek, táplálék, víz).</p>	<p>Egy-egy virágos növény részeinek, testfelépítésének vizsgálata (tulipán, petúnia).</p> <p>Nagyító használata.</p> <p>Rajzos vázlatok készítése.</p> <p>Kísérletek növényekkel (életfeltételek biztosítása, megvonása), elgondolások, következtetések.</p> <p>A növénygondozás alapszabályai, egy választott növény gondozása.</p> <p>Naplóvezetés.</p> <p>A gombák testfelépítésének, életfeltételeinek vizsgálata.</p> <p>Gombák és növények összehasonlítása irányított megfigyeléssel.</p> <p>Hasonlóságok és különbségek felfedezése.</p>	

<p>Az állatok életmódjának főbb jellemzői (aktív mozgás, táplálkozás, szaporodás, utódgondozás, viselkedés). Testfelépítés, testalkat, életmód kapcsolata (ragadozók, patások, halak, madarak). A testalkat változatossága.</p>	<p>A gombafogyasztás szabályai! Néhány gerinces és gerinctelen állat testfelépítésének megfigyelése, vizsgálata. Csoportosítások megadott szempontok szerint. Jeles napok (Állatok világnapja, Madarak és fák napja). Tablók, rajzok készítése. Képek, filmek, állatkerti látogatások, kirándulások tapasztalatai alapján a fajok sokféleségének érzékelése.</p>
<p><i>Életközösségek</i> Életközösségek a lakókörnyezetben vagy egy közeli természetes élőhelyen. Természetvédelem, természeti értékek megőrzésének lehetőségei.</p>	<p>Hazai mezők, rétek, erdőségek, vizek, vízpartok legjellemzőbb élőlények megfigyelése. Kirándulások, filmek, képek segítségével az élőlények és élettelen összetevők közötti kapcsolatrendszerek felfedezése.</p>
<p><i>Az élővilág rendszerezése</i> Legjellegzetesebb élőlénycsoportok. Gombák, növények, állatok. A hierarchikus rendszerek megismerése (gerinces, gerinctelen, emlős...).</p>	<p>Példák gyűjtése, rendszerezés, konkretizálás, általánosítás, megkülönböztetés, azonosítás.</p>
<p><i>Föld, Nap, Naprendszer</i> Bolygórendszerünk, bolygók megnevezése. A Föld tengelyforgása, keringése a Nap körül. Időjárás, éghajlati övek, évszakok. A napsugárzás jelentősége.</p>	<p>A Nap, Föld, Hold kölcsönhatásainak elemi szintű megismerése. Látogatás a Planetáriumba. Filmelek, képek, ábrák elemzése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Virágos növény, állatcsoport, erdő, mező, víz, vízparti életközösség, időjárás.</p>

Témakör	4. Állandóság, változás	Javasolt óraszám: 28 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Természettudományos ismeretszerzési képesség fejlesztése. Az önálló ismeretszerzési képesség fejlesztése. Tapasztalatok, eredmények megfogalmazása szóban, rögzítése írásban, rajzban, kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel vizsgálatokban, mérésekben, kísérletezésekben. Kooperatív technikák alkalmazása. Az élettelen természetben bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai változások ismereteinek bővítése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, technikai készség és kreatív képesség fejlesztése, a természet iránti pozitív attitűd erősítése.</p>	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p><i>Állapot</i> Anyagok és testek minőségi és mennyiségi tulajdonságai.</p>	<p>Anyagok, testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, felismerése, megnevezése, összehasonlítása. Egyszerű, mindennapi életben használható mérőeszközök alkalmazása. Összehasonlítások végzése (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet). Mérések gyakorlása. A gyakran használt mértékegységek fokozatos megismerése (kg, l, m, cm, °C).</p>
<p><i>Változás</i> Változások környezetünkben Természeti változások: víz halmazállapot-változásai, kőzetek mállása, aprózódása. Technikai változások: darabolás, darálás, faragás.</p>	<p>Példák gyűjtése, csoportosítása, folyamatok megfigyelése, tapasztalatok elmondása.</p>
<p>Fizikai változások.</p>	<p>Fizikai változásokra példák gyűjtése.</p>
<p>Kémiai változások: égés, tűzvédelem.</p>	<p>Tűz, égés, kára, haszna, kiinduló anyag és keletkezett anyagok összehasonlítása.</p>
<p>Biológiai változások: szaporodás, fejlődés, mozgás, táplálkozás, légzés.</p>	<p>Tanult növények, állatok közül egy-egy példán keresztül az életjelenségek felsorolása. Változások felfedezése.</p>
<p>Változásokat irányító információk. Tervrajz – házépítés. Útiterv – utazás.</p>	<p>Építőjátékokból, legóból házépítés. Útitervkészítés.</p>
<p><i>Egyensúly, stabilitás</i></p>	<p>Egyszerű, hétköznapi példák, játékos kísérletek segítségével a fogalom bevezetése (mérleghinta, hőmérséklet-mérések, hideg-meleg-langyos).</p>
<p><i>Folyamat, a rendszerek történetisége</i> Ajándékok, dísz tárgyak, használati eszközök, környezetünk tárgyai.</p>	<p>Elemzés, tervezés segítségével. Kiindulási anyagokból termékek készítése, a folyamatok megbeszélése, a megmunkálás lépései, eszközei. Konkrét tevékenységek végzése, pl. origami, kenyérsütés.</p>
<p>Újrahasznosítás.</p>	<p>Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása iskolai és otthoni környezetben.</p>
<p>Az ember természet alakító tevékenységei.</p>	<p>Példák gyűjtése, keresése az ember felszín- és tájformáló tevékenységére (külszíni fejtés, mészkőbányák, cementgyártás). Törekvés felismerése a táj eredeti arculatának visszaállítására.</p>

Fogalmak	Minőségi és mennyiségi tulajdonság, mérőeszköz, fizikai, kémiai, biológiai változás, termékkészítési folyamat, újrahasznosítás, információfeldolgozás.
-----------------	--

Témakör	5. Az ember megismerése és egészsége	Javasolt óraszám: 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség és az önálló tanulás képességének fejlesztése, kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése. Törekvés erősítése az egészséges táplálkozási szokások betartására. Megfelelő viselkedési formák kialakítása és betartása betegségek, fertőzések, járványos betegségek esetén, a szociális együttélés szabályainak betartása, feladat- és szabálytudat erősítése. A másság elfogadása, sérült embertársaink segítése, mérlegelő gondolkodás fejlesztése, empátiakészség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>Testkép, testalkat, mozgás</i> Az emberi test arányai, méretviszonyai, testalkat, szimmetria. Testtájak, testsúly, soványság, elhízás, a mozgás szerepe életünkben.	A rendszeres mozgás és sport hatása és jelentőségének felismerése, összefüggés a mozgás és a normál testsúly fenntartása között. Mozgássérült társak elfogadása, segítése.	
<i>Önfenntartás</i> Az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai. Tápanyagok, vitaminok. Szent-Györgyi Albert. Mennyiségi és minőségi szempontok.	Törekvés az egészséges táplálkozás szabályainak betartására. Napi étrend összeállítása. A tudós munkájának megismerése. Információk gyűjtése, feldolgozása.	
Személyi higiénia. Az érzékszervek védelme és tisztasága. Orvosi ellátás. Fertőző és járványos betegségek, védőoltás. Alapfokú elsősegélynyújtás.	Helyes testápolás. Járványos és fertőző betegség esetén a szükséges előírások betartása. Veszélyhelyzetek felismerése otthon, az iskolában, a közlekedésben. Orvosi segítségnyújtás kérése, elfogadása, mentőhívás. Az előírások betartása. Teendők elsősegélynyújtáskor. Szituációs gyakorlatok. Plakátok, tablók elemzése, készítése.	
<i>Egyedfejlődés</i> Az emberi egyedfejlődés szakaszai. Serdülőkori változások.	Felismerés és összehasonlítás jellemző jegyek alapján. A serdülőkorra jellemző tulajdonságok gyűjtése. A szülői és saját tulajdonságok közötti hasonlóság keresése.	

<p><i>Magatartás</i> Milyen vagyok, milyen szeretnék lenni. Önismeret, viselkedési normák, szabályok szerepe. Kapcsolatok társakkal és a családdal. Az iskolai élet szabályai, házirend.</p>	<p>Közösségi viselkedési normák ismerete. Képanyagok, filmek elemzése. Szituációs játékokban az önismeret fejlesztése.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Testméret, testalkat, tápanyag, testi és érzékszervi sérülés, járvány és fertőzés, betegség, elsősegélynyújtás, gyógyítási mód, magatartás.</p>

Témakör	6. Környezet, fenntarthatóság	Javasolt óraszám: 20 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A megfigyelőképesség, az analízáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, az ember természeti környezetéről, a környezeti rendszerek állapotáról, védelméről, fenntarthatóságáról szerzett ismeretek bővítése. Környezetvédő tevékenységek gyakorlása, információszerző képesség fejlesztése. A természetes és a kulturális értékek megbecsülése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, felelősségtudat további erősítése.</p>	
	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
	<p><i>Globális környezeti rendszerek</i> Életvitel és fenntarthatóság. Környezettudatos magatartás.</p>	<p>Helyes és helytelen magatartások elemzése. Egyszerű megoldások keresése. Az egyén lehetőségei a környezet megóvásában (étkezés, szelektív hulladékgyűjtés, fűtés, csomagolás, közlekedés).</p>
	<p>A víz körforgása. Időjárási jelenségek, folyamatok. Táj és ember kapcsolata a Kárpát-medencében.</p>	<p>Kirándulásokon tapasztalatok gyűjtése, lejegyzése.</p>
	<p><i>Környezeti tényezők</i> Kölcsönhatások a természetes, a mesterséges környezet és az időjárás között.</p>	<p>Az éghajlat és az időjárás környezetre gyakorolt hatásainak megfigyelése, felismerése képek, filmek segítségével. Megbeszélések, elemzések, rendszerezések, csoportosítások. Épületek hő- és vízszigetelésének fontossága, egyszerű bemutató kísérletek megfigyelésével, megbeszélésével.</p>
	<p>Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők.</p>	<p>Példák gyűjtése a növények, állatok alkalmazkodásáról (növények és fényviszonyok, vízigény, hőmérséklet, állatok, téli álm, kültakaró, költözés).</p>

Az élőlények alkalmazkodása a környezeti tényezőkhez, feltételekhez (levegő, víz, talaj, hőmérséklet, fényviszonyok).		
<p><i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i></p> <p>A környezeti állapot és az ember egészsége. A környezetszennyezés jellemző esetei, következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés). Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei. Megtartás lehetőségei. Veszélyeztetett fajok védelme (túzok, parlagi sas, fekete gólya, pilisi len, magyar kökösicsin). Energiatakarékosság. Szelektív hulladékgyűjtés.</p>		<p>Természetközeli és leromlott állapotú élőhelyek megfigyelése sétákon, kirándulásokon. Tapasztalatok megbeszélése, tablók, plakátok készítése, összefüggések keresése a tiszta, egészséges környezet és a szennyezett környezet hatásairól az ember egészségi állapotára. Részvétel a jeles napok alkalmával rendezett környezetvédelmi megmozdulásokon (szemétszedés). A környezetvédelmi problémák felismerése. Kirándulások, filmek segítségével tájékozódás nemzeti parkjainkról, tájvédelmi körzetekről. Könyvek, internet segítségével ismeretek gyűjtése kiemelten védett természeti értékeinkről.</p>
<p><i>A Föld szépsége, egyedisége</i></p> <p>A Kárpát-medence természeti és kulturális értékei. Hazánk nagy tájai, vizei és felszínformái, éghajlati sajátosságai. Jellegzetes növénytakarójuk, állatviláguk.</p>		<p>Ismeretterjesztő kiadványok, filmek segítségével ismeretek bővítése, érdekességek, értékek felfedezése. A térkép használata, térképismeret. A földrajzi fogalmak ismerete.</p>
Fogalmak	Fenntarthatóság, időjárás jelenség, kölcsönhatás, környezetszennyeződés, veszélyeztetett faj, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, földrajzi fogalmak, térképismeret.	

Témakör	7. Tájékozódás a földrajzi térben	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert tér fokozatos kitágítása. A térkép és a valóság kapcsolatának felismertetése. Összehasonlítás, differenciálás, analógiás gondolkodás fejlesztése. Tájékozódás a térképi ábrázolás jelrendszerének segítségével. A jelrendszer alkalmazása térábrázolásban.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p><i>A tér és ábrázolása</i></p> <p>1.1. Téregységek</p> <ul style="list-style-type: none"> – Személyes tér. A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. – Földrészek és óceánok. 		<p>Tájékozódás a lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környezetében.</p> <p>A földrajzi tér fogalmának kialakítása a közeli és a tágabb környezetben.</p> <p>Ismerkedés a földgömbbel.</p>

<p>A kontinensek neve, egymástól való távolsága.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Térhierarchia (kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egységek és termelési területek, régiók). 	<p>Tájékozódás a földgömbön és a Föld természetföldrajzi térképén.</p>
<p>1.2. Térábrázolás</p> <ul style="list-style-type: none"> – Térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, térképvázlat; úti- és helyszínrajz. – Térképi ábrázolás: égtájak iránya, szín- és jelkulcs, felirat, aránymérték. – Térképfajták (pl. domborzati közigazgatási, turista-, autós, időjárás és kontúrtérkép). – Keresőhálózat és földrajzi fókálózat. 	<p>A földrajzi tartalmak ábrázolása térképen, földgömbön. Méretarány, aránymérték értelmezése; tanári segítséggel távolságmérés különböző térképeken.</p> <p>Modellalkotás terepasztalon.</p> <p>Elemi térképolvasás (felismerés, keresés) gyakorlása. Eligazodás domborzati, közigazgatási és egyszerű tematikus és lakóhelyi környezetet ábrázoló térképen.</p> <p>Helyszínrajz, egyszerű vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről – bejárás, séta, a látott jellegzetes épületek, tereptárgyak rögzítése rajzzal.</p> <p>Tanári irányítással iránymeghatározás. Segítséggel keresés a földrajzi fókálózat alkalmazásával.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Személyes tér. Földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. Iránymeghatározás. Térképi ábrázolás, térképjel. Térképfajta (domborzati, közigazgatási, turista-, autós, időjárás és kontúrtérkép). Földrajzi fókálózat. aránymérték.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Európa, Ázsia, Afrika, Észak- és Dél-Amerika, Ausztrália, Antarktika, Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán.</p>

<p>Témakör</p>	<p>8. Tájékozódás az időben</p>	<p>Javasolt óraszám: 5 óra</p>
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tér-, időorientációs képesség fejlesztése. Jelenségek, folyamatok megfigyelése, a tapasztaltak adott szempontok szerinti rendezése. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek érzékeltetése.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p><i>Az idő</i> 2.1. Időegységek</p> <ul style="list-style-type: none"> – A napi, az évi, a történelmi és a földtörténelmi időegységek. 		<p>Időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek összehasonlító tapasztalása – időszalag készítése, lejárása, hosszúságának vizuális és mozgásos érzékelése.</p>

– Földrajzi-környezeti folyamatok időbeli nagyságrendje, időtartama példák alapján.	Jelenségek (pl. a Föld mozgásaihoz kötődő változások) szabályszerű ismétlődésének felismerése. A rövidebb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatok áttekintése hazai konkrét példák alapján – periodikusan bekövetkező jelenségek, váltakozó folyamatok felismerése.
2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje regionális példák alapján.	A környezeti folyamatok időrendiségének felismerése konkrét példákban.
Fogalmak	Napi, évi, történelmi és földtörténeti időegység, tengely körüli forgás, Nap körüli keringés; évszak, napszak, váltakozás.

Témakör	9. Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanulók érdeklődésének felkeltése a természetben előforduló anyagok, felhasználásuk, hasznosíthatóságuk iránt. Az ismeretszerzés, tanulás során a földrajzi környezetben történő eligazodás képességének fejlesztése.</p> <p>A felszínformák és kialakulásuk, a hegységképződés és a lepusztulás-feltöltődés megértése. A felszín folyamatos változásának belátása.</p> <p>A hazai tájak életközösségeinek ökológiai szemléletű jellemzése, az élőhelyek földrajzi sajátosságainak, kapcsolatainak, folyamatos változásának felismertetése.</p> <p>Az időjárás és az éghajlat jelenségeinek értelmezése, konkrét Kárpát-medencei példák alapján.</p> <p>A nyersanyagok és energiahordozó-készletek végelessége miatti takarékoság szükségességének beláttatása.</p> <p>Kooperatív technikák alkalmazása során az együttműködési képesség fejlesztése.</p>	
	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<i>Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről</i> 3.1. Anyagok, anyagi rendszerek	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben. – Környezetet károsító anyagok és hatásaik. 	<p>Érzékszervi vizsgálatok alapján egyszerű megfigyelő eszközök használatával összehasonlítások megtétele – szín, keménység, szag, mintázat.</p> <p>Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok megismerése konkrét példákon: levegő-, talaj-, vízszennyezés.</p> <p>A háztartásban használt energiahordozók és nyersanyagok jelentőségének felismerése.</p>

	<p>Példák gyűjtése az energiatakarékos magatartás lehetőségeire.</p> <p>Válogatás tanári irányítással információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv- és médiatár, kiállítási–múzeumi anyagok).</p>
<p>3. 2. Geoszféra</p> <ul style="list-style-type: none"> – Felszínformák (hegységek, síkságok kialakulása). – Kiemelkedések és lepusztulások, feltöltődések. Hegységképződés. A szél, a víz, a jég felszínalakító munkája. Jellegzetes felszínformák. – Időjárási-éghajlati elemek, jelenségek, légköri alapfolyamatok –felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, csapadékképződés. – Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi-gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján. – A szél. A csapadék kialakulása és fajtái. A napsugárzás és a felmelegedés. A levegő hőmérséklete és változása. 	<p>Információk szerzése, kezelése, csoportosítása eltérő szempontok szerint.</p> <p>Szövegek feldolgozása, vizuálisan megjelenő információk (térképek, grafikonok) feldolgozása, értelmezése, magyarázata tanári irányítással.</p> <p>A felszín fejlődésében törvényszerűségek felismerése, következtetések levonása.</p> <p>A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásainak felismerése a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján).</p> <p>Az időjárás elemeinek szemléletes, közvetlen tapasztalására épülő megfigyelése; szövegek értelmezése.</p> <p>Az időjárási elemek felismerése megfigyelések, leírások nyomán.</p>
<p>3.3. Földrajzi övezetesség</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vízsintes földrajzi övezetesség – Forró és hideg éghajlatú tájak 	<p>A vízszintes földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése.</p>
<p>3.4. Égitestek</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az égitestek látszólagos mozgása. – A Föld mozgásai és ezek következményei. 	
<p>Fogalmak</p>	<p>Ásvány, kőzet, energiahordozó, ipari nyersanyag, mészkő, gránit, bazalt, homok, szén, felszínforma, hegység, síkság, hegységképződés, lepusztulás, kiemelkedés, feltöltődés; Ráktérítő, Baktérítő; vízszintes földrajzi övezetesség, az égitestek látszólagos mozgása; időjárási-éghajlati elem, napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék, a víz körforgása, éghajlat-módosító tényező, talajtípus, napszak, évszak, váltakozás.</p>

Témakör	10. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól – A társadalmi-gazdasági élet szerveződése és folyamatai	Javasolt óraszám: 10 óra
----------------	---	---------------------------------

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Elemi fogalmak kialakítása az emberek gazdasági tevékenységéről, a termelés természeti feltételeiről. Az IKT-eszközök használatának gyakoroltatása, a szerzett információk alkalmazása a tananyag feldolgozása során. Összefüggések megláttatása és megértetése egy táj, ország, kontinens természeti adottságai és gazdasága között. Együttműködési készség kialakítása, fejlesztése.
--	--

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p><i>Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól</i></p> <p>4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A népesség területi eloszlása, a népességszám és befolyásoló tényezői, regionális különbségek. – A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások). – A termelés természeti feltételei, a természeti erőforrások felhasználása. – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. 	<p>A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. A letelepedést lehetővé tevő környezeti természeti tényezők megfigyelése.</p> <p>Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat).</p> <p>Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása.</p> <p>A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján.</p> <p>Szám adatok összevetése, grafikonok, diagramok leolvasása.</p>
<p>4.2. A világgazdaság szerveződése és működése.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Földrészek, országok szerepe a világgazdaságban, fő termékeik. – Nemzetközi gazdasági együttműködések és társadalmi-gazdasági szervezetek példái, jellemző tevékenységük. – A pénzvilág működése: bevétel és kiadás, fizetőeszközök (nemzeti és közös valuták). 	<p>Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján. Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása.</p> <p>Tematikus térképek, képek, diagramok, ábrák értelmezése.</p> <p>Tematikus képanyagok elemzése.</p>

Fogalmak	Népesség, vallás, nyelv, kultúra, településtípus (tanya, falu, város), munkamegosztás, termelés, természeti erőforrás, világ gazdaság, nemzetközi gazdasági együttműködés, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás, fizetőeszköz, valuta, földrajzi fekvés, szállítási, kereskedelmi útvonal, felszín, éghajlat, vízrajz, gazdasági ágazat, természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés).
-----------------	---

Témakör	11. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról	Javasolt óraszám: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország nagytájai átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeinek megismertetése. Múltunk jelentős alakjain, híres emberein keresztül a hazai táj ismeretén alapuló, a haza iránti pozitív érzelmek erősítése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza</p> <ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. – A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. – Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése. – A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: 	<p>Szemléleti térképolvasás. Gyakorlatias térképhasználat. Tájékozódás Magyarország térképén.</p> <p>Magyar utazók feljegyzéseinek, útleírásainak feldolgozása. Szemelvények olvasása.</p> <p>Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Gyűjtőmunka – világraszóló felfedezések, híres magyarok. Tablókészítés.</p> <p>A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján.</p> <p>Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján.</p> <p>A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján.</p>	

<p>a medencejelleg érvényesülése a természeti adottságokon, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása.</p> <p>– A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai.</p>	<p>A tájak jellegzetességeinek megismerése, jellemzésük során földrajzi kifejezések használata.</p>
Fogalmak	Főváros, hungarikum, világörökség.
Topográfiai ismeretek	Kárpát-medence, Alföld, Kisalföld, Alpokalja, Dunántúli-dombság, Dunántúli- középhegység, Északi-középhegység, Budapest, Duna, Tisza, Balaton.

Témakör	12. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	Javasolt óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az ember környezet-átalakító tevékenységéből következett természetkárosítás problémájának megismerése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p>6.1. Globális problémák A helyi környezetkárosítások következményei.</p> <p>6.2. Fenntarthatóság</p> <ul style="list-style-type: none"> – Fogyasztási szokások változása; energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés. – Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái. 		<p>Gyűjtőmunka: képek, cikkek a környezetet veszélyeztető emberi tevékenységekről, következményeiről (Száhel-övezet, esőerdők pusztulása, ózonlyuk) – az összefüggések megértése. Gyűjtés hazai katasztrófákról: tiszai ciánszennyezés, vörösiszap-szennyezés.</p> <p>Példák gyűjtése tanári segítséggel a környezetkárosítás megakadályozásának lehetőségeiről.</p> <p>A környezetvédelem eszközeinek és fokozatainak megismerése.</p>
Fogalmak	Globális probléma, urbanizálódás, környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladék-keletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék, környezetkárosítás.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	Aktív részvétel a kísérletek végzésében. Tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságainak ismerete. Kölcsönhatások, változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben. Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban.
--	--

	<p>Ismeretek a különféle energiaforrásokról, törekvés az energiatakarékos életmódra.</p> <p>Környezetünkben található egyes természeti és technikai rendszerek ismerete. Életközösségek élő és élettelen összetevőinek megkülönböztetése, ismeretek az élőlények, az emberi test felépítéséről. Az egészséges életmód feltételeinek ismerete. Aktív részvétel a környezetvédő tevékenységekben. Tájékozottság a Naprendszerrel, a bolygókról. Térképismeret, térképhasználat. IKT-eszközök használata.</p> <p>A közvetlen földrajzi térben való tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmakat a tanuló felismeri a térképen és a földgömbön. Látja a térkép és a valóság kapcsolatát. Ismeri a Föld alakját. Megérti, hogy a térkép a valóság sajátos ábrázolása. Tud tájékozódni egyszerű térkép, térképvázlat alapján. Segítséggel képes műveletvégzésre a térképen, földgömbön. Képes elemi térképolvasásra (felismerés, keresés) és szemléleti térképolvasásra. Ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartambeli különbözőségét. A tanuló megérti, hogy a Föld története sokkal régebben kezdődött, mint az emberiségé. Tudja, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között. Tudja, hogy a felszín folyamatos változásban van. Ismeri a hegységképződési folyamatokat. A fenntartható fejlődés érdekében belátja a nyersanyagok és energiahordozó-készletek végelessége miatti takarékoság szükségességét. Az energiatakarékos magatartás szükségességét megérti, követését elfogadja. Belátja az emberiség jövője, fennmaradása szempontjából fontos problémákat: ivóvízkészletek és energiaforrások biztosítása. Ismer a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó problémákat. Ismeri Magyarország nagytájainak átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeit. Képről megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit. Magyarország tipikus tájait képről szóban képes jellemezni.</p> <p>(A tanulók a tevékenységek végzésében és a teljesítményekben az önállóság szempontjából nagy egyéni különbségeket mutathatnak.)</p>
--	---

7–8. évfolyam

Célok:

- A tantárgy járuljon hozzá a tanulók a természetről, a környezet anyagairól, folyamatairól alkotott világgképének alakításához.
- A tanulók érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek elsajátítása, motiváció
- A tapasztalati tanulás, a tanulói tevékenység középpontba állítása.
- Balesetmentes kísérletezés, a szabályok pontos betartása és fegyelmezett munkavégzés.

- A kémia és hétköznapi életünk szoros kapcsolatának felismerése, az egészséges és káros élvezeti szerek bemutatása, az utóbbiak tudatos elutasításának. - A háztartási vegyszerek vizsgálata és balesetmentes használata.
- Együttműködésre épülő kooperatív, interaktív tanulási technikák elsajátítása és tanulási módok alkalmazása.
- A mindennapi tevékenységben a környezetkímélő, takarékos magatartás általánossá válása, a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvása.
- A munka szerepének értékelése az ember életében. A szociális értékelés fejlesztése.
- Részvétel az iskolában, lakóhelyén, tágabb környezetben rendezett környezetvédelmi rendezvényeken, akciókban.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret			2	2
Éves órakeret			72	72
Ebből kötött			65	65
Szabadon tervezhető órakeret			7	7

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Anyag kölcsönhatás, energia, információ				
2. Rendszerek				
3. Felépítés és a működés kapcsolata				
4. Állandóság, változás				
5. Az ember megismerése és egészsége				
6. Környezet és fenntarthatóság				
Szabadon tervezhető órakeret:				

Témakör	1. Anyag, kölcsönhatás, energia, információ	Javasolt óraszám: 14 óra
---------	---	--------------------------------

<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A megfigyelőképesség fejlesztése. A kommunikációs képesség, a motoros képességek, a kauzális gondolkodás, a rendszerező képesség fejlesztése. Feladattudat és szabálytudat erősítése. Aktív kísérletező attitűd. A kísérletezés szabályainak betartása. Az anyagok érzékelhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése. A periódusos rendszer legfontosabb elemeinek felismerése. Vegyszerek, élelmiszerek jelzéseinek ismerete, ok-okozati összefüggések felfedezése, hasonlóságok, különbségek felfedezése, problémafelvető képesség fejlesztése, értelmes cselekvés, a kritikai érzék fejlesztése.</p>
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p><i>Tudomány</i> Müller Ferenc, Hevesi György, Irinyi János munkássága.</p>	<p>A tudósok munkásságának megismerése, információgyűjtés, feldolgozás.</p>
<p><i>Anyagok</i> Balesetmentes kísérletezés. A kísérletezés eszközei. A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége. A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői. A hétköznapi életben gyakori keverékek, vegyületek és elemek. Keverékek, oldatok.</p>	<p>A kísérletezés eszközeinek megismerése. Balesetmentes kísérletezés szabályainak megismerése és betartása. Az anyagok vizsgálata egyszerű kísérletekkel. Elemek, keverékek, vegyületek tulajdonságainak vizsgálata. Keverékek, oldatok készítése és szétválasztása, a kiinduló és keletkezett anyagok tulajdonságainak vizsgálata. Általánosítás, analízis, szintézis. Az alkotórészek arányai és a keletkezett anyagok tulajdonságai közti összefüggés felismerése (telítetlen, telített oldatok készítése).</p>
<p>Vízben és zsírban oldódó anyagok. (Só, cukor, paprika, víz, zsír, olaj, benzin, aceton, körömlakk, alkohol). Vegyületek (víz, szén-dioxid, szén-monoxid, nátrium-klorid, nitrogén-klorid).</p>	<p>Kísérletek végrehajtása különböző anyagokkal és oldószerekkel. Vízben és zsírban oldódó anyagok vizsgálata. Tapasztalatok megbeszélése, egyszerű folyamatábrák készítése. Tanári bemutató kísérlet (vízbontás) segítségével a vegyület-keverék fogalmának megértése, a különbségek felfedezése, tapasztalatok megbeszélése, a jelenségek értelmezése.</p>
<p>A periódusos rendszer. Mengelejev.</p>	<p>Tájékozódás a periódusos rendszerben.</p>
<p>Elemek. Fémes, nem fémes elemek tulajdonságai.</p>	<p>A megfigyelt, létrehozott keverékek, vegyületek alkotórészeinek vizsgálata egyszerű modellek segítségével, az elemek csoportosítása tulajdonságaik alapján.</p>

<p>Vegyületek csoportosítása. Fém, fém-oxid-bázis, nemesfém, nemesfém-oxid – sav, sók. Indikátoros vizsgálatok (citromlé, ecetes víz, szappan, sóoldat, cukoroldat). Lúgos, savas kémhatás. Balesetvédelem.</p>	<p>A hétköznapi életben használt savak, lúgok indikátoros vizsgálata. Néhány háztartási vegyszer vizsgálata, tapasztalatainak elemzése, kémiai alkotórészek, hatások szempontjából. Balesetmentes vegyszerhasználat elsajátítása.</p>
<p><i>Kölcsönhatások, erők</i> Molekula, atom, atommag (az atomok felépítése, legelemibb szinten, csak érdekességként).</p>	<p>Elemi szintű ismeretek szerzése az anyagok szerkezetéről, felépítéséről ábrák, természettudományos ismeretterjesztő filmek, modellek segítségével. Kísérletek, vizsgálatok nagyítóval, mikroszkóppal.</p>
<p>A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. Fizikai változások (alak, hőmérséklet, halmazállapot, térfogatváltozások, kémiai változások. Egyesülés, égés, bomlás. Közömbösítés: sav + lúg = só + víz. Sav-bázis reakciók: nátronlúg + sósav = konyhasó + víz meszes víz + szénsav = mészkő + víz (cseppkőbarlang).</p>	<p>Irányított tanulói és tanári bemutató kísérletek segítségével a változások fajtáinak megfigyelése, elemzése. Az égés fajtáinak, feltételeinek vizsgálata, összegyűjtése. Hasonlóságok, különbségek felfedezése. Sav-bázis reakciók elemzése.</p>
<p><i>Energia</i> A fizikai és kémiai változások energiaviszonyai hétköznapi példákban. Halmazállapot-változás, oldódás, tűzgyújtás.</p>	<p>Egyszerű kísérletekkel, mérésekkel az energiaváltozások vizsgálata.</p>
<p><i>Információ</i> Az elemek és vegyületek kémiai jelölése. Vegyjel, néhány elem vegyjele. Szóegyenletek (Pl. NaOH, vagyis nátrium-hidroxid; NaCl, vagyis konyhasó; HCl, vagyis sósav stb.).</p>	<p>A periódusos rendszer legismertebb elemeinek keresése, fémek, nemfémek csoportosítása. Élelmiszerek, vegyszerek tájékoztatójának értelmezése, a tanult vegyszerek szóegyenletének megismerése. Figyelmeztető, veszélyt jelző piktogramok értelmezése (méregjel). Gyakorlati példák keresése, elkészítése. Receptek gyűjtése, befőzési, tartósítási módok keresése (cukorszirup, sóoldat).</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Kísérletezés, kísérleti eszköz, szerves és szervetlen anyag, fizikai és kémiai változás, folyamat, só, sav, bázis, elemi összetétel, elem, fotoszintézis.</p>

Témakör	2. Rendszerek	Javasolt óraszám: 15 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A megismerő képesség, kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Aktív részvétel kísérletekben, balesetmentes kísérletezés. A tűzoltás különböző módjainak ismerete. Információs jelek ismerete és alkalmazása. A természeti rendszerek felépítésében legfontosabb anyagok ismerete. Épített rendszerek fogalmának ismerete. Képzlet, fantázia, kreativitás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása, összehasonlítás, elemzés gyakorlása, ok-okozati összefüggések felfedezése, IKT-eszközök használata.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p><i>Tér, idő, nagyságrendek</i> Az atomok, molekulák mérete.</p>		<p>Mikroszkópos vizsgálatok végzése (vízminta, hagymanyúzat...).</p> <p>A méretek látható, majd érzékszervekkel fel nem ismerhető tartományának érzékelése ábrák, filmek, internetes információk segítségével.</p>
<p>Anyagmennyiség. Tömény és híg oldatok.</p>		<p>Keverékek, oldatok összetevőinek vizsgálata mérésekkel.</p> <p>Hígítás- és sűrűsítés-gyakorlatok végzése.</p>
<p>Kémiai, fizikai folyamatok gyorsítása, lassítása (főzés, hűtés).</p>		<p>Oldódás-vizsgálatok különböző hőmérsékleten. (Tapasztalatok értelmezése, lejegyzése, rajzos, írásos vázlat formájában.)</p>
<p><i>Rendszer, rendszer és környezete</i> Egy-egy használati tárgy előállítása (papírból, fából, műanyagból, nádból játékok, dísz tárgyak készítése). A fizikai, kémiai tulajdonságok összefüggései.</p>		<p>Ajándékok, dísz tárgyak előállítása során a kiinduló anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a megmunkálás lehetőségeinek felismerése, eszközhasználat.</p>
<p>A kísérleti berendezés rendszerként való működése. Sorrendiség, funkció, alá-, fölérendeltségi viszonyok (pl. hevítés: fémtálca, kémcsőfogó, hőmérő, kémcsőállvány, hőforrás).</p>		<p>A használt kísérleti eszközök részeinek megismerése.</p>
<p>Az égés feltételei. Tűzoltási lehetőségek. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek (a dohányzás tiltása, tűzveszélyes hely, robbanásveszély).</p>		<p>Az égés feltételeinek ismerete. A tűzoltás lényegének megbeszélése a feltételek alapján. A különböző tüzek oltási módjainak megismerése.</p>

	Szituációs gyakorlatok, teendők tűz esetén, tűzoltás, riasztás, a védekezés, megelőzés teendőinek ismerete. A tűzriadó gyakorlatain részvétel. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek felismerése.
<i>Természeti rendszerek</i> A növények életéhez szükséges tápanyagok kémiai tulajdonságai (víz-, szén-dioxid-, oxigén-, kiegészítésként nitrogén-, foszfor-, káliumigény). Fotoszintézis.	Szemléltető képek, ábrák segítségével a rendszer elemeinek, a körfolyamatokban történő változásainak, átalakulásának értelmezése, megbeszélése (pl. oxigén – széndioxid). A Nap energiája fontosságának felismerése a földi élet működésének szempontjából.
A talaj tápanyagtartalmának természetes és mesterséges utánpótlása (trágya, műtrágya).	Tapasztalati úton ismeretek szerzése a talaj tápanyagtartalmának pótlására cserepes virágok esetén, kiskertekben, földeken.
Az állatok és az ember életéhez szükséges anyagok (szénhidrátok, szőlőcukor, keményítő, rostok /cellulóz/, zsírok, olajok, fehérjék, szerves savak, csersav, citromsav, víz, oxigén, ásványi anyagok).	Legfontosabb tápanyagaink tulajdonságainak vizsgálata irányított kísérletek alapján. A tapasztalatok elemzése, rögzítése írásban.
Épített rendszerek Fémek általános jellemzői, előállításuk (vas, alumínium, réz...) Vas- és alumíniumkohászat. Fontosabb ötvözetek (acél, sárgaréz, bronz...).	Tapasztalatok gyűjtése egyszerű kísérletek alapján a legismertebb fémek tulajdonságairól. Ábrák, képek, filmek segítségével elemi ismeretek szerzése a fémek előállításáról. Az alapanyag és előállított fém közti változás megértetése (a bomlás-redukció lényegének elemi szintű értelmezése).
Korrózióvédelem (festés, olajozás, ötvözés, rozsdamentes acél).	Megfelelő korrózióvédelmi eljárások ismerete. Tűzvédelmi plakátok készítése.
Fogalmak	Molekula felépítése, oldatfajta, tűz, fotoszintézis, testfelépítő anyag, tápanyag, hőhatás, korrózióvédelem, oxidáció, fotoszintézis.

Témakör	3. Felépítés és a működés kapcsolata	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a tanulói kísérletekben. Az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás, a kommunikációs képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az információszerzés lehetőségeinek bővítése. IKT-eszközök használata. Praktikus kémiai ismeretek alkalmazása a háztartásokban. Képzelet fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p><i>Szervetlen és szerves anyagok</i> A mindennapokból ismert anyagok (elemek, fémek, ötvözetek, sók, savak, bázisok, természetes és mesterséges anyagok) fizikai és kémiai tulajdonságai. Felhasználásuk.</p>	<p>Szerves és szervetlen anyagok fizikai és kémiai tulajdonságainak megismerése, elsajátítása.</p>
<p><i>A Föld</i> Ércek, ásványok, hegységképző kőzetek.</p>	<p>Elemi ismeretek a Föld anyagairól, a hegységképződésekről, a különböző kőzetek, ásványok, ércek előfordulásáról. Filmek, könyvek, folyóiratok segítségével érdekességek, információk gyűjtése. Kirándulások, tanösvények, kőzetminták, ércminták tanulmányozása, tapasztalatok megbeszélése.</p>
<p>Vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás kémiai alapjai. Háztartási gépek védelme, természetbarát megoldások. Barlangképződés (enyhén savas esővíz, lúgos mészkőoldás, cseppkőképződés, Aggteleki-karszt, Pálvölgyi-cseppkőbarlang stb.).</p>	<p>A vízkőképződés ismerete. A háztartásokban a vízlágyítás és a vízkőoldás természetes megoldásainak ismerete. Az ásványvizek és a desztillált víz összehasonlítása párologtatással. Képek keresése barlangokról, a képek alapján megfigyelések.</p>
<p><i>Az időjárás</i> A földi vízkészlet különböző formái (tengervíz, édesvíz, ásványvíz, gyógyvíz, esővíz).</p>	<p>Különböző vízminták vizsgálata összetétel, tisztaság szerint. Ásványvizek tájékoztatóinak olvasása, tartalmak összehasonlítása. Ismeretek gyűjtése a hazai gyógyvizek előfordulásairól, gyógyító hatásairól filmekből, turisztikai magazinokból, internetről.</p>
<p>A víz körforgása (tengervíz-esővíz kapcsolata).</p>	<p>Sóoldat bepárlása, desztillálása által az összefüggések felfedezése, megértése.</p>
<p>A levegő kémiai összetétele (nitrogén, oxigén, szén-dioxid, nemesgázok).</p>	<p>A levegő legfontosabb alkotórészeinek megismerése ábraelemzéssel. Az oxigén százalékarányának felismerése kísérlet alapján. Az oxigén–szén-dioxid egyensúlyi állapot fontosságának felismerése (ember, állat, növény).</p>
<p><i>Nap, Naprendszer</i> A világ anyagi egysége.</p>	<p>Látogatás a Planetáriumba. Érdekességek keresése, felfedezése a makro- és mikrovilág felépítése, rendszere között.</p>

Fogalmak	Szerves és szervetlen anyag, elem, fém, ötvözet, só, sav, bázis, természetes és mesterséges anyag, érc, ásvány, kőzetek, vízkő, vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás, ásványvíz, gyógyvíz, tengervíz, édesvíz, a levegő kémiai összetétele, Naprendszer.
-----------------	---

Témakör	4. Állandóság, változás	Javasolt óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletekben, balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. A kommunikációs készség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a finommotorika fejlesztése. Információszerzés bővítése. IKT-eszközök használata. Ismeretek szerzése egyirányú és megfordítható változásokról, kémiai folyamatokról. Körfolyamatok értelmezése, ok-okozati összefüggések felismerése, az elképzelés, következtetés, általánosítás képességének fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>A rendszer állapota és változásai</i> A hőmérséklet és nyomás, mint állapotjelző (víz, levegő).		Összefüggések keresése, felfedezése a folyékony és légnemű anyagok hőmérsékletváltozása és nyomásviszonyai között. Példák gyűjtése a nyomás és a hőmérséklet kapcsolatáról a hétköznapi életből, pl. a kávéfőző, kukta, hőlégballon, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó működéséről.
<i>Változások</i> Kémiai reakciók többféle szempont szerint: – gyors-lassú – egyesülés-bomlás. Oxidáció-redukció (redoxi folyamatok), sav-lúg.		A gyors és lassú égés, feltételei, kísérőjelenségei ismerete. Tűzvédelmi alapismeretek elsajátítása, betartása. Alkotórészek vizsgálata vízbontás esetén. Hidrogén égésének megfigyelése. Durrnogáz-próba megfigyelése. A kiinduló anyag és a keletkezett anyagok vizsgálata, a folyamat lépéseinek rögzítése.
<i>Változások iránya</i> Egyirányú, megfordítható változások, körfolyamatok értelmezése. Szén égetése – szén-dioxid Szénsav előállítása, bomlása Kénssav előállítása, bomlása Mészégetés-mészoltás Mészke oldása – cseppkőképződés stb.		Egy-egy példán keresztül a kémiai folyamatok irányának bemutatása, a tapasztalatok megbeszélése, a folyamatok értékelése.

<i>Egyensúly</i> Telített oldat, oldódás, kristályosodás. Halmazállapot-változások	Só-, cukor-, timsókristály készítése. Okok keresése – a hőmérséklet függvényében az egyensúlyra való törekvés felfedezése.
Fogalmak	Hőmérséklet, nyomás, kémiai reakció, gyors égés, lassú égés, egyesülés, bomlás, oxidáció, redukció, sav-lúg, szénsav, széndioxid, kénsav, kénessav, sósav, salétromsav, mészégetés, mészoldás, telített-, telítetlen oldat.

Témakör	5. Az ember megismerése és egészsége	Javasolt óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség fejlesztése, a problémamegoldó és kauzális képesség fejlesztése, mérlegelő képesség fejlesztése. Ismeretek bővítése az egészséges táplálkozás összetevőiről. A tápanyag-, kalóriatáblázatok adatainak értelmezése. A mértékletes táplálkozás előnyei. A kémiai ismeretek alkalmazása a mindennapokban, a vegyszerek használati utasításainak értelmezése, betartása, szociális készség fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>Önfenntartás</i> Legfontosabb tápanyagok összetétele (molekulák, víz).		Tápanyagok összetételének vizsgálata.
<i>Magatartás</i> Energiaitalok alkotórészei, kémiai tulajdonságai, hatása. Drog, kávé, kóla, szerves oldószerek kémiai hatása.		Filmek elemzése, következmények felismerése. Doppingszerek, veszélyforrások elkerülése. Probléma felismerése, és a problémamegoldás keresése.
<i>Egészség</i> Egészséges táplálkozás. Zsírok, cukrok szerepe a helyes táplálkozásban, túlfogyasztás. Élelmiszerek tápanyag- és energiatartalma. Tápanyagtáblázatok. Veszélyes anyagok a háztartásban (vízkőoldó, hypó, fagyálló folyadékok, zsíroltó vegyszerek, tisztítószer, gyógyszerek). Fogyasztóvédelem, szavatosság.		Táplálékpiramis-elemzés. Elhízás veszélyeinek felismerése. Tápanyagtáblázat értelmezése, használata. Használati utasítás értelmezése.
Fogalmak	Tápanyag, zsírban, vízben oldódó vitamin, élvezeti szer, energiatartalom, táplálékpiramis, tápanyagtáblázat, használati utasítás, fogyasztóvédelem, szavatosság, vegyszer, tisztítószer, gyógyszer.	

Témakör	6. Környezet és fenntarthatóság		Javasolt óraszám: 9 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a szociális képességek fejlesztése. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységben, szelektív hulladékgyűjtésre törekvés, környezettudatos attitűd erősítése. Törekvés erősítése a takarékos életmódra. A globális környezeti problémákról információk gyűjtése, elemzése; kritikai érzék fejlesztése, a felelősség tudatos vállalásának erősítése. IKT-eszközök használata.</p>		
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p><i>Élő és élettelen környezeti tényezők</i> A víz- és a levegő tisztasága. Szennyező források és a szennyezés megelőzésének mindennapi, végrehajtható formái. Helyes szokások.</p>		<p>Hírek, időjárás-jelentések értelmezése, folyamatos nyomon követése. Tablók, rajzok, rövid beszámolók készítése a természetes vizek, a levegő állapotáról. Megoldások keresése a szennyeződések csökkentésére. Helyes szokások gyakorlása szituációs feladatokban, s természetes közegben.</p>	
<p><i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> Környezeti terhelés (szennyező, mérgező anyagok).</p>		<p>Részvétel a jeles környezetvédelmi napok alkalmával szervezett iskolai, helyi vagy társadalmi akciókon, megmozdulásokon.</p>	
<p>Szelektív hulladékgyűjtés. Lomtalanítás, hulladékudvarok. Veszélyes hulladék.</p>		<p>Folyamatos, szelektív hulladékgyűjtés. Veszélyes hulladékok megfelelő elhelyezése (felőtt irányítással).</p>	
<p>Anyag- és energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók, áramtalanítás, vízcsap-elzárás, felesleges fűtés, helyes szellőztetés.</p>		<p>Törekvés az anyag- és energiatakarékos életvitelre, a helyes szokások tudatos gyakorlása.</p>	

Fizika

7-8.évfolyam

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai szemléletmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret			2	2
Éves órakeret			72	72
Ebből kötött			65	65
Szabadon tervezhető órakeret			7	7

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
7.Anyag, kölcsönhatások, energia				
8. Rendszerek				
9.A felépítés és működés kapcsolata				
10.Állandóság és a változás				
11.Az ember megismerése és egészsége				
12.Környezet és fenntarthatóság				
Szabadon tervezhető órakeret:				

Témakör	7. Anyag, kölcsönhatások, energia	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség és a gondolkodási műveletek (válogatás, csoportosítás, elemzés, általánosítás) fejlesztése. A motorikus képesség fejlesztése. Aktív részvétel a kísérletekben, mérésekben. A kísérletezés szabályainak betartása. Megfigyelések, vizsgálódások gyakorlott végrehajtása. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Mérőeszközök pontos használata. A fizika és a mindennapi élet kapcsolatának felismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása, pontos munkavégzésre törekvés, kitartó, fegyelmezett munka elsajátítása.	

Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p><i>Anyagok</i> Sűrűség (anyag, tömeg, térfogat) fogalma. Mérőeszközök. Mérleg, rugós erőmérő.</p>		<p>Különböző sűrűségű anyagok megfigyelése, összehasonlítása. Mérőeszközök használata (mérleg, rugós erőmérő). Alkotórészek egymáshoz viszonyított elhelyezkedésének megfigyelése.</p>
<p>Halmazállapotok, halmazállapot-változások (víz előfordulásai: víz, jég, pára, gőz).</p>		<p>Hőmérséklet mérése, halmazállapot-változásokra kísérletek végzése. Az anyagok sűrűsége és halmazállapot-változásai közötti összefüggések felismerése.</p>
<p>Elektromos vezetők, szigetelők, mágnesezhető, nem mágnesezhető anyagok.</p>		<p>Különböző anyagok elektromos vezetőképességének egyszerű vizsgálata. Anyagok csoportosítása adott szempontok alapján.</p>
<p><i>Kölcsönhatások, erők</i> Energia fogalma, mértékegysége. (Energia, munkavégző képesség), energiafajták (víz, szél, nap, fosszilis energiafajták, atomenergia, elektromos, hő-, mozgási, helyzeti, rugalmas). Energia mértékegysége: J, Kj. Energiaátalakulások, energiamegmaradás. Energiatakarékosság. Az erő fogalma, nagysága, iránya, mértékegysége (Rugós erőmérő).</p>		<p>Élelmiszertáblázatok elemzése, elemi szintű értelmezés. A mindennapi életben tapasztalt erőhatások megismerése, mérési gyakorlatok végzése. Energiafajták megfigyelése természetes környezetben és kísérleti helyzetben.</p>
Fogalmak	Sűrűség, halmazállapot-változás, anyagi tulajdonság, energiafajta, kölcsönhatás, mozgásállapot-változás, erőfajta, energiatakarékosság.	

Témakör	8. Rendszerek	Javasolt óraszám: 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség fejlesztése, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése. Hálózatok és épített rendszerek értelmezése. Ok-okozati összefüggések feltárása. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Önálló információgyűjtésre és tanulásra törekvés. Ismeretek bővítése a mikro- és makrovilágból, a képzelet fejlesztése, összehasonlítás adott szempontok szerint, összefüggések felismerése, IKT-eszközök használata.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p><i>Tér, idő, nagyságrendek</i> Hosszúság és idő mértékegységei.</p>		A hosszúság és idő vonatkozásában mérési gyakorlatok, mértékegységek átváltása.

Atomi méretek (méretarányos szemléltetés). Jellegzetes rövid és hosszú időskálák a természetben (emberi skála, földtörténet, fényév).	Érdekességek gyűjtése filmekből, internetről, ismeretterjesztő kiadványokból.
<i>Hierarchikus rendszerek és hálózatok</i> Példák hálózatokra (elektromos hálózat, internet). Szerkezetek (pl. kerékpár).	Példák gyűjtése hálózatokra a mesterséges környezetben. Szerkezetek összeállítása.
<i>Természeti rendszerek</i> A Naprendszer objektumai (bolygók, Hold, üstökös, meteorok). A világűr megismerésének eszközei (távcső, űrteleszkóp, robotok, Mars-járó).	Látogatás a Planetáriumba, csillagvizsgálóba. Vizsgálódások távcsövekkel. Érdekességek gyűjtése a világról (csoportmunka). Információk internetről, filmekből, könyvekből.
<i>Épített rendszerek</i> Példák: energiaellátás, információs rendszerek, közlekedés, települések.	Térképrajzolás stb.
Fogalmak	Hosszúság-mértékegység, időmértékegység, atom, méretarány, életkor, földtörténeti kor, korszak, bolygó, hold, üstökös, meteor, távcső, űrteleszkóp.

Témakör	9. A felépítés és működés kapcsolata	Javasolt óraszám : 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés, kíváncsiság, fantázia erősítése. A feladat-, szabálytudat erősítése. A kommunikációs képesség fejlesztése. Információk gyűjtése és feldolgozása. Internethasználat. A megújuló energiaforrások és szerepük. Következtetés, általánosítás fejlesztése, összefüggések felismerése, kritikai érzék, reális gondolkodás fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>A Föld belső szerkezete (földrengések, rezgéshullámok)</i>	Érdekességek gyűjtése a földrajzkiadványokból, tájékoztató irodalomból, atlaszból, internetről.	
<i>A Nap</i> A Nap hő- és fényenergiájának hatása a földi életre. (hőterjedés – sugárzás, a fény fizikai jellemzői).	Egyszerű hőtani, fénytani kísérletek végzése hőterjedéssel, hősugárzással, fényterjedéssel kapcsolatban.	
Napenergia-termelés, felhasználás (megújuló energiaforrás, napkollektorok).	A napenergiával dolgozó eszközök összegyűjtése a valóságban, illetve képanyagon. Felhasználásukról ismeretek gyűjtése csoportmunkában.	

A mindennapokban használatos, napenergiával működő eszközök (pl. számológépek).		
<p><i>Naprendszer</i> Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok. A Hold jellemzői, fázisai (telihold, félhold, újhold).</p>		<p>Planetárium-látogatás. Ismerkedés a bolygók, holdak elhelyezkedésével, szerepével. Információk gyűjtése a bolygók, holdak elhelyezkedéséről, a rajtuk uralkodó fizikai viszonyokról híradásokból, újságokból, TV-, rádióadásokból, internetről. A ciklikusság fogalmának elmélyítése az égitestek mozgásában. A tudományos kutatások eredményei és a tévhitek összehasonlítása.</p>
Fogalmak	Napenergia, földkéreg, izzó magma, földrengés, hőenergia, hősugárzás, fénysugárzás, fénysebesség, bolygó, Hold (telihold, félhold, újhold), csillagászat.	

Témakör	10. Állandóság és változás	Javasolt óraszám: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletezésben, az önálló kísérletezés szabályainak tudatos alkalmazása. A mozgás fizikai értelmezése, fajtái. Pontos mérések, becslések, viszonyítások gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. A fizikai ismeretek alkalmazása a mindennapokban. A munkavégzést segítő eszközök, gépek működésének fizikai értelmezése. Az energiamegmaradás törvényének elemi szintű megismertetése. A motoros képességek fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések feltárása. Szókincsbővítés fizikai fogalmakkal, következtetések, általánosítások, szociális motiváltság erősítése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p><i>Mozgások jellemzése</i> Mozgás és nyugalom (viszonylagosság). Egyenes vonalú egyenletes mozgás (út, idő, irány, sebesség, állandó sebesség).</p>		<p>Testek helyének, helyzetének meghatározása. Különböző mozgástípusok felismerése konkrét példákon. Mozgásfajták csoportosítása. Kísérletezés különböző mozgásfajtákra. Út, idő mérése, adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. Sebességjelző adatainak értelmezése, GPS alkalmazása.</p>
<p><i>Mozgásállapot-változás</i> Változó mozgások.</p>		Az erő mozgásállapot-változtató hatásának felismerése példákon.

<p>Egyenletesen változó mozgások. Átlagsebesség. Körmozgás jellemzése. Tengely körüli mozgás.</p>	<p>Különböző mozgásfajták megkülönböztetése. Labdajátékok, biliárd.</p>	
<p>Az erő és a sebességváltozás kapcsolata. Gyorsulás, lassulás</p>	<p>Tömeg, sebesség, tehetetlenség kapcsolatának felismerése, megértése.</p>	
<p>Közlekedési alkalmazások. Balesetvédelem.</p>	<p>Kapaszkodás, biztonsági öv használata, kerékpározás szabályainak ismerete, védőfelszerelések használata, ok-okozati összefüggések felismerése (a végén). Példák keresése helyes és helytelen kanyarodási módokra. Megfelelő sebességgel való közlekedés (követési távolság betartása, belátás, szabálykövetés).</p>	
<p><i>Változások iránya</i> Megfordítható és megfordíthatatlan folyamatok. Egyensúlyi állapotra törekvés (centripetális erő). Sportok, karbantartási eszközök használata.</p>	<p>Megfigyelések, példák gyűjtése sportokból (pl. kalapácsvetés lényege). Háztartási eszközök működése (centrifuga, turmix). A mozgásokat segítő és gátló erők hatásainak felismerése.</p>	
<p><i>Egyensúly</i> Tömegmérés, mérleg. Egyszerű gépek (egyoldalú, kétoldalú emelők, csigák). Termikus egyensúly. Energiamegmaradás törvénye elemi szinten. (Testek belső energiájának változásai).</p>	<p>Mérések gyakorlása, mértékegységek átváltása, megfigyelés, becslés, viszonyítás, párosítás, összehasonlítás. Kísérletek végzése egyszerű gépekkel. Mérlegek összeállítása (szerelőkészlet). Egyensúlyi állapotok létrehozása. Összefüggések feltárása. Példakeresés emelők, csigák alkalmazására. Hőmérsékletmérések gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése.</p>	
<p><i>Nyomás</i> Szilárd testek nyomása (nyomóerő, nyomott felület). Nyomás a folyadékokban. Nyomás a légnemű anyagokban.</p>	<p>Nyomással kapcsolatos egyszerű kísérletek végzése különböző halmazállapotú anyagokban. Nyomással kapcsolatos ábrák elemzése.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Mozgás, mozgásfajta, mozgásállapot-változás, egyensúlyi állapot, egyszerű gép, termikus kölcsönhatás, nyomás, sebesség, út, idő.</p>	
<p>Témakör</p>	<p>11. Az ember megismerése és egészsége</p>	<p>Javasolt óraszám: 14 óra</p>

<p align="center">A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A megismerőképeség, a kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a kritikai érzék fejlesztése. Fizikai, kémiai hatások, jelenségek szerepének ismerete az ember szervezetének működésében. A kísérletezés szabályainak betartása. Az érzékszervek védelmének megismertetése. Egészségvédelmi ismeretek. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Empátiakészség fejlesztése. A másság, a sérült ember elfogadása, segítése, együttműködés, a kritikai érzék fejlesztése.</p>
<p align="center">Fejlesztési ismeretek</p>	<p align="center">Fejlesztési tevékenységek</p>
<p><i>Az energia szerepe az élővilágban</i> Táplálkozás – energiafelhasználás.</p>	<p>Táplálkozási táblázatok értelmezése. A mozgás és a táplálkozás közötti kapcsolat elemzése. Orvos, egészségügyi szakember ajánlásainak elfogadása. Változatos, egészséges táplálkozás elveinek betartása.</p>
<p>A táplálék mint energiahordozó. Az élelmiszerek fő tápanyagai, élettani szerepük. Zsírok, olajok, szénhidrátok – fűtőanyagok. Fehérjék – építőanyagok.</p>	<p>Az emésztés és a légzés folyamatai, összefüggésének elemzése. Az égés feltételeinek ismerete. Napi, heti egészséges étrend összeállítása.</p>
<p><i>A biológiai mozgás fizikai alapjai</i> A sport szerepe az ember életében. Magasugrás, súlylökés, úszás, labdarúgás, stb. Erőhatások, energiafelhasználás.</p>	<p>Példák gyűjtése és filmek elemzése a sportoláshoz szükséges feltételekről, erőhatásokról, energiafelhasználásról.</p>
<p><i>Az érzékelés fizikája</i> A fény, a színkép. A fény terjedése, fénytörés, szivárvány A látás alapja, a szemlencse működése. Lencsék, domború, homorú lencsék, nagyítók.</p>	<p>Kísérletezés prizmával, nagyítóval, domború lencsével, homorú lencsével. Képpalkotások megfigyelése, rajzos ábrák elemzése.</p>
<p>Látáshibák és javításuk (rövidlátás, távollátás). Szemüveghasználat. Látásvédelem – egészségvédelem. (Túlzott és gyenge fény, erős napfény, hegesztés).</p>	<p>A látáshibák okainak elemzése rajzos ábrákon. Szemüveghasználat, napszemüveg-használat, védőszemüveg alkalmazása az adott fényviszonyoknak megfelelően, illetve a látáshibák korrigálására. Látássérült embertársaink segítése.</p>
<p>A hang, ultrahang szerepe az élővilágban.</p>	<p>Érdekességek gyűjtése az állatok hangokkal történő kommunikációjáról filmek, hanganyagok segítségével.</p>

	Példák gyűjtése az ultrahang szerepéről a gyógyászatban.
A hallás fizikai alapjai (hangrezgés, hanghullámok, hangterjedések).	Kísérletek végzése a hang terjedéséről különböző közegekben. Modell- és ábraelemzés a hallás folyamatával kapcsolatban.
Káros környezeti hatások, zajszennyezés. Erős hanghatással járó foglalkozások. Védőfelszerelések.	A hallószervek tudatos védelme és óvása az erős hanghatásoktól (pl. zene). A halláskárosodás elkerülése védőfelszereléssel. A hallássérült ember elfogadása és segítése.
Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek (áramütés). Veszélyt jelző táblák, információk. Érintésvédelmi ismeretek (konnektor, védődugók).	A veszélyt jelző táblák információinak felismerése, és a veszély tudatos elkerülése. A szórakoztató és háztartási berendezések használata, az érintésvédelmi szabályok betartásával.
Az elektromosság felhasználása a gyógyászatban.	Képek, filmek elemzése az elektromosság felhasználásáról a gyógyászatban (csoportmunka). Beszámolók készítése szóban, rajzban.
Fogalmak	Tápanyag, energiahordozó, erőnléti állapot, fénytörés, lencse, képalkotás, hangterjedés, zajszennyezés, érintésvédelem.

Témakör	12. Környezet és fenntarthatóság	Javasolt óraszám: 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Információszerzés gyakorlása. Önálló tanulás. IKT-eszközök használata. Energiatakarékosságra törekvés erősítése a hétköznapi életben. Tudatos fogyasztói és természetvédő magatartás, mérlegelő gondolkodás fejlesztése, törekvés az egészséges környezet, az élő természet megóvására.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<i>A földi időjárás fő jellemzői</i> Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Légköri és tengeri áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek).		Földrajzi ismeretek alkalmazása. Érdekeségek, információk gyűjtése képekről, filmből, atlaszokból, ismeretterjesztő könyvekből. Összefüggések felismerése a földrajzi szélesség, illetve a tengerszint feletti magasság időjárást meghatározó tényezőiről.

Az időjárás-előrejelzés.	Az időjárás-előrejelzés értelmezése, információfeldolgozás, ábraelemzés újságokból, televízióból.
A légkör fizikai tulajdonságai (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék). A vízkörforgás fizikai háttere, szél). Csapadékfajták. Légnyomás és mérése (Barométer).	A légkör fizikai tulajdonságainak elemzése. Összefüggések felismerése. A víz körforgására kísérletek végzése. Elemi ismeretek szerzése a frontképződésekről. Olvasmány-feldolgozás.
<i>Természeti katasztrófák (viharok, földrengések, cunamik kiváltó okai)</i>	Ismeretterjesztő filmek elemzése.
A kárenyhítés lehetőségei, előrejelzés. Megfelelő viselkedési formák veszélyhelyzetekben.	Az előrejelzés fontosságának felismerése, példák gyűjtése a modern földrengés- és vihar-előrejelző eszközökről. A megfelelő magatartás tanúsítása veszélyhelyzetekben. Részvétel szituációs játékokban.
<i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőirtás, légszennyezés, vízszennyezés, talaj-, zaj-, fényszennyezés. Útépítés, házépítések, lakóparkok építése. Fenntarthatóság, védelem.	Kirándulások, séták, irányított megfigyelések, elemzések adott témával kapcsolatban. Tablók, fotók, rajzok készítése. Rövid beszámolók készítése a helyi környezeti problémákról fotókkal, rajzokkal. Érdekességek gyűjtése természettudományos kiadványokból, filmekből a környezet állapotának védelméről, az emberi tevékenységekről.
Energiatakarékos eljárások, eszközök. (szigetelés, energiatakarékos izzók, berendezések, főzési, fűtési módszerek).	Az energiatakarékos eljárásokkal való megismerkedés és alkalmazásuk otthon és a közösségi tereken. Törekvés az energiatakarékos technikák alkalmazására.
Takarékos, kényelmes, biztonságos közlekedés eszközei.	Tájékozódás internetről, könyvekből, a legújabb környezetbarát technikai találmányokról, eszközökről.
Energiatermelés módjai, kockázata. Hazai erőművek. (Fosszilis erőművek, atomerőmű).	Hazánk erőműveinek elhelyezkedése, energiatermelésének ismerete. Az energiatermelés kockázatáról információk gyűjtése filmekből, ismeretterjesztő kiadványokból, internetről.
A szennyező-anyagokkal való szakszerű bánásmód (vegyszerek, tisztítószer, olajok, gyógyszerek, elemek, patronok).	Tudatos, szelektív hulladékgyűjtés. A szennyezőanyagok biztonságos tárolásáról, felhasználásáról, megsemmisítéséről ismeretek szerzése.

	A vegyszereken, tisztítószeren lévő információk feldolgozása.
Fogalmak	Időjárás, áramlat, szélirány, légnyomás, légkör, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, a környezeti rendszerek védelme, energiatakarékosság, szennyező anyag, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés.

Biológia

Célja:

- A biológia tanításának célja megismertetni a természeti, gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek
- Az emberi test felépítésének, működésének megismerése.
- Megtanulják értékelni az egészséget, törekvés alakuljon ki bennük annak megőrzésére.
- Ismerjék a káros szokások egészségtromboló hatását.
- Váljanak nyitottá a környezettudatos gondolkodásra és cselekvésre, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

A biológiai ismeretek elsajátítása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében azért kiemelt jelentőségű, mert mind a környezet megismeréséhez, mind az önellátó testápoló technikák elsajátításához, mind az egészségük védelmének kialakításához segítséget, tapasztalatszerzési és -megosztási lehetőséget igényelnek.

A pedagógus feladata az interaktív tanulási technikák kialakításának segítése, a motivációt és az érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret		1	2	2
Éves órakeret		36	72	72
Ebből kötött		32	65	65
Szabadon tervezhető órakeret		4	7	7

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.

27	Anyag, energia, információ				
28	Rendszerek				
29	A felépítés és a működés kapcsolata				
30	Állandóság és változás				
31	Az ember megismerése				
32	Környezet és fenntarthatóság				
Szabadon tervezhető órakeret:					

Témakör	13. Anyag, energia, információ	Javasolt óraszám: 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése. Okozati összefüggések felismerése. Kooperatív technikák. IKT-eszközök alkalmazása. Gyűjtőmunkák. A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete. Önálló, kitartó munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.	
	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
	<p><i>Anyag</i> Az élő rendszerek anyagi összetétele. Kölcsönhatások, erők. Az élőlények alkalmazkodása a gravitációhoz (súly, súlytalanság problémája). Érdekességek: testfelépítésbeli alkalmazkodások a különböző közegben élő állatoknál (pl. áramvonalas hal, úszóhólyag, szőrös talp, csórtípusok, lábtípusok stb.).</p>	<p>Egyszerű kísérletek végzése (nyomás, közegellenállás, felhajtóerő).</p>
	<p><i>Energia</i> A napfény és a földi élet összefüggése. Fotoszintézis. Táplálkozás, légzés szerepe a szervezet energiaellátásában. Az állatok hőháztartása, testhőmérséklet szabályozása. A mozgás, az életmód és az energiaszükséglet</p>	<p>Táplálékláncok készítése. Anyag- és energiaforgalom felismerése. Példák felidézése a természeti körfolyamatokról. Gyűjtőmunka. Állandó és változó testhőmérsékletű állatok csoportosítása.</p>

(ragadozók – sebesség; növényevők – menekülés).	Példák keresése, összefüggések felfedezése a mozgás, az életmód és energiaszükséglet között.
<p><i>Információ</i></p> <p>A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentősége. (Tollazat, illatok, mozgásképek, testbeszéd, viselkedési formák különböző szituációkban, hangjelzések.)</p> <p>A biológiai információ szerepe az önfenntartásban és fajfenntartásban. A biológiai sokféleségben rejlő információ. Az élőlények különböző alkalmazkodóképességének felismerése (tűrőképesség, fajok és életfeltételek).</p>	<p>A biológiai információ jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése. Enciklopédiák, lexikonok használata. Gyűjtőmunka, növénytani kísérletek.</p>
Fogalmak	Alkalmazkodás, gravitáció, testbeszéd, hang-, szín-, illatjelzés, tűrőképesség, önfenntartás, fajfenntartás, állandó testhőmérséklet, változó testhőmérséklet, az élő szervezet energiaellátása, fotoszintézis, biológiai információ.

Témakör	14. Rendszerek	Javasolt óraszám: 11 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli, időbeli tájékozódás képességének erősítése. A kommunikációs képesség, analízáló, szintetizáló képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Hálózatok az élővilágban: összefüggések felfedezése, önálló információszerzés, együttes munkában részvétel.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>Tér és idő</i> Az élővilág méretskálája (a szerveződési szintek összevetése).	Vizsgálatok mikroszkóppal, nagyítóval. Rendezések, csoportosítások, hasonlóságok, különbségek felfedezése.	
Az életközösségek térbeli elrendeződése (zonális földrajzi szélesség és tengerszint feletti magasság szerint).	Földrajzi ismeretek alkalmazása. Összefüggések felfedezése az életközösségek és a helyük között.	
Az élővilág törzsfjlődésének időskálája, jelentősebb eseményei. (Földtörténet – első élőlények megjelenése).	A törzsfjlődés időskálájának ábraelemzése. A földtörténeti eseményekről szemléltető filmek megtekintése, animációk elemzése. Grafikonértelmezés.	
A biológiai óra fogalma, példái (az élő szervezetek belső szabályozottsága,	Példák gyűjtése az emberek és az állatok életéből (életkori szakaszok és a kapcsolódó biológiai történések).	

ciklikusság öröklött és tanult megnyilvánulásai).	
<i>Rendszer, rendszer és környezete</i> A sejt, a szervezet és az életközösség, mint rendszer (elemek és kapcsolatok).	Ábrák, képek, modellek, makettek összeállítása (puzzle). Rész-egész kapcsolatának, szerepének megértése elemi szinten.
A környezet fogalma, a rendszer és környezet kapcsolata, biológiai értelmezése a sejt, egyed, életközösség és a bioszféra szintjén.	Az élőlények, élettelen összetevők válogatása, rendezése, csoportosítása adott szempontok szerint. Szűkebb, tágabb kapcsolatrendszerek összefüggésének felismerése, az alá-fölrendeltség viszonyainak értelmezése.
A természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései.	Példák keresése az élőlények alkalmazkodására a természetföldrajzi környezethez.
<i>Szerveződési szintek, hálózatok</i> A biológiai szerveződés szintjei (egyed alatti és feletti). A szintek közötti kapcsolatok. (Moszatok szerepe a légkör oxigénháztartásában.) Hálózati elv az élővilágban, biológiai hálózatok.	Megfigyelések, vizsgálatok mikroszkóppal, nagyítóval. Ismeretek gyűjtése olvasmányokból, szemelvényekből, elektronikus médiából. Érdekességek keresése baktériumokról, moszatokról.
Fogalmak	Méretskála, szerveződési szint, földtörténeti kor, sejt, egyed, baktérium, moszat, szervezet, életközösség, biológiai hálózat.

Témakör	15. A felépítés és a működés kapcsolata	Javasolt óraszám: 11 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, a problémamegoldó gondolkodás, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A tér-, időbeli tájékozódás erősítése. A kémiai ismeretek felhasználása az egészséges életmód kialakításában. A Föld övezetessége és az ott kialakuló jellegzetes növény- és állatvilág közötti összefüggés felismertetése. Az élővilág egyszerű rendszerezése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<i>Anyagok</i> A víz biológiai szerepe.	Vizes élőhelyek felsorolása. Érdekességek gyűjtése a különböző élőlények szervezetében előforduló vízmennyiségről. Példák keresése a víztakarékos növényekről, állatokról (teve, kaktusz).	

	Növénygondozás, állatgondozás (tisza ivóvíz fontosságának belátása, csíráztatás – öntözés csapvízzel). Kísérlet desztillált vízzel.
Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) alapvető szerepe.	Táblázatok tanulmányozása, ábraelemzés. Életszerű példák keresése a „só-víz háztartás” egyensúlyi állapotára (szomjúság oka).
Az élelmiszerek összetétele, tápértéke, az egészséges étrend (tápanyag, tápérték, termékösszetétel).	Az élelmiszerek összetételének tanulmányozása, tápanyag-összetételük elemzése. Tudatos fogyasztói magatartás gyakorlása. Élelmiszerek válogatása, ennek fontossága a hiánybetegségek esetén. Napi, heti étrend összeállítása. Receptgyűjtemény készítése, főzési gyakorlatok csoportmunkában.
<i>Élőlények</i> A sejt felépítése (növényi, állati). A növényi és állati szövetek fő típusai.	Mikroszkópos vizsgálatok a sejtek felépítésére. Növényi és állati sejt összehasonlítása.
Baktériumok, vírusok.	Olvasmányelemzés, szövegértés.
Gombák (egy kalapos gomba példáján). A gombák elhelyezkedése az élőlények csoportjai között.	A kalapos gomba vizsgálata, összehasonlítása más növényekkel. Hasonlóságok, különbségek felfedezése. Vizsgálódás nagyítóval.
Növények és állatok általános jellemzői (testfelépítés, kültakaró, táplálkozás, légzés, szaporodás, életmód).	Néhány jellegzetes növény és állat vizsgálata adott szempontok szerint. Elemzés, összehasonlítás.
Testfelépítés, életmód és környezet kapcsolata.	Példák gyűjtése a természetből.
<i>Életközösségek</i> Egyed feletti szerveződési szintek. Fajok egyedei közötti kapcsolatok (csoportos életmód: szerepek, rangsor, együttműködés). Magányos életmód. Fajok közti kapcsolatok.	Megfigyelés, elemzés az életközösség szerveződéséről, a fajok és az egyedek életéről.
Az életközösségek belső kapcsolatai.	Az élő és élettelen összetevők csoportosítása. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése.
A fajok közötti kölcsönhatások típusai egy-egy konkrét példával (együttélés, versengés, élősködés).	Megfigyelések, egyszerű vizsgálatok terepen, kirándulások alkalmával. Filmek megtekintése, olvasmányok elemzése.

	Érdekességek, példák gyűjtése (egy-egy konkrét példa megbeszélése).
Életközösségek táplálkozási kapcsolatai, hálózatai: – Táplálékláncok – Termelő szervezetek – növények – Fogyasztó szervezetek – állatok – Lebontó szervezetek – baktériumok, gombák.	Csoportosítások, táplálkozási hálózatok bonyolult rendszerének felismerése. Táplálékláncok készítése – különböző életközösségekben. Táplálkozási piramis értelmezése. Körfolyamatok, egyensúly összefüggéseinek felismerése.
Az állatok viselkedésformái (életmódok, életszakaszok, szituációk – táplálkozás, táplálékszerzés, párzás, védekezés).	Megfigyelések az állatok viselkedésformáiról. Informatikai eszközhasználat. Információfeldolgozás (filmek, képek, könyvek).
<i>Biomok</i> A Föld éghajlati övezeteinek jellemzői, a jellegzetes növényvilág kialakulása közötti összefüggés (pl. tajgaerdő fenyői, esőerdő).	Tablókészítés, élőhelyek bemutatása.
A növény és állatvilág alkalmazkodási módjai az éghajlati viszonyokhoz (pl. az állatok kültakarója, a növények gyökérzete, levelei). A biomok főbb jellemzői, területi elhelyezkedésük.	Rendszerezés, csoportosítás adott szempontok szerint.
<i>Az élővilág rendszerezése (egysejtűek, növények, állatok, gombák)</i> Az élővilág elsődleges csoportokra való felosztása. Főbb rendszertani csoportok: faj, évfolyam, törzs. Egysejtűek. Növények országa. Állatok országa. Gombák országa.	Az eddig tanult növény- és állatfajok csoportosítása megadott szempontok szerint. Növény- és állathatározó könyvek tanulmányozása. Hasonlóságok, különbségek felismerése, általánosítás, rendszerbe sorolás. Táblázatalakítások.
Az élővilág fajgazdagsága, ennek jelentősége. Evolúció (közel 2 millió ismert és ugyanennyi ismeretlen faj).	Érdekességek, szemelvények feldolgozása.
<i>Nap, Naprendszer</i> A napsugárzás és a földi élet közötti összefüggés (hősugárzás, fénysugárzás). Fotoszintézis. Szűk és tág tűrőképességű fajok, alkalmazkodás módjai.	Szemelvényfeldolgozás, elemzés, értelmezés. Összefüggések felfedezése. Példák sorolása.

Fogalmak	Víz, szerves, szervetlen anyag, tápanyag, vitamin, a szervrendszer felépítése, egyed és faj, tápláléklánc, evolúció, fotoszintézis.
-----------------	---

Témakör	16. Állandóság és változás	Javasolt óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Biológiai, természettudományos ismeretek alapozása. Biológiai fogalmak megértése, elsajátítása. Kapcsolatok felismertetése a kémiában és a fizikában elsajátított ismeretekkel.</p> <p>A megismerőképesség, a kritikus gondolkodás, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Interaktív eszközök használata, pontos, kitartó munkavégzésre, önálló információ- feldolgozásra, önálló tanulásra törekvés erősítése.</p>	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p><i>Állapot</i> Az életközösségek állapotának jellemzése. Élőhelyek, s az ott élő, egymással kapcsolatban álló élőlények (növények, állatok).</p>		<p>Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulásokon. Információk gyűjtése életközösségek állapotáról különféle információs eszközökkel. Vizsgálódások.</p>
<p>Sajátos élő és élettelen környezeti feltételek (fajok egyedei közötti, fajok közötti, élő és élettelen összetevők közötti kapcsolatok).</p>		<p>Az élő és az élettelen világ közötti összefüggések feltárása konkrét példák alapján.</p>
<p>Önszabályozás, viszonylagos egyensúly- megújulás.</p>		<p>Információs eszközök használata.</p>
<p>Az ember hatása a bioszférára (káros és hasznos beavatkozások). Globális természeti problémák és következményeik.</p>		<p>Adatgyűjtés, tablóképzés az emberi tevékenységről.</p>
<p><i>Változás</i> Az élőlények mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés). Az állatok mozgása: végtagok, mozgásszervek, mozgásfajták.</p>		<p>Példák rendszerezése a növények, állatok mozgásairól. Gyűjtőmunka, csoportosítás.</p>
<p>Az élőlények hőháztartását befolyásoló fizikai változások (hőáramlás, hővezetés, hőszigetelés, hőszugárzás). Táplálkozás – belső energia. Hőszigetelés (szőrzet, zsírréteg, faggyús tollazat, pehelytollak). Téli álm: életfolyamatok lassulása.</p>		<p>Az élőlények életében bekövetkező változások a környezet fizikai és kémiai hatásaira. Csoportosítások, elemzések, általánosítások. Összefüggések felismerése.</p>

<p>Környezeti hatások – napsugárzás. Csoportos életmód – egymás melengetése (pingvinek stb.). Nagy melegben – párologtatás, fokozott hőleadás.</p>	
<p>Az életfolyamatokat kísérő elektromos változások példái (EKG, EEG).</p>	<p>Érdekességek, információk feldolgozása könyvekből, lexikonokból, filmekről, internetről. Személyes tapasztalatok feldolgozása.</p>
<p>Fotoszintézis és a légzés lényege. A termelő szervezetek (növények) szerves anyag előállítása, oxigéntermelése (energiamegkötés).</p>	<p>Kísérletek végzése a fotoszintézisre és légzésre. Táplálékláncok készítése. Rajzos ábrák elemzése.</p>
<p>Szénhidrátok szerepe az élővilág energiaellátásában. Tápanyagok elégetése a szervezet sejtjeiben (lassú égés, energia-felszabadulás). Az oxigén az égés feltétele.</p>	<p>Körfolyamatok elemzése ábrák, képanyagok, filmek segítségével.</p>
<p>Az élettani folyamatok hatása a vérnyomásra, pulzusra, vércukorszintre. Életmód, táplálkozás, mozgás, aktivitás, pihenés, testi-lelki egyensúly.</p>	<p>Az egészséges életmód technikáinak alkalmazása. Ismerkedés a vérnyomásméréssel, vércukorszint-méréssel, pulzusméréssel.</p>
<p>Hosszabb idő alatt bekövetkező változások (leszármazás, rokonság, evolúció). Fejlődési folyamat és a mai élővilág sokfélesége (fajok, rokon fajok, családok, rendek, törzsek). Rendszertani alapismeretek.</p>	<p>A változatosság, sokféleség élménye, értékelése családon belül. Az élővilág sokféleségének megfigyelése. Csoportosítás, táblázatkészítés.</p>
<p><i>Folyamat</i> A biológiai szabályozás lényege, mechanizmusai (pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet). A szabályozott állandó állapot biológiai jelentősége. A működés egyensúlyi állapotának folyamatos biztosítása.</p>	<p>A saját egészségi állapot iránti felelősség belátása.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Önszabályozás, viszonylagos egyensúly, megújulás, globális természeti probléma, üvegházhatás, felmelegedés, ózonlyuk, UV-sugárzás, ivóvízkészlet, hőháztartás, belső energia, EKG, EEG, fotoszintézis, szerves anyag, vérnyomás, pulzus, vércukorszint, evolúció, biológiai szabályozás.</p>

Témakör	17. Az ember megismerése	Javasolt óraszám: 36 óra
<p align="center">A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A megismerő képesség további erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel kiscsoportos beszélgetéseken. Kauzális, problémamegoldó, analizáló, szintetizáló gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az ember szervrendszere, szervei és azok működésének megismerése. A betegségek és azok megelőzési módjainak ismerete. Törekvés erősítése az egészséges életmódra. Önismeret fejlesztése. A viselkedési és társadalmi normák, szabályok betartása. Az önfegyelem, a belátás képességének fejlesztése. Konfliktuskezelés. Agresszió elkerülése. Problémafeloldás segítése. Önzetlenség erősítése. IKT-eszközök használata.</p>	
<p align="center">Fejlesztési ismeretek</p>		<p align="center">Fejlesztési tevékenységek</p>
<p><i>Testkép, testalkat, mozgásképesség</i> Testalkat változása a növekedés során. Testkép-zavarok. Az ember szervrendszerei Szervek. Elhelyezkedésük. Mozgás: aktív és passzív szervrendszere. Mozgás és életmód kapcsolata. Normál testsúly tartása és a rendszeres mozgás. Gyakori mozgásszervi elváltozások, sérülések, és megelőzésük. A mozgásszegény életmód következményei.</p>		<p>Információgyűjtés. Ábraelemzés. Rendszeres, aktív sportolás. A mozgás és életmód kapcsolatának, összefüggéseinek feltárása. Egészségmegőrző technikák gyakorlása. Helyes, egészséges táplálkozás elsajátítása. Rendszeres tisztálkodás, megfelelő fogápolás fontosságának belátása.</p>
<p>Táplálkozás: szervei, emésztési folyamatok. A tápcsatorna betegségei. A légzés: szervei, működése. A légzőszervek gyakori betegségei. Védekezés egyszerű gyógymódokkal. Keringés: szervei, működése. Kiválasztás szervei.</p>		<p>Az emberi szervezet szervrendszerei és szervei működésének megismerése, betegségeik és megelőzési lehetőségeinek megismerése. Egyszerű ápolási technikák elsajátítása.</p>
<p><i>Önfenntartás</i> Érzékszervek. A bőr funkciói, bőrbetegségek, bőrápolás, a bőr védelme. A központi és környéki idegrendszer főbb részei. Érzékszervek: látás, hallás, egyensúlyszerv, ízlelés, szaglás szervei. Minőségi, mennyiségi táplálkozás. A táplálkozás hatása a keringésre, légzésre, anyagcserére.</p>		<p>Kísérletezés fénytani és hőtani eszközökkel látásra és hallásra. Részvétel az iskolai orvosi vizsgálatokon, szűrővizsgálatokon.</p>

Idegi, hormonális szabályozás.		
<p><i>Szaporodás, egyedfejlődés</i> Szaporodási szervrendszerek. Nemi jellegek. Menstruáció, szexualitás. A szexualitás egészségügyi szabályai, fogamzásgátlás. Méhben belüli fejlődés, szünetés, szünetés utáni élet. Semmelweis Ignác, az anyák megmentője.</p>		<p>Beszélgetések az ember szaporodásáról. Megfelelő tájékoztató, felvilágosító kiadványok tanulmányozása. Információgyűjtés egészségügyi kiadványokból, filmekből, internetről. Semmelweis Ignác munkásságának megismerése.</p>
<p><i>Egészség</i> Orvosi ellátásokkal kapcsolatos ismeretek. Szűrővizsgálat, védőoltás. Az egészséges életmód megőrzéséhez szükséges életvitel. Alapfokú elsősegély-nyújtási ismeretek. Betegjogok.</p>		<p>Részvétel szűrővizsgálatokon. A védőoltás elfogadása. Alapfokú elsősegélynyújtási ismeretek gyakorlása. Ismerkedés a betegjogokkal.</p>
<p><i>Magatartás</i> A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok, önismeret, önfejlesztés fontossága, viselkedési normák, szabályok szerepe. Családi és egyéni (személyi) kapcsolatok jelentősége. Tanulás szerepe. A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. Családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás.</p>		<p>Szabályok, normák szerepének elfogadása. A tanulás fontosságának tudatosulása. Felelősségteljes magatartás. Csoportokban beszélgetések során önismeret fejlesztése. Konfliktuskezelések gyakorlása.</p>
Fogalmak	Test, szervezet, szervrendszer, betegség, védekezés, megelőzés, szexualitás, orvosi ellátás, öröklődés, magatartás, önismeret, norma, szabály, serdülőkor.	

Témakör	18. Környezet és fenntarthatóság	Javasolt óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség erősítése, a kommunikáció fejlesztése, kísérletező képesség, információgyűjtő és -feldolgozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás és a kauzális gondolkodás fejlesztése. A kritikai érzék fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A globális környezeti rendszerekről, a környezetszennyezésről, a fenntarthatóságról ismeretek szerzése és rendszerezése.	

	Felelősségtudatos magatartás erősítése, a szociális érzékenység és a közösségi érzés erősítése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p><i>Globális környezeti rendszerek</i> A talaj termőképessége, védelme. A talaj sajátos életközössége (baktériumok, egysejtűek, gombák, moszatok, férgek, ízeltlábúak stb.). A tápanyagkészlet folyamatos megújulása. A talajszennyezés forrásai, okai (ipari, háztartási, mezőgazdasági). Az emberi tevékenységek felszínformáló hatásai.</p>	<p>Kísérletezés talajjal. Életközösségek egyedeinek vizsgálata, csoportosítása. Talajszennyezés, szennyező anyagok, hatások csoportosítása adott szempontok szerint. Az emberi tevékenység felszínformáló hatásainak elemzése, beszámolók készítése.</p>
<p><i>Környezeti tényezők</i> Az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés). Felelős fogyasztói szemlélet.</p>	<p>Az egyéni felelősség belátása konkrét, mindennapi példákon keresztül.</p>
<p>Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők (levegő, víz, talaj, hőmérséklet), az alkalmazkodás módjai.</p>	<p>A környezeti tényezőkről, az élőlények alkalmazkodásáról tényanyagok gyűjtése, elemzések, vázlat-, tabló-, plakátkészítés.</p>
<p><i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés (testi-lelki egészség).</p>	<p>Konkrét példákon keresztül az ember egészségének védelme és a megfelelő környezeti állapot fenntartása közötti kapcsolat meglátása.</p>
<p>A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (talaj, víz, levegőszennyezés). Emberi, ipari, háztartási, mezőgazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásai.</p>	<p>A környezetszennyeződés, az élőhelyek pusztulása problémáinak felismerése, véleményezése.</p>
<p>Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei, a fenntartás lehetőségei (aktív természetvédelem) Szelektív hulladékgyűjtés</p>	<p>Részvétel a jeles környezetvédelmi napok rendezvénysorozatain. Játékos vetélkedőkön részvétel. Szemétgyűjtési akciókon részvétel.</p>
<p>A tudatos fogyasztói szokások (takarékoság, tudatosság, megfontoltság, előrelátás).</p>	<p>A tudatos fogyasztási szokások megismerése, konkrét példák gyűjtése.</p>
<p>A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei (pl. lakóhely és környékének gondozása, szépítése).</p>	<p>Parkgondozás, fa- és virágültetés.</p>

Fogalmak

Talaj-, víz-, levegőszennyezés, mezőgazdasági, ipari, háztartási szennyezőanyag, vegyszer, olajszennyezés, mérgező gáz, talajpusztulás, takarékoság, tudatosság, mérlegelés, megfontoltság.

Földrajz

A szakasz célja elfogadtatni a tanulókkal a környezetet védő, a természeti kincseket takarékosan fogyasztó, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás követését.

Miközben a tantárgy tanulása során a tanulók megismerik a természeti környezetet, változásának és elemeinek kölcsönös egymásra hatásában kifejeződő törvényszerűségeket, gyakorlottá válnak a térképolvasásban. Tájékozódási lehetőséget kapnak Magyarország, Európa és a távoli kontinensek vonatkozásában is.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret		1	2	2
Éves órakeret		36	72	72
Ebből kötött		32	65	65
Szabadon tervezhető órakeret		4	7	7

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
19. Tájékozódás a földrajzi térben		6		
20. Tájékozódás az időben		3		
21. Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről		9		
22. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól.		8		
23. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról -A földrajzi tér regionális szerveződése		4		

24. Tájékozódás a regionális és globális földrajzi, környezeti folyamatokról		2		
Szabadon tervezhető órakeret:		4		

Témakör	19. Tájékozódás a földrajzi térben	Javasolt óraszám: 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Analógiás gondolkodás és cselekvéses gondolkodás fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Megfigyelőképesség fejlesztése. A térképhasználat önállóságának és biztonságának növelése.	
	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
	<i>A tér és ábrázolása</i> 1.1. Téregységek - Földrajzi fókusz Térhierarchia. Térábrázolás: térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, úti- és helyszínrajz. Térképi ábrázolás elemei – jelkulcsok, méretarány.	A térkép és a valóság kapcsolatának megfigyelése, a tapasztalatok alkalmazása. Szemléleti térképolvasás (egyszerű helymeghatározás, távolságbecslés, egyenes és görbe vonal mentén távolságmérés) tanári irányítással. Helymeghatározás tanári segítséggel. Viszonyítási pontok következetes használata.
	1.2. Térábrázolás	A földrajzi tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése földgömbön és bármilyen térképen.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarány, aránymérték, keresőhálózat és földrajzi fókusz. Kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egység, termelési terület, régió, jelkulcs, topográfiai fogalmak.	

Témakör	20. Tájékozódás az időben	Javasolt óraszám: 9 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása során.	
	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
	<i>Az idő</i> 2.1. Időegységek Példák a rövidebb és hosszabb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatokra.	A szabályszerűen ismétlődő természeti és társadalmi környezeti változások leírása. A kontinensen - kontinenseken megismert események, jelenségek, folyamatok időrendbe állítása.

A Föld története. Napi időszámítás, évi időszámítás, a naptár, időeltolódás.	
2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje - regionális példák alapján.	Eligazodás a földtörténeti időegységekben.
Fogalmak	Földrajzi-környezeti folyamat; földtörténeti esemény, nap, évszak, napi és évi időszámítás, naptár.

Témakör	21. Tájékozódás a környezet anyagairól	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Energiatakarékos magatartás kialakítása – saját lehetőségeik felismertetése a környezet és a természeti kincsek takarékos használatához történő hozzájárulásban. Gyakorlottság erősítése az IKT-eszközök használatában. A fogalomalkotó, rendszerező képesség fejlesztése. Helyes földrajzi képzetek kialakítása.	

Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
3.1. Anyagok, anyagi rendszerek A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben: kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz. Környezetet károsító anyagok és hatásaik.	Az élő és élettelen anyagok rendszerezése, valamint a természeti és társadalmi életben, gazdaságban betöltött jelentőségük felismerése. A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, talajok; ipari nyersanyagok és energiahordozók területi előfordulására példák adása. Válogatás tanári irányítással, információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv-és médiatár, kiállítási-múzeumi anyagok), világhálón. Az emberiség által legintenzívebben használt nyersanyag- és energiahordozó készletek végességének belátása. Törekvés az energiatkarékos magatartásra.
3.2. Geoszféra – A talaj kialakulása. – Felszíni és felszín alatti vizek, talajtípusok hazai és regionális példái.	A felszínformák megnevezéseinek összekötése a saját tapasztalattal, felismerésük, azonosításuk képek, leírások alapján. Különbségek és hasonlóságok felismerése, rövid megfogalmazása szóban

<p>Felszíni vizek: vízfolyások, állóvizek, tavak, tengerek és óceánok. A felszín alatti vizek. A felszíni jégtakaró. A víz körforgása. A vízszennyezés, vízvédelem.</p>	<p>vagy írásban. Képek csoportosítása megadott szempontok alapján (pl. felszín alatti/feletti vizek).</p>
<p>3.3. Földrajzi övezetesség – Vízsintes és függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásai. – – Az övezetesség elemeinek kapcsolatai regionális példákon.</p>	<p>A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése. Az övezetesség elemei közötti kapcsolatok (egyszerű ok-okozati viszonyok) felismerése regionális példákon.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Ipari nyersanyag, energiahordozó, a nyersanyag- és energiakészletek végeessége. Kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz, talajtípus, talajképződés, forrás, patak, folyó, tó, talajvíz, karsztvíz, artézi víz, vízszennyezés, felmelegedés, szélrendszer, forró övezet, hideg övezet, függőleges övezetesség.</p>

Témakör	22. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	Javasolt óraszám: 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek megláttatása. Az új fogalmak, szerveződések felismerése a megismert országokhoz kapcsolódó példák értelmezésével, egyéni és csoportmunkával, gyakorlatokkal.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése – Településtípusok (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek, szerepük az országok társadalmi-gazdasági életében, a munkamegosztásban. – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. – A földrajzi térben zajló kölcsönhatások és magyarázatuk regionális példák alapján.</p>	<p>A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése. Természeti és gazdasági körülmények, hagyományok egyes népek gazdasági fejlődését, gondolkodásmódját befolyásoló szerepének felismerése példákon keresztül. Egyszeri és rendszeres megfigyelések, mérések, tanári irányítással, egyéni és csoportmunkával, vizsgálokások és modellalkotás. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Természeti kölcsönhatásokkal kapcsolatos tények, szöveges információk ábrázolása tanári segítséggel.</p>	

	<p>A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásai a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján) és közvetett hatásainak felismerése a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban (pl. termelés – életmód) hazai és külföldi példák alapján.</p> <p>A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások felismerése. A termelő és a fogyasztó folyamatok rövid és hosszú távú következményeinek felismerése a környezetben regionális példákon.</p> <p>Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése példákban.</p> <p>A környezetkárosító kölcsönhatások következményeinek csökkentésére irányuló hazai és nemzetközi erőfeszítések érzékelése.</p> <p>Összefüggések keresése, felfedezése. Ok-okozati összefüggések keresése, következtetések. Törvényszerűségek meglátása.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Településtípus, tanya, falu, város, gazdasági ágazat, fekvés, felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás. Fekvés – szállítási, kereskedelmi útvonal. Természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás. Felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés). Tengerpart, halászat, közlekedés, szállítás, sólepárlás, elektromosenergia-termelés, idegenforgalom.</p>

Témakör	23. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése	Javasolt óraszám: 30 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Magyarország megismerésével a hazához és a magyarsághoz kötődő pozitív érzelmek erősítése. A közvetlen környezet társadalmi-gazdasági életének, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei összefüggéseinek megismertetése a tantárgy eszközeivel. Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség növelése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Környezeti érzékenység erősítése.</p>	

	A természet szépségének felismertetése. Érdeklődés felkeltése idegen tájak iránt. Fogalomalkotó, analitikus és kauzális gondolkodás, képzelet fejlesztése.
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p>5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza</p> <ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. – A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. – Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése. – Éghajlati elemek változásai, éghajlatmódosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi- gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján. – A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokban, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása. – A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai. – A Magyarországon és az országhatárokon kívül élő magyarok viszonya és jogai a közös kultúrához, nyelvhez. 	<p>A hazai társadalmi-gazdasági élet földrajzi jellegzetességeinek felismerése tanári irányítással aktualitások alapján.</p> <p>Magyarország földjének részletes megismerése, kitekintéssel a Kárpát-medence egészére.</p> <p>Tájékozódás Magyarország térképén. Jellegzetességek felismerése.</p> <p>Az egyes hazai országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékelése, azok okainak és következményeinek felismerése.</p>

<p>5.2. Európa</p> <ul style="list-style-type: none"> – Európa földrajzi-környezeti jellemzői ok-okozati összefüggéseikben: természetföldrajzi kép (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi kép (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra; környezeti kép (állapot, problémák, lehetséges megoldások). – Az Európai Unió mint gazdasági szerveződés; az európai kulturális sokszínűség földrajzi alapjai – A kontinensrészek (Észak-Európa, Nyugat-Európa, Dél-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) földrajzi jellemzői, különböző életterek közös és egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei. – Az egyes kontinensrészek meghatározó jelentőségű országainak (Németország, Franciaország, Egyesült Királyság, Oroszország, Olaszország, Észak-Európa országai, Lengyelország, Csehország) egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei. – A hazánkkal szomszédos országok földrajzi-környezeti jellemzői, jelentőségük a világban, társadalmi-gazdasági kapcsolataik hazánkkal. 	<p>Az Európai Unió fő céljainak, értékeinek megismerése földrajzi- környezeti nézőpontból. Az együttműködések szükségességének felismerése.</p>
<p>5.3. Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok</p> <ul style="list-style-type: none"> – Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália és Óceánia, Ázsia természetföldrajzi jellemzői (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi sajátosságai (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra); környezeti állapota (problémák, lehetséges megoldások, védett értékek); a természetföldrajzi övezetesség elemei, összefüggései, hatása a társadalmi-gazdasági életre, a környezetre. – Az egyes kontinensek tipikus tájainak (esőerdő, szavanna, sivatag, monszuntáj, 	<p>Megfigyelés, illetve filmes illusztrációk segítségével, szemelvények, útleírások, képek alapján helyes földrajzi képzetek kialakítása a földfelszínről.</p> <p>Ismerkedés távoli tájakkal, vizuális élmények szerzése a Föld különböző arculatú tájairól.</p> <p>Tájékozódás égtájak és nevezetes szélességi körök szerint.</p> <p>Ismeretek gyűjtése, rendszerezése.</p> <p>Domborzati formák felismerése, a kialakult földrajzi képzetek szóbeli leírása.</p>

<p>füves puszták területe, tajga, sarkvidék; farmvidék, ültetvény, öntözéses gazdálkodás területe, oázis, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet) természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzői, az adottságok társadalmi hasznosítása, jellemző életmódja.</p> <p>– A távoli kontinensek meghatározó jelentőségű országai, országcsoportjainak (trópusi Afrika országai, arab világ, USA, Brazília, Kína, India, Japán, Délkelet-Ázsia gyorsan iparosodott országai és Ausztrália) földrajzi jellemzői és világgazdasági szerepe.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Északi-sarkpont, Egyenlítő, Déli- sarkpont, térítő, éghajlati övezet: hideg, mérsékelt, forró, monszunvidék, mediterrán táj, tajgavidék, sivatag. Ipari körzet, farm, öntözéses gazdálkodás, oázis.</p>

<p>Témakör</p>	<p>24. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról</p>	<p>Javasolt óraszám: 12 óra</p>
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Fogyasztói szokások tudatosítása, a tudatos fogyasztói magatartás erősítése.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>6.1. Globális problémák Az életminőség különbségeinek példái: az éhezés és a szegénység által leginkább veszélyeztetett országok, térségek; az urbanizálódás folyamata és jelenségei.</p>	<p>A természeti környezet közvetlen és közvetett hatásainak felismerése a múlt és a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban konkrét hazai és külföldi példák alapján, vizuális források segítségével.</p>	
<p>6.2. Fenntarthatóság – Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkezelés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás. – Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.</p>	<p>Képek, filmek, személyes tapasztalatok alapján példák felismerése, gyűjtése. Összehasonlítás, megbeszélés, esetleg vita.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Környezettudatosság, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék.</p>	

<p>Összegzett tanulási</p>	<p>Alapvető ismeretek a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi</p>
-----------------------------------	---

<p>eredmények a két évfolyamos ciklus végére</p>	<p>életben, a háztartásban. Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásainak ismerete. A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel. Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés. Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára. Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása. IKT-eszközök használata. Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és egészségkárosítás elkerülésére. Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra. Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret.</p> <p>Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítséggel, esetleg következtető térképolvasás. A fókálózat segítségével történő helymeghatározás segítséggel. A szomszédos országok és fővárosaik megnevezése. A térképen a tanult tájak megmutatása. Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában.</p> <p>A vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulása okainak felfedezése. A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata. Törekvés energiatakarékos magatartásra.</p> <p>A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása.</p> <p>Az állóvíz és a folyóvíz felismerése képen. A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van. Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.</p>
---	--

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

Cél:

A tantárgy legfontosabb célja a tanulót felkészíteni a társadalom struktúrájában való eligazodásra, a közösségi környezet szervezeteinek, szabályainak megismerésére. A pedagógiai helyzetekben a tanuló tevékenység közben, szimulált helyzetekben ismeri meg a családi élethez, a munkavállaláshoz, a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó intézmények szerepét, feladatait, az állampolgári jogokat és kötelezettségeket, a demokratikus társadalmi intézményrendszert, a legfontosabb társadalmi, gazdasági és politikai szervezeteket.

Felismeri a felelősséget közösségi környezetének alakításában. Bővülnek ismeretei a mindennapi életvezetéshez kapcsolódó önérvényesítés lehetőségeiről, a segítségkérés formáiról.

A tantárgy segítséget nyújt az erkölcsi nevelés terén a közösségi életben való aktív részvételre és véleménynyilvánításra ösztönzésben, a társadalmi igazságosság felismertetésében és az ehhez kapcsolódó intézményrendszer igénybevételének bemutatásában.

Erősíti a nemzeti azonosságtudatot és a hazafias nevelést az ország irányításában, védelmében, a társadalmi béke megőrzésében szerepet vállaló intézmények működésének megismertetésével, a társadalmi tevékenységekben való aktív részvétel támogatásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén segíti a közösség aktív tagjává válást, a környezet iránti figyelem fontosságának, a segítségnyújtás és segítségkérés lehetőségének felismerését. A gazdasági és pénzügyi nevelés területén a tanuló felkészül a pénzkezeléssel és gazdálkodással összefüggő intézményrendszer igénybevételére.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	-	-	-	1
Éves órakeret	-	-	-	36
Ebből kötött	-	-	-	32
Szabadon tervezhető órakeret	-	-	-	4

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Társadalmi szabályok	-	-	-	10
2. Állampolgári ismeretek	-	-	-	10
3. Pénzügyi és gazdasági kultúra	-	-	-	12
Szabadon tervezhető órakeret:	-	-	-	4

Témakör	1. Társadalmi szabályok	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. A közösségi együttélés szabályai, a szabálytudat erősítése. 2. A szociális attitűd, az együttműködés, a tolerancia megnyilvánulásai magatartásában.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p>Fejlesztési tevékenységek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jogok és kötelességek a társadalomban – az emberek együtt éléséhez szükséges normák megismertetése. 2. Mindennapi ügyintézés modellezése (a lebonyolításhoz kötődő kommunikációs és illemtani szabályok). 3. Az ügyintézés alapvető faktorainak számbavétele (ügyintézési technikák lépésről-lépésre). <p>Fejlesztési ismeretek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog. 2. A jog szerepe az emberek mindennapjaiban. 3. Az emberi alapjogok. 4. A gyermekek jogai, diákjogok. 5. Hivatalos ügyeink (ügyintézés). 6. Ügyintézés a világhálón. <p>Tanulói tevékenység</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Beszélgetés az iskola házirendjéről – a diákokat megillető jogok, a diákélethez kapcsolódó kötelességek. 2. A gyermekek helyzete a világban – beszélgetés, adatgyűjtés különböző kontinensen élő gyermekek életéről, mindennapjairól. 		

3. A mindennapi élethez kötődő hivatalos ügyek intézéséhez szükséges információk gyűjtése.
4. Ügyintézési lehetőségek internetes felületről (egyszerűbb alkalmazások összegyűjtése).

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek

1. Erkölcsi érzék.
2. Mérlegelő gondolkodás,
3. Tolerancia, elfogadás.
4. Beleérző képesség.

Fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog, norma, normasértés, illemszabály, ügyintézés, internet.	
Témakör	2. Állampolgári ismeretek	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Állampolgári felelősség (az állampolgársághoz kapcsolódó ismeretek). 2. Az ismeretek gyakorlati alkalmazásának képessége. 3. Tájékozódási képesség helyi és országos társadalmi, közéleti szinten. 	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p>Fejlesztési tevékenységek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A törvényhozó és végrehajtó hatalom feladatainak feltérképezése. 2. A tömegtájékoztatás jelentősége és eszközeinek megismerése. 3. Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása. <p>Fejlesztési ismeretek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Demokratikus alapelvek. Állampolgári jogok és kötelességek. 2. Magyarország politikai intézményei. 3. Az állam feladatai (a belső rend, közrend védelme – rendőrség, honvédelem, igazságszolgáltatás – ügyészség, bíróság, 		

művelődésügy, köznevelés, egészségügyi ellátás).

4. A média és a nyilvánosság szerepe (televízió, rádió, internet).
5. A tömegtájékoztatáshoz kapcsolódó előnyök meghatározása.

Tanulói tevékenység

1. Információgyűjtés és csoportosítás az állampolgári jogok és kötelezettségek területén (jelölt, választás, pártok szerepe, képviselet).
2. Látogatás a Parlamentben, polgármesteri hivatalban.
3. Helyi önkormányzat, okmányiroda felkeresése, okmányok igénylésének gyakorlása, okmányok csoportosítása.
4. Szituációs játék (ügyintézés, tárgyalás, vita, sajtókonferencia, riportkészítés).
5. Híradó megtekintése – beszélgetés a tanulócsoporthoz számára könnyen érthető hírekről.
6. Napi újságcikkekhez kapcsolódó szövegértési feladatok megoldása.
7. A közösségi portálokon való jelenlét – beszélgetés az alkalmazás előnyeiről és hátrányairól.
8. Kérdőívek, kérvények kitöltése.
9. Tablókészítés. Kooperatív technikák alkalmazása.

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek

1. Merlegelő gondolkodás.
2. Kauzális gondolkodás.
3. Értékazonosulás, értékválasztás.

Fogalmak	Államforma, köztársaság, királyság, demokrácia, demokratikus alapelvek, jelölt, jelöltállítás, választás, párt, kormány, törvényszék, Parlament, híradó, média, vélemény, tény, közösségi portál, személyes adatok, állampolgári jogok és kötelezettségek, házasság, család, okmány, irat, űrlap, anyakönyv, igazolvány.	
Témakör	3. Pénzügyi és gazdasági kultúra	Javasolt óraszám 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. A tudatos pénzhasználat – a pénzügyi kultúra fejlesztése. 2. Felelősségérzet a közvetlen környezet és a jövő iránt.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		

Fejlesztési tevékenységek

1. A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban.
2. A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tabló készítése.
3. Különböző fizetési módok modellezése.
4. A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése.
5. A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása.

Fejlesztési ismeretek

1. Állami bevételek (adók), állami kiadások (az állami intézmények fenntartása).
2. A jövedelem szerepe a családban (bevételek és kiadások, megtakarítás, hitel, rezsi, zsebpénz).
3. A pénz és formái (érme és bankjegy, virtuális pénz, bankkártya, árfolyam, infláció).
4. Pénzintézetek és tevékenységük (bank, biztosító, hitel, kamat, tőke).
5. Vállalkozói alapismeretek.

Tanulói tevékenység

1. A bevételtípusok megkülönböztetése, példákon keresztül (naplóvezetés).
2. A megtakarítás és hitel – egyszerű gyakorlati példákon keresztül.
3. Családi költségvetés készítése, a rezsiköltségek összehasonlítása a háztartás kiadásainak tükrében (statisztikai adatok gyűjtése, felhasználása, elemzése, következtetések levonása).

4. A magyar fizetőeszközhöz kötődő bankjegyek és érmék megkülönböztetése játékpénzek felhasználásával.
5. A különböző pénzek átváltása – a legegyszerűbb számítások szintjén.
6. A bankok szerepe az emberek életében – információgyűjtés a hitelről.
7. Vállalkozói formák számbavétele, a vállalkozás működésének összetevői – elemi információk gyűjtése a témában.

Hangsúlyosan fejlesztendő képességek, területek.

1. mérlegelő gondolkodás,
2. életvezetési képesség,
3. problémamegoldó gondolkodás.

Fogalmak

Jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, rezsi, hitel, zsebpénz, pénz, bankjegy, érme, pénzromlás, biztosító, bank, bankkártya, hitel, részlet, törlesztés, árfolyam, kamat, tőke, vállalkozás.

Összegzet t tanulási eredmény ek az évfolyam végén	<p>A tanuló</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tájékozódik a hivatalos ügyintézés módjaiban, annak illetékes és korszerű formáiban, 2. tud a világháló közösségi portáljain való részvétel lehetőségeiről, 3. ismereteket szerez a jövedelem szerepéről az ember életvezetésének tükrében, 4. fogalmi képet alkot a pénzről, a pénzintézetekről, azok tevékenységeiről; utóbbiak lehetséges szerepéről az életpálya felépítésének tükrében.
---	--

Ének-zene

Célok:

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével jóval túlmutat a zenélés tevékenységén. A tanítás célja a zeneértő és zeneérző képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenység fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Ének-zenei oktatásunk jellemzője az érték közvetítés és az értékörzés, a Kodály-módszer segítségével. E módszer teljes embert fejlesztő pedagógia, melynek középpontjában az európai műveltségű, a magyar nemzeti hagyományt őrző, nyitott, kreatív, közösségi ember áll.

Feladatok:

A zenei reprodukció témakörében a pedagógus feladata az éneklés különböző formáinak (hangszerkíséretes éneklés, egy- és többszólamú éneklés) megismertetése, hallás utáni daltanítással magyar és külföldi népzenei anyag bemutatása, aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása, az énekes és hangszeres improvizáció, az alkotó és önkifejező tevékenység fejlesztése, valamint a felismerő kottaolvasás elemeinek (relatív szolmizáció, kézjelek, ritmikai és dallami összetevők) tanítása. A zenei befogadás témakörében a zeneművekben való tájékozódást segítő kompetenciák (emlékezet, zenei fantázia, koncentráció) fejlesztése és a zenehallgatás anyagának az újszerű médiatartalmak felhasználásával is történő bemutatása, ismertetése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az élőzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés mint csapatmunka, mint közösségi élmény, nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékoságból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres

énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását.

Az oktatás fontos részét képezi a zene és a mozgás összekapcsolása, a néptánc oktatása, valamint a kultúrát közvetítő intézmények bevonásával a koncertpedagógia lehetőségeinek kihasználása. Az egyéni különbségek figyelembe vételének fontos területe a tehetséggondozás, melynek célja a kiemelkedő teljesítményre képes tanulók segítése, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	2	2	1	1
Éves órakeret	72	72	36	36
Ebből kötött	62	62	32	32
Szabadon tervezhető órakeret	7	7	4	4

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Zenei produkció	31	31	16	16
2. Zenei befogadás	31	31	16	16
Szabadon tervezhető órakeret:	7	7	4	4

5–6. évfolyam

Az alapozó szakasz (5–6. évfolyam) oktató-nevelő munkája során a tanulói tevékenységek középpontjába az alapkészségek megerősítése, a tudásgyarapítás, az egyéni adottságok megismerésén alapuló önismeret fejlesztése kerül. A tantárgyi tartalmakat, tevékenységeket, feladatokat a fejlődés egyéni üteméhez igazítjuk.

Az ének-zenei oktatás hangsúlyozott célja ebben a szakaszban az énekes és zenehallgatási kultúra továbbfejlesztése, a zenei műveltség alapozása, a zenei ízlés formálása.

A dalokon, zenéken keresztül a pozitív erkölcsi tapasztalatok bemutatásával erősítjük tanulóink felelősségtudatának kialakítását, igazságérzetük kibontakoztatását, fejlesztjük az együttérzés, segítőkészség, kötelességtudat, önfegyelem készségét. A nemzeti öntudat, hazafias nevelés terén erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét egyrészt önmagukhoz, másrészt szűkebb és tágabb környezetükhöz is. Tantárgyunk tananyagának megismerése során, a művelődési, kulturális értékek elsajátításával tudatosul a nemzeti összetartozás érzése. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében a tantárgy szerepe a megfelelő személyiség- és közösségfejlesztés. Az éntudat, énkép, önismeret fejlesztése, a társadalmi beilleszkedést segítő belső kontroll erősítése,

önbizalom-fejlesztés megvalósul a sikeres énekórai munka segítségével. A családi életre nevelést a harmonikus családi minták és erkölcsi normák közvetítésével, a népdalok, népszokások ismeretével segítjük. Az egészséges és tudatos életmód kialakítása kiemelt feladatát, a mozgáskultúra, mozgáskoordináció erősítését a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével segíti a rendszeres ének-zenei munka. Az önkéntesség terén különös jelentőségű az együtt érző, segítőkész magatartás, a szociális érzékenység fejlesztése, az együttműködés képességének alakítása, az ének-zenei oktatás szociálpedagógiai hatásának felhasználása. A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti és épített környezet iránti szeretet igényének erősítése kapcsolódik a népdalok által közvetített értékrend megismeréséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőképességet ebben a szakaszban a divergens problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás fejlesztése segíti. Fontos a megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai közé tartozik a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, a ritmushangszerek használata, éneklés ritmushangszeres kísérettel is. Magyar népdalok, történeti énekek, más népek dalainak tanulása és a hallás utáni daltanulás kiemelt feladat.

Feladat a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlása. Ritmikai, dallami és formai elemek tanulása, egyre szilárdabb ismeretek a kottairáshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok terén, a zenei ismeretek tudatosítása, a formaérzék fejlesztése. Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítését szolgálja a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlása, az énekes és hangszeres improvizációk megvalósítása.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára kiemelt szerepe van a zenei befogadáshoz szükséges képességek erősítésének, a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) fejlesztésének, a belső hallás képességének az egyénhez igazított legoptimálisabb erősítésének változatos és játékos gyakorlatok segítségével. A hatékony, önálló tanulás céljából támogatnunk kell tanulóinkat abban, hogy az énekórákon is legyenek képesek felismerni az új ismeret elsajátításának módját, tudjanak segítséget, tanácsot kérni, legyenek képesek közös munkában, csoportban dolgozni.

A tudatos, irányított zenehallgatás gyakorlása után és közben lehetőséget kell teremteni hangverseny-látogatások, első hangverseny-élmények megszerzésére.

Témakör	1. Zenei produkció	Javasolt óraszám: 72 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincs-bővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban. Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése.	

	<p>Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is.</p> <p>Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével.</p> <p>Zenei ízlés fejlesztése.</p> <p>A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával.</p> <p>A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése.</p> <p>A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között.</p> <p>A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára.</p> <p>Egyre nagyobb önállóság a kottairás-olvasás, másolás terén.</p> <p>Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése.</p> <p>Dalok közötti kapcsolatteremtés.</p> <p>Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése.</p> <p>Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Koncentráció, figyelem fejlesztése.</p> <p>Érzelmi-akarati beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése.</p> <p>Auditív és téri tájékozódás fejlesztése.</p> <p>Összefüggések felismerése, alkalmazása.</p> <p>Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése.</p> <p>Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.</p>
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p>1.1. ÉNEKLÉS</p> <p>Ünnepek dalai, jeles napok dalai.</p> <p>Magyar történelmi dallamok.</p> <p>Rokon népek dalai.</p> <p>Megzenésített versek.</p> <p>Régi stílusú magyar népdalok.</p> <p>Új stílusú magyar népdalok.</p> <p>Kánonok.</p> <p>Más népek dalai.</p>	<p>Törekvés a kifejező, bátor, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a szép éneklés szabályainak tudatosítására.</p> <p>Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához.</p> <p>Örömteli és szorongásmentes éneklés.</p> <p>A tanult dalokból minél több előadása, közös és egyéni, átél, a tartalomnak megfelelő énekléssel.</p> <p>Dalok felismerése ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok.</p> <p>Részvétel a különféle énekes játékokban, gyakorlatokban.</p> <p>A tanult dalok csoportosítása, adott szempontok alapján.</p> <p>Kedvenc dalok választása.</p> <p>Dalcsokor összeállítása a kedvelt dalokból.</p>

<p>1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG</p> <p>Énekes rögtönzések.</p> <p>Hangszeres rögtönzések.</p> <p>Egyszerű zenei formák használata a rögtönzések folyamán.</p> <p>Ritmusjátékok, dalkíséretes szabad és kötött formákban.</p> <p>Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok.</p> <p>Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban.</p> <p>A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban.</p>	<p>Aktív részvétel dallamok alkotásában szabad és kötött formákban.</p> <p>Ritmuszenekar megszólaltatása 2-3 szólamban, szabad és kötött formákban.</p> <p>Dalkíséretes létrehozása szabad és kötött formákban.</p> <p>Ritmuskártyák megszólaltatása, rendezése.</p> <p>Részvétel a ritmusdominó, ritmusmemória, a dallamlánc, zenei kérdés-válasz játékokban.</p> <p>Kották kiegészítése.</p> <p>Adott ritmushoz és dallamhoz változatok írása.</p> <p>A zenei élmények mozgásos és rajzos formákban történő kifejezése.</p>
<p>1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS</p> <p>Új ritmusértékek</p> <p>Kottairás a pótvonal használatával.</p> <p>A kvintváltás fogalma.</p> <p>A hajlítás fogalma, jelölése.</p> <p>Dallamok utószolmizálása.</p>	<p>Szilárd ismeretek kialakítása a tanult ritmusokról.</p> <p>Ritmusok felismerése és hangoztatása.</p> <p>A hangsúlyviszonyok érzékeltetése a ritmusgyakorlatokban.</p> <p>Többszólamú ritmusgyakorlatok megszólaltatása, tájékozódás a szólamok között.</p> <p>Szilárd ismeretek kialakítása a szolmizációs hangokról, elhelyezkedésükről, kézjeleikről.</p> <p>Dallamok, dalrészletek utószolmizálása.</p> <p>Pótvonal használata a kottairásban.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Kifejező éneklés. Jeles nap. Katonadal, magyar történelmi dallam. Régi és új stílus. Ritmuszenekar. Dalkíséret. Ritmuslánc, dallamlánc. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Szinkópa, éles ritmus, nyújtott ritmus. Egész hang és szünet. Pótvonal. Kvintváltás. Hajlítás. Utószolmizálás.</p>

Témakör	2. Zenei befogadás	Javasolt óraszám: 72 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása.</p> <p>A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése.</p> <p>A belső hallás tudatosítása.</p> <p>A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása.</p> <p>Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével.</p> <p>A hangszínhallás fejlesztése.</p>	

	<p>Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése.</p> <p>Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése.</p> <p>Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése.</p> <p>Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.</p> <p>Analógiás, cselekvéses és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.</p>
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek
<p>2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE</p> <p>A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése.</p> <p>Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére.</p> <p>Zenei hangzások elemzése, felismerése.</p> <p>Zenei karakterek megfigyelése.</p> <p>A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása.</p> <p>Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.</p>	<p>Gyakorlatok a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére.</p> <p>Ritmusok, ütemfajták, dallammotívumok felismerése kézzelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről.</p> <p>Konszonáns és diszsonáns hangzások felismerése, elemzése.</p> <p>Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése.</p> <p>Dalok felismerése zenei részlet alapján.</p> <p>Dallamsorok összehasonlítása, elemzése, jelölése.</p>
<p>2.2. ZENEHALLGATÁS</p> <p>Ismerkedés klasszikus zenetörténeti korszakokkal, zeneszerzőkkel.</p> <p>Különböző műzenei formák és műfajok megismerése.</p> <p>Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása.</p> <p>A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban.</p> <p>Történelmi zenék hallgatása.</p> <p>A rokon népek zenéje, hangszerei.</p> <p>Más népek hangszeres zenéje.</p> <p>Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.</p>	<p>Egyre hosszabb idejű zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése.</p> <p>A zenehallgatás tanult szabályainak betartása.</p> <p>A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p>Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén.</p> <p>Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel.</p> <p>Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése.</p> <p>Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése.</p> <p>Vokális és instrumentális hangszínek megkülönböztetése, felismerése.</p> <p>A szülőföld zenéjének megismerése mellett ismerkedés a rokon népek zenéjével, valamint más népek zenei kultúrájának, jellegzetes hangszereinek, zenekarainak hangjával, hangzásával.</p> <p>A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése.</p> <p>A tanult magyar történelmi dallamokhoz, énekekhez kapcsolódó zenei részletek, történelmi hangszerek hangjának hallgatása.</p>

	<p>A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon.</p> <p>Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények kifejezése szóban, rajzban, mozgással.</p> <p>Összefüggések felismerése.</p>
Fogalmak	<p>Dallamsor, népdal, elemzés. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. Keretes szerkezet, visszatérő szerkezet, rondóforma. Szimfónia, vonósnégyes. Hangverseny, élő zene.</p>
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	<p>A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése.</p> <p>Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása.</p> <p>Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).</p> <p>Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.</p> <p>Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve.</p> <p>Kánonéneklés tanári segítséggel.</p> <p>A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése.</p> <p>Törekvés a zene belső lényegének megértésére.</p> <p>Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása.</p> <p>Fokozott önállóság a különféle kották használatában.</p> <p>A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése.</p> <p>Részvétel a tanult népdalok elemzésében.</p> <p>Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében.</p> <p>A többször hallott hangok, hangzások felismerése.</p> <p>A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése.</p> <p>Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása.</p> <p>Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról.</p> <p>Nyitottság a zenei élmények befogadására.</p>

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon a tanulók tudásgyarapítását a gondolkodási funkciók különböző sérülésének fokozott figyelembe vételével kell elérni. Célunk tanulóink felkészítése az önálló munkavégzésre, a társadalmi beilleszkedésre. E szakasz feladata a tanulók tanulási és társas motivációinak, önbizalmának növelése, az önismeret fejlesztése.

Az ének-zene tantárgy fő szerepe ebben a szakaszban az örömteli éneklési kedv megőrzésében, a közös éneklés anyagának gyarapításában, a nemzeti zenekultúra értékeinek megbecsültetésében jelentkezik. A dalok, zenék megismerése által a tanulók erkölcsi érzékének kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük segítése valósulhat meg.

A hazafias nevelésben szerepünk a nemzeti öntudat fejlesztése, a magyar népi kultúra, népzene, néphagyományok megismertetése, a kötődés erősítése szülőföldünkhöz, hazánkhoz. Közösségi tevékenységgel, az ünnepek, társadalmi események aktív részvételével erősítsük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzését. Más népek kultúrájának megismerése, nyitottság más népek kultúrája iránt segíti tanulóinkat saját kultúrájuk megbecsülésében, világképük, szemléletmódjuk fejlődésében is. Énekórai tevékenységünkkel alakítjuk a tanulók attitűdjét önmagukhoz, szűkebb és tágabb környezetükhöz, a történelmi múlthoz.

A sikeres társadalmi beilleszkedést segítő személyiségjegyek erősítése, a megfelelő önismeret kialakítása, az önbizalom-fejlesztés megvalósul az énekórai munka segítségével.

A szokások, hagyományok megismerésével az erkölcsi normák közvetítése fontos szerepet biztosít a felelős párkapcsolatok kialakításában, az egymásra utaltság, lelki közösség szerepének megismerésében, a családi konfliktusok kezelésében. Kiemelt feladat az önálló életvezetésre történő felkészítés.

A segítőkész magatartás, az együttműködés, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás képességének alakítását segíti az énekórákon megvalósuló közösségi munka, a közösségi érzések erősítése.

A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti környezet ápolása tantárgyunk feladatát is jelenti.

Fontos szerepünk, hogy tanulóink értsék a médiumok nyelvét. Ismerjék a zenehallgatási, művelődési lehetőségeket, de tudatosuljon bennük a veszélyforrások felismerése, a választás, válogatás fontosságának ismerete is.

Énekórai munkánkkal segíthetjük tanulóinkat abban, hogy megtalálják helyüket a családi és társadalmi munkamegosztásban, felkészüljenek a közügyekben való aktív részvételre. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartási képességek fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség a dalokban, zenékben megjelenő gondolatok, érzések, élmények kifejezését jelenti, művészeti módszerek, technikák alkalmazásával. Az énekórákon megvalósuló rendszeres művészeti tevékenység fontos szerepet játszik a lelki egészség erősítésében, a személyiség- és közösségfejlesztésben.

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, éneklés ritmushangszeres kísérettekkel.

Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítése érdekében alkalmat kell teremteni a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlására, lehetőséget teremteni az énekes

és hangszeres improvizációkra. A kreatív zenei játékok, gyakorlatok az infotechnológia használatával is folynak.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozott figyelmet kell fordítani, és gyakorlási lehetőséget teremteni a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlására, a ritmikai, dallami és formai elemek rendszerezésére, a kottairáshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok kialakítására.

A zenei befogadáshoz szükséges képességek fejlesztése: a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) erősítése a tudatos, irányított zenehallgatás mellett, és az önálló zenehallgatás gyakorlása során is történik. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények megteremtésére is lehetőséget kell teremteni.

Témakör	1. Zenei produkció	Javasolt óraszám: 36 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése. Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése. A tapasztalatok bővítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserekkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőképesség fejlesztése. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése. Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése. Algoritmizált, problémamegoldó, kauzális és logikus gondolkodás fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése. Kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás erősítése. Zenei fantázia, alkotó képzelet fejlesztése. Együttes élményben való részvétel. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	

<p>1.1. ÉNEKLÉS Jeles napok dalai. Himnuszok. Régi stílusú népdalok. Új stílusú népdalok. Magyar tájak dalai. Népies műdalok. Más népek dalai. Ballagási dalok.</p>	<p>Törekvés egységes, szép éneklésre csoportban. A szép éneklés szabályainak betartása. A közös dalrepertoár bővítése újabb dalokkal. Hangulatos, jókedvű éneklés. A szép éneklés tanult szabályainak tudatos használata. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának gyakorlása. Aktív részvétel a különféle énekes gyakorlatokban. A tanult dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása kedvelt dalokból. Aktív részvétel a ballagási dalok éneklésében.</p>
<p>1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával. Egyéni és csoportos rögtönzések a dallami és ritmikai többszólamúság erősítésére. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban. Zenei rögtönzések számítógép segítségével is.</p>	<p>Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Ritmusjáték változó ütemekben. Dalkíséretetek szabad és kötött formákban. Ritmus- és dallamalkotások. Ritmuszenekar 2-3 szólamban is. Ritmuslánc, dallamlánc, zenei kérdés-válasz. Kották kiegészítése. Ritmushoz, dallamhoz változatok alkotása. Számítógép használat, zenei rögtönzések, játékok a számítógép, az informatikai technika felhasználásával is. A zenei élmények kifejezése rajzos és mozgásos formákban is.</p>
<p>1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusérték tanulása. Olvasógyakorlatok. Az eddigi kottaírási-olvasási ismeretek erősítése, megszilárdítása.</p>	<p>Új ritmusérték megismerése, használata a ritmusgyakorlatokban. Ritmusok felismerése és hangoztatása. Ritmusgyakorlatok változó ütemekben. Dallamok éneklése és lejegyzése a tanult kottarendszerekben. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása, olvasógyakorlatok éneklése.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal. Ballagási dal. Változó ütem. Ritmuszenekar. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és</p>

	dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Tizenhatod ritmus. Olvasógyakorlat.	
Témakör	2. Zenei befogadás	Javasolt óraszám: 36 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	<p>A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása.</p> <p>A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek használata.</p> <p>A belső hallás tudatosítása.</p> <p>A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése.</p> <p>Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése.</p> <p>Összetartozás, általánosítás, összefüggések felismerése.</p> <p>Auditív és motoros kapcsolat erősítése.</p> <p>Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése.</p> <p>Hangszínhallás fejlesztése.</p> <p>Auditív emlékezet, alkotó és reprodukív képzelet fejlesztése.</p> <p>Általánosítás, képzettársítás, összehasonlítás, azonosítás, konkretizálás képességének erősítése. Algoritmizált, analógiás, fogalomalkotó és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE</p> <p>A zenei hallás, zenei memória, zenei fantázia használata.</p> <p>A belső hallás tudatos használata.</p> <p>Zenei karakterek kifejezése.</p> <p>A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása.</p> <p>Az eddig tanult ismeretek összefoglalása, csoportosítása, gyakorlása.</p>	<p>Gyakorlatok a zenei fantázia, a zenei memória és a belső hallás használatára.</p> <p>Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése.</p>	
<p>2.2. ZENEHALLGATÁS</p> <p>Újabb zenetörténeti korszakok, zeneszerzők.</p> <p>Különböző műzenei formák és műfajok.</p> <p>A szülőföld zenéje, eredeti népzenei felvételek és magyar zeneszerzők művei.</p> <p>A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban.</p> <p>Történelmi zenék.</p> <p>Népies műdalok.</p> <p>Más népek népzeneje, hangszeres zenéje.</p> <p>Napjaink zenéje, stílusok, előadók, felvételek.</p> <p>Zenehallgatás a technikai eszközök felhasználásával.</p>	<p>Egyre hosszabb idejű, néhány perces zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése.</p> <p>Már meghallgatott, illetve ismeretlen zenei részletek hallgatása, elemzése.</p> <p>A zenehallgatás tanult formáinak, kereteinek megőrzése, néhány perces zenei részletek hallgatása irányított figyelemmel, megfigyelési szempontok alapján.</p> <p>A bemutatott zenei példák hangulatának, előadói apparátusának, zenei kifejezőeszközeinek a felismerése. A többször hallott zenei részletek megnevezése.</p>	

Hangverseny-látogatások, élmények.	hangverseny-	<p>Zeneművek felépítésének, formájának megfigyelése, elemzése, hangszerek, hangszínek megnevezése. Ismerkedés klasszikus zenei műfajokkal.</p> <p>Az érzések, indulatok zenei ábrázolásainak felismerése, kifejezése. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése.</p> <p>Magyar népi hangszerek, népi zenekarok hangjának megismerése, eredeti hangfelvételek hallgatása.</p> <p>Magyar zeneszerzők életének, munkásságának, műveinek megismerése. Más népek hangszereinek, zenekarainak megismerése.</p> <p>Napjaink zenei irányzatai (jazz, populáris zene, alkalmazott zenék), zenei példák hallgatása.</p> <p>Az infotechnika megismerése, alkalmazása a zenehallgatás keretei között.</p> <p>Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel.</p> <p>A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon.</p> <p>Közvetlen hangverseny-élmények szerzése.</p> <p>Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények befogadása, kifejezése, megfogalmazása.</p>
------------------------------------	--------------	---

Fogalmak	<p>Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték. Jazz, populáris zene, alkalmazott zeneművészet. Hangverseny, élő zene.</p>
-----------------	--

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	<p>A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése.</p> <p>Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása.</p> <p>Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet).</p> <p>Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása.</p> <p>Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve.</p> <p>Kánonéneklés tanári segítséggel.</p> <p>A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése.</p> <p>Aktív részvétel a rögtönzésekben, gyakorlatokban.</p> <p>Törekvés a zene belső lényegének megértésére.</p> <p>Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén.</p> <p>Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal.</p>
--	---

	<p>Népdalok elemzése, jelölése.</p> <p>A többször hallgatott zenei részletek felismerése, elemzése.</p> <p>A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt.</p> <p>Ismerkedés korunk zenei irányzataival (jazz, populáris és alkalmazott zenék).</p> <p>Képesség a zenei élmény átélésére.</p> <p>Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése.</p> <p>Képesség kapcsolatok találására a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.</p>
--	--

Vizuális kultúra

Célok:

A vizuális kultúra tantárgy közvetlen célja az alkotás örömeinek, az önmegvalósításnak, a felszabadultságnak a kialakítása a tanulóknál, a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével, a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására, ösztönzés segítségével.

A Művészetek műveltségterület, ezen belül a vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, a képzelő-, és az önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, az emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhén fokozott értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

Feladatok:

Kiemelt általános fejlesztési feladat a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élénkítése során fejlődjen problémamegoldó gondolkodásuk is.

Fő feladata az alapkészségek megszilárdítása, eszköz szintű rajz- és kézműves-technikai tudás egyre önállóbb alkalmazása, az individuális jegyek, a saját stílus megjelenésének támogatása az alkotó és befogadó tevékenységben

A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb színtér a Művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését. A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó tevékenységeinek

során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, ezért kiemelt rehabilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömeinek felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanulásnak és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	2	2	1	1
Éves órakeret	72	72	36	36
Ebből kötött	65	65	32	32
Szabadon tervezhető órakeret	7	7	4	4

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Vizuális nyelv és technikák	20	20	7	7
2. Kifejezés, képzőművészet	20	20	7	7
3. Vizuális kommunikáció	10	10	3	3
4. Tárgy-és környezetkultúra	15	15	7	7
5. Mozgóképkultúra médiaismeret			8	8
Szabadon tervezhető órakeret:	7	7	4	4

5–6. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az alsóbb évfolyamok munkájának szemléletbeli és metodikai tekintetben szerves folytatása. A szakasz fő feladata az alapkészségek megszilárdítása, eszköz szintű rajz- és kézműves-technikai tudás egyre önállóbb alkalmazása,

az individuális jegyek, a saját stílus megjelenésének támogatása az alkotó és befogadó tevékenységben.

A terápiás szemlélet és gyakorlat, a cselekvéses helyzetekbe ágyazott képességfejlesztés, a kooperáció támogatása, a másokért vállalt felelősség és az igényes tárgyi-környezeti kultúra iránti igény erősítése az 5–6. évfolyamon is kiemelt feladat az esztétikai tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése érdekében. A világhírű magyar képzőművészek alkotásainak tanulmányozása nemcsak esztétikai örömet nyújt, hanem a nemzeti azonosságtudat és a hazafiság érzését is támogatja. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Javasolt óraszám: 40 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során. A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>1.1. Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint</i> Műalkotásokon vonalak és foltok. Foltfestés vizes alapon – foltok. Folthatások. Barázdált formák. <i>1.2. Alkotás modell/minta alapján</i> Természeti formák. Mértani testek tulajdonságai – oldalak, lapok, egyenlő, különböző.</p> <p>ALKOTÁS <i>1.3. Szabad alkotások síkban és térben</i> Tárgyak ábrázolása síkban.</p>	<p><i>Alkotás</i> Vonalabsztrakció alkotása. Vonalhatár felismerése képzőművészeti alkotásokon fellelhető tónusok között. A vonal mint a térbeliség kifejezőjének alkalmazása. Felületritmusok létrehozása. Halmazmetszetek létrehozása vizuális elemekből. Szabályos és szabálytalan térformák felismerése, csoportosítása. Műalkotások inspirációjára fekete-fehér kép készítése. Természeti formák megfigyelése és ábrázolása. Mértani testek ábrázolása síkban, kísérlet a térbeliség érzékeltetésére.</p>	

<p>Különféle felületek dekoratív felhasználása.</p> <p>Ritmusképzés szabályos és szabálytalan térformákból.</p> <p>Kocka, téglatest csomagolása.</p>	<p><i>Befogadás</i></p> <p>Árnyékhatások megfigyelése, értelmezése.</p> <p>Mértani testek tulajdonságairól tapasztalatok szerzése – ahol a lapok találkoznak, él keletkezik.</p> <p>Műalkotásokon vonalak és foltok felismerése, meghatározása.</p> <p>Foltfestés vizes alapon – foltok kontúrozása másolás után.</p> <p>A folthatások tanulmányozása absztrakt képzőművészeti alkotásokon.</p> <p>Barázdált formák megfigyelése.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, barázda, vájat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma, egybevágó, derékszög.</p>

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Javasolt óraszám: 40 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.</p> <p>„Képolvasás” képességének kialakítása és fejlesztése.</p> <p>Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése.</p> <p>Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.</p>	
	<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>BEFOGADÁS</p> <p>2.1. <i>Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben</i></p> <p>Műalkotások – tér- és tájbrázolás. (Székely Bertalan: Egri nők; Madarász Viktor: Hunyadi László csatája; Ferenczy Károly: Október; Szőnyi István: Zebegényi temetés; Nagy István: Karám télen; Egri József: Napfelkelte).</p> <p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS</p> <p>2.2. <i>Illusztrációk</i></p> <p>Kép versekhez, meséhez (pl. A három kívánság). Mese szereplőinek megmintázása.</p>	<p><i>Alkotás</i></p> <p>Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése. Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás. Élménykifejezés a plasztika eszközszerével. Karakterábrázolás néhány jellemzőjének alkalmazása. Látványyszerű alkotás modell után.</p> <p><i>Befogadás</i></p> <p>Műalkotások megfigyelése – tér- és tájbrázolás. Műalkotások megfigyelése képtárban, múzeumban és reprodukciókon.</p> <p><i>Befogadás-alkotás</i></p>	

	<p>Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszközszerével.</p> <p>Mese szereplőinek megmintázása agyagból – dombormű készítése.</p> <p>Versekhez táj festése – közös alkotással, nagy felületen.</p>
Fogalmak	Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.</p> <p>Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.</p> <p>Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.</p> <p>Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>ALKOTÁS 3.1. <i>A vizuális kommunikáció eszközei és technikái</i> Látványszerű ábrázolás modell után. Látványszerű ábrázolás a szerkezet feltüntetésével.</p> <p>BEFOGADÁS 3.2. <i>Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés</i> Alaprajz, metszet, térképrajz.</p> <p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS Forgásformák. Tárgyak kereszt- és hosszmetszete.</p>	<p><i>Alkotás</i> Emberalak rajzolása, festése. Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal, festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok). Forgásforma rajza – szerkezet jelölésével (pl. átlátszó henger). Tárgyak két nézetének megrajzolása – segítséggel. Természeti formák ábrázolása háttérrel, környezettel – különféle technikákkal: ceruza, diópác, filctoll, vizes alapú és vízfesték, tempera. Tusrajz virágcsendeletről.</p> <p><i>Befogadás</i> Formák adott szempontú megfigyelése. Bonyolultabb formák metszetének megfigyelése (pl. mákgubó, paprika). „Előtt, mögött takarás” vizuális megfigyelése. Térképrajz értelmezése.</p>	

	<p>Építészeti terek (ház, templom) alaprajzának tanulmányozása, kísérlet az értelmezésre.</p> <p><i>Befogadás-alkotás</i> Forgásformák megfigyelése és reprodukciója. Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása. Tárgyak kereszt-és hosszmetsetének megfigyelése, vázolása. Térkép alapján útvonal elképzése.</p>	
Fogalmak	Csendélet, valóságű, ellipszis, szerkezeti rajz, egész, forma, részlet, szerkezet, forgásforma, kör, takarás, keresztmetset, hosszmetset, felülnézet, oldalnézet, oszlop, boltozat, főhajó, mellékhajó.	
Témakör	4. Tárgy-és környezetkultúra	Javasolt óraszám: 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalató folyamat algoritmizálása. A tárgyalató folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.</p>	
	Ismeretek	Fejlesztési követelmények/Tevékenységek
	<p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS 4.1. <i>Munkavázlat:</i> A tárgy funkciójának meghatározása. Ismert anyagalakítási módok. Anyag és technika megválasztása. Kivitelezés. Diszítés.</p> <p>ALKOTÁS 4.2. <i>Tárgyak értelmezése és készítése</i> Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből. Fonás, szövés. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak.</p>	<p><i>Befogadás-alkotás</i> Precíz alkotó folyamat végig vitele. A tárgy kipróbálása a gyakorlatban.</p> <p><i>Befogadás</i> Szerkezet és anyag összefüggéseinek felismerése. A funkció irányító szerepének felismerése a tárgyalatóban.</p> <p><i>Alkotás</i> Tárgyak készítése funkció, forma, anyag, szépség szempontjainak tudatos figyelembevételével. Tárgyak gyűjtése, azokról leírás készítése. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak csoportosítása funkció, forma, anyag, szépség szempontjából.</p>
Fogalmak	Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – egyenletes foltot satírozással létrehozni, – művészi alkotásokon tónushatásokat észrevenni, – ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről, – felismerhető képet készíteni, – emberalak szoborszerű megjelenítésére, – műalkotásokhoz érzelmeket asszociálni, – emlékezetből egyszerű rajzot készíteni, – tudatos színkeverésre temperával, vízfestékekkel, – formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal), – vázlatszerű ábrát készíteni, – egyszerű alaprajzot értelmezni, – funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait, – képek alapján tárgyakról rövid (szóbeli) jellemzést adni, – törekedni munkája igényes kivitelezésére, – tárgyat készíteni az általa választott technikával.
---	--

7–8. évfolyam

A tantárgy célja a 7–8. évfolyamon biztos tájékozódási képesség kialakítása a vizuális élmények világában a művészeti alkotások mélyebb átélésének motivációja, a tárgyi környezet esztétikuma iránti igény és tevékenység fenntartása segítségével.

Témakör	1. Vizuális nyelv és technikák	Javasolt óraszám: 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben.</p> <p>Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása.</p> <p>Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>BEFOGADÁS</p> <p><i>1.1 A művészi kifejezés eszközei</i></p> <p>Színek, tónusok.</p> <p>Sík- és térformák.</p> <p>Képi komponálás eszközei: fény, torzítás.</p> <p>Fények – Rembrandt alkotásai; Ferenczy Károly: Október; Egry József: _Napfelkelte</p>	<p><i>Befogadás</i></p> <p>Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük.</p> <p>Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása.</p> <p>Csoportosítások: sík- és térformák.</p> <p>Képi komponálás eszközeinek észrevétele: figyelemvezetés, hangsúlyozás fényvel és torzítással.</p>	

<p>Torzítások – Otto Dix és Kollwitz művei; Munch: A sikoly. Szimmetria és aszimmetria – Paál László, Munkácsy Mihály, Vasarely Viktor, Barcsay Jenő művei.</p> <p>BEOGADÁS – ALKOTÁS 1.2. <i>Térhatások, téri elemek</i> Görbe felületek és forgásformák.</p> <p>ALKOTÁS 1.3. <i>Mozgás- és térábrázolás elemei</i> Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Vizuális ritmus. Makett.</p>	<p>Szimmetria és aszimmetria észrevétele, megkülönböztetése A mozdulat mint kompozíciós eszköz megfigyelése.</p> <p><i>Befogadás – alkotás</i> Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója.</p> <p><i>Alkotás</i> Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának képessége. Térrendezés szín- és formaritmussal. Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével. Makett készítése: játszótér, utcaszínpad, parasztház, stb.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, parasztház, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.</p>

Témakör	2. Kifejezés, képzőművészet	Javasolt óraszám: 16 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése. Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p>ALKOTÁS 2.1. <i>Illusztráció</i> Művészeti élmények megjelenítése. Jelenet ábrázolása.</p> <p>BEOGADÁS – ALKOTÁS 2.2. <i>Vizuális reflexiók zenei tartalmakra</i> Zenei élmény vizuális kifejezése. Haydn: Évszakok; Vivaldi: Évszakok; Smetana: Moldva; Chopin: G-moll mazurka.</p>	<p><i>Alkotás</i> Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel, pl. Nyilas Misivel kapcsolatban. Személyes élmények vizuális megjelenítése.</p> <p><i>Befogadás - alkotás</i> Színviszonyok megfigyelése és befogadása. Táj festése zenére – szabad önkifejezés.</p>	

<p>Beethoven: VI. Pastorale szimfónia; Mozart: G-moll szimfónia; Kis éji zene.</p> <p>BEFOGADÁS <i>2.3. Érzelmek megjelenítése a képzőművészetben</i> Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal; Anyaság; Vasaló nő; Daumier: Mosónő.</p>	<p>Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása (kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák).</p> <p><i>Befogadás</i> A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon. Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.</p>
Fogalmak	Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia.

Témakör	3. Vizuális kommunikáció	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	<p>Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására. Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>BEFOGADÁS <i>3.1. Jelképek</i> Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló.</p> <p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS Grafikus vázlatok; fényképezés.</p> <p>ALKOTÁS <i>3.2. Kísérlet a látvány ábrázolására</i> Tárgyábrázolások környezeti háttérrel. Egyszerű emberábrázolás. Mozgásvázlatok.</p> <p><i>3.3. Álló- és mozgóképi szimbólumok</i> Reklámok folyóiratokban és televízióban. Logók. Plakátok.</p>	<p><i>Befogadás</i> Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről. Képpalkotási lehetőségek ismerete.</p> <p><i>Befogadás-alkotás</i> Magyar nemzeti relikviák érzelmi hatására grafikus vázlatok készítése; fényképezés.</p> <p><i>Alkotás</i> Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarázó ábrák alkotása. Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termékek). Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyék és vetett árnyékhatásokkal. Nézetábrázolás képsík-rendszerben. Emberalak látványszerű ábrázolása modell után. Mozgásvázlatok készítése. Vizuális közlések, szöveg és kép együttes hatásának tanulmányozása.</p>	

	Reklámok tanulmányozása, elemzése – realitások és marketingfogás különbségének érzékelése konkrét példákon. Logók tervezése szabadon választott technikával. Plakáttervezés.
Fogalmak	Vetett árnyék, önárnyék, előlnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang, reklám.

Témakör	4. Tárgy- és környezetkultúra	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
ALKOTÁS 4.1. <i>Szabadon választott technikával használati és dísz tárgyak alkotása</i> Tárgytervezés és kivitelezés: <ul style="list-style-type: none"> – kerámia – szövés – ékszerkészítés – nemezelés – építészeti terek modellezése 4.2. <i>Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval</i> Egy vágyott tárgyról rajz készítése.	<i>Alkotás</i> A tárgyalkotó folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban: Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételővel, írókával. Szövés – szádfán, kereten, szövőszéken. Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üvegyöngy és bőr kombinációival. Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése. Egyszerű tárgyak áttevezése és kivitelezése. Egyszerű téráttevezések.	
BEOFAGADÁS 4.3. <i>A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma</i> Épületek elemzése funkció és forma szempontjából. Történeti korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása.	<i>Befogadás</i> Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákön. Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját élettérbeli lehetőségek szerinti alkalmazása. Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákön.	
BEOFAGADÁS-ALKOTÁS		

<p>4.4. Zenei élmények vizuális megjelenítése Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.</p>	<p>Szentendrei Skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók. Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása. (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.) Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében. Településtípusok jellemzőinek felfedezése – falu, város. <i>Befogadás-alkotás</i> Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, konyha, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.</p>

Témakör	5. Mozgóképkultúra és médiaismeret	Javasolt óraszám: 14 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói” attitűd kialakítása. Kommunikációs és együttműködési készség támogatása. Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás. A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> médiaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>5.1. <i>Elemi elméleti ismeretek a média világról</i> A mozgóképek alaptulajdonságai: ábrázolás és reprodukció. Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj. 5.2. <i>A média társadalmi szerepe</i></p>		<p>Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj szerint. Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése – megbeszélése, elemzése.</p>

<p>Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció. Reklám. Hírműsor.</p> <p>5.3. Nyomtatott médium: Újság, képregény, fotóregény.</p> <p>5.4. Az internet</p> <ul style="list-style-type: none"> – tanulás, – kinyílt a világ, – információk, – játék, – kommunikáció, – veszélyek. <p>5.5. Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján</p>	<p>Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása konkrét példákon. Projektszerű médiafigyelés és produktum készítése. Az internet kipróbálása/használatának gyakorlása: pl. gyermekek számára készült oldalak látogatása, képnézegetés/válogatás, információkeresés, ismerkedés a kommunikáció különböző formáival. Az internethasználat veszélyeinek belátása.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció.</p>
<p>Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére, – ritmikus, szimmetrikus képet komponálni, – egyszerű makettet készíteni, – két híres magyar képzőművészt megnevezni, – vizuális és verbális kommunikáció megfeleltetésére, – egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával, – szabad képalkotó önkifejezésre, érzelemvilága harmonizálása érdekében, – műélmény vizuális kifejezésére, – egyszerű formák látványszerű ábrázolására, – egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére, – egyszerű használati és dísz tárgy tervezésére és megalkotására, – közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására, – értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan, – a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére, – különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között, – kritikával szemlélni a reklámokat, – a személyiségépítő műsorválasztásra, – internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére.

Célok:

A Technológia műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai és digitális tudás alkalmazása más műveltségi területekben.

Ennek során a megfelelő szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen a digitális eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékoságból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek a digitális technológiákról, az információszerezés jogi és etikai szabályairól.

Feladatok:

Olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei.

A tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerezés jogi és etikai szabályairól.

A tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton.

A tanulók megismerjék a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezni tudják. Az információszerezés, -feldolgozás, -tárolás és -átadás technikáinak elsajátítása – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve.

A digitális adatbázis-rendszer és az oktatóprogramok célirányos használata során a tanulók önértékelési képességei fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és a közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére.

A tantárgyat tanítónak az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé.

Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. Az anyanyelvi kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd”, az „írott beszéd” formáit.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	1	1	1	1
Éves órakeret	36	36	36	36
Ebből kötött	32	32	32	32
Szabadon tervezhető órakeret	4	4	4	4

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1.A digitális eszközök használata	8	8	7	
2. Alkalmazói ismeretek	16	16	13	13
3. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	8	8	10	13
4. Infokommunikáció, információs társadalom				
4. Könyvtári informatika			2	6
Szabadon tervezhető órakeret:	4	4	4	4

5–6. évfolyam

A digitális kultúra tantárgy sajátos fejlesztési célja a tanulók sérült megismerési képességeinek kompenzálása, a szín-, forma- és nagyságemlékezet fejlesztése, az észlelés hibáinak korrekciója. A finommotorika tudatos fejlesztését szolgálja a kétkezes gépelés megalapozása.

A tantárgy alkalmas a szerialitás fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására, ezért feladata a megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség megerősítése.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a tantárgy adta lehetőségeket fel kell használni a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségeinek fejlesztésére, valamint a problémamegoldó gondolkodás begyakorlására. A kommunikáció során törekedni kell a helyes nyelvhasználatra, az olvasási képesség tudatos erősítésére.

Témakör	1. A digitális eszközök használata	Javasolt óraszám: 16 óra
---------	------------------------------------	-----------------------------

<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt. Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása. Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása; taktilis, vizuális, akusztikus észlelés szükség szerinti fejlesztése.</p>
<p>Fejlesztési ismeretek</p> <p>Bemeneti, kimeneti perifériák. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása. A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói. Játék- és didaktikai célú szoftverek és webtankönyvek. Programok ablak-gombjai.</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p> <p>A számítógép részei: be- és kimeneti perifériák használata. Vezérlő billentyűk megismerése: a Backspace és a Delete. Jelentésmódosító billentyűk megismerése: a Shift és a Caps Lock. Alfanumerikus billentyűk megismerése: írásjelek és szóközbillentyű. Egér használata: kijelölés. Felhasználói felület kezelése: webes tankönyvek működésének megismerése. Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. A programok ablakgombjainak használata. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata. A számítógépes manuális-vizuális kommunikáció gyakorlása a programokkal.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Be- és kimeneti periféria, vezérlő billentyű, jelentésmódosító billentyű, alfanumerikus billentyű, írásjel, szóközbillentyű, ablak-gomb.</p>

<p>Témakör</p>	<p>2. Alkalmazói ismeretek</p>	<p>Javasolt óraszám: 16 óra</p>
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása. Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében. Közhasznú információforrások használatának megismertetése. Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p>2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű rajzos és szöveges dokumentum. Dokumentum elnevezése.</p>	<p>Egyszerű, kreatív alkotás a számítógéppel: rajzos, rövid szöveges dokumentumok készítése. Az alkalmazói szoftverek újabb eszközeinek és funkcióinak megismerése.</p>	

<p>Mentés, behívás. Billentyűzet további funkciói.</p> <p>2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés</p> <p>Adatok rendezése. Közhasznú információk. Internet előnyei és veszélyei.</p>	<p>Hibajavítás kész szövegben: törlés kétféleképpen. Kétkezes gépelést tanító program folyamatos használata. Írásjelek megismerése és alkalmazása szövegben. Dokumentumok elnevezése, mentése, behívása. Gyűjtött adatok táblázatba rendezése, kijelölés gyakorlása. Csoportosítás adott szempontok szerint. Munkadarabok (ön)értékelése megbeszélte szempontoknak megfelelően. Gyakorlottság szerzése a közhasznú információk keresésében (moziműsor, telefonkönyv). Irányított adatkeresés a világhálón (SDT, on-line játékok). Információforrások etikus felhasználásának megismerése.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Kurzor, mentés, behívás, dokumentumnév, táblázat, SDT, adat.</p>

Témakör	3. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	Javasolt óraszám: 16 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése. Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p>3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása. Teknőcgrafika alkalmazási területe. Írányok a képernyőn – teknőcgrafika. Alakzatok teknőccel.</p>	<p>Teknőcgrafika alkalmazási területének megismerése. Teknőc mozgatása a képernyőn iránybillentyűkkel. Írányok gyakorlása.</p>	
<p>3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés). Mindennapi élet összetettebb feladatainak algoritmusai.</p>	<p>Ismétlődő utasítások végrehajtása – betűk, számok, alakzatok előállítás. Adatok, ötletek gyűjtése. Lejátszás, algoritmusok módosításával, tanári segítséggel. Algoritmikus játékban irányító és/vagy irányítottként való részvétel.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Teknőcgrafika, toll fel, le; vonalvastagság, vonalszín, ismétlődés, irányító, irányított.</p>	

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása.</p> <p>Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése.</p> <p>Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre.</p> <p>Az informatika eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy anélkül.</p> <p>Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>4.1. Információkeresés, információs közlési rendszerek. Életkorának megfelelő számítógépes információhordozók.</p> <p>4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés. Veszélyek.</p> <p>4.3. Médiainformatika.</p> <p>4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása. Adatbiztonság, adatmegőrzés, Netikett.</p> <p>4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. Gyerekeknek szóló elektronikus szolgáltatások.</p>	<p>Internet megismerése. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel. Életkoruknak megfelelő információhordozókban irányított keresés.</p> <p>Internetes portálok használata. Információk küldése és fogadása tanár, illetve felnőtt segítségével.</p> <p>Saját adat védelme. Számítógépen előállított, rögzített tantárgyakhoz kapcsolódó információ felkutatása, használatának megismerése, használata. Netikett alapjainak megismerése.</p> <p>További, gyermekeknek szóló szolgáltatások megismerése (pl. tantárgyak anyagát segítő programok, játékos weblapok).</p>	
Fogalmak	Adatbázis, mobilkommunikáció, információküldés, információfogadás, elektronikus levelezés, Netikett.	

Témakör	5. Könyvtári informatika	Javasolt óraszám: 9 óra
----------------	---------------------------------	------------------------------------

<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítséggel. Olvasási képesség fejlesztése.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>Információhordozók leggyakoribb típusai a mindennapi életben. Könyvtári szolgáltatások. Folyóiratok, újságok, könyvek csoportosításának szempontjai. Katalógus. Irányított forrás- és információkeresés.</p>		<p>Információhordozók leggyakoribb típusainak megismerése. Szabadon választott újság, könyv kikeresése. Ajánlott könyv megkeresése. Beszélgetés a választott könyvről. Évfolyamkönyvtár könyveinek rendezése adott szempont alapján, katalógus készítése – tanári segítséggel. Tanulmányokhoz kapcsolódó könyvek, folyóiratok kiválasztása.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Folyóirat, katalógus, internetes szótár, Wikipédia.</p>	

<p>Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. Szabálykövető magatartás. Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségadással megvalósuló elkészítése. Információforrás irányított keresése a neten, a közhasznú információforrások megtalálása és felhasználása a mindennapi életben. A hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazásuk. Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Algoritmikus képesség egyéni haladáshoz képest elvárt megerősödése, a grafikai kifejezőképesség önállósulása. Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel. Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel. Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.</p>
--	---

7–8. évfolyam

A digitális kultúra tantárgy sajátos fejlesztési céljai a finommotorika és a szem-kéz koordináció tudatos fejlesztésének folytatása, a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának további erősítése. A

megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség fejlesztésével a figyelem, a megkülönböztetés, az azonosítás képességének fejlesztése a tanulók egyéni képességeinek, haladási szintjének a figyelembe vételével.

A válogatáshoz kapcsolódó feladatokban, az ítéletalkotás, döntés meghozatalában, az önálló indoklás kialakításában a pedagógusnak mind az önálló munkára, mind a segítséggel megvalósuló tevékenységre lehetőséget kell teremtenie.

Témakör	1. Digitális eszközök használata	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt. Perifériák, háttértárak megismertetése. Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése. Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése. Ismerkedés a virtuális világgal. Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban. Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása. Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása. Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT-eszközökkel. Helyes informatikai szemlélet kialakítása. Szándékos figyelem tartósságának további erősítése. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>1.1. Operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatása. Be- és kiviteli perifériák. Állományok tárolása: háttértárak. Képernyő részei. Ablak-gombok.</p> <p>1.2. Elektronikus számítógépek fejlődése. Az informatika történetének magyar tudósa.</p> <p>1.3. Mobilkommunikációs eszközök. Virtuális tanulási környezet, „Netikett”.</p>	<p>Operációs rendszerek futtatása, váltása. Számítógéphez csatlakoztatható perifériás eszközök működtetése. Perifériák csoportosítása. Háttértárak megismerése. Programok ablak-gombjainak használata. Operációs rendszer és a használt programok képernyőinek megismerése. Elektronikus számítógépek fejlődésének megismerése. Neumann János magyar származású természettudós munkásságáról ismeretek gyűjtése. Aktív szókinccs bővítése. Mobilkommunikációs eszközök megismerése és használatuk.</p>	

	Virtuális tanulási környezet kezelésének megismerése, használata.
Fogalmak	Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer, mobilkommunikációs eszköz, címsor, menüsor, eszköztár, alkalmazási terület, gördítősáv, csúszka.

Témakör	2. Alkalmazói ismeretek	Javasolt óraszám: 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Érdeklődési kör bővítése.</p> <p>A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban.</p> <p>Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása.</p> <p>Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához.</p> <p>Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján.</p> <p>Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése.</p> <p>Függőség megelőzése.</p> <p>Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése.</p> <p>Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása.</p> <p>Rajzolóprogram még ismeretlen eszközei.</p> <p>Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, formázása.</p> <p>Nyomtatás.</p> <p>Szövegszerkesztés, a vágólap használata.</p> <p>2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés.</p> <p>Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök.</p> <p>Táblázatok, diagramok, grafikonok, következtetések.</p>	<p>Rajzos illusztráció készítése, a teljes eszköztár használatával.</p> <p>Igényesség a munkadarabok esztétikus külalakjára.</p> <p>Szövegszerkesztés elemi lehetőségeinek kipróbálása, karakterválasztás, betűméret, szöveg elhelyezése, hibajavítás.</p> <p>Szövegszerkesztési műveletek gyakorlása, dokumentum minél önállóbb készítése.</p> <p>Dokumentum nyomtatása.</p> <p>Szövegek és kép másolása vágólap használatával.</p> <p>Dokumentumok készítése az iskolai élet eseményeihez, jeles napokhoz kapcsolódva.</p> <p>Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése, tájékozódás a használatukról.</p> <p>Táblázat létrehozása.</p> <p>Táblázatkezelés alapfogalmainak megismerése egyszerű példákon.</p> <p>Diagramok, grafikonok megismerése, adatok leolvasása.</p> <p>Adatbázisból történő információszerezés módjainak megismerése.</p>	

Fogalmak	Diagram, grafikon, karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, cella, sor, oszlop, nyomtatás.
-----------------	---

Témakör	3. Problémamegoldás digitális eszközökkel és módszerekkel	Javasolt óraszám: 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítás. Irányok gyakoroltatása. Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan. Pontos szabálykövetés erősítése. Kreativitás, szépérzék fejlesztése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása Alakzatok teknőccel 3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Iskolai élet algoritmusai		Teknőccel körvonalas minták rajzolása utasítással, majd egyre önállóbban. Egymás utáni elemek, ismétlődések kapcsolatának észrevétele. Teknőc egyre önállóbb tudatos irányítása. Érdekes minták ismétlések segítségével. Minták önálló tervezése, rajzolása. Adatok gyűjtése, tervekészítés. Adatok megjelenítése: rajzban, írásban, jelekkel.
Fogalmak	Teknőcgrafika, beállítási lehetőség, szög- és lépésméret.	

Témakör	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Javasolt óraszám: 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre. Képesség kialakítása az informatika eszközrendszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása. Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek

<p>4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek. Információhordozók ismert körének bővítése.</p> <p>4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés, e-mail. Veszélyek.</p> <p>4.3. Médiainformatika. Céltudatos információszerzés.</p>	<p>Életkornak megfelelő információhordozók körének bővítése, megismerésük, használatuk. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére egyre önállóbban.</p> <p>Információk küldése és fogadása minél önállóbban. Informatikai levelezési nyelv használata. Adatokkal való visszaélés veszélyeinek, következményeinek megismerése. Hatékony, céltudatos információszerzés gyakorlása.</p>
<p>4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása Biztonsági kérdések</p> <p>4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. E-szolgáltatások a mindennapi életben.</p>	<p>Információforrások biztonságos, etikus felhasználása.</p> <p>E-szolgáltatások jelentőségének megismerése. Gyermekeknek szóló szolgáltatások körének további bővítése. Kommunikáció a számítógép egy biztonságos csevegő programja segítségével, on-line beszélgetés.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Informatikai levelezési nyelv, visszaélés, következmény, online, csevegőprogram, e-mail, honlap, kezdőoldal, link (hivatkozás).</p>

Témakör	5. Könyvtári informatika	Javasolt óraszám: 9 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan. Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználathoz.</p>	
	<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>Lakóhelyi könyvtár. Bibliográfia. Kézikönyvek, lexikonok. Elektronikus könyvtár.</p>	<p>Dokumentumok csoportosítása. Adott feladathoz segédanyag keresése önállóan vagy csoportmunkában – tanári irányítással. Keresési módszerek alkalmazása. Elektronikus könyvtárhasználat megismerése. Tematikus gyűjtőmunka – segítséggel.</p>	

	Médiумok típusba sorolása.
Fogalmak	Tárgymutató, névmutató, kézikönyv, lexikon, ismeretterjesztő könyv.
Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	<p>A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete.</p> <p>A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete a mai társadalomban.</p> <p>A net célirányos használata.</p> <p>A program- és adatvédelem szabályainak betartása.</p> <p>Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában.</p> <p>Az információforrások etikus használata.</p> <p>A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása.</p> <p>Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentumok elkészítése.</p> <p>Adatok táblázatos, diagramos, grafikonos megjelenítésének értelmezése.</p> <p>Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása.</p> <p>Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása.</p> <p>Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására.</p> <p>A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése.</p> <p>Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása.</p> <p>Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása.</p> <p>Grafikai kifejezőképesség önállósulása.</p> <p>Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása.</p> <p>Önbizalom, önértékelés fejlődése.</p> <p>Képesség céltudatos információszerzésre.</p> <p>Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóan.</p> <p>Tárgy- és névmutató használata.</p> <p>Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével.</p> <p>Hagyományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele tanuláshoz, szórakozáshoz.</p> <p>A korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, számítógépes, hálózatokból, multimédiás oktatóprogramokból történő információszerzés lehetőségének, módjának ismerete.</p>

Technika és tervezés

Célok:

A tanulók közvetlen környezetében szerzett tapasztalataikból kiindulva kialakítani a pontosabb, tudatosabb eligazodásukat a technika, a társadalom és a munka világában. A tantárgy a fejlesztési feladatok vonatkozásában szintetizáló tevékenységet tölt be. Kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a tanulók életmódjának, szokásainak, magatartásformáinak alakítása próbák és gyakorlási lehetőségek során történjen. A pedagógus a tanulók egyediségének, megváltozott tulajdonság-együtteseinek figyelembe vételével járul hozzá a kommunikációs, a kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság és a személyes és társas kapcsolati kompetenciák kialakításához. Feladata az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tevékenységre késztetéssel elsajátíttatni.

Feladatok:

Az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tevékenységre késztetéssel elsajátíttatni. A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése, a problémafelismerő, a tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása. Megfelelő technikák elsajátítása motorikus képességek fejlesztése. A munkához való helyes viszonyulás kialakításához szükség van az akaraterő, kitartás tudatos fejlesztésére, a reális énkép, önismeret kialakítására. Támogatni kell a tanulókat a távlati lehetőségeik felismerésében, az önfejlesztő magatartás elfogadásában és gyakorlásában is.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	1	1	2	1
Éves órakeret	36	36	72	36
Ebből kötött	32	32	65	32
Szabadon tervezhető órakeret	4	4	7	4

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	6	6	6	3
2. Anyagok alakítása, modellezés	14	14	16	13

3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	12	12		
4. Háztartás, gazdálkodás			22	10
5. Pályaorientáció			21	6
Szabadon tervezhető órakeret:	4	4	7	4

5–6. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében az 5–6. évfolyam fókuszál a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra építve. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység, melyben előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően, differenciált módon mindvégig jelen van a manipulációs és a képi szint is.

A nevelési folyamatban jellemző az egész személyiség fejlesztésére való törekvés. A pedagógiai munka középpontjában a saját élményen, tapasztalaton alapuló egészségmegővő problémakörének felismerése áll, a személyes lehetőség és szerep ki- és megtalálása és gyakorlása az életvezetésben, az egészség megővésében. Az életvezetési problémák felismerése kiterjed a családi környezetre is.

Témakör	1. A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ápolt, kulturált megjelenéshez szükséges rutinfeladatok megbízható elvégzése. Biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Divattal, öltözködéssel kapcsolatos ismeretek szerzése (üzletek kínálata, divatlapok tanulmányozása, egyéni ízlés, előnyös viselet, öltözködési stílus).	
Saját ruhanemű gondozása	Fehérnemű-használat fontosságának belátása (napi váltás, mosás).	
Étkezés	Korszerű, sokoldalú táplálkozás megismerése (tanulmányi séta, üzletek kínálata, saját tapasztalat elmondása, fogyókúra, táplálkozási zavarok felismerése).	

1.2. Tisztálkodás (a pubertáskor testi higiéniéje)	Megbízható, önálló tisztálkodás, körömápolás, testápoló szerek használatának gyakorlása. Dezodorálás.
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Kerékpáros közlekedés Illemszabályok Jelzőtáblák	Az időjárás hatásának felismerése a közlekedés biztonságára (gyűjtőmunka, baleseti leírások, statisztika). Kerékpározás szabályainak megismerése. Előzékenység, udvariasság szabályainak megismerése, gyakorlása. A közlekedési táblák ismeretének bővítése, tanulmányi séta forgalmas csomópontokon, közlekedési parkban.
Fogalmak	Divat, ízléses, előnyös, kirívó, fogyókúra, táplálkozási zavar, anorexia, elhízás, pubertáskor, testi változás, testápolás, közlekedési szabály, baleseti statisztika, időjárási front, rendőri intézkedés, közlekedési csomópont, forgalomirányítás.

Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Javasolt óraszám: 36 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tevékenységek örömeinek biztosítása. Esztétikus munkadarabok készítése során az önállóság növelése.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
2.1. Papírmunkák	Papír (selyempapír, karton, krepp-papír újságpapír, hullámpapír) megmunkálása (karcolás, festés, lyukasztás, ragasztás, papírmasé), tárgyak készítése alkalmakra (jelmez, álarc, dekoráció, ajándék).	
2.2. Drót, zsineg, fonal, alufólia alakítása	Formák, tárgyak készítése minta és egyéni elképzelés alapján. Fonás, sodrás, hajlítás.	
2.3. Természetes anyagok használata	Toboz, makk, csuhé, kavics, parafa, termések felhasználásával babák, díszek, képek készítése (festés, ragasztás).	
2.4. Modellezés	Egyszerű ház megtervezése, alaprajz, nézeti rajzok és látszati rajz alapján. Makett készítése. A házépítés modellezése. Építőanyagok megismerése tanulmányi kirándulások során (építkezés, szaküzlet felkeresése). Építés, szerelés fémépítő és tetszés szerinti építőjáték felhasználásával (autó, daru, kerítés, jelzőlámpa).	

	Különböző méretű csavarok, anyák összeszerelése. Puhafa ragasztása, faragása, szögelése, szögek kihúzása, kalapács, fogó használata (képkeret).	
2.5. Hulladékkezelés	Törekvés a takarékos anyaghasználatra, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás területeinek megismerése, lehetőségek szerinti gyakorlása.	
Fogalmak	Papírfajta, tervrajz, lépték, arány, építési mód, épületelem, funkció, szelektív, újrahasznosítás.	
Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Javasolt óraszám: 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Pénzügyi ismeretek bővítése. Igények és lehetőségek felmérése, képesség kialakítása ezek mérlegelésére.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Egészség-betegség: betegségmegelőzés 3.2. Egészséges életmód		Különböző szituációk feldolgozása (tréning, szerepjáték). Táplálkozás: javasolt és kevésbé javasolt élelmiszerek gyűjtése, csoportosítása. Mozgás, sport területei a mindennapi tevékenységek között (testedzés, kondicionálás, természetjárás).
3.3. Takarékos energiafogyasztás		A víz-, elektromosság-, hőenergia használata során alkalmazható takarékosági technikák (energiatakarékos égők, szigetelés, odafigyelés a vízcsapok kifogástalan működésére).
3.4. Házimunkák Lakásgondozás		Rendszeres és időközönként szükséges munkák elvégzése (csoportosítás, gyakorlás, tanulmányi séta). Tevékenység tervezése, gyakorlása, utómunkák.
Ételkészítés		Vendéglátás (szituációs gyakorlatok).
3.3. Gazdálkodás		A család költségvetése, bevétel, kiadás. Közüzemi számlák tanulmányozása, összehasonlítása (a tapasztaltak elemzése). Példák átmeneti pénzügyi zavarok kezelésére.
Vásárlás		Zsebpénz, háztartási pénz, vásárlások tervezése, akciók, kedvezmények, diszkont,

	internetes vásárlás – ismeretek szerzése, tapasztalatok megbeszélése.
Fogalmak	Tápanyag, zsír, szénhidrát, vitamin, kondicionálás, energiafajta, házimunka, eszköz, tevékenység, költségvetés, bevétel, kiadás, banki művelet, kölcsön, kamat, határidő, akció, leértékelés, kedvezmény.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	<p>Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás.</p> <p>Az élelmiszerek ismerete és csoportosítása az egészséges táplálkozás megvalósítása és az étkezési zavarok elkerülése érdekében.</p> <p>A test változásainak érzékelése, a pubertáskornak megfelelő higiénias szokások bevezetése.</p> <p>Önállóság a gyalogos és közösségi közlekedésben, a kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátítása.</p> <p>Új anyagok és újabb technikák megismerése a tárgyak alakításához, modellek készítéséhez.</p> <p>Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók körének bővítése.</p> <p>A tanuló életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.</p> <p>A gazdálkodással és pénzhasználattal kapcsolatos fogalmak megismerése.</p>
--	--

7–8. évfolyam

A szakasz célja felismertetni a munka és technika szükségességét és hasznát az ember életében.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók egyéni tulajdonságaira fókuszálva kell segíteni az eredményesség összefüggéseinek felismertetését a tervezés, szervezés, kivitelezés között, a tanulói tevékenységekre alapozva. Ehhez szükség van az individuális különbségekhez igazodva az önértékelő- és az ítéloképesség fejlesztésére.

Az életmód és a munka világának összefüggései, az életmódból adódó problémák megláttatása során a szabad időre mint szükségletre is figyelmet kell fordítani, támogatva az egyensúly kialakítását a munka-tanulás-szabadidő szervezésében. Kiemelt feladat a tanulók egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése, a veszélyek és elkerülésük lehetőségének ismerete.

Az egyéni különbségek szerepet játszanak a pályaválasztásban, a pályaterületek kiválasztásában és megismerésében is. A pályacél, a folyamatos fejlődés lehetőségének kialakítása érdekében fókuszba kerül a munkavégzés és kezűgyesség alakítása, az eszközhasználati jártasság gyakorlása, a tanulás szerepének felismertetése a sikerben.

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Javasolt óraszám: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikus külső megjelenésre törekvés erősítése. A tájékozódás eszközeinek és módjának megismertetése és alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1.Önkiszolgálás	Önállóság a személyes teendők elvégzésében (a tanultak alkalmazása a napi tevékenységekben, a szolgáltatások rendszeres igénybevétele, fodrász, bőrápolás, kozmetikai szerek, sminkelés, körömápolás), a túlzások kerülése.	
1.2. Közlekedés	A település közlekedési viszonyainak ismerete. Tájékozódás a térképen. Közlekedési útvonal kiválasztása. A közlekedési szabályok ismerete és betartása. Tájékozódás a menetrendben.	
Fogalmak	Bőrápolás, sminkelés, alkalomnak megfelelés, térképfajta, közlekedési útvonal, közlekedési szabály és jelzés, menetrend.	
Témakör	2. Anyagok alakítása, modellezés	Javasolt óraszám: 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Műveleti algoritmusok pontos követése a tervezésben és a kivitelezésben. Egyszerűbb hibák felfedezése és javítása irányítással.	
Ismeretek		Fejlesztési követelmények/Tevékenységek
2.1. Modellezés	Általánosan használt egyszerű gépek, berendezések (működő modellek) készítése, tanulmányozása. Csengő, elemlámpa, izzó ellenőrzése, belső égésű motor modelljének tanulmányozása. Vasúti pálya, vasúti modell működésének megfigyelése. Háztartási gépek használata, világítás, fűtés, vízhasználat (balesetmentes, szakszerű használat, időzítő, fokozat beállítása), az eszközök megfigyelése működés közben. Háztartási eszközök hibájának megfigyelése (csöpögő csap, WC-tartály, festékhiba, szobanövény átültetése) és javítása irányítással.	

	Makett készítése változatos anyagokból, építőelemekből. Alaprajz, térkép tanulmányozása, készítése, eligazodás alaprajzon, térképen.	
Fogalmak	Gép, technikai rendszer, belső égésű motor, elektromos hálózat, biztosíték, áramtalanítás, mérőóra-állás, vízvezeték, gázvezeték, időzítő, tömítés, hőfokszabályozó, balesetvédelem, használati utasítás, garancia.	
Témakör	3. Háztartás, gazdálkodás	Javasolt óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A vásárlói jogok megismerése, és szükség esetén alkalmazása. A gazdálkodással, pénzkezeléssel kapcsolatos elemi összefüggések felismerése.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
3.1. Vásárlás. Szavatosság. Jótállás. Garancia. Csere.		Vásárlás során lényeges körülmények mérlegelése. Szavatossági idő, kezelés, fogyaszthatóság, tárolás módja a piktogramokon: piktogramok megfigyelése, leolvasása. Vásárolt áru cseréje, a feltételek megismerése.
3.2. Háztartási pénzgazdálkodás		Bevétel, kiadás tervezése, fiktív és valós adatokkal. Közüzemi számlák tanulmányozása, értelmezése. Háztartási füzet használata (zsebpénz felhasználásának figyelemmel kísérése, a kiadások elemzése, hasznos vagy haszontalan célra költötte-e, gyűjtés nagyobb vásárlás megvalósítására).
3.3. Felelős pénzkezelés		Kézpénz, bankkártya használata. Megtakarítások, kölcsön, törlesztés. Bank felkeresése, viselkedési szabályok megismerése, betartása; tennivalók, szükséges dokumentumok megismerése a banki szolgáltatás igénybevételéhez.
Fogalmak	Bevétel, kiadás, rezsi, háztartási füzet, készpénz, bankkártya, jelszó, automata, átutalás, kamat, kölcsön, jelzalog, árverezés, megtakarítás, pontosság, folyószámla.	

Témakör	4. Pályaorientáció		Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szakmák, és a szükséges képességek minél szélesebb körű megismertetése.		
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek	
4.1. Önismeret. Képességek. Főbb érdeklődési területek.	Önismereti foglalkozások, tréning; szívesen végzett tevékenységek, érdeklődés irányának számbavétele, megfogalmazása.		
4.2. Pályaválasztással kapcsolatos alapfogalmak.	A felmerült alapfogalmak megismerése, értelmezése, gyakorlati példák keresése, megbeszélése.		
4.3. Pályaképek, pályatükrök, egyes foglalkozások megismerése.	Foglalkozások, a szükséges készségek, a végett tevékenységek, eszközök számbavétele. Üzemlátogatás. Munkahelyek, foglalkozások megfigyelése.		
4.4. Pályaalkalmasság.	A vizsgált foglalkozásokhoz szükséges képességek, készségek számbavétele.		
4.5. Pályaválasztással kapcsolatos dokumentumok.	Önéletrajz készítése, jelentkezési lap tanulmányozása, kitöltése.		
4.6. Továbbtanulási, szakmatanulási lehetőségek.	Pályaválasztási tanácsadó felkeresése. Pályaválasztási kézikönyv, szakmákkal kapcsolatos ismertető tanulmányozása.		
4.7. A munkavállalás feltételei.	Tájékozódás a munkaerőpiacon.		
Fogalmak	Önismeret, tréning, képesség, készség, ösztönöség, továbbtanulás, pályaválasztás, pályaalkalmasság, önéletrajz, pályaválasztási tanácsadó, jelentkezési lap, foglalkozás, szakma, munkaügyi központ, munkakör, beosztás.		

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végére	<p>Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás.</p> <p>Tájékozódás térképen, közlekedési jelzések felismerése és alkalmazása.</p> <p>Menetrend használata. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatás figyelemmel kísérése.</p> <p>Működő modellek készítése irányítással.</p> <p>Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályok és információk ismerete.</p> <p>Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeinek megértése, az ismeretek alkalmazása.</p> <p>Pályaválasztás során felmerülő szempontok és teendők megismerése és mérlegelése a helyes döntés érdekében.</p>
--	---

Testnevelés

Célok:

Gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével.

A rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése.

Mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvétel segítése, ill. erősítse a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és megtartó testgyakorlatok végzése

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszköztárával a testnevelés tantárgy rehabilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjen, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékoság szerepe kisgyermekkorától az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, a párban, a csoportban végzett játékos és sportág-specifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, az életstílust és az életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

Feladatok:

A fentiekén kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, az állóképesség, az ügyesség, a gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképeség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban

szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömeinek felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, a dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és a vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonzszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a Nat és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget. Enyhe értelmi fogyatékos gyermekek ismeretsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást. Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmai a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaeorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerőpiaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzferhatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	5	5	5	5
Éves órakeret	180	180	180	180

Ebből kötött	162	162	162	162
Szabadon tervezhető órakeret	18	18	18	18

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Motoros képességfejlesztés-edzettség, fittség	30	30	30	30
2. Motoros készségfejlesztés-mozgástanulás	40	40	40	40
3. Játék	30	30	30	30
4. Versenyzés	22	22	22	22
5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	20	20	20	20
6. Tánc	20	20	20	20
Szabadon tervezhető órakeret	18	18	18	18

5–6. évfolyam

A testnevelés tantárgy célja e szakaszban a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás örömeinek biztosítása, az egészséges életmódra nevelés, az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség további korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök megszilárdítása. Az órák feladata, hogy az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferhatást fejtsen ki a tanuló egyéni boldogulására. A kiemelt nevelési feladatok közül az erkölcsi nevelés, az önismeret, a másokért való felelősségvállalás képességének fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési feladat ellátására mód nyílik a testnevelésórákon, sportfoglalkozásokon.

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Javasolt óraszám: 65 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Kondicionális képesség fejlesztése. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása/fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Mozdalműveltség fejlesztése. Mozdaligény fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és szabályozás képessége.</p>	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p><i>1.1 Torna</i> Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Kéziszer-gyakorlatok.</p> <p><i>1.2. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba)</i> Járások.</p> <p><i>1.3. Atlétika</i> Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás.</p> <p><i>1.4. Küzdő – húzó játékok</i></p> <p><i>1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére</i></p>		<p>Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképeség és fittség növelése érdekében.</p> <p>Testtudat – saját test és eszközök szerepének felismerése az edzettségben.</p> <p>A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal.</p> <p>Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával.</p> <p>Társas gyakorlatok.</p> <p>Négy-nyolc ütemű gyakorlatok.</p> <p>Mászás és függeszkedés – kötél, gyűrűn, bordásfalon.</p> <p>Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány.</p> <p>Egyensúly-gyakorlatok.</p> <p>Járások törzs- és karmozgással összekötve.</p>

	Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal.
Fogalmak	Függés, körzés, döntés, bemelegítés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Javasolt óraszám: 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus- és téri tájékozódóképesség fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egyensúlytartás; mozgáskoordináció téri orientációval.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p>2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.</p> <p>2.2. Torna Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélén. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, tarkóállás.</p> <p>2.3. Atlétika Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Járások, futások, dobások, ugrások. Kislabdahajtás állóhelyből és keresztlépéssel. Különböző méretű és súlyú labdák célba juttatásának módzatai.</p>		<p>Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó növekvő tudatosság – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgás képben. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepe az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna-, az atlétika-, a sportágjellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.</p>

<p>2.4. Úszás</p> <p>Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mellúszás kar-és lábmunkája siklás közben, eszközzel és eszköz nélkül.</p> <p>Váltóversenyek mellig érő vízben.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Terpeszállás, guruló átfordulás, függeszkedés, húzódkodás, bátorugrás, terpesztés, ugródeszka, dobbantó, irány, iram, keresztlépés, gyorsítás, lassítás, vágta, mellúszás, karmunka, lábmunka, merülés, lebegés.</p>

Témakör	3. Játék	Javasolt óraszám: 65 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Élethosszig üzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>3.1. Labdás játékok: Dobó és elfogó játékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célba rúgó és célba dobó játékok. Zsinórlabda és labdarúgás elemei. Sportjátékok: kosárlabda, labdarúgás, kézilabda.</p> <p>3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó és fogójátékok taktikai elemekkel.</p> <p>3.3. Sor-, akadály- és váltóversenyek</p> <p>3.4. Küzdősportok elemei</p> <p>3.5. Az olimpiák története – sport idolk</p>	<p>Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok, hagyományörző mozgásos tevékenységek értéke és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értéke és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól.</p>	

	<p>Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben.</p> <p>Személyes és társas folyamatok megélése.</p> <p>A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.</p>
Fogalmak	<p>Játékszabály, kosárlabda, indítás, átadás, alapvonal, oldalvonal, labdarúgás, labdaátvétel, kapu, kapufa, háló, szöglet (lábfej: külső, belső, csőr), kézilabda, hatos, vonal, büntetődobás, oldalbedobás, kapura lövés, felugrás, taktika, nyitás, továbbítás.</p>

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Javasolt óraszám: 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés, Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása.</p> <p>A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>5.1. <i>A mozgás mint életforma</i> Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates).</p> <p>5.2. <i>Testi-lelki egészség</i> Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése.</p> <p>5.3. <i>Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok figyelembe vételével)</i> Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás.</p>	<p>Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák megismerése és végzése.</p> <p>A relaxáció mint a lelki egészség- megőrzése egyik eszközének felismerése.</p> <p>Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre.</p> <p>Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben</p> <p>Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának belátása.</p> <p>Biztonságra és környezettudatosságra törekvés.</p> <p>Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának felismerése.</p> <p>Önkontrollra, önuralomra törekvés.</p> <p>Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat).</p>	

<p>Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen.</p> <p>5.4. <i>Könnyített testnevelés, tartáskorrekció</i> A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.</p>	<p>A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, sugárzás, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll.</p>	
<p>Témakör</p>	<p>4. Versenyzés</p>	<p>Javasolt óraszám: 64 óra</p>
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>	<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p>4.1. <i>Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek</i> Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóverseny. Ugróiskola. Kötélugrás-verseny.</p> <p>4.2. <i>Labdás versenyek</i> Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Egyszerűsített szabályokkal: – labdarúgás – kosárlabda – kézilabda – zsinórlabda.</p>	<p>Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerzési szabályok betartásával. Sportszerzés fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Játékszabály, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, verseny.</p>	

Témakör	6. Tánc		Javasolt óraszám: 36 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Csoportos játék és megjelenítőképeség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> az önértékelés és reakcióképeség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.</p>		
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>	
<p>6.1. <i>A tánc mint művészet – elmélet</i> Élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, köztük társaik vagy más tanulók által készített produkciók – megtekintése.</p> <p>6.2. <i>Mozgásos dramatikus és énekes játékok</i> Kézi játékok. Énekes-táncos játékok (gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga, szokásrendszere; egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz).</p> <p>6.3. <i>Népi, táncos gyermekjátékok</i> Régi stílusú táncok (ugrós, legényes táncok; páros forgató típusú lépések; forgató mozgáscsoportjai). Új stílusú táncok (verbunk és csárdás táncok). A társastánc etikettjének néhány alapeleme.</p> <p>6.4. <i>Népek, nemzetiségek, etnikumok táncaiból</i> (Lánc-, körtáncok – Balkán – lépésanyaga és formavilága; szlovák és román táncanyag magyar párhuzamai.)</p>		<p>Öröm és szabadságélmény megtapasztalása. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés kialakításának gyakorlása a tér tárgyaival végzett, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanág érzékelése. Térbeli alkalmazkodás. Metrum, tempó, ritmus alkalmazása. Helyes testtartás automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztalása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtésre. Közös cselekvés tanári narrációra. Technikai gyakorlatok: induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Fekvő partner gurítása előbb csípő-, majd láb- és kar-„vezetéssel”. „Vakvezetéses” gyakorlat - folyamatos vezetésipont-váltással. Járási fordulat elemekkel térbeli kompozíció készítése, egyénileg vagy csoportosan. Népi mozgásos gyermekjátékok és táncok megismerése, gyakorlása. Törekvés a társastánc illemszabályainak betartására. Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Mozdulat, motívum, irányzat, népzene, műzene, néhány népi-, szalon- és modern tánc, élmény, etnikum, ritmus, tempó, etikett.</p>		
<p>Összegzett tanulási eredmények a két</p>	<p>A tanuló képes – összetett mozgások, 4-8 ütemű tornagyakorlatok végrehajtására,</p>		

<p>évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – a testnevelés szakszavainak értésére (passzív szókincs szintjén) és adekvát mozgásos válaszokra, – erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, – gyors futásra, magas- és távolugrás megkísérlésére, – a mellúszás megkísérlésére, helyes légzéstechnikával, – a labda átvételére és átadására, – a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban, – higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására, – egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, – zenével szinkronban mozgásra, – a tánc mint mozgás, mint örömforrás élvezetére.
---------------------------------------	---

7–8. évfolyam

Az általános iskolai tanulmányok végéhez közeledve az enyhe értelmi fogyatékos tanulók testi nevelésében fő szempont a mozgás, a sport életmódbeli elemmé válása.

A tantárgy célja a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás igényének és az egészség megőrzésének életmódbeli szokásrendszeré válása, továbbá az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése azért, hogy a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferként hasson a tanuló egyéni boldogulására.

A közösségi mozgásformák során a kooperáció és a sportszerűség gyakorlattá válása, a pozitív attitűdök megerősödése a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező feltételeket teremthet a munkaerőpiaci helytálláshoz.

A testnevelés tantárgy nevelési és kulcskompetencia-fejlesztési lehetőségei közé tartozik a kommunikációs fejlesztés a testnevelésórákon vagy szabadidős sporttevékenységek keretében, amely az auditíven érzékelt beszéd megértésére – és a megértettek alkalmazásában –, és a (minimális) sportelméleti művelődési anyag feldolgozása során valósulhat meg. A természettudományos nevelés a mindennapi élet természettudományi műveltségként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretként van jelen a testnevelésben és a sportban.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi és önismereti nevelés, a másokért való felelősségvállalás alapját képezhetik a tanulók boldogulásának.

Témakör	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Javasolt óraszám: 70 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Mozgásigény fenntartása. Mozgásműveltség fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és -szabályozás képessége.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p>1.1 . <i>Gimnasztikai elemek:</i> Bemelegítési technikák. Gimnasztikus mozgás Járások.</p>	<p>Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelésére. Testtudat – saját test és eszközök szerepének tudatosulása az edzettségben.</p>	
<p>1.2. <i>Torna</i> Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Mászás és függeszkedés Kéziszer-gyakorlatok Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok.</p>	<p>A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Gimnasztika, optimális élettani terhelés alkalmazásával az izmok mobilizálása, erősítése, nyújtása. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba).</p>	
<p>1.3. <i>Atlétika</i> Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás.</p>	<p>Járások törzs- és karmozgással összekötve. Mászás és függeszkedés – kötél, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Társas gyakorlatok.</p>	
<p>1.4. <i>Küzdősportok elemei</i> Páros és csoportos küzdőgyakorlatok.</p>	<p>Négy–nyolc ütemű gyakorlatok végzése. Egyensúly-gyakorlatok végzése.</p>	
<p>1.5. <i>Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére</i></p>	<p>Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások.</p>	
<p>1.6. <i>Motoros tesztek (Cooper)</i> Kizárólagosan diagnosztikus célzattal.</p>	<p>Emelés-hordás – párban, társakkal. Páros és csoportos küzdőgyakorlatok végzése – légzéstechnikával.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Bemelegítés, függés, körzés, döntés, 4–8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.</p>	

Témakör	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Javasolt óraszám: 90 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. További sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség.</p>	
<p>Fejlesztési ismeretek</p>		<p>Fejlesztési tevékenységek</p>
<p><i>2.1. Rendgyakorlatok:</i> Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben. Nytódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. Menetelés alakzatfelvétellel.</p> <p><i>2.2. Torna:</i> Támaszgyakorlatok, függés és egyensúlygyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélén. Vándormászás bordásfalon. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, fejállás, tarkóállás – segítséggel.</p> <p><i>2.3. Atlétikai elemek:</i> Járások, futások, dobások, ugrások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Kislabda hajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különbéféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módoszatai.</p> <p><i>2.4. Tánc:</i> Régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok (zumba).</p> <p><i>2.5. Úszás:</i> Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mell-, gyors- és hátúszás kar- és</p>		<p>Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó tudatosság kialakítása – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképben. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepük belátása az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.</p>

láb munkája siklás közben eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben.	
Fogalmak	Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, láb munka, karmunka, hajítás, lökés, kartempó, lábtempó, gyorsúszás, hátúszás, pillangóúszás, delfinmozdulat.

Témakör	3. Játék	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	<p>Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Élethosszig üzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása, továbbfejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; beleélő és együttműködő képesség; kudarc és győzelem sportszerű megélése.</p>	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p>3.1. Labdás játékok: Dobó- és elfogójátékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célbarúgó- és célbadobójátékok. Kosárlabda. Labdarúgás. Röplabda. Kézilabda.</p> <p>3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel.</p> <p>3.3. Táncos játékok Az 1–6. évfolyamon tanult művelődési anyagából.</p>		<p>Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi hagyományörző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játék tevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.</p>
Fogalmak	Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.	

Témakör	4. Versenyzés	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség; versenyszellem.	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>4.1. Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek</p> <p>Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta stb.). Ugróiskola – magas, távol stb. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Kötélugró verseny. Kötélhúzó verseny.</p> <p>4.2. Labdás versenyek</p> <p>Kosárradobó-verseny. Labdavezetési verseny. Kidobójáték. Labdarúgás. Kosárlabda. Kézilabda. Zsinórlabda.</p> <p>4.3. Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok (Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, öcsigolyó /petanque/.)</p> <p>4.4. Úszóverseny – egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>4.5. Küzdősportok elemei – birkózás, keleti küzdősportok elemei.</p> <p>4.6. Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia</p>	<p>Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok a sportági versenyek szabályainak, technikai és taktikai elemeinek alkalmazásával.</p> <p>Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása.</p> <p>Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával.</p> <p>Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.</p> <p>További ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól, emblematikus személyiségeiről.</p> <p>Ismeretek szerzése híres magyar és nemzetközi sportolókról a múltból és a jelenből.</p>	
Fogalmak	Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.	

Témakör	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Javasolt óraszám: 60 óra
<p>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p><i>5.1. A mozgás mint életmód</i> Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). Táncok különféle műfajai.</p> <p><i>5.2. Testi-lelki higiéne</i> Testi higiéne tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok: – légzőgyakorlatok – figyelemösszpontosító és lazító testtartások. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. Betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások.</p> <p><i>5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok függvényében)</i> Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem, kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen.</p> <p><i>5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció</i> A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.</p>	<p>Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák gyakorlása, A relaxáció, mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszközének tudatosulása. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre, Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben, Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának megértése. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának megértése. Önkontroll, önuralom gyakorlása. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések ismerete és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok.</p>	

	Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.
Fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – a bemelegítési technikák alkalmazására, – 4-8 ütemű gyakorlatok végrehajtására, – küzdősportok során ügyelni saját és társai testi épségére, – alakzatváltozásokban együttműködésre, – erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, – egy tanult elem önálló végrehajtására, – 10 méter leúszására az általa választott úszásnemben, – a labda céltudatos irányítására, – a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására, – higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására, – a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben, – az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.
---	---

Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)

Célok:

A gyermekközösségeknek és az egyes tanulók személyiségének fejlesztésével a közösség és az egyén egymáshoz, valamint a társadalomhoz való helyes viszonyának megalapozásával, a tanulók erkölcsi tulajdonságainak meggyőződésének formálásával, az egyéni és a közösségi érdekek összehangolásával fejleszteni a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatait, a szabálytudat erősítése.

Feladatok:

Az osztályfőnöki órákon kiemelt szerepet kap az önismeret, az önelfogadás és az önfejlesztés. Biztosítani kell a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldásait segítő feladatokat. Az értékek életünkben meghatározó szerepének, az értékek védelmével kapcsolatos felelősségnek a tudatosítása mellett a közvetlen környezet humán

értékeinek keresése is a feladatok közé tartozik. Lehetőséget kell teremteni a serdülőkor testi-lelki változásaival kapcsolatos saját élmények, vélemények megvitatására.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van annak, hogy a tanulók közvetlen és közvetett úton is szerezzenek tapasztalatokat a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről. Olyan helyzetek megteremtése is feladat, melynek során felkészítjük a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására. Tapasztalatokat gyűjthetnek a munka világáról, a szakmákról, ezáltal segíthetjük a pályaválasztásukat, a reális életcélok megfogalmazását, célkitűzését.

A tanterv megvalósításához szükséges óraszám

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti órakeret	1	1	1	1
Éves órakeret	36	36	36	36
Ebből kötött	32	32	32	32
Szabadon tervezhető órakeret	4	4	4	4

A tantárgy témaköreinek feldolgozására szükséges időkeret:

Tematikai egység / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Közösség és személyiség	8	8	8	8
2. Tanulás és munka	8	8	8	8
3. Én és a társadalom	8	8	8	8
4. Egészséges életmód	8	8	8	8
Szabadon tervezhető órakeret:	4	4	4	4

5–6. évfolyam

A két évfolyam fókuszában az áll, hogy a tanulói aktivitást serkentő módszerek alkalmazásával támogassa a tanulók önmagukért és a társakért való felelősségvállalását, annak megélését, hogy a társak és az egyén egymásra vannak utalva, ennek következményeként a másokért vállalt felelősséget átérzik, vállalásaikért helyt állnak, elfogadják, hogy a szabályok értük és a közösség védelméért vannak.

A tanulók felismerik jellemző tulajdonságaikat, jártasságot szereznek a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak alkalmazásában. Segítséggel keresnek olyan, az egyéni jellemzőikhez illeszkedő kikapcsolódást, szabadidős tevékenységet, amely hozzásegíti őket a testi, lelki egészség megteremtéséhez, képesek lesznek felismerni és segítséggel megfogalmazni

érdeklődési körüket, amelyeket hozzá tudnak rendelni egyes tevékenységekhez, foglalkozásokhoz. Az osztályfőnöki órák fókuszálnak a családban betöltött szerepekre, a családi tevékenységrendszer jellemzőire, az egyes szerepekhez illeszkedő felelősségvállalás jellemzőire és arra, hogy a tanulók gyakorolják a különbségtételt a jóra ösztönző és a destruktív megnyilvánulások, jellemzők között.

Témakör	1. Közösség és személyiség	Javasolt óraszám: 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Megfigyelőképesség fejlesztése, a tanuló saját viselkedésének, reakcióinak, cselekedeteinek önmegfigyelésen alapuló értékelése.</p> <p>Kommunikáció, véleménynyilvánítás képességének fejlesztése. A kulturált vita és konfliktuskezelés készségeinek fejlesztése.</p> <p>Beleérző képesség, tolerancia fejlesztése, a saját és a mások cselekedeteiért érzett felelősségérzet felkeltése. Kooperatív technikák alkalmazása.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> nyitottság, együttműködés, kommunikáció, figyelem, empátia, önkifejezés, véleményalkotás, -nyilvánítás, vitakészség, felelősség.</p>	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p>1. Önismeret: tulajdonság, viselkedés, önmegfigyelésen alapuló felismerés, befolyásolás</p> <p>2. Közösségek, amelyekben élek: iskola, évfolyam, család</p>		<p>Saját élmények gyűjtése, feldolgozása.</p> <p>Tulajdonságlista készítése, értelmezése.</p> <p>Az évfolyam mint közösség. A közösség életét befolyásoló szabályok szerepe az iskolai életben.</p> <p>Drámajátékok: konfliktus, vita, feloldás, megbeszélés, viszonyulás a témához.</p> <p>Társas kapcsolatok az évfolyamban, a kapcsolatok kialakulása, változásai, alapvető illemszabályok betartása.</p> <p>A család mint egység, kapcsolatok, szerepek, feladatok.</p> <p>Helyem az évfolyamközösségben, a családban.</p> <p>A közösség céljai, feladatai, az együttműködő közösség, a közös célok elérésének segítő és akadályozó tényezői. Együttműködésen, munkamegosztáson alapuló ismeretszerzés.</p> <p>Felelősségtudat, lelkiismeretesség a társainkhoz, a családtagokhoz fűződő viszonyban. Öszinteség, segítőkészség.</p> <p>Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok.</p>
Fogalmak	Önismeret, tulajdonság, viselkedés, társas kapcsolat, vélemény, együttműködés, érték, elfogadás, viszony, szabálykövetés.	
Témakör	2. Tanulás és munka	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanulás iránti motiváció, pozitív attitűd fejlesztése.</p> <p>Az önállóság iránti igény, a felelősségérzet fejlesztése, erősítése.</p> <p>Egyéni tanulási módszerek alkalmazásának alapozása, fejlesztése.</p>	

	<i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> együttműködés, bizalom, önkifejezés, kitartás.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p>1. A tanulás: motívumok, a tanulást segítő és nehezítő tényezők. A tanulás tervezése, egyéni tanulási stílus, tanulási stratégiák.</p> <p>2. A munka: munkavégzés a családban, az iskolában. A munka és a személyiség, munkasiker, kudarc, munkafegyelem. A tanulás és a munka értékelése, önértékelés, külső értékelés.</p>		<p>A különböző tantárgyak tanulását segítő speciális ötletek, eljárások. Tanulási szokások, módok, technikák, az önismereten alapuló tanulási módszerek kialakítása, kimunkálása, a tantárgyankénti speciális tanulási technikák alkalmazása. A tanulás megtervezése, naplóvezetés a tapasztalatokról, következtetések, változtatások, célkitűzések segítségével történő megfogalmazása, folyamatos értékelés. Különböző foglalkozások ismerete, a végzésükhöz szükséges tudáselemek összegyűjtése, elemzése. Kedvelt tevékenységek, összefüggések ezek és egyes foglalkozások között (pályatükör).</p>
Fogalmak	Figyelem, koncentráció, értékelés, önértékelés, tervezés, szervezés, választás.	
Témakör	3. Én és a társadalom	Javasolt óraszám: 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>Együttműködésen alapuló aktív részvétel a különböző színtereken zajló társadalmi eseményekben. Egymásra figyelés, alkalmazkodás erősítése különböző közösségekben.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> konstruktív kommunikáció, tolerancia, bizalom, együttérzés, a közvetlen környezet értékeihez való ragaszkodás, érdeklődés az életkorának megfelelő állampolgári szerepvállalás iránt.</p>	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<p>Életem színterei: az otthon, az iskola, a lakóhely</p> <ul style="list-style-type: none"> – A családban: a család fogalma, típusai, tagjai, feladatai – Az iskolában: közösségek, szerepek, feladatok – A lakóhelyen: helyi társadalmi események, a részvétel lehetőségei 		<p>A család és annak szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében; a család feladatai: szeretet, érzelmi biztonság. Munkamegosztás a családban, szokások, ünnepek a családban. Alkalmazkodás az iskola rendjéhez, társakhoz, tanárokhoz; az iskola törvénye: a Házirend; az iskola hagyományainak megismerése, ápolása. Az iskolai és otthoni élet összehasonlítása, egyezőségek, különbségek, ezek eredete, a különbségek elfogadása.</p>

	<p>A helyi társadalmi eseményekről tájékozódás a médiumokon keresztül, személyes részvétel. Nemzeti ünnepeink: március 15.; augusztus 20.; október 23., az ünnepek helyi aktualitásai, helytörténeti vonatkozások, történelmi emlékhelyek megismerése, személyes részvétel. A lakóhelyi környezet kulturális értékei, hagyományai, természeti kincsei, a megismételhetetlenségből is adódó ragaszkodás, a megóvás felelőssége. Az összefogás jelentősége az értékek védelme érdekében. Emlékhelyek, múzeumok, kulturális események látogatása. Természetvédelmi „örjárat”.</p>	
Fogalmak	Család, családtag, családi és nemzeti ünnep, hagyományápolás, érték.	
Témakör	4. Egészséges életmód	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek, képességek kialakítása. Az egészségmegőrzés igényének kialakítása, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> önismeret, önértékelés, akaraterő, válogatás, rendszerezés, ok-okozati összefüggéslátás.</p>	
Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	
<p>Lelki egészség: énerősítés, belső egyensúly. Testi egészség: étkezés, testedzés, sport, kikapcsolódás, regenerálódás.</p>	<p>Önmaga bemutatása, „ez vagyok – ez voltam”: fotók a múltból, a családról, a gyermekkorról. Adatok gyűjtése önmagáról. Pozitív tulajdonság, képesség. Pozitív tulajdonságok erősítése, negatív tulajdonságok leküzdésének technikái. Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok. A lélek egészsége, stressz, veszélyek. A segítség, a segítség szerepe, a segítségkérés formái, a hozzá kapcsolódó viselkedés. A test, lelki egészséget veszélyeztető szokások, szenvedélyek. Esetek, filmélmények megvitatása. Viselkedésszabályozás a lelki egészség megőrzése érdekében. Szabadidő eltöltésének, a személyiséget építő lehetőségeinek felismerése, kikapcsolódás, stresszoldás, szórakozás, tanulás. Választás és döntés, azok következményeinek megbeszélése. Irodalmi példák gyűjtése. Dramatikus játék. Építem önmagam: egészséges életrend, napirend, szellemi, fizikai munka, a feltöltődés helyes aránya, igényes szórakozás, sport, mozgás, a test és lélek egyensúlya.</p>	

Fogalmak	Én-énerő, lelki egészség, testi egészség, akarat erő, stressz, kikapcsolódás, segítségkérés.
-----------------	--

7–8. évfolyam

A tanulókat aktivizáló módszerek megtartásával az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be annak támogatásában, hogy a tanulók megértsék a törvények szerepét mindennapi életünkben, elfogadják azok szükségszerűségét, az értékek és a szabályok viszonylagosságát, a normakövetés fontosságát. Helyzeteket kell teremteni ahhoz, hogy tudjanak érvelni, meggyőzni, mások véleményét elfogadva kiállni meggyőződésük mellett, vagy elvetni azt, átérezhessék a felelősségvállalás jelentőségét, felismerjék, hogy kiknek tudnak segítséget nyújtani. Csoportos feladathelyzetekben teremtünk lehetőséget arra, hogy megfogalmazzassák véleményüket és fogadják el mások érvelését.

Enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van a pályaorientáció támogatásának, annak, hogy tájékozódjanak a továbbtanulással kapcsolatban, segítséggel ismerjék fel érdeklődési körüket, összeegyeztessék azt a (szakma) tanulási lehetőségekkel.

Témakör	1. Közösség és személyiség	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	<p>A vitakészség fejlesztése, érvelés, meggyőzés, mások véleményének elfogadása, kiállás a meggyőződés mellett/elvetés. Az előítéletes magatartás, a sztereotip megnyilvánulások észrevétele, annak a felismerése, hogy a sztereotípiák kialakulásában nagyon fontos szerepet tölt be a viselkedésünk.</p> <p>Az egyéni és a közösségi érdek viszonyának, a szabályok, törvények szerepének mindennapi életünkben, az értékek és a szabályok viszonylagosságának, a normakövetés fontosságának felismertetése.</p> <p>A felelősségvállalás, a segítségnyújtás képességének fejlesztése. Segítségelfogadás képességének továbbfejlesztése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> önállóság, kreativitás, bizalom, önbizalom, önbecsülés, konfliktuskezelés, problémamegoldó képesség, konszenzusképesség, kudarcátűrés, elfogadás.</p>	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
<ol style="list-style-type: none"> 1. Önismeret. 2. A társas kapcsolatok szerepe a közösségben. <ul style="list-style-type: none"> – Iskolai közösségek – A családi közösség – Közösségi élet a helyi társadalomban. 		<p>A helyes önértékelés kialakítása bírálat, önbírálat alapján. A bírálat segítő aspektusainak elfogadása.</p> <p>Elvárások önmagával és mások elvárásai a tanulóval szemben. Saját korlátainak a megismerése, felismerése.</p>

	<p>Reális célok kitűzése a személyiség pozitív megváltoztatására a fokozatosság érvényesítésével.</p> <p>Tolerancia a másság iránt, értékek megismerése, elfogadás.</p> <p>Megbeszélés: csoportok az évfolyamban, klikkek és barátok; sztárok és magányosok.</p> <p>Kortárs csoportok: konfliktusok csoporton belül, csoport helyzet, alkalmazkodás, tűrőképesség fogalmainak tisztázása.</p> <p>Egyéni képességek a közösség szolgálatában, kooperáció fontosságának, az egymásra utaltságnak a felismerése.</p> <p>A család, mint a nevelés legfőbb színtere: érzelmi védettség; generációk együttélése, egymás tiszteletben tartása; demokrácia a családban. Konfliktusok a családban, a türelem, megértés, odafigyelés szerepe a konfliktus kezelésében, feloldásában.</p> <p>Az emberi együttélés írott és íratlan szabályai, a szabályok szintjei és egymásra épülésük: szokás, erkölcs, jog; a szabályok megszegésének büntetése.</p> <p>A helyesen kialakult értékek, magatartási normák megerősítése; az egyéni és a közérdek érvényre jutását szolgáló tevékenységekre való rávilágítás.</p> <p>Az önkormányzat működése az évfolyamban és az iskolában.</p> <p>Közéletiség, demokrácia, egyéni és közösségi részvétel.</p>	
Fogalmak	Empátia, tolerancia, konfliktus- és kudarctűrő-képesség, egyéni képesség, egyéni érdek, közösségi érdek, egyéni cél, közösségi cél, elvárás, változás, változtatás, közéletiség, demokrácia, elfogadás, együttműködési készség.	
Témakör	2. Tanulás és munka	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanulás időbeosztásának, a fegyelemnek, a kitartás képességének fejlesztése.</p> <p>A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való elfogadtatása, belső készítés a tanulásra.</p>	

	A tanulás és a pályaválasztás közötti összefüggés beláttatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> alkalmazkodóképesség, rugalmasság, kitarás, kudarcűrés.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1. Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és végrehajtás. 2. Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés.		A tanulmányi és magatartási helyzet értékelése (helyzetelemzés és célmeghatározás a tanulók önértékelése alapján). Érdeklődés, jellem, motiváció a pályaválasztásban. Pályaválasztási elképzelések, érdeklődési területek, vonzódások. Reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A szakmatanulási lehetőségek megismerése – szakiskolák, speciális szakiskola. Jövőkép kialakítása, az értékteremtés sokszínűsége.
Fogalmak	Célkitűzés, terv, teljesítmény, munkavégzés, pályakép, pályaválasztás.	
Témakör	3. Én és a társadalom	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgárság, a demokrácia fogalmak lényegi tartalmi elemeinek felismertetése saját tapasztalatok, élmények alapján. A demokratikus döntéshozásban való részvétel lehetőségeinek, alapvető szabályainak megismertetése. A lakóhelyhez, az országhoz való tartozás érzése, az identitástudat erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> érdeklődés, médiumokból való tájékozódás, értékek felismerése, hagyományörzés, pozitív viszonyulás mások véleményéhez, a változáshoz.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1. Állampolgárság: jogok és kötelességek 2. Mindennapi demokrácia 3. Értékeink, védelmük		„Állampolgár vagyok”, joggyakorlás és kötelesség-végrehajtás egyensúlyának felismerése. Az iskolai önkormányzat tevékenységében való részvétel. Vélemények megfogalmazása, döntés-előkészítő folyamatokban való részvétel. Politika, politizálás, politikai események, fejlődő demokrácia, médiumok használata. Viták felmerülő problémákról. Hírfigyelés, elemzés. Kulturális örökségünk, amire, akikre büszkék lehetünk. Életünk a „megsebzett bolygón”, a környezetvédelem szükségességének megértése; a környezeti ártalmak számbavétele, megelőzés. Magyarország leggyakrabban látogatott idegenforgalmi nevezetességei, földrajzi

	helyek, nemzeti parkjaink: képek gyűjtése, rendszerezés, filmek elemzése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állampolgár, demokrácia, döntés, kulturális örökség, természetvédelem.